

'n PENOLOGIESE ONDERSOEK NA KORREKTIEWE TOESIG

deur

FRANS ANTONIE GERBER

voorgelê ter vervulling van die vereistes vir
die graad

MAGISTER ARTIUM

in die vak

PENOLOGIE

aan die

UNIVERSITEIT VAN SUID-AFRIKA

STUDIELEIER : PROF. C.H. CILLIERS

NOVEMBER 1995

VOORWOORD

Met die voltooiing van hierdie verhandeling wens ek allereers my Skepper te dank vir die Genadegawes van lewenskragte en verstand ontvang, en vir Sy Alwyse leiding.

'n Woord van opregte dank ook aan die volgende persone :

- *   aan my studieleier, professor C.H. Cilliers, vir sy besliste gesaghebbende leiding en persoonlike belangstelling tydens hierdie studie. Dit was 'n eer en voorreg om 'n student van hom te wees;
- *   aan die Kommissaris van Korrektiewe Dienste vir die goedkeuring verleen vir hierdie navorsing asook toestemming om van bronne van die Departement gebruik te kan maak;
- *   aan personeel van die gemeenskapskorreksieskantoor te Hoofkwartier en Pretoria vir die verskaffing van inligting oor die Suid-Afrikaanse Korrektiewe toesigstelsel;
- *   aan die Universiteit van Suid-Afrika vir die toekening van 'n merietebeurs om die studie moontlik te maak;
- *   aan die Universiteit van Suid-Afrika se Biblioteekpersoneel in Pretoria vir hul vriendelikheid en hulpvaardigheid;
- *   aan mevrou Dana Robbertse, wat die tikwerk van die verhandeling op 'n bekwame wyse behartig het;
- *   aan my moeder wat in haar gebede altyd aan my dink;
- *   aan Bernie en Sue vir hulle morele ondersteuning;

* aan my seun Frans, vir sy geloof in my, sy ondersteuning en onbewustelike besieling.

SOLI DEO GLORIA

FRANS A. GERBER

PRETORIA

NOVEMBER 1995

UNICA	
364.609 68 GERB	
Class	1997-01-01
Klas	.....
Access	.....
Aanwin	.....

1662237

OPSOMMING

In hierdie verhandeling onderneem die navorser 'n teoretiese en filosofiese studie, binne 'n penologiese perspektief, ten einde 'n ondersoek na korrektiewe toesig as 'n alternatiewe strafvorm te bepaal. Kennis en insig wat sodoende ingesamel is, kan aangewend word om die stelsel in Suid-Afrika te bevorder.

Hierdie verhandeling word verdeel in 'n inleiding oor die metodologie en akademiese verantwoording van die studiegebied van penologie, die rasionaal vir die soeke na alternatiewe vir korttermyngevangenisstraf; die historiese aanloop vir die vestiging van korrektiewe toesig in Suid-Afrika, die funksionering van die korrektiewe toesigstelsel van Suid-Afrika, die funksionering van beide die basiese en intensiewe toesigstelsel (IPS) van die Staat Georgia (VSA). Die verhandeling word afgesluit met 'n aantal aanbevelings ten opsigte van die toepassing van korrektiewe toesig.

SUMMARY

In this dissertation the researcher undertakes a theoretical and philosophical study within a penological perspective in order to investigate correctional supervision as an alternative form of punishment. Knowledge and insight obtained in this way can be applied to promote this system in South Africa.

The thesis is divided into an introduction relating to the methodology and the academic responsibility of the study area of penology, the rationale for an alternative form of short term imprisonment, the historical background to the establishment of correctional supervision in South Africa, the functioning of correctional supervision in South Africa, the functioning of both the basic probation system and the intensive probation system in Georgia (USA). This thesis is concluded with a number of recommendations with regard to the implementation of correctional supervision.

Key terms :

Penological perspective; Rationale - short term imprisonment; Rationale - correctional supervision; Alternative punishment; Establishment - correctional supervision; Functioning - correctional supervision : South Africa; Probation system; Intensive probation supervision (IPS). (Georgia); House arrest; Community service; Probation conditions.

INHOUDSOPGAWE

<u>HOOFSTUK</u>		<u>BLADSY</u>
1.	DIE ONDERSOEK	1
1.1	Inhoud en algemene strekking van die ondersoek	1
1.2	Keuse van die ondersoek	2
1.3	Doel van die ondersoek	3
1.4	Metodes van ondersoek	4
1.5	Begrensing van die ondersoek	5
1.5.1	Kwalitatiewe, kwantitatiewe en geografiese begrensing	5
1.5.2	Konsepsuele begrensing	6
1.6	Probleme tydens die ondersoek ondervind	7
2.	RASONAAL VIR DIE SOEKE NA ALTERNATIEWE VIR KORTTERMYNGEVANGENISSTRAF	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Gevangenisstraf as 'n strafvorm	9
2.2.1	Die aard van gevangenisstraf	9
2.2.2	Die rasionaal van gevangenisstraf	10
2.2.3	Die rasionaal van straf	11
2.3	Gevangenisstraf en die straf mo- tiewe	12
2.3.1	Vergelding en gevangenisstraf	12
2.3.2	Afskrikking en gevangenisstraf	13
2.3.3	Beskerming van die gemeenskap en gevangenisstraf	14
2.3.4	Rehabilitasie en gevangenisstraf	14
2.4	Die gevolge van gevangenisstraf	16
2.4.1	Ontstaan en ontwikkeling van 'n gevange- nissubkultuur	17
2.4.2	Deprivasie	18

HOOFSTUKBLADSY

2.4.2.1	Ontbering van vryheid	18
2.4.2.2	Ontbering van goedere en dienste	19
2.4.2.3	Ontbering van heteroseksuele verhoudings	21
2.4.2.4	Ontbering van sekuriteit	22
2.5	Ontbering van outonomie	23
2.6	Sekondêre gevolge	24
2.6.1	Die probleem van oorbevolkte gevange- nisse	25
2.6.2	Parlementêre verwysing	25
2.6.2.1	Hooggeregshof	26
2.6.2.2	Ander bronne	26
2.6.2.3	Die koste aspek	31
2.7	Die vermyding van gevangenisstraf	34
2.7.1	Veranderde benadering teenoor gevangenis- straf	38
2.7.2	Relatiewiteit van strafmetodes	38
2.7.3	Faktore wat die oplegging van straf be- invloed	40
2.7.3.1	Strafteorieë	40
2.7.3.2	Vorme van straf	42
2.7.3.3	Voorstanders vir die vermyding van gevangenisstraf	43
2.7.3.4	Die wetgewer	43
2.8	Vermyding vir eerste oortreders	46
2.8.1	Ratio van benadering	48
2.8.2	Vermyding nie afwysing (ver- werping)	50
2.8.2.1	Ongebonde diskresie	51
2.8.2.2	'n Gebalanseerde benadering	52
2.9	Die soeke na alternatiewe tot gevangenisstraf	54

HOOFSTUKBLADSY

2.9.1	Die rasionaal vir die soeke na alternatiewe	54
2.9.2	Alternatiewe voorstanders	55
2.9.3	Gemeenskapsgebaseerde straf	59
2.9.3.1	Nie-aanhoudingstrawwe	59
2.9.3.2	Herintegrasië probleme	60
2.9.3.3	Mikpunte	62
2.10	Samevatting	63
3.	RASIONAAL VIR DIE VESTIGING VAN KORREKTIEWE TOESIG AS STRAFVORM	64
3.1	Inleiding	64
3.2	Rasionaal vir die soeke na alternatiewe vir gevangenisstraf	64
3.2.1	Historiese ontwikkeling van alternatiewe vir gevangenisstraf in Suid-Afrika	67
3.2.2	Periode 1910 tot 1947	67
3.2.3	Aanstelling van proefbeamptes en prisoniersvriende	68
3.2.3.1	Aanstelling van die Lansdown Kommissie	69
3.2.3.2	Die aanbevelings van die Lansdown Kommissie	69
3.3	Die oplegging van periodieke gevangenisstraf	75
3.4	Alternatiewe beskikkingsmoontlikhede ingevolge die Strafproseswet, 1955	75
3.5	Die aanstelling van die Viljoen-kommissie	79
3.5.1	Inleiding	79
3.5.2	Toename in die gevangenisbevolking van 1966 tot 1974	80

HOOFSTUKBLADSY

3.5.2.1	Gevolgtrekkings deur die Viljoenkommissie ten opsigte van alternatiewe tot gevangenisstraf	82
3.5.2.2	Aanbevelings deur die Viljoenkommissie ten opsigte van alternatiewe tot gevangenisstraf	86
3.6	Periode 1977 tot 1991	91
3.6.1	Die oplegging van lyfstraf	91
3.6.2	Voorwaardelike of onvoorwaardelike uitstel of opskorting van vonnis en waarskuwing of berisping	92
3.6.2.1	Die strafhervomingskomitee	95
3.6.3	Die Krugel Werkgroep	97
3.6.3.1	Uitbreiding van vonnisopsie met spesifieke verwysing na die instelling van korrektiewe toesig	97
3.6.3.2	Rasionaal vir die instelling van korrektiewe toesig as alternatief vir gevangenisstraf	101
3.7	Samevatting	105
4.	DIE FUNKSIONERING VAN DIE KORREKTIEWE TOESIGSTELSEL IN SUID-AFRIKA	106
4.1	Inleiding	106
4.2	Implementering van korrektiewe toesig as alternatief vir gevangenisstraf	106
4.2.1	Die praktiese toepassing van korrektiewe toesig in Suid-Afrika	108
4.2.2	Die verskillende vorme van korrektiewe toesig	108
4.2.3	Korrektiewe toesig na opskorting van vervolging	108
4.2.3.1	Die oplegging van korrektiewe toesig as vonnis	113
4.2.3.2	Gevangenisstraf wat ingevolge artikel 276 (1)(i) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) in korrektiewe toesig omskep kan word	123

HOOFSTUK

BLADSY

4.2.3.3	Omskepping van vonnis van gevangenisstraf in korrektiewe toesig	126
4.3	Die oplegging van korrektiewe toesig as voorwaarde	128
4.3.1	Jeugdige	129
4.3.2	Korrektiewe toesig en boetes	130
4.3.2.1	Aanmelding en bepaling van voorwaardes	132
4.3.2.2	Stel van voorwaardes aan toesiggevalle (artikel 84(1) en 84 E van die Wet op Korrektiewe Dienste, 1959)	133
4.3.2.3	Finalisering van voorwaardes	135
✓ 4.4	Programme vir toesiggevalle	136
✓ 4.4.1	Monitering	136
✓ 4.4.2	Vereistes vir moniteringskategorieë	137
✓ 4.4.2.1	Huisarres	140
4.4.2.2	Slagoffervergoeding	141
4.4.2.3	Gemeenskapsdiens	142
4.4.2.4	Korrektiewe programme	144
✓ 4.5	Nie-nakoming van voorwaardes	147
4.6	Borg/lasbrief tot invryheidstelling	155
4.7	Boetes	156
4.8	Klagtes en versoeke	156
4.8.1	Oorplasing van toesiggevalle	158
4.8.2	Vergunning om landdrosdistrik te verlaat	159
4.8.2.1	Vergunning om 'n oorsese land te besoek	160
4.8.3	Gesondheidsdienste : toesiggevalle	161
4.8.3.1	Vermoënskade : verrigting van gemeenskapsdiens	162
4.8.3.2	Sterftes	163

<u>HOOFSTUK</u>		<u>BLADSY</u>
4.9	Voltooing van korrektiewe toesig	164
4.10	Personeel	164
4.11	Gemeenskapsbetrokkenheid	165
4.12	Bekendstelling van korrektiewe toesig as vonnisopsie	170
4.13	Die suksessyfer van korrektiewe toesig	171
4.14	Samevatting	173
5.	FUNKSIONERING VAN DIE PROBASIESTELSE IN DIE STAAT GEORGIA (VSA)	175
5.1	Inleiding	175
5.2	Funksionering van die basiese proef-toesig stelsel	175
5.2.1	Missie	175
5.2.2	Organisering	176
5.2.3	Persone direk tot probasie gevonniss	176
5.2.3.1	"Split" vonnisse	177
5.2.3.2	Keuring vir probasie	177
5.3	Klassifisering en gevallelading sisteem	178
5.3.1	Standaard van supervisie	179
5.3.2	Omskrywing van die verskillende supervisie kontakte	180
5.3.2.1	Gevallelading supervisie	181
5.3.2.2	Gevallelading bestuur	182
5.3.2.3	Gevallelading bestuurstrategieë	183
5.3.2.4	Raadgewing	183
5.4	Supervisie beplanning	185
5.4.1	Administratiewe hersiening van sake	185
5.4.2	Beëindiging van vonnis	186
5.4.2.1	Lasbriewe en arrestasie prosedures	186

HOOFSTUK

BLADSY

5.4.2.2	Uitstaande lasbriewe	186
5.4.2.3	Prosedure om te volg ten opsigte van die lasbrief volgorde van drosters	187
5.4.2.4	Hantering van lasbriewe ten opsigte van toesiggevalle wat hulle in ander state bevind	188
5.4.3	Lasbriewe wat ingetrek is	189
5.5	Aanhoudingsbevel	189
5.5.1	Mondelingse aanhoudingsbevel	189
5.5.2	Arrestasie van 'n toesiggeval wat verbreek	190
5.5.2.1	Spesifieke prosedures	191
5.5.2.2	Gebruik van geweld of wapens	192
5.5.3	Prosedure ten opsigte van 'n toesiggeval wat dros	193
5.5.3.1	Herroeping van vonnis	195
5.5.3.2	Petisie vir die herroeping van vonnis	195
5.5.3.3	Gedeeltelike herroeping van vonnis	195
5.6	Eerste oortreders herroepings	195
5.7	Oorplasing van jurisdiksie in herroepings vervolgings	196
5.8	Voorvonnisondersoeke	197
5.8.1	Voorvonnisverslag voor of na pleit	197
5.8.2	Diagnostiese toetsing en sielkundige evaluering	198
5.8.2.1	Verspreiding van voorvonnis en diagnostiese evaluerings	199
5.9	Verrigting van gemeenskapsdiens	200
5.9.1	Programdoelwitte	200
5.9.2	Programbestuur	201
5.9.2.1	Vereistes waaraan gemeenskapsdiensinstelling moet voldoen	201

<u>HOOFSTUK</u>		<u>BLADSY</u>
5.9.2.2	Toesiggeval vereistes en oorwegings	201
5.9.2.3	Vertroulikheid van inligting wat aan gemeenskapsdiensinstansies bekend ge- maak word	204
5.9.2.4	Werkplek aanspreeklikheid en ver- sekering	204
5.10	Intensiewe proeftoesigstelsel (IPS)	205
5.10.1	Doelstellings van die IPS	205
5.10.2	Aanleidende redes vir die instelling van IPS in Georgia	205
5.10.2.1	Primêre oogmerke van IPS	206
5.10.2.2	IPS administrasie	208
5.10.2.3	Primêre pligte en verantwoordelikhede van 'n IPS span	208
5.10.3	IPS gevallelading inhoud	212
5.10.3.1	IPS gevallekeuring	212
5.10.3.2	IPS vonnisoplegging	213
5.10.3.3	Oortreders direk gevonniss tot IPS	213
5.10.3.4	Herroepingsvonnis	215
5.10.4	Afwending na vonnisoplegging	216
5.10.4.1	Toewysing van IPS gevalle	216
5.10.4.2	Eerste aanmelding en klassifikasie prosedures	216
5.10.4.3	Probasie oriëntasie ten opsigte van IPS / IPS huisarres	217
5.10.4.4	Standaarde van supervisie	218
5.11	Oorplasing van gewone supervisie	226
5.11.1	Oorplasing tussen distrikte	227
5.11.2	Gemeenskapsdiens	229
5.11.2.1	Progressiewe dissipline	230
5.12	Spesiale aanhoudingseenheid	232
5.12.1	Verwysing na die spesiale aanhou- dingseenheid program	233

HOOFSTUKBLADSY

5.12.2	Gesondheidskeuring vir toekomstige kandidate	235
5.12.2.1	Die vonnis opleggingsproses	235
5.12.2.2	Inrigtings toewysing	236
5.12.2.3	Herroepings prosedures	236
5.12.3	Toesigfooie	237
5.12.3.1	Invorderingsprosedures	238
5.12.3.2	Spesifieke invorderingsvereistes	238
5.12.3.3	Hantering van toesiggevalle wat versuim om hulle fooie te betaal	239
5.12.3.4	Oorbetaling of vooruitbetaalde terug- betalings (vergoeding)	239
5.12.4	Sluiting van sake	240
5.13	Evalueringsbevindinge	240
5.14	Samevatting	256
6.	PENOLOGIESE BESKOUING	258
6.1	Inleiding	258
6.2	Gemeenskap se benadering teenoor straf	259
6.2.1	Opvoedkundige metode	264
6.2.2	Die rol van die media	265
6.3	Die pad vorentoe	266
6.3.1	Die benutting van vrywilligers	266
6.3.2	Die betaling van toesigfooie	267
6.3.2.1	Sertifikaat dat gevangenis- houding noodsaaklik is	267
6.3.2.2	Instelling van 'n intensiewe korrektiewe toesigstelsel	269
6.3.2.3	Instelling van 'n skok probasie- sentrum	271
6.3.2.4	Vroeë beëindiging van vonnis	271

<u>HOOFSTUK</u>		<u>BLADSY</u>
6.4	Onderzoek na die residivisme syfer van oortreders	272
6.4.1	Die geloofwaardigheid van korrektiewe toesig	273
6.4.2	Oorplasing van jurisdiksie in herroepings vervolgings	275
6.4.3	Werknemer ondersteuningprogram	275
6.4.4	Terughouding/toekenning van jaarlikse salarisverhogings aan korrektiewe beamptes	277
6.5	Kortlikse samevatting van die hoofaanbevelings	279

LYS VAN TABELLE

<u>TABEL NO</u>		<u>BLADSY</u>
1	Vergelykbare gevangenesgetalle per 100,000 van die algemene bevolking : 1991	29
2	Vergelykbare gevangenesgetalle per 100,000 van die algemene bevolking : 1993	29
3	Daaglikse gemiddelde gevangenes in bewaring vir die tydperk 1 Julie 1958 tot 30 Junie 1975	81
4	Totaal van korttermyngevangenes (tot ses maande) vir die tydperk 1 Julie 1965 tot 30 Junie 1975 opgeneem	82
5	Aantal toesiggevalle in die korrek-tiewe toesigstelsel opgeneem vir die tydperk 15 Augustus 1991 tot 31 Desember 1994	172
6	Statistiek ten opsigte van suksesse en mislukkings van toesiggevalle vir die tydperk 15 Augustus 1991 tot 31 Desember 1994	173
7	Uitslag van oortreders groepe na 18 maande nasporing deur middel van risiko klassifisering	247
8	Nuwe ernstige misdade gepleeg gedurende 18 maande opvolgperiode	249
9	Vergelyking van koste per oortreder (gemiddelde dae aangehou of onder toesig)	251
10	Gevangenes in aanhouding op 31 Desember 1994	268

HOOFSTUK 1

DIE ONDERSOEK

1.1 Inhoud en algemene strekking van die ondersoek

Hierdie verhandeling is 'n poging om perspektief te gee ten opsigte van korrektiewe toesig as strafvorm en word vanuit 'n bepaalde gesigspunt benader, naamlik die penologiese perspektief.

Aangesien die rasionaal van korrektiewe toesig ondersoek word is die ondersoek teoreties en filosofies van aard. Om hierdie rede was dit vir die ondersoeker nodig om die veld af te baken sodat dit prakties uitvoerbaar kan wees. Smith (1971 :5) merk soos volg op : "Die individuele ondersoeker is nie by magte om 'n vraagstuk in sy volle omvang en in al sy fasette te ontleed nie. Daarom is dit noodsaaklik dat enige navorsingsgebied sodanig afgebaken word dat die taak prakties uitvoerbaar is".

Die afbakening het tot gevolg dat die inhoud van die navorsing in ses hoofstukke aangebied word. In hoofstuk een word onder andere die inhoud, keuse, doel, die insameling van gegewens, metodes en die begripsomskrywing bespreek. Hoofstuk twee behandel die rasionaal vir die alternatiewe vir korttermyngevangenisstraf. Aandag word gegee aan gevangenisstraf as strafvorm, die rasionaal van straf, strafteorieë; en oogmerke en die soeke na alternatiewe tot gevangenisstraf. Hoofstuk drie word gewy aan die rasionaal vir korrektiewe toesig as 'n alternatief vir gevangenisstraf in Suid-Afrika.

Die funksionering van die korrektiewe toesigstelsel in Suid-Afrika sedert die implementering van die loodsprojek op 15 Augustus 1991 tot die funksionering daarvan in 1995 vorm die essensie van Hoofstuk vier. In hoofstuk vyf word die funksionering van die probasiestelsel van die Staat Georgia (VSA) bespreek.

Beide die gewone probasiestelsel en die instensiewe proeftoesigstelsel word bespreek. Hoofstuk ses bestaan uit die penologiese beskouing van korrektiewe toesig en word 'n aantal aanbevelings gemaak vir die verdere toepassing en uitbreiding van korrektiewe toesig in Suid-Afrika.

1.2 Keuse van die ondersoek

Smith (1971 : 1) huldig die mening dat die keuse van die navorsingsonderwerp nie alleen die eerste stap in die verloop van die navorsingsproses is nie, maar ook een van die belangrikste. Belangstelling in die penologie en in besonder die diverse vorme van straf wat by skuldigbevinding opgelê kan word, was een van die belangrikste oorwegings by die keuse van die onderwerp.

Omdat die strafvorme 'n besondere komponent van die penologie verteenwoordig en ook vanweë die feit dat daar op die gebied van die kriminologie in die algemeen en op penologiese terrein in die besonder, weinig Suid-Afrikaanse werke die lig gesien het, was dit nog 'n beweegrede vir die keuse van hierdie onderwerp. By die bestudering van die misdadvraagstuk moet daar hoofsaaklik van buitelandse werke gebruik gemaak word.

Dit moet ons egter nie ontmoedig nie, maar eerder aanspoor om wetenskaplike navorsing, veral met betrekking tot die geesteswetenskappe uit te voer. Juis om die rede is dit die ondersoeker se beskeie begeerte dat hierdie studie 'n bydrae tot die reeds bestaande Suid-Afrikaanse literatuur sal lewer.

Ondersoeker is verbonde aan die Departement van Korrektiewe Dienste. Gedurende sy dienstydpark van 25 jaar het hy 'n belangstelling ontwikkel in alternatiewe tot gevangenisstraf. Ondersoeker was ook sedert die implementering van die loodsprojek van korrektiewe toesig (15 Augustus 1991) tot aan die einde van

Desember 1993 direk gemoeid met die toepassing van die strafvorm in Suid-Afrika. Hierdie feit was 'n bydraende faktor vir die onderneming van die navorsing.

1.3 Doel van die ondersoek

Die doelstellings wat met hierdie navorsing beoog word is tweeledig.

In die eerste instansie is die doel om tot kennis en insig met betrekking tot die vraagstuk wat bestudeer word, te kom. Volgens Steyn (1958 : 4) veronderstel die blote versameling van materiaal nie altyd kennis nie en kennis bring nie altyd insig nie. Slegs die geestelike of innerlike verwerking van die materiaal, met die daarmee gepaardgaande gevolgtrekkings en verklarings, kan tot verdieping van kennis en insig lei.

Dit is noodsaaklik dat die gemeenskap sal kennis dra van die alternatiewe beskikkingsmoontlikhede vir gevangenisstraf en spesifiek met die relatiewe "nuwe" konsep naamlik korrektiewe toesig. Dit is tog immers ten dele die gemeenskap, as belastingbetalers, se geld wat vir vonnisoplegging en die toepassing van straf aangewend word. Indien die gemeenskap oor betroubare inligting in verband met die toepassing van 'n vonnis van korrektiewe toesig beskik, sal dit voorkom dat onverdiende kritiek nie so dikwels uitgespreek word nie.

Met bogenoemde in gedagte het die navorser homself dit ten doel gestel om met hierdie ondersoek :

- 1.3.1 die plek en rol wat korrektiewe toesig as vonnisopsie in die Suid-Afrikaanse strafregstelsel in neem, te probeer bepaal;

1.3.2 deur middel van 'n literatuurstudie 'n beskrywing te gee van die ontwikkeling, standaard en praktyk van korrektiewe toesig in Suid-Afrika en die Staat Georgia (VSA); en

1.3.3 'n evaluering te maak van die Suid-Afrikaanse korrektiewe toesigstelsel.

In die tweede instansie is dit die doel met die ondersoek om die verkreeë kennis tot die beskikking van die student in die penologie te stel en om 'n bydrae tot die Suid-Afrikaanse vakliteratuur van die penologie, strafreg en die strafprosesreg te kan lewer.

Die ondersoeker wil nie alleen poog om by te dra tot die uitbreiding van insig nie, maar wil dit ook dien tot beskeie voorligting van ander ondersoekers, studente, beleidmakers en beleidtoepassers wat op hierdie terrein bedrywig is.

1.4 Metodes van ondersoek

In 'n geesteswetenskaplike ondersoek is dit so dat die aard van die ondersoek die aard van die metodes wat aangewend sal word bepaal. Hierdie navorsing is histories van aard en daarom is sonder uitsondering van die sosiaal-historiese metode gebruik gemaak wat in sy wese 'n literatuurstudie is.

Met 'n literatuurstudie word bedoel die bestudering van gepubliseerde bronne, onder andere boeke, verslae, tydskrifte, statistieke, kodelyste en ander dokumente. Die doel is om kennis en insig te kry omtrent die reeds bestaande inligting op die gebied en om dit sodoende tot 'n eenheidsbeleid saam te voeg en tot 'n wetenskaplike studie te orden.

Die literatuur wat bestudeer is, is beide Suid-Afrikaanse en oorsese literatuur.

Die gesaghebbende Suid-Afrikaanse literatuur oor die ontstaan, ontwikkeling en toepassing van korrektiewe toesig in Suid-Afrika is hoofsaaklik beperk tot die Korrektiewe Diensorder en enkele artikels deur skrywers en die Krugel Werkgroep se verslag. Daar was egter geen geheelbeeld van die onderwerp ter sprake nie en moes die ondersoeker die betrokke dele tot 'n geheel saamsnoer.

As gevolg daarvan dat die werk in 'n historiese verband behandel word is een van die grootste probleme doeltreffende kontrolering. Volgens Neser (1980 : 12) berus die betroubaarheid van gegewens hoofsaaklik op drie oorweginge naamlik : "Die keuring van bronne volgens die wetenskaplike status van die skrywers; die objektiwiteit van die navorser en die metode om inhoud van bronne te vergelyk en deur middel van onderhoud te toets." In die eerste plek is die gepubliseerde bronne wat geraadpleeg is deur bekende wetenskaplikes geskryf. Waar hierdie navorsers se wetenskaplike opvattinge en uitsprake as wetenskaplik betroubaar beskou kan word, het navorser nie gehuiwer om dit as die korrekte te aanvaar nie. Die navorser moet hom in die tweede plek verlaat op sy wetenskaplike en objektiewe houding. Derdens het die navorser die betroubaarheid van die gegewens probeer toets deur die inhoud van die verskillende bronne te vergelyk en dit deur, naas sy eie besinnings, in onderhoude met sy kollegas en persone wat in die praktyk staan te toets.

1.5 Begrensing van die ondersoek

1.5.1 Kwalitatiewe, kwantitatiewe en geografiese begrensing

Ofskoon die uitoefening van korrektiewe toesig van die res van die korrektiewe administrasie te onderskei is, is dit nie skeibaar nie. Korrektiewe toesig is deel van die korrektiewe administrasie van 'n korrektiewe stelsel aangesien dit soos gevangenisstraf opgelê word

om sekere strafoogmerke en strafmotiewe te verwesenlik.

Volgens die woordomskrywing van 'n korrektiewe toesiggeval in die Wet op Korrektiewe Dienste, (Wet 8 van 1959) kan 'n korrektiewe toesiggeval 'n veroordeelde of onveroordeelde persoon wees. Vir doeleindes van hierdie ondersoek, sal daar na 'n korrektiewe toesiggeval verwys word as 'n persoon wat skuldig bevind is, tot korrektiewe toesig gevonniss is of wie se vonnis van gevangenisstraf na korrektiewe toesig omgeskakel/ omskep is. Ten opsigte van gevangenes word verwys na persone wat skuldig bevind en tot gevangenisstraf gevonniss is.

As gevolg van die feit dat die Suid-Afrikaanse korrektiewe toesigstelsel grootliks geskoei is op die sogenaamde Georgia-model of die "intensive probation supervision (IPS)" program is besluit om slegs te konsentreer op die korrektiewe toesigstelsels van Suid-Afrika en Georgia (VSA).

Hierdie navorsing is geografies beperk tot :

- i) die gewone probasie stelsel en die intensiewe toesigstelsel van die Staat Georgia (VSA), tot die mate waartoe inligting bekom kan word, en
- ii) die Suid-Afrikaanse korrektiewe toesigstelsel.

1.5.2 Konsepsuele begrening

Vir doeleindes van hierdie ondersoek, word die volgende betekenisse aan enkele begrippe gekoppel :

- i) Bevelvoerder - die persoon in bevel van 'n bevelsarea (wat uit 'n aantal gevangenis kan bestaan) in Suid-Afrika;

- ii) Korrektiewe regulasies - die korrektiewe regulasies uitgevaardig kragtens artikel 94 van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959);
- iii) toesiggeval - 'n persoon wat aan korrektiewe toesig onderworpe is;
- iv) Inrigtingskomitee - dit is 'n komitee waarin gekoördineerde behandeling van die gevangene nagestreef en beraad gevoer word oor welke programme of aard van bemoeienis in elke geval aangewese is.
- v) Paroolraad - dit is 'n statutêre liggaam deur die Minister ingestel met die funksie om aanbevelings te maak rakende die wyses van uitplasing op parool of korrektiewe toesig van gevangenes met vonnis van langer as ses maande gevangenisstraf.

1.6

Probleme tydens die ondersoek ondervind

Hierdie ondersoek openbaar sekere probleme en gebreke wat daartoe aanleiding gegee het dat meermale slegs met 'n oppervlakkige skets ten opsigte van sekere aspekte volstaan moet word.

'n Baie groot probleem wat met die studie ondervind is, is die beperktheid van bronne. Aangesien korrektiewe toesig 'n relatiewe "nuwe" konsep in Suid-Afrika is, is weinig literatuur oor die onderwerp beskikbaar en moes navorser swaar steun op die Wet op Korrektiewe Dienste, Korrektiewe Diensorder Afdeling B, die Krugel Werkgroep se verslag en enkele skrywers. Insgelyks het navorser swak reaksie vanaf die Korrektiewe Dienste van die Staat Georgia (VSA) ontvang in verband met die beskikbaarstelling van die jongste inligting

oor die stelsel in Georgia. Daar moes gevolglik swaar geleun word op die "Georgia Standard Operating Procedures" van die Departement Korrektiewe Dienste asook van skrywers wat reeds etlike jare gelede gepubliseer is. Dit het grootliks daartoe aanleiding gegee dat die standaard en praktyk van korrektiewe toesig van Georgia (soos dit tans is) nie in die fynste detail bespreek kan word nie.

HOOFSTUK 2

RASIONAAL VIR DIE SOEKE NA ALTERNATIEWE VIR KORTTERMYNGEVANGENISSTRAF

2.1 Inleiding

In hierdie hoofstuk word die rasionaal vir alternatiewe vir korttermyngevangenisstraf onder die loep geneem. Die primêre gevolge wat gevangesetting op die oortreder het, naamlik die ontbering van vryheid, goedere en dienste, heteroseksuele verhoudings, sekuriteit en outonomie en die sekondêre gevolge soos die probleem van oorbevolkte gevangnisse en die koste-aspek word bespreek. Daar word ook aangetoon waarom dit noodsaaklik is om gevangenisstraf te vermy en die rasionaal vir die soeke na alternatiewe tot gevangenisstraf word insgelyks bespreek.

2.2 Gevangenisstraf as 'n strafvorm

2.2.1 Die aard van gevangenisstraf

Wetgewing vir die oplegging van gevangenisstraf in Suid-Afrika word tans gereël deur Artikel 276 van die Strafprosewet, (Wet 51 van 1977). So ook word die aard van gevangenisstraf neergelê in sekere bepalings van die Wet op Korrektiewe Dienste, (Wet 8 van 1959).

Artikel 1 van die Wet op Korrektiewe Dienste, (Wet 8 van 1959) bepaal dat gevangenisstraf ten doel het die aanhouding, opsluiting, opleiding en gevangesetting in 'n spesifieke plek. Die aanhouding in 'n gevangenis word gemagtig deur die hof deur middel van die uitreiking van 'n lasbrief en is geldig vir die duur van 'n oortreder se vonnis of wettige vrylating soos blyk uit Artikels 2 en 31 van die Wet.

Volgens Artikel 2 van die Wet op Korrektiewe Dienste, (Wet 8 van 1959) het die werksaamhede van die Departement van Korrektiewe Dienste ten doel om toe te sien dat elke gevangene wat wettig in 'n gevangenis aangehou word, in veilige bewaring gehou word totdat hy wettig daaruit vrygelaat word. Daar moet verder sovermoontlik behandeling op gevonniste gevangenes toegepas word in 'n poging om hul te rehabiliteer en in gewoontes van vlyt en arbeid op te lei.

Artikel 31 van die Wet op Korrektiewe Dienste, (Wet 8 van 1959) verplig die Hoof van die Gevangenis om te verseker dat elke gevangene wat deur 'n hof gevonnisd is daardie vonnis uitdien soos deur die hof in die lasbrief gelas, of indien die vonnis deur die Staatspresident versag is, volgens die bevel van die Minister. Artikel 26 van dié Wet bepaal ook dat gevonniste persone slegs by die vertoning van 'n lasbrief in 'n gevangenis opgeneem mag word.

2.2.2 Die rasionaal van gevangenisstraf

Die verwysing na die rasionaal van gevangenisstraf is noodsaaklik want "... the effectiveness on the one hand and the negative implications on the other of this form of punishment must be measured against what is intended to achieve" (Avery, 1987 : 82). Korrektiewe toesig word as alternatief voorgehou en duidelikheid moet verkry word oor presies wat dit veronderstel is om 'n alternatief voor te wees. Voordat die rasionaal van gevangenisstraf onder die loep geneem word, is dit raadsaam om kortliks by die rasionaal van straf stil te staan.

2.2.3 Die rasionaal van straf

Volgens Flew (Acton, 1969 : 85) word straf nie doel-
loos opgelê nie, maar is dit bestem om spesifieke
oogmerke te vervul. Daar moet 'n rede wees waarom
straf geïmplementeer word. Die doelstellings of
oogmerke van straftoemeting is van groot belang omdat
dit die basiese oorwegingsproses op diepgaande wyse
sal beïnvloed (Du Toit, 1981 : 100). Dit is duidelik
uit die literatuur (Snyman, 1992 : 15 - 25; Viljoen-
kommissie, 1976 : 53) dat die oogmerke van straf
beskou kan word as vergelding, afskrikking, beskerming
van die gemeenskap en rehabilitasie of hervorming van
die oortreder. Die oogmerke van straf is reeds deur
die Appélhof beklemtoon in 'n aantal uitsprake. In R
v Swanepoel, 1945 AD 444, het Davis A.J.A. op bladsy
454/5 hierdie oogmerke beklemtoon :

"The ends of criminal justice are four in
number, and in respect of the purpose so
served by it, punishment may be distinguished
as (1) Deterrent, (2) Preventive, (3) Reforma-
tive, and (4) Retributive". Harcourt (1972 :
217) dui aan dat die basiese doelstellings van
straf beklemtoon is in drie Appélhof uitspra-
ke, naamlik S.v. Whitehead, 1970 (4) S.A. 424
(A), S.v. Matthee, 1971 (3), S.A. 769 (A) en
S.v. Viljoen, 1971 (3) S.A. 483 (A). Meer
onlangs, in S.v.B., 1985 (2) S.A. 120 (A); dui
Viljoen J.A. op bladsy 124 D - H aan dat
soortgelyke bevestiging voorsien is in S.v.
Rabie, 1975 (4) S.A. 855 (A) en S.v. Khumalo
en andere, 1984 (3) S.A. 327 (A).

2.3 Gevangenisstraf en die straf motiewe

Die doel van gevangenisstraf is hoofsaaklik drieledig van aard : eerstens vervul dit 'n straffunksie, met ander woorde dit straf die oortreder vir sy misdryf. Tweedens vervul dit 'n beskermings- en voorkomings-funksie, dit wil sê dit beskerm die gemeenskap teen herhaling van die misdryf deur die veroordeelde en andere. Derdens vervul dit 'n hervormingsfunksie, met ander woorde dit trag om die veroordeelde te hervorm en te verbeter tot sy eie voordeel en die van die gemeenskap (Du Toit, 1981 : 253).

2.3.1 Vergelding en gevangenisstraf

Volgens Neser (1985 : 93) kan van die uitgangspunt uitgegaan word dat vergelding verdiende loon of leed is. Binne die raamwerk van gevangenisstraf kan uiting gegee word aan hierdie oogmerk in die sin dat nie alleen die tipe en lengte van die straf gekoppel kan word aan die erns van die misdaad of leed wat die oortreder daarvolgens verdien nie, maar in 'n sekere mate ook aan administratiewe aspekte soos die gevangene se klassifikasie en toewysing in tipe inrigting waar hy aangehou word. Die oortreding word vergeld deur die fisieke leed of lyding van die oortreder wat met gevangenisstraf gepaard gaan soos die isolasie van die oortreder van die vrye gemeenskap en die ontneming van individuele vryheid. Vergelding in straf word verder geregverdig deur die feit dat gevangenisstraf aan die oortreder die geleentheid bied tot boetedoening en berou. Aanvaarding van gevangenisstraf as vergelding vir sy misdaad kan die oortreder tot die besef bring dat hy verkeerd gehandel het, en kan 'n gevoel van berou by hom aanwakker.

Indien gevangenisstraf van alle vergelding of onaangenaamheid ontnem word, mag die gevoel by wetsgehoorsame burgers ontstaan dat dit nutteloos is om die wet te gehoorsaam. Dit mag moontlik daartoe lei dat

die gemeenskap vertroue in die regstelsel verloor.

2.3.2 Afskrikking en gevangenisstraf

Met afskrikking word beoog om die straf of vergelding van die misdaad in so 'n mate onaangenaam te maak dat dit die oortreder self as 'n potensiële oortreder van die pleeg van misdaad weerhou. Internasionaal geld die persepsie vandag dat die gevangene nie meer na die gevangenis gaan vir straf nie, maar as straf.

Met individuele afskrikking word beoog dat die ontneming van vryheid wat met gevangenisstraf gepaard gaan vir die gevangene onaangenaam moet wees. Nieteenstaande die feit dat dit 'n baie relatiewe aangeleentheid is wat van allerlei faktore, soos die persoonlikheidsamestelling, sosiale agtergrond, lengte van vonnis, ensovoorts afhang, en daarop neerkom dat gevangenisstraf op sommige gevangenes geen afskrikkende uitwerking sal hê nie, behoort hierdie onaangenaamheid vir die gemiddelde individu wat gevangenisstraf ondergaan, 'n mate van afskrikking in te hou (Neser, 1985 : 95). Die oortreder word sy vryheid en talle ander voorregte ontnem en in die gevangenis opgeneem sodat hy self voortaan van wederregtelike optrede weerhou sal word, of ten minste twee keer sal dink voordat hy weer 'n misdryf pleeg. In S.v. Shange, 1967 (2) S.A. 81(C) word aangetoon dat gevangenisstraf ook 'n verdere afskrikingswaarde het deurdat dit ten doel het om andere te verhoed om soos die oortreder misdaad te pleeg :

"Ander persone as die oortreder word deur die oplegging van gevangenisstraf op die oortreder afgeskrik en aan hulle word getoon dat die kool die sous nie werd is nie" (Du Toit, 1981 : 254).

2.3.3 : Beskerming van die gemeenskap en gevangenisstraf

Gevangenisstraf kan die gemeenskap op verskeie wyses, maar veral op twee wyses beskerm : ten eerste deur voorkoming van 'n herhaling van die misdadigheid deur die oortreder en andere en ten tweede deur verwydering van die oortreder uit die samelewing. Omdat verlies van vryheid vir die beskaafde mens 'n groot verlies is, kan aanvaar word dat gevangenisstraf vir ten minste 'n groot gedeelte van die gemeenskap oor 'n redelike groot afskrikwaarde beskik. Deur die afskrikkingseffek daarvan op misdadigers en potensiële misdadigers word die gemeenskap beskerm. Alle misdadigers word egter nie deur die bestaan van gevangenisstraf afskrik nie, sodat beskerming op die wyse beperk is (Neser, 1985 : 95).

Gevangenisstraf bied korttermynbeskerming deurdat die fisiese maatreëls van aanhouding die misdadiger aan bande lê. Binne die perke van die moontlikheid van ontvlugting bied gevangenisstraf dus fisiese en ekonomiese beskerming aan die gemeenskap.

Omdat die meeste misdadigers slegs vir 'n beperkte tyd aangehou word, is beskerming beperk, behalwe as die misdadiger gedurende sy aanhoudingstydperk rehabiliteer om sodoende die gemeenskap op die lang termyn te beskerm (Neser, 1985 : 96).

2.3.4 Rehabilitasie en gevangenisstraf

Rehabilitasie as strafmotief het eers op die voorgrond getree na die ontstaan van die gevangenis en as gevolg van die reaksie van die Positivistiese skool op die meganistiese eweredigheidskarakter van die Klassieke skool. Die besef het begin posvat dat dit weinig help om bloot die oortreder in die gevangenis te laat opsluit en na verstryking van die vonnis weer vry te laat. Opneming en opsluiting van die gevangene bied aan die owerhede die ideale geleentheid om die gevan-

gene te probeer hervorm, om hom te verbeter tot sy eie voordeel en die van die gemeenskap. Rehabilitasie is egter nie 'n eenmalige gebeurtenis nie, maar 'n voortdurende proses. Juis teen hierdie agtergrond is dit dikwels moeilik om die beginsels wat rehabilitasie ten grondslag lê met korttermyngevangenisstraf te laat realiseer. Langtermyngevangenisstraf bied op drieërlei wyse ruimte vir die realisering van die rehabilitasie-oogmerk van straf. Ten eerste kan hierdie strafvorm meehelp om die oortreder tot die insig te bring dat hy verkeerd gehandel het en om hom die straf as die logiese gevolg van sy verkeerde handeling te laat aanvaar. Hodge (1964 : 12 - 16) wys daarop dat 'n evaluering van die gevangene se eie persoon die aankweek van die begeerte om homself te verbeter, en 'n voorneme om 'n ander waardesisteem na te strew, baie belangrike oorweginge in hierdie proses is. Alhoewel daar besef word dat rehabilitasie nie in isolasie geskied nie, en dat dit nie slegs aan die oortreder alleen oorgelaat kan word nie, kan die afsondering wat gepaard gaan met gevangenisstraf in baie gevalle 'n heilsame uitwerking uitoefen ten opsigte van die rehabilitasieproses.

Gevangenisstraf bied in die tweede plek die moontlikheid om die oortreder te behandel, en sodoende by te dra tot sy rehabilitasie. Hier moet egter gewaak word teen 'n oorbeklemtoning van behandeling ten koste van die rol wat die oortreder self in sy rehabilitasie behoort te vervul.

Derdens kan daar binne die raamwerk van gevangenisstraf 'n gunstige, menswaardige omgewing geskep word wat daartoe kan meehelp om by die oortreder 'n positiewe en ontvanklike gesindheid jeens behandeling te ontwikkel. Daar behoort egter gedurig daarteen gewaak word om nie die blote skepping van menswaardige omstandighede binne gevangenisstraf met rehabilitasie te verwar nie. Die een kan wel meehelp tot die ander, maar die twee begrippe is beslis nie sinoniem nie.

Daar bestaan twee kontrasterende beskouinge ten opsigte van die moontlikheid om 'n oortreder binne die raamwerk van gevangenisstraf te hervorm. Enersyds bestaan daar die mening dat rehabilitasie of hervorming slegs van toepassing is op oortreders wat tot gevangenisstraf gevonniss is (Rabie en Strauss, 1981 : 14). Andersyds is daar die standpunt dat die gevangenis nie die geskikste plek is vir die rehabilitasie van die oortreder nie. Laasgenoemde siening impliseer nie dat rehabilitasie binne die gevangenisopset onmoontlik is nie (Neser, 1985 : 97).

In Suid-Afrika is een van die Departement van Korrektiewe Dienste se werksaamhede gemik op die hervorming van die gevangene. Artikel 2 (2)(b) van die Wet op Korrektiewe Dienste, (Wet 8 van 1959) bepaal dat die genoemde Departement die funksie het om veroordeelde gevangenes op so 'n wyse te behandel wat sal lei tot hul verbetering en rehabilitasie. Beide die voorkomings- en hervormingsfunksie is in belang van die gevangene en die gemeenskap. Om hierdie rede vereis die openbare belang dat die oortreder soms gevangenisstraf opgelê word, maar ook dat die oortreder soms nie gevangenisstraf opgelê word nie. Laasgenoemde kan byvoorbeeld die geval wees waar die oortreder deur 'n boete en/of opgeskorte vonnis voldoende afgeskrik sal word en waar die openbare belang gedien sal word deur 'n ander straf as gevangenisstraf (Du Toit, 1981 : 256).

2.4

Die gevolge van gevangenisstraf

Die aard van die gevangenisgemeenskap staan in skrilte kontras met die vrye gemeenskap. Alle aspekte van die gevangenislewe word deur dieselfde gesag binne dieselfde fisiese omgewing bestuur en beheer. Alle aktiwiteite waaraan die gevangene daagliks meedoen vind in die geselskap of teenwoordigheid van andere plaas wat op dieselfde wyse hanteer word. Dit word van die gevangenes verwag om dieselfde roetine daag-

liks saam te deurleef. Alle fasette van die dag se aktiwiteite geskied volgens 'n algemene breë patroon waarvan die inhoud en volgorde deur 'n stelsel van uitdruklike formele beslissings van 'n amptelike gesag neergelê word. Hierdie bedrywigheide wat op die gevangene afgedwing word, word bymekaar gevoeg in 'n enkele oorhoofse plan wat doelbewus sodanig ontwerp is om die amptelike oogmerke van die inrigting te verwezenlik (Neser, 1989 : 137 - 8).

Aangesien die gevangenisgemeenskap uniek is, veral in die opsig dat dit 'n bepaalde kultuur het, word 'n gevangenissubkultuur onderskei wat verskil van die vrye gemeenskapssubkultuur, 'n subkultuur waarby die gevangene hom moet aanpas en wat gekenmerk word deur depriverende omstandighede. Binne hierdie raamwerk moet die gevangene sekere basiese behoeftes bevredig en word hy aan 'n sosialiseringproses onderwerp waarbinne nuwe gedragspatrone ontstaan.

2.4.1 Ontstaan en ontwikkeling van 'n gevangenissubkultuur

Die ontstaan en ontwikkeling van gevangenissubkulture word voorgehou volgens twee modelle (Reid, 1981 : 483) naamlik die deprivasiemodel en die importasiemodel.

Die deprivasiemodel voer die oorsprong van die gevangenissubkultuur terug na die ontberings wat met gevangenisstraf gepaard gaan asook die sosiale omstandighede waarby die gevangene hom moet aanpas. Gevangenes poog om die probleem van deprivasie die hoof te bied deur die daarstelling en instandhouding van 'n subkulturele normatiewe sisteem. Die depriverende omstandighede word deur Sykes (Neser, 1989 : 139) beskryf as "pains of imprisonment" en sluit in : die ontbering van vryheid, van goedere en dienste, van heteroseksuele verhoudings, van outonomie en sekuriteit (Neser, 1989 : 139).

2.4.2 Deprivasie

Gevangenisstraf behels nie slegs 'n tydperk van isolasie van die gemeenskap waartydens vryheid ontbeer word nie, maar ook die ontbering van ander noodsaaklikhede.

2.4.2.1 Ontbering van vryheid

Sommige navorsers soos Berkley (1976 : 389) beweer dat die verlies aan vryheid die grootste enkele ontbering is wat die oortreder in die gevangenis ondervind. Die oortreder moet in die eerste plek binne 'n begrensde gebied lewe en binne hierdie omgewing word sy bewegings nog verder beperk deur verskeie kontrole- en sekuriteitsmaatreëls. Die gevangene is dus eintlik onderworpe aan 'n dubbele verlies van vryheid. Hy is beperk tot 'n bepaalde gebied en binne die gebied is daar ook weer beperkinge op sy bewegingsvryheid.

Vir die oortreder is sy ergste ontwrigting egter dat hy afgesny is van sy familie en vriende. Hy verkeer in afgesonderdheid van 'n gemeenskap van misdadigers en hierdie isolasie is pynlik en frustrerend wat emosionele verhoudings, eensaamheid en verveeldheid aanbetref. Die toestand word vererger, deurdat gevangesetting 'n doelbewuste morele verwerping deur die gemeenskap verteenwoordig. Dit is juis hierdie morele veroordeling waaronder die oortreder moet ly wat grootliks deel vorm van die psigiese lyding verbonde aan straf (Petersen en Thomas, 1979 : 5).

Die Hooggeregshof erken dat gevangenisstraf die gevangene se familiebande nadelig beïnvloed soos blyk uit die volgende drie uitsprake. In S.v. Botha, 1970 (4) S.A. 407 (T), verwys Hiemstra, R. op 409A na die ontwrigtende effek wat gevangenisstraf op familiebande het. In S.v. Benetti, 1975 (3), S.A. 603(T) het dieselfde regter hom soos volg uitgelaat:

"We have given the sentence much careful thought because to send this woman to prison will certainly lead to complete disruption of her family..."

en op 605 D dui die regter soos volg aan :

"The interests of the community must be taken into account, but how it can benefit the community to break up this woman's family, to put her young children in an institution ... is difficult to see".

In S.v.B 1980 (3) S.A. 846(A), het Rumpff, H.R. op 851 B erken dat waar die beskuldigde behandeling benodig dit op 'n nie-aanhoudingsbasis voorsien behoort te word omdat :

"... dit van belang is vir die behoud van sy familie, sy vrou en klein kinders, maar ook spesiaal in die belang van die samelewing..."

2.4.2.2 Ontbering van goedere en dienste

Daar is diegene wat die mening huldig dat gevangenes beter daaraan toe is in die gevangenis as in die streng kompeterende samelewing. Hierdie feit sal nooit deur die oortreder erken word nie. Die oortreder bevind hom in 'n omgewing wat slegs aan sy basiese behoeftes voldoen. Dit is egter 'n lewensstandaard wat geheel en al ontoereikend vanuit die oogpunt van die individu kan wees omdat dit nie daarin slaag om daardie bietjie ekstra te verskaf wat by sy persoonlikheid pas, of wat sy persoonlike smaak bevredig nie (Neser, 1989 : 140).

In die moderne Westerse kultuur is materiële besittings 'n belangrike deel van die individu se eiewaarde. Die ontneming daarvan kan as 'n gevoelige aanslag teen die diepste wese van die persoon ervaar word.

Ontneming van goedere en dienste wat die gevolg is van die individu se eie toedoen of misdrywe, verteenwoordig 'n aanklag teen sy basiese gevoel van eiewaarde. Daar is weinig mense wat mislukkings van hierdie aard kan hanteer en verwerk, of daarin kan berus. In hierdie geval is rasionalisasie gewoonlik aan die orde van die dag. Hierdie beginsel is ook van toepassing op die oortreder in die gevangenis.

Een van die negatiewe gevolge van gevangesetting is dat die gevangene sy werk verloor en dus ook sy finansiële verdienste verbeur. Verder word hy die geleentheid ontnem om 'n ekonomiese bydrae tot die gemeenskap te maak. Finansiële verlies was reeds deur die Hooggeregshof erken naamlik in soverre as wat dit nie slegs die gevangene nie, maar ook in breër spektrum raak. Uittreksels van 'n paar uitsprake word ter illustrasie aangedui :

In S.v. Mutize, 1978 (2) S.A. het regter Davies, J.A. op 915 B-D verwys na die gepaardgaande verlies van inkomste :

"One important subjective factor is the effect the sentence will have upon the offender's livelihood. It is clearly a more serious step to send a person in regular employment (and as such normally a responsible, citizen) to prison than a ne'er-do-well ... a prison sentence on a wage earner entails a loss of salary in addition to loss of freedom ..."

Die effek wat gevangenisstraf op die beskuldigde se familie het ten opsigte van die ontneming van hul ondersteuning word in die volgende drie uitsprake genoem. In S.v. Botha, 1970 (4) S.A. 408 E het die regter soos volg aangedui :

"By een kan tronkstraf 'n veel hoër geldelike verlies meebring as by 'n ander. Vir die

gesinshoof is tronkstraf normaalweg 'n nadeli-
ger terugslag as by 'n ongetroude".

In S.v. Esterhuizen, 1963 S.A. 165 (G.W.) het regter
de Vos Hugo, op bladsy 167 A aangedui :

"As die opgeskorte vonnis nou in werking
gestel word ... sal sy kinders hul onderhoud
ontbeer en sal hulle daaronder ly", en

In S.v. Hoffman, 1978 (4) S.A. 61 (A) lewer Corbett,
A.R. op 65 B soos volg kommentaar :

"He is the family breadwinner, with a number
of people dependant upon him. They also would
be severely hit".

2.4.2.3 Ontbering van heteroseksuele verhoudings

Die gevangene wat deur die gemeenskap verwerp is en in
'n staat van besitloosheid verkeer, is verder ook nog
in 'n figuurlike sin ontman deur sy onvrywillige
afsondering van die teenoorgestelde geslag (Reid,
1976 : 610 en Neser, 1989 : 140).

Die gevangene se toegang tot massakommunikasie,
pornografie wat onder hulle sirkuleer en ander soort-
gelyke stimuli gee daartoe aanleiding dat sy seksuele
impulse voortdurend geaktiveer word. Die gebrek aan
heteroseksuele gemeenskap is 'n frustrerende ervaring
wat beslis moeilik deur die gevangene gedurende sy
periode van gevangesetting aanvaar word. Daar bestaan
'n klein groepie homoseksuele gevangenes wat nie in
die besonder geraak word nie (Berkley, 1976 : 390).

Aansluitend hierby wys navorser daarop dat ten opsigte
van 'n beskuldigde met homoseksuele neigings gevange-
nisstraf 'n destruktiewe effek sal hê. In S.v.
Mafavu, 1972 (4) S.A. 565 (0) op 568 F het die regter
soos volg aangedui :

"Die beskuldigde het klaarblyklik homoseksuele neigings. Dit is om verskeie redes wenslik dat 'n persoon met sulke neigings sover moontlik uit die tronk gehou moet word. Tronkstraf sal sy toestand eerder vererger as verbeter".

Die sielkundige probleme as gevolg van 'n gebrek aan heteroseksuele verhoudings kan veel erger wees. 'n Gemeenskap wat slegs uit mans bestaan, neig om onder sy lede gevoelens van onrus oor hulle manlikheid te laat posvat. Latente homoseksuele neigings mag binne die individu geaktiveer word, sonder dat dit openlik tot uiting kom en dit mag skuldgevoelens veroorsaak. Wanneer 'n gevangene onder druk van seksuele spanning hom tot 'n daad van homoseksualiteit binne die gevangenis wend, kan dit deur die belewing van skuldgevoelens 'n sterk psigologiese invloed op sy selfbeeld uitoefen (Avery, 1987 : 91).

Omdat die gevangene afgesny is van die wêreld waarin die teenoorgestelde geslag ook beweeg word sy selfbeeld in die proses aangetas. Soos die meeste mans moet die gevangene sy eie identiteit nie slegs in homself soek nie, maar ook in die beeld van homself soos gereflekteer in die oë van ander.

Waar 'n betekenisvolle deel van sy "gehoor" (die ander) ontbreek, bestaan die gevaar dat die gevangene se selfbeeld half voltooid, gebroke, eenkleurig en sonder die skakeringe van die realiteit mag wees (Neser, 1989 : 141).

2.4.2.4 Ontbering van sekuriteit

Aangesien die gemeenskap die misdadigheid van die oortreder beperk deur hom vir langer of korter periodes saam met ander misdadigers waarvan sommige reeds 'n leeftyd van gewelddadigheid en aggressie agter die rug het, te plaas, veroorsaak dit gevoelens van angs en onveiligheid selfs by die geharde residivis. Die

konstante teenwoordigheid van professionele diewe, aggressiewe homoseksuele en ander geharde misdadigers werk senutergend in. (Neser 1989 : 142).

'n Belangrike aspek van hierdie werklikheid is die feit dat die aangehoudene sterk bewus daarvan is dat hy vroeër of later getoets gaan word. Iemand sal probeer toets hoe ver daar met hom gegaan kan word en dan sal hy noodgedwonge sy persoon of besittings moet verdedig. Sou hy die onderspit delf, sal hy daarna die voorwerp van minagting en spot wees. Hy sal as 'n vanselfsprekende slagoffer beskou word - 'n persoon wat nie sy regte kan of wil verdedig nie - en 'n voortdurende risiko loop om die teiken van 'n aanval te wees (Neser, 1989 : 142).

2.5 Ontbering van outonomie

Daar word soms ook beweer dat hierdie onderworpenheid aan 'n stel reëls en ander vereistes waaraan die gevangene verplig is om te voldoen, 'n welkome verligting bied vir diegene wat onder die nadelige gevolge van hul eie onbeheersdheid gebuk gaan. Die omvattende kontrole van gevangenisbeamptes verskaf ook 'n eksterne superego wat dien om baie van die angsgevoelens wat uit die bewustheid van die eie opstuwende impulse voortvloei, te verlig (Neser, 1989 : 142).

Enkele gevangenes sal miskien hierdie streng kontrole verwelkom as 'n wyse waarop hul eie afwykende gedrag, waaroor hulle self geen beheer het nie, aan bande gelê kan word. Die beperkte vermoë om 'n eie keuse te maak of om self besluite te neem, moet saam met die beperkings wat op fisiese vryheid, beskikking oor goedere en dienste en heteroseksuele verhoudings, as deel van die leed van gevangenisstraf beskou word. Hierdie toedrag van sake is nie bevorderlik vir die verantwoordelikhedsin van die gevangene nie en kan in uiterste gevalle anomie in die hand werk. Wat hierdie aspek betref, laat die Viljoenkommissie hom baie sterk

uit (1976 : 76) : "Institusionalisering ontnem 'n man sy sin vir verantwoordelikheid, inisiatief, dryfkrag en selfdissipline in sy lewe. Hy is 'n passasier, 'n man wat op passiewe wyse voortdryf".

Die sosiale stelsel bied in 'n mindere of meerdere mate oplossings vir hierdie probleme; 'n lewenswyse wat 'n raamwerk herkonstrueer, waarbinne gevangenes eie waarde kan ontwikkel as mense met positiewe kwaliteite. Hierdie sosiale stelsel bied aan die gevangene 'n groep met wie hy kan identifiseer en op wie se ondersteuning hy kan staatmaak.

Die basiese hipotese van Sykes en Messinger (Leger en Stratton, 1977 : 93) berus op die uitgangspunt dat die ontberinge van gevangenes tydens gevangesetting verminder, namate die gemeenskaplikheid of eenheid van die groep toeneem. Johnson (1978 : 408) sluit by hierdie mening aan, en meen dat 'n sosiale stelsel spontaan tussen gevangenes ontwikkel as gevolg van die gemeenskaplikheid van behoeftes wat met die ontberinge van stres van gevangesetting gepaard gaan en dat hierdie subkultuur oor sekere kenmerkende eienskappe beskik (Neser, 1989 : 143).

2.6 Sekondêre gevolge

Volgens Avery (1987 : 100) hoor 'n mens in algemene spreektaal dikwels die volgende twee vrae in verband met 'n verskynsel, naamlik "... does it work? and if so "how much does it cost?" Hierdie vrae kan toegepas word by die bestudering van 'n vorm van straf soos byvoorbeeld gevangenisstraf. In hierdie paragraaf geniet die kostefaktor tesame met die probleem van oorbevolking aandag. Hierdie faktore as sekondêre gevolge is nie onderling uitsluitend nie omdat eersgenoemde eskaleer in direkte verhouding tot 'n styging in gevangenispopulasie.

2.6.1 Die probleem van oorbevolkte gevangenis

Die probleem van oorbevolkte gevangenis is soos in paragrafe 2.6.2 tot 2.6.2.2 aangedui sal word die onderwerp van bespreking deur Ministers in die Parlement, regters in Hooggeregshofuitsprake, Kommissies van Onderzoek na die Struktuur en Funksionering van die Howe en Jaarverslae van die Departement Korrektiewe Dienste.

2.6.2 Parlementêre verwysing

By die tweede lesing van die "Criminal Justice Administration Bill," 1914 in die Huis van Verteenwoordigers, het die Minister van Justisie op 3 Junie 1914 die mening uitgespreek dat dit een van die mees onbevredigende tekens van hul vordering is dat die getal gevangenes van jaar tot jaar bly styg (Union Assembly Debates, 1914 : Column 2077). Verskeie dekades later by die tweede lesing van die "Criminal Procedure Bill," 1977, in die Huis van Verteenwoordigers, het die Minister van Justisie op 31 Januarie 1977 aangedui dat klousule 297 in geheel herondersoek is ten einde stukrag te gee aan die aanbevelings van die Viljoenkommissie wat uit hul pad gegaan het om nuwe metodes voort te bring wat beskuldigdes uit die gevangenis sal hou (Republic Assembly Debates, 1977 : Column 437) en wat sal meebring dat die gevangenispopulasie drasties sal daal. Gedurende die tweede lesingsdebat, het 'n lid die belangrikheid van maatreëls wat ontwerp is om die gevangenispopulasie te verminder onderstreep toe hy soos volg aangedui het :

"I am very keen on that, because our daily average prison population has already reached the horrific figure of 100 000 whereas in Britian, 42 000 out of a population double the size of ours is considered to be the danger point. I know that the honourable the Minister of Justice is very worried about this"

(Column : 3273).

In die Senaat gedurende die debat van dieselfde wetsontwerp het 'n lid verwys na die feit dat gedurende 1963 onder die ou Strafrechtswet daar 63 000 gevangenes was en dat dit tot 97 000 gestyg het in 1974. Hierdie enorme styging in die getalle van gevangenes was gedeeltelik te wyte aan die feit dat die bestaande Wet nie voorsiening gemaak het vir behoorlike prosedures, insluitende strafregtelike bepalinge waarvolgens die getal gevangenes beperk kan word nie (Republic Senate Debates, 1977 : Column 2156).

2.6.2.1 Hooggeregshof

In die volgende twee Hooggeregshof uitsprake het die oorbevolkte gevangenis in die Republiek aandag ontvang. In S.v. Botha, 1970 (4) S.A. 407(T) het Regter Hiemstra op 409A opgemerk :

"Ons het, na verhouding met die totaal, een van die hoogste tronkbevolkings in die wêreld. Dit beteken 'n groot verlies aan mensemateriaal".

In S.v. Scheepers, 1977 (2) S.A. 154(A) merk regter Viljoen A.J.A. op dat :

"... die Republiek se gevangenis oorvol is ..."

2.6.2.2 Ander bronne

Die feit dat Suid-Afrika te kampe het met 'n krisis van oorbevolkte gevangenis is gebore uit die volgende gesaghebbende bronne. Die Lansdown Kommissie (1947 : 76) dui op bladsy 530 van sy verslag aan dat die gevangenis en tronke in die groot stedelike gebiede van die Unie grootliks oorbevolk is en dat die toedrag

van sake te danke was aan die aantal gevangenes wat korttermyngevangenisstraf uitdien.

Regter Viljoen (1983 : 173) voorsitter van die Viljoenkommissie dui aan dat een van die redes vir die aanstelling van die Viljoenkommissie was die "ontsettend hoë gevangenisbevolking" - 'n aspek waarna die Kommissie verwys in hul verslag.

In paragraaf 10.1.2 van hul verslag het die Krugel Werkgroep (1984 : 24) soos volg aangedui :

"Die jongste beskikbare statistiek (1980 sensus) dui daarop dat die Republiek van Suid-Afrika pro rata in vergelyking met ontwikkelde Westerse lande 'n besonder groot gevangenisbevolking het".

Selfs 'n kommissie soos die Kommissie van Onderzoek na die Struktuur en Funksionering van die Howe (hierna die Hoexter Kommissie genoem) wat aangestel was om ondersoek in te stel na die struktuur en funksionering van die howe en wat nie direk betrokke was by die aspek nie, het rede gehad om aan te dui :

"Per Capita South Africa has one of the biggest prison population in the world. Furthermore South Africa's prisons are full to overflowing. The W.F. Krugel Committee, which is at present thoroughly investigating the matter, has established that in March 1983 there was approved accommodation for 73 383 prisoners in our prisons, while during that month the daily average number of persons in detention was 107 122. Our prisons were therefore overcrowded by 46% (Hoexter Commission, 1983 : 579).

Vanuit paragraaf 10.1.3 van die verslag van die Krugel Werkgroep (1984 : 24) blyk dit dat die gevangenispopulasie in die Republiek progressief toeneem - aan die einde van Maart 1984 was dit 110 706 - op daardie tydstip die hoogste daaglikse gemiddelde ooit aangeteken. Gedurende September 1984 was die Suid-Afrikaanse gevangenisbevolking met 33,64% (1984 : 25).

Die amptelike verslag van die Departement van Justisie vir die periode 1 Julie 1984 tot 30 Junie 1985 gee toe (p 16):

"On 30 June 1985 there were 108 392 persons in custody in South African prisons with accommodation provision for 80,2% unites. The accommodation occupation figure was therefore 135%".

Die gevangenisbevolking het selfs verder gestyg soos voormalige Streekhofpresident Krugel (1986 : 89) Voorsitter van die Krugel Werkgroep aandui :

"In April 1986 (net voordat amnestie verleen is) was daar daaglikse gemiddeld 116 295 gevangenes in bewaring in die Republiek se gevangenisbevolking".

Volgens die Witskrif (1991 : 8) wat op 6 Mei 1991 in die Parlement ter tafel gelê is het die RSA volgens vergelykbare statistiek "... een van die hoogste gevangenisbevolkings ter wêreld". Per 100 000 van die algemene bevolking vergelyk dit soos volg met enkele ander lande :

**TABEL 1 : VERGELYKBARE GEVANGENESGETALLE PER 100 000
VAN DIE ALGEMENE BEVOLKING : 1991**

LAND	TOTAAL PER 100 000 VAN DIE ALGEMENE BEVOLKING
RSA	357
VSA	426
Engeland	96
Frankryk	71
Sudan	42

Meer resente statistiek van die Human Rights Watch Global report on prisons (Junie 1993) dui daarop dat die Republiek van Suid-Afrika in vergelyking met ander wêreldlande 'n buitengewone hoë gevangenisbevolking het. Per 100 000 van die algemene bevolking vergelyk dit soos volg met ander lande :

**TABEL 2 : VERGELYKBARE GEVANGENESGETALLE PER 100 000
VAN DIE ALGEMENE BEVOLKING : 1993**

LAND	TOTAAL PER 100 000 VAN DIE ALGEMENE BEVOLKING
RSA	355
VSA	455
Brittanje	82
Egipte	62
Indië	34
Indonesie	22
Israel	110
Mexiko	97
Poland	153
Turkye	99

Oorbevolking het sekere negatiewe gevolge vir die strafregstelsel. 'n Paar word aangerak :

In paragraaf 5.1.6.1.21 van sy verslag, dui die Viljoenkommissie aan dat wanneer gevangenis gevul is met korttermyngevangenes, sulke oorbesetting in die pad staan van behoorlike akkommodasie en die opleiding van gevangenes wat medium en lang termyn vonnisse uitdien.

Die Hoexterkommissie (1983 : 580) dui aan dat oorbevolkte gevangenis in hierdie land 'n sosiale verskynsel is wat verbind is tot die sosiale sisteem van regverdigheid. Oorbevolking bring die volgende gevolge teweeg :

dit lei tot minagting van die regspleging in die algemeen en die howe in die besonder indien duisende broodwinners aangehou word;

dit veroorsaak dat gevangenisstraf sy afskrikende waarde verloor omdat dit nie meer as 'n stigma beskou word nie;

dit veroorsaak dat die oogmerk van die regsplegingstelsel verydel word weens die gedwonge vroegtydige vrylating van gevangenes weens 'n tekort aan akkommodasie;

dit veroorsaak 'n agterstand in strafregtelike werksaamhede veral in die Hooggeregshof omdat oorbevolking aanleiding gee tot bendevoorming in gevangenis wat lei tot gevangenismoorde en dikwels uitgerekte hofsake (Hoexterkommissie, 1983 : 582).

Otto in Avery (1987 : 105) wys daarop dat die gevolge van oorbevolking nie slegs beperk is tot die fisiese vlak nie, maar dat dit veral op die psigiese vlak geleë is omdat oorbevolking aanleidend gee tot interpersoonlike spanningstoestande en konflik. Dit is die teelaarde vir gevangenissonluste en opstande. Weens die groot getalle en beperkte beskikbare fasiliteite

kan gevangenes nie produktief met arbeid en andersins besig gehou word nie. Ofskoon die Gevangenisdiens voortdurend besig is om omvattende behandelingsprogramme te ontwikkel en daar te stel sodat gevangenes behandel kan word om 'n nuttige en produktiewe lewe na vrylating te lei, sonder om weer in misdaad te verval, kan almal weens die groot getalle net nie geredelik bereik word nie.

Die Krugelkomitee (1984 : 26) is van mening dat benewens die fisies nadelige gevolge van oorbevolking soos beheer-, gesondheids- en sekuriteitsvraagstukke die grootste gevaar waarskynlik geleë is in die verhoging in interpersoonlike spanningstoestande en potensiële konflik. In uiterste omstandighede lei hierdie omstandighede tot gevangenissonluste en ander geweldadige optredes.

2.6.2.3 Die koste aspek

Wanneer oor die koste-aspek van gevangesetting geargumenteer word moet onderskei word tussen onkoste wat direk verband hou met aanhouding en die indirekte koste wat daaruit voortspruit.

* Direkte koste

Hieronder verstaan navorser sodanige koste wat aangegaan word vir byvoorbeeld, die voorsiening van akkommodasie en die onderhouding van persone wat aangehou word.

In S.v. Scheepers, 1977 (2) S.A. 154(A) maak regter Viljoen, melding van die feit dat die instandhouding van gevangenis en die onderhoud van gevangenes 'n geweldige ekonomiese las op die Staat plaas.

In 1983 dui Otto (1983 : 180/1) aan dat die koste om 'n 600 tipe gevangenis op te rig, per eenheid afhange van omstandighede op daardie stadium tussen

R11 000 en R18 000 beloop. Hierdie syfer sluit nie die behuising vir personeel en/of enige ander koste in nie. Ten einde die huidige agterstand (op daardie stadium) in akkommodasie in te haal ten opsigte van die huidige tekort van 32 200 plus die vervanging van 41 uitgediende gevangenisbevoelings en daarmee saam voorsiening te maak vir die geprojekteerde behoefte van ongeveer 65 000 addisionele gevangenes tot die jaar 2000, sal 'n bedrag van meer as een (1) miljard rand benodig word. Indien dit verreken word na 'n jaarlikse behoefte aan addisionele boufonds vir die volgende 20 jaar, beloop dit 'n bedrag van R50 miljoen per jaar.

Vanuit die verslag van die Departement van Justisie vir die periode 1 Julie 1984 tot 30 Junie 1985 (p.2) blyk dit dat die aanvanklike begrotings vir die finansiële jaar bewillig vir die SA Gevangenisdiens 'n bedrag van R311 592 000 beloop het, wat aangevul is met 'n bedrag van R27 170 000 tydens die addisionele begroting. Ongeveer 13% van die uitgawes het betrekking op die fisiese versorging van gevangenes, naamlik voedsel, kleding, akkommodasie, higiëne en die voorsiening van gesondheidsdienste. Die Krugelkomitee (1984 : 25) dui in paragraaf 10.1.6 van sy verslag aan dat die daaglikse koste om een gevangene te onderhou 'n bedrag van 805,35 sent beloop. Die Krugelkomitee is daarom van mening dat 'n geringe besparing van een persent van die daaglikse gemiddelde gevangenisbevoelking deur 'n alternatiewe vonnisopsie soos gemeenskapsdiens 'n kostebesparing van nagenoeg R3 000 000 per jaar meebring. Met so 'n besparing oor 'n tydperk van vier of vyf jaar kan heelwat vermag word. Wanneer daar dus 'n vergelyk getref word met oorbevolking is die R8-00 eenheidskoste aansienlik.

Vanuit die jaarverslag van die Departement van Korrektiewe Dienste vir die periode 1 Julie 1991 tot 31 Desember 1992 (p. 24) blyk dit dat die bewilliging vir die Departement Korrektiewe Dienste die aanvanklike

begroting vir die 1991/92 boekjaar 'n bedrag van R1 275 032 000 beloop het, wat aangevul is met 'n bedrag van R7 440 000 tydens die addisionele begroting, wat die totale bewilliging op R1 282 472 000 te staan gebring het.

* Indirekte koste

Onder die term indirekte koste kan verstaan word die verlies van mannekrag en die oortreder se ekonomiese bydraes. Hierdie aspekte het ook die Hooggeregshof se aandag geniet. In S.v. Esterhuizen, 1963 (3) S.A. 165(GW) merk De Vos Hugo R. op 167A op :

"As die opgeskorte vonnis nou in werking gestel word sal die samelewing 'n goeie werker verloor ..."

Die verlies van die oortreder se ekonomiese bydrae tot die gemeenskap was ook verwys na in die volgende vier uitsprake :

In S.v. Botha, 1970 (4) S.A. 407(T) merk Hiemstra op 408F op :

"Sy produksiekrag word lamgelê tot skade vir die gemeenskap".

en dui op 407A die vrugteloosheid aan

"... produksiekrag agter mure verberg".

Die verlies van mannekrag was ook vermeld deur die regter in S.v. Scheepers, 1977 (2) S.A. 159A.

In S.v. Bennetti, 1975 (3) S.A. 603H merk Hiemstra soos volg op om 'n oortreder na die gevangenis te stuur :

"... will almost certainly destroy all possibility of her ever again getting suitable employment".

en op 605D dat die ontwrigting van produktiwiteit kan beswaarlik in belang van die gemeenskap wees.

'n Verdere faktor was genoem deur Steyn, R. in 787 H in Sakabula, 1975 (3) 784(C), naamlik die onderhoud van afhanklikes. Die regter dui soos volg aan :

"These persons become a charge upon the state and in addition to meeting the costs of the incarceration of the individual offender, social services have to be provided for these dependents until such time as the offender is discharged and again re-employed".

2.7

Die vermyding van gevangenisstraf

Daar is reeds vlugtig na die vermyding van gevangenisstraf in die voorafgaande subparagraaf verwys. Weens die negatiewe gevolge wat uit gevangenisstraf voortspuit is dit verstaanbaar dat 'n liggaam van opinie sou ontstaan wat die vermyding of die vermindering van die vorm van straf sou voorstaan. Sodanige opinie bestaan reeds vir verskeie dekades, maar het sedert die 1960's momentum gekry.

Die Lansdown Kommissie, as 'n bewerker van wetgewende verandering is 'n voorstaander van die vermyding van gevangenisstraf. Onder die opskrif "Evil results of shortterm imprisonment" in paragraaf 535, verwys die Kommissie (1947 : 77) na verskeie van die negatiewe kenmerke van gevangenisstraf en erken ook dat gevangenisstraf residivisme kan bevorder omdat :

"An examination ... of records of hundred of longterm prisoners ... has shown that, while some were first offenders who had committed

... serious crimes ... the vast majority were recidivists with a number of previous convictions who almost invariably had started their criminal careers with a petty offence ... leading to a sentence of a small fine with the alternative of a short term of imprisonment. In a great number of cases there had been progressive series of sentences of imprisonment, graduating from a week to six months, but on an average, the prisoner had received his first sentence of six months on or about his sixth conviction. There is high probability that, had the case been otherwise dealt with at the series, recidivism and ultimately serious crimes might have been prevented (Avery, 1987 : 120).

In paragraaf 369 verwys die Lansdown Kommissie 1947 : 54) na 'n toespraak oor die tendens van strafmetodes deur die "Home Secretary" in Engeland :

"The first principle ... is to keep as many offenders as possible out of prison. In the eighteen - sixties it was laid down in plain terms that the sole object of imprisonment was punitive. Just that : And so for a generation we had the most strictly deterrent penal system ever devised. The experiment had to be made at some time. The belief in the efficiency of severe punishments is always cropping up and without the devastating failure of this experiment we might never have known better. The failure was so complete that a departure to fresh principle became essential".

In die meer resente periode, merk regter Steyn (1966 : 125) ten opsigte van die mislukking van gevangenisstraf op :

"It is generally accepted throughout the civilized world today that the imposition of a short term of imprisonment serves little purpose in the reformation of the offender ... it cannot be suggested that these sentences could truly have a deterrent effect. Moreover all the bad effects of punishment particularly undesirable contact with the hardened criminals, and none of the benefits particularly those related to training and rehabilitation result from such shortterm sentences" (Avery, 1987 : 121).

Gevangenisstraf behoort gereserveer te word vir daardie gevalle wat inderdaad kriminele is en 'n behoefte aan behandeling of afsondering behoef. Dit is onmoontlik vir die Departement van Gevangenisse om daardie gevalle wat tot kort tydperke gevonniss is te rehabiliteer "... let us be very cautious about using imprisonment for those who are early offenders, those who can be treated in the community and are viable citizen material" (Avery, 1987 : 121).

In paragraaf 5.1.6.1.22 van sy verslag, merk die Viljoenkommissie (1976 : 110) op "... behalwe in 'n paar uitsonderingsgevalle waar 'n korttermyngevangenisstraf wel 'n doel dien, vonnisse van korttermyngevangenisstraf nooit opgelê behoort te word nie. Alhoewel dit meestal as alternatief tot 'n boete opgelê word, dien dit baie selde die beoogde doel as 'n wyse van afdwinging van die boete. Dit dien gevolglik geen doel hoegenaamd nie, nog as 'n afdwingmaatreël nog (behalwe in enkel gevalle) as straf. Dit bevoordeel nie die gemeenskap, die oortreder of die Staat nie. Dit het geen afskrikkings of bestrawwingswaarde nie. Bowendien het dit algemene kennis geword dat indien 'n eerste oortreder aan die paar paroolvoorwaardes kan voldoen ... hy binne 24-uur op parool vrygelaat sal word".

Dit is om hierdie rede dat die Viljoen Kommissie merk dat sodanige gevangenisstraf nie enige voordeel vir die gemeenskap, oortreder of die Staat inhou nie. Die Direkteur-generaal van Justisie, Advokaat Coetzer (1983 : 176) merk ten opsigte van die gebrek aan rehabilitasie vooruitsigte soos volg op :

"Ondanks die lofwaardige pogings wat by die Gevangenisdiens in die verband aangewend word, bly 'n gevangenis nie die ideale plek vir rehabilitasiedoeleindes nie en behoort gevangenisstraf na ons beskeie mening slegs as 'n laaste uitweg opgelê word".

Ten slotte lewer Du Toit (1981 : 267) die volgende kommentaar rakende die hervorming van eerste oortreders en waarom die oplegging van gevangenisstraf in hul geval onnodig is :

"Die hervorming van die oortreder tot voordeel van die gemeenskap tree dikwels nie so sterk by vonnisoplegging na vore as die voorkoming van herhaling van misdadigheid deur die eerste oortreder nie. Gevolglik is die algemene riglyne - sonder om neer te lê dat die eerste oortreder altyd uit die gevangenis gehou moet word - klaarblyklik gemik op afskrikking en voorkoming eerder as hervorming deur onderwerping aan die dissipline van die gevangenis. Die eerste oortreder het gewoonlik nie noodwendig 'n neiging tot misdadigheid nie en daarom is dit onder normale omstandighede en in minder ernstige gevalle wenslik om hom 'n kans te gee, en hom uit die gevangenis te hou".

2.7.1 Veranderde benadering teenoor gevangenisstraf

2.7.2 Relatiewiteit van strafmetodes

Die geskiedenis dui daarop dat die strafmetodes van die verlede en die hede verskil, nie net wat die historiese ontwikkeling betref nie, maar ook van gemeenskap tot gemeenskap. Van die vroegste tye af tot omstreeks die middel van die agtiende eeu was die gemeenskap se reaksie op die oortreder uitsluitlik gerig op die welsyn van die slagoffer van die misdaad en die gemeenskap. Die reaksie het veral beslag gevind in die Kode van die Babiloniese koning, Hammoe-rabi, een van die vroegste geskrewe oorblyfsels van antieke strafbeleidsrigtings. Die doel van die kode was om die gesag van die Staat te versterk, die swakkeres teen die sterkeres te beskerm en die verhouding tussen die oortreder en die slagoffer te herstel.

In die primitiewe stamlewe was die belangrikste oorweging by die straf van die oortreder bloedwraak en goedmaking voor die gode. Gedurende die Middeleeue vind 'n klemverskuiwing plaas na die oogmerk van afskrikking en vandaar die onmenslike wrede strafmetodes van hierdie tydperk in die geskiedenis (Neser, 1985: 42 - 3). As gevolg van hierdie wrede strawwe word gevangenisstraf gedurende die 18de en 19de eeu as 'n alternatief voorgestel. Die rasionaal vir die vestiging van gevangenisstraf moet gevind word binne die bewuswording van 'n mensliker benadering tot die misdadiger. Hierdie veranderde ideologiese opvatting het beslag gevind binne die denke van die Klassieke Skool. Die basis van die Klassieke Skool van denke is daarop gebou dat alle mense gelyk is en dus moet alle misdadigers in gelyke mate bereg word (Cilliers, 1990 : 3 - 4).

Agter hierdie beginsels het die geloof geskuil dat elke mens 'n vrye wil besit en die wil so uitoefen dat 'n balans tussen pyn en plesier gehandhaaf word ten einde die grootste hoeveelheid plesier te kan geniet (Reid, 1991 : 91). Die Klassieke denke en die aksentuering van vergelding as strafmotief het tot gevolg gehad dat die sogenaamde poëtiese strafvorme ontwikkel waar die uitgangspunt was dat die straf die hoogste graad van ooreenstemming met die misdaad moes toon sodat mense die voor- en nadele van misdade teen mekaar kan opweeg, en sodoende kan bepaal of dit tot hulle voordeel of nadeel sou strek om die daad te pleeg (Lea, 1991 : 151). Juriste van die klassieke skool was nie enersdenkend nie veral nie wat hulle beskouinge oor die regverdigheid van straf betref nie. Sommige juriste uit hierdie skool sien straf as 'n algemene voorkomende maatreël, ander juriste beskou straf as 'n afskrikmiddel teen die dader self, ander handhaaf 'n verenigingsteorie waarin vergelding en afskrikking as doel van straf gesien word en laastens is daar die groep wat op 'n suiwer vergeldingstandpunt staan. In 'n tydperk waarin die vrye wil gepredik is, staan hierdie juriste hoofsaaklik op 'n indeterministiese standpunt wat nie voorsiening maak vir faktore wat die misdadigheid van die dader kan beïnvloed nie (Cilliers, 1990 : 4).

Laat in die 19de eeu vind die Positivistiese skool waarvan Cesare Lombroso die vader is sy beslag. Lombroso het sy eerste boek "L'Homo Delinquente" (Criminal Man) gepubliseer wat vier jaar later deur Enrico se boek "Criminal Sociology" gevolg is. Lombroso se teorie van die gebore misdadiger was die begin van die Positivistiese skool. Dit het 'n kentering van die strafreg tot gevolg gehad met die klemverskuiwing vanaf die misdaad na die dader (Lea, 1991 : 157). Die rede hiervoor was die toenemende bewuswording dat die gevangenis nie die verwagte afskrikkende uitwerking gehad het nie. Die toenemende kritiek teen die gevangenis is gerugsteun deur 'n nuwe

teorie van misdaad wat lynreg gestaan het teenoor die vryewilteorie van die Klassieke Skool. Die Positivistiese skool het daarop gewys dat residivisme geensins afgeneem het nie en beweer dat misdaad eerder uit 'n deterministiese standpunt verklaar moet word. Die Positiviste voer aan dat misdaad die gevolg is van persoonlike en omgewingsfaktore wat die gedrag van die individu beïnvloed (Lea, 1991 : 157). Dit impliseer dat oortreders en hulle agtergrond bestudeer moet word ten einde individuele behandeling te kan toepas wat gegrond is op persoonlikheid en sosiale behoeftes van elkeen. Hierdie deterministiese standpunt het in samewerking met die heilsame invloede van die antropologie, psigiatrie, kriminologie en penologie 'n invloed op die strafregpleging gehad. Skuld by die dader word nie bloot aanvaar omdat oortree is nie en straf dien nie ter vergelding nie, maar het ook 'n positiewe soeke, naamlik om te hervorm en te rehabiliteer (Cilliers, 1990 : 6) (Lea, 1991 : 158).

Gesaghebbende hervormers soos Bonnaville de Masagny en Franck in Frankryk en Tallack in Engeland het hulle begin beywer vir die daarstelling van alternatiewe vir gevangesetting. Waar gevangenisstraf as alternatief gedien het vir die wrede strawwe van die vorige eeu, word alternatiewe nou gesoek vir die gevangenisstraf wat nie aan sy doel beantwoord nie. Hierdie argumente vind vandag nog steeds wêreldwye beslag in penologiese debatte oor die sinvolheid van gevangesetting as gepaste strafvorm soos Reid (1981 : 98 - 99) tereg opmerk : "Positivist attitudes have had great influence on modern penal practice".

2.7.3 Faktore wat die oplegging van straf beïnvloed

2.7.3.1 Strafteorieë

Die motief of doel van straf het geleidelik verander gedurende die afgelope drie dekades. Dat 'n spesifieke teorie van straf en die doel daarvan van tyd tot

tyd benadruk was, was erken, byvoorbeeld in S.v.B., 1985 (2) S.A. 120(A) waar regter Viljoen op 124 H-I repliek lewer :

"Whereas formerly, in particular in ancient and medieval times and even in the more enlightened period thereafter, the emphasis was on retribution, the outlook has gradually changed ..."

Die volgende uittreksels van die Hooggeregshof uitspraak reflekteer 'n klem op 'n spesifieke strafmotief gedurende 'n gegewe tydperk en skets 'n ontwikkeling van besorgheid oor die misdaad tot meer aandag oor die lot van die misdadiger.

In S.v. Rabie, 1975 (4) S.A. 855(A), dui Holmes, J.A. op 861 A-B aan dat straf by die misdaad moet pas, byvoorbeeld in R.v. Motsepe, 1923 T.P.D. en dat hierdie "... used to be the approach in this country".

In R.v. Swanepoel, 1945 AD 444 dui regter A.J.A. Davis die belangrikheid van afskrikking in straf aan en op 453 - 455 spoor hy die oorsprong van hierdie teorie van die Bybelse tyd tot die moderne tyd na. Die regter handhaaf die siening van roeping dat straf bo alle dinge afskrikkend is, maar op 455 dui hy aan dat op 'n toekomstige stadium in tyd 'n verskillende mening aangeneem kan word. In R.v. Zonele and others, 1959 (3) S.A. 319 dui Holmes, A.J.A. op 330 aan dat straf by sowel die misdadiger as die misdaad moet pas en die oortreder se posisie was ook oorstemmig prominent. In R.v. Karg, 1961 (1) S.A. 231 lewer Schreiner, J.A. op 236 A kommentaar as hy aandui "... the deterrent effect of punishment has remained as important as ever" In S.v. Maree en Andere, 1964 (4) S.A. 545(0) dui Smith J.P. op bladsy 560 H aan :

"Daar is sekere beginsels wat as leidraad dien by straftoemeting. Die eerste en vernaamste is seker die openbare belang".

Op 561 A - D met verwysing na die Romeins Hollandse, Suid-Afrikaanse en Engelse gesag word hierdie konsep gelykstaande gebring met die algemene en individuele afskrikking.

Gedurende die middel 1960's dui Regter Steyn (1966 : 124) soos volg aan :

"That punishment has a deterrent effect, can leave no doubt and that it plays an important part in the maintenance of an ordered society is beyond question. Even if, however, I were to err in this regard, I think all informed persons will agree that rehabilitation plays an important, if not vital, role in the determination of the true purpose of punishment" (My onderstreping).

Oor 'n tydperk van jare, het die verskuiwing/verplasing van klem op die oortreder kom rus en was dit goed gevestig teen die 1960's. Soos in paragraaf 2.4 *supra* gesien kan word het die gewig van regterlike opinie rakende die negatiewe gevolge van gevangenisstraf gedurende die 1960's momentum gekry.

2.7.3.2 Vorme van straf

Volgens Krugel (1983 : 185) kan 'n strafvorm wat vandag nog as billik en regverdig beskou mag word moontlik binne afsienbare tyd geheel en al in 'n ander lig gesien word, as gevolg van sosiale, kultureel, etniese en 'n menigte ander invloed. Die implementering van straf het op sigself ook in 'n wetenskap ontwikkel soos Krugel (1983 : 40) tereg opmerk :

"Straftoemeting deur die howe ... kom in die jongste tyd allerweë onder die soeklig ... Nie net juriste nie, maar ook kriminoloë, psigo-loë, teoloë en les bes die leek in die straat is deesdae daaroor begaan".

Viljoen, (1983 : 173) dui insgelyks aan :

"Omstandighede het verander. Daar het nuwe insigte en kennis gekom op die gebied van kriminologie en penologie ..."

Hierdie nuwe perspektiewe het die persepsie teenoor die verskillende vorme van straf beïnvloed.

2.7.3.3 Voorstanders vir die vermyding van gevangenisstraf

Du Toit (1981 : 263) erken ook die veranderde benadering tot die oplegging van gevangenisstraf. Daar het volgens hom in die laaste aantal jare 'n beginsel posgevat dat gevangenisstraf nie ligtelik opgelê behoort te word nie. Gevangenisstraf behoort nie opgelê te word wanneer die oogmerke van straf met 'n ander vorm van straf verwesenlik kan word nie. Die outeur bevestig dat die "algemene ongesonde gevolge" van veral korttermyngevangenisstraf die algemene rede vir die siening is. Daar word gevolglik in paragrawe 2.7.4 en 2.8 'n aantal verwysings aangehaal ten opsigte van 'n aantal voorstanders van die vermyding van gevangenisstraf.

2.7.3.4 Die wetgewer

Alhoewel daar aangedui is dat daar gedurende die 1960's stukrag gegee is aan die vermyding van gevangenisstraf, moet daar nie uit die oog verloor word dat sodanige vermyding nie vantevore reeds voorgestaan is nie. Soos Khan (1960 : 212) aandui :

"It has for long been accepted in the Union that the efficacy of imprisonment as a general punitive measure is highly suspect, and that a very short term prison sentence for an infringement of the statute law carrying no moral obligy and one that brings the prisoner into contact with the hardened criminal, is almost indefensible".

Die wetgewers waarna herhaaldelik in die verhandeling verwys word, is/was voorstanders van die vermyding van gevangenisstraf. By die tweede lesing van die "Criminal Justice Administration Bill", 1914 in die Huis van Verteenwoordigers het die Minister van Justisie op 3 Junie 1914 aangedui dat die oogmerk van die wetsvoorstel was om mense uit die gevangnisse te hou (Union Assembly Debates, 1914 : Column 3076). Gedurende die tweede lesingsdebat van die Wetsvoorstel, het 'n lid van die Huis na gevangenisstraf verwys as "a very stupid institution" en voorts genoem dat hy nie kan begryp dat dit enigsins goed kan doen vir 'n mens om vir twee weke of 'n maand of wat dit ookal is in die gevangenis te wees nie. Dit is 'n "... stupid punishment which our civilization provided and the less there was of it undoubtedly the better" (Kolom 3081).

Verskeie dekades later, gedurende die tweede lesingsdebat van die Criminal Procedure Amendment Bill, 1986 in die Huis van die Afgevaardigdes dui die Minister van Justisie op 18 Februarie 1986 aan :

"This is perhaps one of the Bills concerning the Amendment of the Criminal Procedure Act, which although a hardy annual, will be of far reaching consequence, namely, making it possible for our courts to impose such sentences as will keep people out of jails. It is a most positive and constructive-objective" (Republic Delegates Debates, Vol. 3, 1986 : Column 605).

Tydens die sitting gedurende die tweede lesingsdebat van dieselfde Wetsontwerp het sprekers van al die ver- naamste politieke partye in die Huis verwys na die wenslikheid daarvan om gevangenisstraf te vermy. (Republic Assembly Debates, Vol. 7 : 1986 : Columns 2209, 2210, 2217 and 2229). In sy slotopmerkings het die Minister herhaaldelik hierdie mikpunt na vore gebring (Kolom 2237, 2239 en 2242).

Die vermyding van gevangenisstraf wat aldus deur die twee wetgewers dekades ver uitmekaar voorgestaan is, is gemotiveer deur dieselfde oorwegings, naamlik die negatiewe gevolge van gevangenisstraf.

* Hooggeregshof

Die feit dat daar 'n veranderde benadering teenoor ge- vangenisstraf ingetree het word bevestig deur uittrek- sels vanuit twee Hooggeregshof uitsprake. In S.v. Bennetti, 1975 (3) S.A. 605 F - G merk regter Hiemstra soos volg op:

"The views of the Courts in regard to impri- sonment have however undergone modification in the last ten years. Imprisonment is seen more and more as a harsh and drastic punishment to be reserved for callous and impertinent char- acters. We wish to adopt a more enlightened approach in which the probable effect of incarceration upon the life of the accused person and those near to her is carefully weighted".

In S.v. Holder, 1979 (2) S.A. 70 (A) verklaar Rumpff, C.J. op 74 H :

"In die afgelope jare het 'n paar Regters in die Transvaal deur middel van beslissings, veral in appélsake van landdroste daarop gewys dat gevangenisstraf nie ligtelik opgelê be-

hoort te word nie, veral indien aan die oogmerke van straf voldoen kan word deur 'n ander vorm van straf, byvoorbeeld 'n boete met of sonder opgeskorte gevangenisstraf. Hierdie houding het 'n duidelike weerklank gevind in 'n meerderheidsbeslissing van hierdie Hof in die Scheepers-saak. Hierdie benadering is 'n gesonde benadering".

Hierdie veranderde benadering word nou beoordeel :

2.8

Vermyding vir eerste oortreders

Daar word eerstens aangedui dat dit onwenslik is om eerste oortreders in gevangnisse aan te hou. Verskeie relevante uitsprake bestaan in die verband soos hieronder aangedui :

In Persadh V.R., 1944 N.P.D. 357 dui Hathorn, J.P. op 358 aan :

"... and a view which is widely held and which I share, is that it is an advantage to the delinquent and to the community that a young man, who is a first offender, should not have to go to goal if it can legitimately be avoided, because he is likely to come out of goal rather a worse character than when he went in" (My onderstreping).

In S.v. Mkwina and Others, 1966 (1) S.A. 814(N), dui Fannin, J. op 818 H soos volg aan :

"... to keep a first offender out of goal ... is nearly always desireable" (My onderstreping).

In S.v. Ghoor, 1969 (2) S.A. 555(A) betoog Holmes, J.A. op 559 F soos volg :

"In die algemeen is dit onwenslik om 'n jong persoon, wat geen vorige veroordelings het nie, tronk toe te stuur as dit redelik vermy kan word ..." (My onderstreping).

In S.v. Ndamese, 1973 (3) S.A. 614 (E), oorweeg Eksteen, R. op 614 E die vermyding van gevangenisstraf vir 'n eerste oortreder omdat dit :

"... well-established principle of justice enshrined in case law".

In S.v. Shirindi, 1974 (1) S.A. 481(T) handhaaf Snyman, R. op 482 F :

"Myns insiens moet gevangenisstraf vir eerste oortreders net in uiterste gevalle opgelê word ..." (My onderstreping).

In S.v. Fitswana, 1974 (1) S.A. 479(T), dui dieselfde regter op 480 E aan :

"... that imprisonment to be resorted to only in "extreme circumstances" (My onderstreping).

In S.v. Kulati, 1975 (1) S.A. 557 (ECD) oorweeg Eksteen, R. op 560 A die uitslag as 'n :

"... solutary and important principle of punishment".

In S.v. Chironga, 1980 (4) S.A. 333 (Z) handhaaf Durbatshena, R. op 335 H :

"The keeping of first offenders from prison is one of the overriding considerations when assessing sentence" (My onderstreping).

Die rasionaal vir die benadering tot gevangenisstraf vir eerste oortreders is te vinde in die gevaar van kontaminasie (Shirindi hierbo) en in die opinie van Hiemstra, C.J. op 25 A in S.v. Bapela 1978 (2) S.A. 22 (BH) :

"It could blunt his fear for prison, it is too short to teach him a trade ... it interrupts the accused's productivity and makes him a burden on the State".

2.8.1 Ratio van benadering

Ten opsigte van die vermyding van gevangenisstraf in die algemeen is verskeie redes deur die hof verstrekkend om sodanige aksie te regverdig. 'n Aantal sake word aangehaal by wyse van illustrasie :

In S.v. Mafunya, 1972 (4) S.A. 565 (0) merk regter Steyn, op bladsy 567 H soos volg op :

"... because of poor rehabilitative prospects and the danger of contamination".

In S.v. Abt, 1975 (3) S.A. 214 (A) dui Corbett J.A. op 219 H aan dat met verwysing na korttermyngevangenisstraf dit nie enige bruikbare doel in die appellant se geval sal dien nie.

In S.v. Makkahela, 1975 (3) S.A. 788 (C) handhaaf Steyn, R. op 789 F :

"Graag wil ek weer beklemtoon dat waar mens met bruikbare mense materiaal te doen het ... dit gewens is om liefs van buite inrigtingsgeoriënteerde strafvorms gebruik te maak ..."

Die behoefte om mense materiaal te red vind ook verwysing in twee ander hofuitsprake. In S.v. Mafatsi, 1974 (4) S.A. 721 (A), dui Rumpff, C.J. aan dat by die

naspoor van die misdaad geskiedenis van die beskuldigde hy op 17 jarige leeftyd gevangegeset is weens twee klagtes van huisbraak en diefstal en hierna verder gestraf is vir soortgelyke oortredings. Op bladsy 725 D lewer die regter kommentaar:

"Wat gebeur het ten opsigte van appellant in hierdie saak toon myns insiens aan hoe ons howe soms versuim het om by wyse van geskikte straf 'n jeugdige en liggaamlik gebrekkige analfabeet, wat besig was om in 'n toesiglose en doellose swerwer te ontaard betyds te probeer red teen homself en ter wille van die gemeenskap" (My onderstreping).

In S.v. Harvey, 1977 (2) S.A. (O) dui Steyn, R. op 188 F - G aan dat in die geval van straf vir jeugdiges wat aan 'n dwelmoortreding skuldig bevind is waarvan verslaafdheid 'n faktor was :

"... behoort daar na my mening altyd ernstige oorweging geskenk te word aan die herwinning van die betrokke mense materiaal ... sonder onnodige streng korrektiewe maatreëls wat sy rehabilitasie eerder kan strem as aanmoedig".

In S.v. Sakabula, 1975 (3) 784(C) dui die regter aan dat ten opsigte van die geval waarvoor die landdros 'n straf oplê dat die howe deurlopend bewus moet wees van die "... massive shortterm jail population" en op 787 (C), die "... negative effect." van korttermyngevangenisstraf, en op 787 (E) dui die regter aan :

"It has ... been laid down repeatedly that shortterm imprisonment should not be imposed if a noncustodial sentence would serve to afford the community sufficient protection".

In S.v. Scheepers, 1977 (2) S.A. 157 (H) konstateer regter Viljoen, A.J.A. dat korttermyngevangenisstraf

uiteraard meer van 'n afbrekende as 'n heilsame uitwerking op die veroordeelde het en behoort die oplegging van so 'n straf waar moontlik vermy te word. Op bladsy 159 (C) merk dieselfde regter op dat hy persoonlik van oordeel is dat gevangenisstraf slegs geregverdig is indien dit nodig is dat die oortreder uit die gemeenskap verwyder word ter beskerming van die publiek en indien die oogmerk wat deur die vonnisoplegger nagestreef word met geen alternatiewe straf bereik kan word nie.

Insgelyks konstateer van den Heever, R. in S.v. Edward, 1978 (1) S.A. 317 (NCD) op bladsy 318 (C) :

"... waar hy 'n goeie werk het en 'n kroos wat hy onderhou, skyn dit onder omstandighede wenslik om hom uit die tronk te hou".

Ten opsigte van S.v. Nabote, 1978 (1) S.A. 648 (O) dui regter Viljoen, A.J.A. op bladsy 650 E - H aan dat nog die belange van die gemeenskap sowel as die beskuldigde nie gedien sal word deur onopgeskorte gevangenisstraf nie, maar gee toe dat :

"... in essence imprisonment should be avoided where it serves neither the interests of the accused nor those of society".

2.8.2 Vermyding nie afwysing (Verwerping)

Die verhandeling het nie ten doel om te bepaal onder watter omstandighede gevangenisstraf as vonnis opgelê moet word nie. Dit is egter noodsaaklik dat die inhoud van voorafgaande paragrawe in die korrekte penologiese perspektief geplaas word. Die indruk moet nie gewek word dat gevangenisstraf slegs vir sekere kategorieë van oortreders opgelê moet word nie. As voorbeeld word verwys na S.v. Sakabula, 1975 (3) 787 F waar regter Steyn, R. soos volg opmerk :

"... I must again emphasize that this form of punishment is sometimes necessary ..."

In S.v. Bapela, in paragraaf 2.8 merk die regter op 25 B op :

"Where there are important previous convictions or the crime is one of gross violence, or otherwise of considerable magnitude, imprisonment could ... be unavoidable".

Daar kan nie enige harde en vaste reël neergelê word dat gevangenisstraf in sekere omstandighede opgelê behoort te word nie of dat opgeskorte of uitgestelde vonnisse altyd opgelê moet word nie. Die meriete van elke saak moet die tipe straf bepaal. Die aspekte wat in die hoofstuk rakende gevangenisstraf genoem word konsentreer alleenlik op die disfunksionele faktore van aanhouding en in die opsig verteenwoordig dit 'n eensydige sienwyse. Hierdie benadering word egter in die konteks van die navorsing geregverdig in die lig van die feit dat nie aanhoudingstrawwe in die algemeen en korrektiewe toesig in die besonder poog om sodanige eienskappe te oorkom. Hieronder word verwys na resente appélhof uitsprake en die kommentaar wat in breë trekke verstrekkend word moet dien om die rekord in orde te bring.

2.8.2.1 Ongebonde diskresie

Daar bestaan nie enige reël wat 'n hof se diskresie by die oplegging van 'n vonnis beperk omdat die beskuldigde 'n eerste oortreder is nie. Hierdie beginsel is bevestig in verskeie uitsprake soos R.v. Zonele, in paragraaf 2.7.3.1, S.v. Victor, 1970 (1) S.A. 427(A) en Persadh V.R. in paragraaf 2.8. Du Toit (1981 : 262) dui aan dat die verhoorhof "'n ongebonde diskresie" ten opsigte van die oplegging van straf geniet en haal S.v. Narker en andere, 1975 (1) S.A. 583 (A) op 588 G - H, S.v. Rabie, 1975 (4) S.A. 867 (A) op 868 F

- H en S.v. Pillay, 1977 (4) S.A. 531 (A) op 534 H - 535 H in die verband aan.

Die Appélhof het op 'n tydstip negatief gestaan teenoor die uitgangspunt van individuele regters in verband met die oplegging van gevangenisstraf waar sodanige dicta tot gevolg kan hê dat daar 'n beperking geplaas word op die diskresie van die verhoorhof. As voorbeeld in S.v. Kapweja, 1975 (2) S.A. 541 (A), bevestig Mulder, R.; S.v. Nel, 1974 (1) S.A. 29 A en be-toog dat dit nie 'n harde en vaste reël is dat gevangenisstraf nie ten opsigte van eerste oortreders opgelê kan word nie. Indien dit die "enigste paslike straf" is moet dit opgelê word. In S.v. Holder, in paragraaf 2.7.3.4 het die hof die rasionaal in S.v. Scheepers, in paragraaf 2.8.1 omvergewerp "... the avoidance of imprisonment was accorded overdue prominence" (Avery, 1987 : 124).

2.8.2.2 'n Gebalanseerde benadering

Ter aanvulling van die beginsel dat die verhoor 'n vrye diskresie geniet moet daar in gedagte gehou word dat die mikpunt by die vermyding van gevangenisstraf nie die behoefte van 'n gebalanseerde en geïndividue-liseerde straf kan oortref nie.

Du Toit (1981 : 263) is van mening dat die gesonde beginsel ten opsigte van die vermyding van gevangenisstraf, met respek, te ver gevoer is aangesien daar deur die Hooggeregshof beslis is dat gevangenisstraf slegs in sekere gevalle geregverdig is wanneer dit nodig is dat die oortreder uit die gemeenskap verwyder moet word ter beskerming van die publiek. Die skrywer verwys na S.v. Holder in paragraaf 2.7.3.4 as 'n "baanbrekersbeslissing aangesien dit die belang van die balans ten tyde van vonnisoplegging onderstreep ..."

Voorafgaande tot S.v. Holder, hierbo, in S.v. Popo, 1978 (1) S.A. 476 (A) merk die regter op 481 F - G met verwysing na die uitspraak van die hof in S.v. Scheepers, 1977 (2) S.A. 154 (A) op 159 (C) by vonnisoplegging op :

"Daar moet daarop gewys word dat die oogmerk wat deur die strafoplegger nagestreef word van die omstandighede van die betrokke saak sowel as die aard van die oortreding afhang. Indien die uitspraak impliseer dat gevangenisstraf slegs opgelê word waar dit noodsaaklik is om die oortreder vanuit die gemeenskap te verwyder vir die beskerming van die gemeenskap word daar met respek te ver gegaan".

In S.v. Holder, 1979 (2) S.A. 70 (A) dui regter Rumpff op bladsy 77 (H) aan dat by die toepassing van hierdie benadering moet daar nie net gewaak word teen 'n onderbeklemtoning van of die besondere mens (die beskuldigde) óf maatskappy nie, maar ook teen 'n oorbeklemtoning van een van hierdie drie elemente. Daar moet gestreef word na 'n gepaste vonnis, volgens die eise van die tyd, en 'n gepaste vonnis sal altyd 'n vonnis wees wat gebaseer is op 'n gebalanseerde oorweging van die drie elemente.

Dié regter is van mening dat by die toepassing van hierdie beginsels by die oplegging van gevangenisstraf, dit nie aanvaar kan word dat gevangenisstraf slegs in sekere gevalle geregverdig is nie. Sodanige beperking bestaan nie by ons straftoemeting nie. Ernstige misdade wat die aard daarvan ook is kan lei tot die oplegging van gevangenisstraf en dikwels is gevangenisstraf die enigste gepaste straf wat opgelê behoort te word. Hy is ook van mening dat geen hof 'n ander hof kan voorskryf deur te bepaal dat gevangenisstraf alleen opgelê kan word vir byvoorbeeld 'n sekere klas oortreders. Sodanige uitgangspunt sou 'n vereenvoudiging wees van 'n komplekse probleem wat self 'n

mistasting sou wees. Die regter is van mening dat gevangenisstraf, indien enigsins moontlik, nie opgelê behoort te word nie en daarom moet 'n middeweg betree word waardeur uiterstes vermy moet word.

Die Hooggeregshof het op 'n stadium die term individualiseer gebruik om dieselfde beginsel te onderstreep. In S.v. Scheepers, hierbo het die regter die meerderheidsuitspraak op 158 F - G voorgehou en aangedui dat dit 'n vaste beginsel van ons reg is dat daar geindividualiseer moet word. Die regter wys daarop dat die aard van die misdaad in ag geneem moet word en die belange van die publiek beskerm word asook dat daar na die belange van die oortreder omgesien word. Volgens die regter kan in die proses van individualisering sosiologiese omstandighede, strafbelewenis - faktore, rehabilitasievooruitsigte van ander relevante omstandighede wat die individu omring, nie uit die oog verloor word nie.

Die noodsaaklikheid vir 'n gebalaseerde straf vind toepassing nie slegs onder die bespreking van die vermyding van gevangenisstraf nie, maar vind gelyke toepassing tot die uitgestelde of opgeskorte vonnis en gemeenskapsdiens as 'n voorwaarde daartoe.

2.9 Die soeke na alternatiewe tot gevangenisstraf

2.9.1 Die rasionaal vir die soeke na alternatiewe

Indien die ongunstige gevolge verbonde aan gevangenisstraf wat beide die belange van die oortreder en die gemeenskap skend in ag geneem word is dit verstaanbaar dat 'n liggaam van opinie nie alleen die vermyding van gevangenisstraf voorstaan nie, maar ook die soeke na alternatiewe vir gevangenisstraf. Indien gevangenisstraf vermy moet word moet alternatiewe metodes van straf gevind word. Verder soos Krugel (1983 : 185) aangedui het, het gevangenisstraf "... die werkesel van strafreg ..." geword en alternatiewe metodes van

straf word benodig. Dit is baie duidelik hierbo uitgespel dat daar reeds verskeie dekades gelede verwys is na die negatiewe gevolge van gevangenisstraf en die wetgewer het reeds stappe gedoen om hierdie nadelige uitwerking deur die instelling van uitgestelde en opgeskorte vonnisse te verminder.

Soos gesien kan word uit die uitsprake in verband met die vermyding van gevangenisstraf het die soeke na alternatiewe reeds sedert die 1960's momentum gekry wat die relatiwiteit van straf illustreer. Dit is teen hierdie agtergrond dat gemeenskapsgeoriënteerde strafvorme hul ontstaan het in die sin dat dit die eindprodukte van die soeke verteenwoordig, met ander woorde die rasionaal vir alternatiewe tot gevangenisstraf kan nie geskei word van die negatiewe faktore wat met gevangenisstraf geassosieer word nie en wat stukrag verleen aan die soeke na alternatiewe metodes van straf.

2.9.2 Alternatiewe voorstanders

Dit is nie die doel om 'n volledige verklaring te verstrek van elke uitspraak wat ten opsigte van die onderwerp gemaak is nie, maar eerder om die argumente van gesaghebbende bronne te ontplooi. In hierdie verband word verwys na onder andere die Hooggeregshof, die wetgewer en kommentatore. 'n Baie besliste swaai na die instelling van alternatiewe tot gevangenisstraf is waarneembaar vanuit die volgende aanhalings van gesaghebbendes. In 1966 het Regter Steyn, (1966 : 125) aangedui dat van die totale aantal persone wat gedurende 1965 in die hof verskyn het, 42,2% eerste oortreders was en dat 87,5% hiervan gevonniss was tot strawwe van minder as ses maande aanhouding. Die belangrikheid van die instelling en praktiese benutting van alternatiewe tot gevangenisstraf, veral vir eerste oortreders is deur die regter voorgestaan.

'n Jaar later, in S.v. Shange, 1967 (2) S.A. 81 (C) merk dieselfde regter op 82 D - G op :

"Ek meen dat dit die plig van ons howe is om te poog, insoverre as wat die aard van die oortreding, die openbare belang en die omstandighede wat tereg met betrekking tot strafoplegging in aanmerking geneem moet word, om slegs korttermyngevangenisstraf (sonder keuse) op te lê waar daar werklik geen ander alternatief is nie ..."

Die regter wys verder daarop dat alternatiewe nie altyd voor die handliggend is nie, maar dat keuse vonnisse, opgeskorte vonnisse (met kompensasie as voorwaarde van opskorting) ondertoesigstelling, uitgestelde vonnisse en selfs in gepaste gevalle, houe, egter steeds aangewend moet word om op die huidige onbevredigende posisie veral wat die eerste oortreder aanbetref te verbeter.

Die uitgangspunt van die Hooggeregshof blyk ook vanuit twee ander sake. In S.v. Botha, 1970 (4) S.A. 407 (T) dui regter Hiemstra op 409 A aan :

"Verl waar ons nie met oneerlikheid of geweldpleging te doen het nie, moet die oplegging van tronkstraf 'n saak van hoë uitsondering wees. Waar daar 'n ander weg is, behoort dit gevolg te word" (My onderstreping).

In S.v. Shirindi, 1974 (1) S.A. 481 (T) in paragraaf 2.8 verwys die regter na die verontrustende insidente van naweek aanrandings en dui aan dat daar swaarder strawwe gevra word. Hy konstateer dat as die swaarder strawwe strafboetes en vergoedingsboetes behels het dit miskien geldig sou wees. Indien dit op gevangenisstraf van vyf of ses maande uitloop word die heilzaamheid daarvan vatbaar vir die vraag : "As oor die jare heen dergelike tronkstrawwe nie die stortvloed

van ernstige aanrandings kon stuit nie, watter goeie geloof kan daar nou bestaan dat dieselfde tradisionele straf 'n verbetering sal bewerk?"

Die vraag kan tereg gevra word of dit nie nou tyd is om 'n nuwe soort straf te probeer bedink nie?

Die Viljoenkommissie het die nodigheid vir alternatiewe tot gevangenisstraf ingesien en aanbeveel dat artikel 297 van die Strafproseswet, (Wet 51 van 1977) gewysig word om voorsiening te maak vir die behoefte. Die Viljoenkommissie (1976 : 120) verwys in paragraaf 5.1.6.9.6 na die probleme wat met die implementering van gemeenskapsdiens gepaard gaan, maar benadruk nietemin :

"... but in the desperate quest for alternatives all avenues avoiding imprisonment should be explored and once the initial hurdles have been overcome it turn out to redound to the interests of the offender, but the community as well ..."

Teen die middel 1970's het dit geblyk dat die aanvaarding vir die behoefte van die soeke na alternatiewe gevestig is. As voorbeeld kan genoem word dat nadat hy die vindingrykheid van voorsittende beamptes sedert S.v. Bock 1963(3) S.A. 163 (GW) in hersiening geneem het dui Van der Merwe (1978 : 252) aan :

"To sum up, there would seem to be more hope for the "American type" sentence in 1978 than in 1963. There is a growing interest in penology and a resultant appreciation of the problems of shortterm imprisonment and of the necessity for finding a realistic alternative".

Du Toit (1981 : 256) betoog op die gesag van S.v. Scheepers soos gekwalifiseer in S.v. Holder dat in die Suid-Afrikaanse praktyk die skadelike gevolge van gevangenisstraf in sommige gevalle erken is en dat dit as 'n algemene reël neergelê is dat alternatiewe tot gevangenisstraf ondersoek moet word (My onderstreping).

Gedurende 1983 dui generaal Otto, Kommissaris van Gevangenisse (1983 : 182) aan dat dit duidelik is dat ernstige aandag geskenk moet word aan die daarstelling van alternatiewe van watter aard ook al, om die aantal gevangenes in die gevangenis aansienlik te verminder en die toevoer na gevangenisse drasties in te kort.

Regter Viljoen, (1983 : 174) beklemtoon dat vir 'n sekere tipe oortreder gevangenisstraf regverdig is, maar dat dit nie vir alle tipe oortreders geld nie en dat daar gesoek moet word na alternatiewe tot gevangenisstraf vir diegene wat nie daar hoort nie. Streekhofpresident Krugel (1983 : 185) onderskryf die standpunt en wys daarop dat daar dwarsoor die wêreld met mening gesoek word na alternatiewe vir gevangesetting. Hy wys daarop dat in Suid-Afrika 'n reuse bydrae in verband met die hele kwessie van straftoemeting met inbegrip van die alternatiewe tot gevangenisstraf gemaak is deur die Viljoenkommissie.

Die soeke na alternatiewe tot gevangenisstraf word gemeld in paragraaf 2.1 van die handleiding wat deur die Krugel Werkgroep (1983 : 3) saamgestel is waar aangedui word :

"Faktore soos die oorbevolking van gevangenis-
se, die besef dat gevangenisstraf nie in alle
opsigte die oplossing bied nie en veral die
posisie van die korttermyngevangene, het gro-
tendeels daartoe bygedra dat regsprekende be-
amptes en andere wêreldwyd in toenemende mate
begin het om aandag te skenk aan en ondersoek

in te stel na alternatiewe tot gevangesetting. Sodoende het gemeenskapsdiens as beskikkingsmoontlikheid by vonnisoplegging beslag gekry en is loodskemas in verskeie lande aangepak. Tans word dit in baie lande met sukses toegepas".

'n Verdere bydrae tot die daarstelling van alternatiewe tot gevangenisstraf in Suid-Afrika was bewerkstellig deur die uitvaardiging van die Strafproses Wysigingswet, (Wet 33 van 1986) wat die wetgewende voorsiening van gemeenskapsdiens op 'n gesonde voetstuk geplaas het. Dat die soeke na alternatiewe 'n voortdurende proses is blyk uit die volgende uittreksels van die tweede lesing van die toespraak deur die Minister van Justisie gedurende die debat van die Strafproses Wysigingswetsontwerp (Wet 33 van 1986) in die Huis van Verteenwoordigers, naamlik :

"In conclusion I just want to add a single footnote, namely that in respect of the broader objectives of alternatives to imprisonment, we have not yet concluded the discussion. This is only the beginning. With these provisions we are entering an experimental phase and I hope Parliament and those who are able to take these matters further will accept it as such. It is going to depend to a great deal on those who imposed punishment, but my impression is that in South Africa these people have been waiting for these very positive provisions" (Republic Representatives Debates, Vol. 3, 1986 : Column 756).

2.9.3 Gemeenskapsgebaseerde straf

2.9.3.1 Nie-aanhoudingsstrawwe

Korrektiewe toesig is 'n voorbeeld van 'n nie-gevangenisstraf vonnis of 'n gemeenskapsgeoriënteerde vorm

van straf. Die fokus van aandag tot alternatiewe tot gevangenisstraf deur sekere wetenskaplikes spruit uit die fundamentele beginsel dat "... the criminal justice system in general and the prison system in particular are crime inducing in character" (Avery, 1987 : 132). Hieruit spruit die idee om oortreders af te wend van die regsproses en om hulle eerder in die gemeenskap te hou as om hulle in gevangesetting te hou en hul bloot te stel aan 'n menigte negatiewe faktore. In die voorafgaande subparagrafe van die hoofstuk is die probleme wat veral met korttermyngevangenisstraf gepaard gaan gemeld asook die oorbelading en oorbevolking van gevangnisse en disfunksionele faktore wat verbind is aan aanhouding. Dit is teen die agtergrond dat alternatiewe tot korttermyngevangenisstraf evalueer word.

2.9.3.2 Herintegrasië probleme

Bykomend tot die negatiewe eienskappe wat geassosieer word met gevangenisstraf wat in die hoofstuk genoem is word die probleme gemeld wat ontstaan by die gevangene se vrylating. Die gevangene moet herabsorbeer of herstel word in die gemeenskap. Die herintegrasië van die oortreder vind plaas teen die agtergrond dat hy vanuit 'n kunsmatige vasgestelde omgewing in die gemeenskap kom. Die gevangene moet nou alles wat hy onder dwang geleer het internaliseer en dit in ooreenstemming bring met die vreemde wêreld wat 'n gekompliseerde sosiale situasie verteenwoordig. Indien in gedagte gehou word dat sy onvermoë om voldoende aan te pas by sy omgewing 'n rol gespeel het by sy misdadpleging dan is dit duidelik dat sy nuwe aanpassing baie moeiliker sal wees.

In aansluiting hierby bevestig Botha (1975 : 224) dat gevallewerk met inwoners van die H.B. Klopper Tehuis ('n verblyfsentrum vir vrygelate gevangenes) daarop dui dat aansienlike probleme deur die oudgevangene met sy herintegrasië in die gemeenskap ondervind word.

Daardie gevalle wat 'n lang vonnis gedien het openbaar 'n besluitloosheid of selfs vrees om alleen in die publiek te verskyn. Die oud-gevangene is uitermate sensitief teenoor die sienswyse van die gemeenskap. 'n Oud-gevangene se kommentaar was dat hulle soos voëls voel wat lank in 'n kou gehou is en wat vergeet het om onafhanklik kos te vind.

Botha (1975 : 222) dui voorts aan dat meeste van die inwoners van die verblyfsentrum bly eerder geïsoleerde, afgesonderde individue. Selfs benutting van vrye tyd veroorsaak spanning. Oud-gevangenes benodig leiding ten opsigte van 'n positiewe nastrewing van hul doelwitte en bepaling van hul benodigdhede. Botha (1975 : 225) is daarom van mening dat oud-gevangenes "... are insecure in their expectations of but readily grasp up the help offered by welfare organizations". In soverre dit werkaanpassing betref is Botha (1975 : 226) van mening dat oud-gevangenes probleme ondervind ten opsigte van hul integrasie in die werk. Suksesvolle werkplasing benodig 'n lang proses ten opsigte van bystand tot algehele herintegrasie. Volgens die skrywer benodig alle oud-gevangenes byna sonder uitsondering hulp in die verband (1975 : 226).

Volgens Killinger en Cromwell (1978 : 66) is dit alom bekend dat die "... greatest rate of postrelease failures occur within the first 60 days." Dit is eers onlangs dat korrektiewe owerhede die noodsaaklikheid om die gaping tussen die gevangenis en vryheid te oorbrug besef het. Die vrygelate gevangene kan nie sondermeer op straat buite die gevangenisdeur geplaas word nie. Nieteenstaande vasgestelde voor-vrylatingsprogramme moet 'n goed georganiseerde assimilasiëprogram 'n volskaalse vrylating voorafgaan. (Die twyfel, vrees en ongemak van die vrygelate gevangene word grafies geskets in penologiese literatuur). Killinger en Cromwell (1978 : 67) dui aan dat sosiologie die feit beklemtoon dat "... the need for a gradual progression from role to role if anxiety, tension, shock and

resultant maladjustment is to be avoided". Die gevangene is geïnstitusioneel deur byvoorbeeld dissiplinering en 'n gebrek aan verantwoordelikheid. 'n Totale hersiening van die rol gedrag word voorgestel vir die vrygelatene sodra hy die gevangenis verlaat.

Dit bogenoemde uiteensetting van die herintegrasie probleme blyk dit dat die negatiewe kenmerke van gevangenisstraf die oud-gevangene bybly by sy vrylating en tensy hy sy skielike veranderde rol suksesvol kan behartig kan wanaanpassing voorkom met gepaardgaande residivisme.

2.9.3.3 Mikpunte

In teenstelling met inrigtingsaanhouding word gemeenskapsgebaseerde alternatiewe tot gevangenisstraf geïmplementeer in 'n sosiale milieu wat die oortreder die geleentheid bied om kontak te behou met normale aktiwiteite en die geleentheid vir interpersoonlike verhoudings wat essensieel vir die rehabilitasieproses is. Dit is in sodanige milieu dat korrektiewe toesig geïmplementeer word met die doel om die oortreder in die gemeenskap te behandel. In sy toespraak by die implementering van die loodsingsprojek van korrektiewe toesig in Pretoria en Wonderboom dui die Adjunk-Minister van Justisie en van Korrektiewe Dienste soos volg aan (1991 : 12) :

"Die rehabiliterende effek van korrektiewe toesig teenoor gevangenisstraf belooft om meer gunstig te wees, en

oortreders word beheer in die gemeenskap en daar vind dus nie 'n afstomping plaas in gesins/familiebande nie".

Gemeenskapsgebaseerde vorm van straf en spesifiek korrektiewe toesig en gemeenskapsdiens as 'n voorwaarde tot opgeskorte en uitgestelde vonnisse is ten doel om

al die probleme wat met gevangenisstraf geassosieer word te oorkom, insluitende die noodsaaklikheid vir reintegrasie by vrylating deur gevangenisstraf uit te skakel en deur die oortreder in die gemeenskap te hou.

2.10

Samevatting

Gevangenisstraf impliseer sekere onafwendbare gevolge van negatiewe en disfunksionele aard wat die gevangene gedurende sy aanhouding affekteer en sy heropname in die gemeenskap, bemoeilik. Gevangesetting is verder ook 'n finansiële las vir die Staat. Die wetgewer poog om deur die instelling van alternatiewe tot gevangesetting die probleme wat met gevangesetting geassosieer word uit te skakel. Nie-aanhoudingstrawwe, waaronder opgeskorte en uitgestelde vonnisse klassifiseer en gemeenskapsvonnisse soos korrektiewe toesig, het as onderliggende rasionaal die uitdiening van 'n vonnis in die gemeenskap in teenstelling met 'n inrigtingsgebonde milieu.

HOOFSTUK 3

RASIONAAL VIR DIE VESTIGING VAN KORREKTIEWE TOESIG AS STRAFVORM

3.1 Inleiding

In hierdie hoofstuk word gepoog om die rasionaal van korrektiewe toesig as 'n alternatief vir gevangenisstraf te identifiseer. In hoofstuk twee is aangedui dat gevangenisstraf vir sekere oortreders nadelig of skadelik kan wees. As gevolg van voorgenoemde is toonaangewende lande van die wêreld soos Engeland, Duitsland, Nederland en die VSA voortdurend op soek na alternatiewe vonnisse ten einde te dien as plaasvervanger van korttermyngevangenisstraf. Insgelyks is organisasies soos die Verenigde Nasies en die Raad van Europa voortdurend besig om maatreëls te skep ten einde die eskalاسie van gevangesetting te probeer beheer. Suid-Afrika is geen uitsondering nie, aangesien die oorbevolking van gevangenisgeestelinge aanleiding gegee het tot etlike kommissies van ondersoek en verskeie maatreëls wat die afgelope veertig jaar in werking gestel is ten einde te poog om die probleem die hoof te bied (Cilliers, 1992 : 22). Navorsing dui daarop dat dit 'n wêreldwye tendens is om meer van gemeenskapsgebaseerde vonnisse gebruik te maak ten einde die negatiewe elemente van gevangenisstraf te voorkom. Die historiese ontwikkeling van alternatiewe tot gevangenisstraf word sedert 1910 (Unifikasie) tot en met die aanvaarding van die konsep korrektiewe toesig nagevors.

3.2 Rasionaal vir die soeke na alternatiewe vir gevangenisstraf

Avery (1987 : 67) is van mening dat gevangenisstraf een van die mees populêre vorme van straf in die verlede was. Die voormalige Streekhofpresident, Krugel het rede om op te merk dat gevangenisstraf een van die belangrikste vorms van straf geword het. Hy

tipeer dit dan ook as :

"... die werkesel van die strafreg ..."
(Krugel-Komitee Verslag, 1983 : 11).

Gedurende die tydperk 1917 tot 1958 was daar hoofsaaklik drie strafvorme in gebruik naamlik gevangenisstraf, boetes en lyfstraf. Die boete en gevangenisstraf word dikwels in verbinding met mekaar gebruik, waar die versuim om die boete te betaal die alternatief vir gevangenisstraf in werking bring naamlik die tradisionele RX of X dae gevangenisstraf. Avery (1985 : 16) konstateer dat navorsing daarop wys dat tot 50% van die oortreders na die gevangenis gaan omdat hulle nie boete kan of wil betaal nie sodat die alternatief tot gevangenisstraf betekenisvol raak. Dit is egter tans praktyk dat 'n persoon by die wanbetaling van 'n boete nie summier gevangenis toe gestuur word nie. Daar moet eers na 'n alternatief gesoek word soos die invordering van die boete by wyse van die beslaglegging op en verkoop van roerende goed wat aan die oortreder behoort (Artikel 288 van die Strafproseswet) (Wet 51 van 1977). Kragtens artikel 297(5)(b) van die Strafproseswet, (Wet 51 van 1977) kan betaling van 'n boete in paalemente gemagtig word. Artikel 287(4)(a) en (b) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) magtig die Kommissaris van Korrektiewe Dienste om 'n gevangene wat die alternatiewe gevangenisstraf tot 'n boete uitdien, onder korrektiewe toesig te plaas. Dit is aldus Kriegel (1993 : 706) 'n proses wat analoog is aan gevangenisstraf wat kragtens artikel 276(1)(i) opgelê kan word. Dit kan plaasvind sonder enige aanwysing van die hof en die hof moet, indien hy wil verhoed dat die Kommissaris hierdie bevoegdhede uitoefen uitdruklik so bepaal (Vergelyk paragraaf 4.2.3.2). Die Kommissaris kan ook die gevangene na die hof terugverwys vir omskepping van die alternatiewe gevangenisstraf in korrektiewe toesig (Vergelyk paragraaf 4.2.3.3).

Soos in paragraaf 2.4 supra aangedui, is daar verskeie negatiewe gevolge wat beide die oortreder en die gemeenskap skade berokken. As gevolg hiervan is periodieke gevangenisstraf in 1959 vir die eerste keer in die Suid-Afrikaanse reg gemagtig. Daardeur het die wetgewer duidelik gepoog om 'n alternatiewe straf vir korttermyngevangenisstraf sonder die keuse van 'n boete daar te stel, ten einde die oortreder met 'n vaste werk en 'n gesin so min moontlik te ontwrig (Du Toit, 1981 : 281).

Cilliers (1992 : 22) konstateer dat weens die oorbevolking van gevangnisse in Suid-Afrika dit daartoe gelei het dat etlike kommissies van ondersoek en verskeie maatreëls die afgelope veertig jaar in werking gestel is ten einde te poog om die probleem die hoof te bied. Indien dit noodsaaklik is om gevangenisstraf te vermy behoort alternatiewe metodes van straf gevind te word. Die rasionaal vir die soeke na alternatiewe kan nie geskei word van die negatiewe faktore wat geassosieer is met gevangenisstraf nie, wat weer stukrag gee tot die soeke na alternatiewe.

Kritiek is ook gemik op die tradisionele vonnis naamlik die boete en die outomatiese alternatief van gevangenisstraf. In paragraaf 8.3.21 van sy verslag beveel die Viljoenkommissie (1976 : 164) aan dat waar dit prakties moontlik is, die outomatiese alternatief nie opgelê behoort te word nie, maar in stede daarvan, gebruik te maak van die bepalinge betreffende die betaling van 'n boete by wyse van paalemente. Uit voorgenoemde is dit duidelik dat die noodsaaklikheid vir alternatiewe strawe wat in werking kan tree wanneer 'n beskuldigde versuim om sy boete te betaal as noodsaaklik beskou moet word. Die soeke na alternatiewe vir gevangenisstraf word gevolglik sedert Unifikasie tot die instelling van korrektiewe toesig histories in oënskou geneem.

3.2.1 Historiese ontwikkeling van alternatiewe vir gevangenisstraf in Suid-Afrika

3.2.2 Periode 1910 tot 1947

'n Penologiese oorsig van hierdie tydperk dui op eenvoudige reëls wat aan die howe feitlik absolute diskresionêre magte verleen met betrekking tot die oplê van 'n beperkte aantal strawwe. Kahn (1960 : 193) wys op die behoefte aan leiding deur die wetgewer met die toepassing van strafbeleid deur die howe, en dui aan dat die wetgewer die howe slegs verplig het om vorige veroordelings in ag te neem by strafoplegging. Die ontwikkeling van strafbeleid was nie soseer gerig op uitbreiding van strafsoorte nie, maar eerder op die definiëring van klasse oortreders op wie oplegging van 'n bepaalde strafsoort (normaalweg gevangenisstraf) of beperk of verpligtend gemaak is. Tog is die verskeidenheid strafvorme uitgebrei, terwyl die straftoemtingsdiskresie periodiek in verskeie opsigte ingekort is. Die oorsaak van hierdie ontwikkeling was die ontplooiing van 'n nuwe strafbeleid, naamlik die individualisering van straf, wat gedurende hierdie tydperk internasionaal besondere aandag geniet het (Saleilles, 1968 : VII). Ten einde uiting te gee aan die beginsels van individualisering van straf en gevolglik die voorkoming van kottermyngevangenisstraf, is 'n aantal gevalle opgeneem in die eerste poging om die strafproses te kodifiseer (Criminal justice administration act 40 van 1914 gewysig en gekodifiseer deur die Criminal code act 31 van 1917). Van Wyk (1964 : 376 en 562) wys daarop dat van hierdie beginsels reeds beliggaam was in die laat voor-Uniale wetgewing, en dat dit dikwels 'n blote oorname was, geheel of gedeeltelik, van Britse wetgewing. Daar is byvoorbeeld statutêr voorsiening gemaak vir skulderkenningsboetes en die afkoop van boetes, uitstel en opskorting van vonnisse onderhewig aan betaling van kompensasie of goeie gedrag beslaglegging op fondse van die beskuldigde ter betaling van boetes, asook die

vermindering van boetes in verhouding met ooreenkomstige reeds-uitgediende gevangenisstraf (Kahn, 1960 : 214).

Die maatreëls deur die wetgewer was noodsaaklik om korttermyngevangenisstraf, wat dikwels die gevolg was van 'n onvermoë by die oortreder om opgelegde boetes te betaal, te beperk. Die Lansdownkommissie (1947 : 84) en Kahn (1960 : 214) wys daarop dat die oorsaak vir die hoë voorkoms van korttermyngevangenisstraf geleë is in die versuim van die landdroshoe om die invordering van boetes deur middel van paaieimente en/of beslaglegging te bewerkstellig, ten spyte van bestaande wetgewing wat dit moontlik maak. Gedurende 1913 was die totale gevangenisstraf vonnisse van een maand en minder 74,4% van alle gevonniste opnames. Die persentasie het gefluktueer en uiteindelik gedaal tot 61,6% van alle opnames in 1947 (Mihalik, 1986 : 115).

3.2.3 Aanstelling van proefbeamptes en prisoniersvriende

Die eerste proefbeamptes is reeds in 1913 aangestel. Schoeman (1936 : 24 - 26) dui aan dat 43% van alle oortreders met opgeskorte vonnisse onder beheer van proefbeamptes geplaas is. Proefbeamptes moes toesien dat oortreders met opgeskorte vonnisse hulle opskortingsvoorwaardes nakom. Gedurende 1923 is 2 924 vonnisse opgeskort, wat aansienlik bygedra het tot die afname van opnames van gevonnistes in gevangenis. Hierteenoor is die eerste prisoniersvriend eers in 1937 aangestel. Die beampte was 'n amptenaar van die Departement van Justisie en sy taak was om gevonniste gevangenes te help met reëlings vir betaling van boetes en die afbetaling daarvan in paaieimente. Die Lansdownkommissie (1947 : 86) wys daarop dat een enkele prisoniersvriend tussen 1934 en 1945 by die Johannesburgse landdroshof boetes ten bedrae van R78 818,00 ingevorder het van 14 343 oortreders (wat in die proses uit die gevangenis gehou is). Tussen 93% en 95% van alle boetes waarvoor uitstel verleen

is, is ingevorder.

3.2.3.1 Aanstelling van die Lansdownkommissie

Op 30 November 1945 word die Lansdownkommissie aangestel om ondersoek in te stel na en verslag uit te bring oor :

- die administrasie en werking van die Unie se gevangenis, en
- die strafstelsel van die Unie, met die oog daarop om sodanige veranderings aan te bring as wat in die nasionale belang raadsaam geag mag word (Lansdownkommissie 1947 : 3).

3.2.3.2 Die aanbevelings van die Lansdownkommissie

Die erns waarmee die Kommissie die omvang van korttermyngevangenisstraf beskou het, blyk daaruit dat dit afsonderlik ondersoek is en 'n afsonderlike afdeling daaraan gewy is. Die Kommissie het daarop gewys dat gevangenis "gevaarlik oorvol" is en dat dit grootliks te wyte is "aan die getalle wat kort tydperke van gevangenisstraf uitdien of op verhoor wag" (Lansdownkommissie, 1947 : 81). Die volgende bevindings en aanbevelings is oor korttermyngevangenisstraf gemaak:

- (i) Die strafvorm hou niks goeds in nie en die howe moet van alle middels tot hulle beskikking gebruik maak om die oplegging van die strafvorm te vermy (Paragraaf 568).
- (ii) Opgeskorte en uitgestelde vonnisse behoort meer gebruik te word en heropskortings van vonnisse, uitstel en afbetaling van boetes behoort toegelaat te word (Paragraaf 568).

- (iii) By die oplê van boetes behoort die hof oorweging te skenk, nie alleen aan die aard van die oortreding en die graad van die oortreder se strafbaarheid nie, maar ook na sy betaalvermoë. Boetes behoort daarop gemik te wees dat die slagoffer van armoede nie in 'n ongunstiger posisie as die vermoënde geplaas word nie. By straftoemeting moet nie net die aard van die misdaad van morele verwythbaarheid oorweeg word nie, maar ook die finansiële posisie van die oortreder en watter middele hy na die boetes sal oorhou om sy afhanklikes te onderhou (Paragraaf 568).
- (iv) Wetgewing behoort aangeneem te word wat uitstel van betaling van boetes verpligtend maak tensy :
  - (a) die oortreder genoeg middele vir die onmiddellike betaling daarvan het;
  - (b) die oortreder nie van uitstel wil gebruik maak nie;
  - (c) die oortreder nie 'n vaste verblyfplek of gereelde werk het nie; en
  - (d) die hof om 'n bepaalde rede nie uitstel wil verleen nie.

Waar uitstel vir boetes geweier word, moet die redes in die notule aangeteken word en die hof behoort ook by magte te wees om 'n opgelegde boete om grondige redes te verminder. Gevangenisstraf hoef nie as 'n reël by sodanige vonnis gevoeg te word as alternatiewe vonnis nie (Paragraaf 568).

- (v) Prisoniersvriende met assistente behoort in die hofpersoneel van alle stede aangestel te word om die beskuldigdes te help om die fondse vir boetes te bekom, baie meer proefbeamptes is nodig en pleegouerskap vir jeugmisdadigers behoort aangemoedig te word (Paragraaf 568).
- (vi) Alternatiewe tot gevangenisstraf behoort by eerste oortreders meer oorweging te geniet (Paragraaf 529).
- (vii) Korttermyngevangenes behoort nie in die gevangenis aangehou te word nie, maar behoort padkampe, bosbou ensovoorts vir staatsdepartemente en op plaaslike besture werkzaam te wees (Paragraaf 568).
- (viii) Howe behoort by magte te wees om vonnisse op te skort van gevangenes wat weens wanbetaling van boetes gevangenisstraf uitdien, ten einde die oortreder in staat te stel om werk te vind en die boetes af te betaal (Paragraaf 568).
- (ix) Voorwaardes vir opskorting behoort uitgebrei te word om onderwerping aan onderrig in te sluit (Paragraaf 529).
- (x) Verpligte bywoningsentra behoort gestig te word om in aanraking te bly met oortreders wie se vonnisse opgeskort en uitgestel is en waar onderrig wat deur die hof beveel is, kan plaasvind (Paragraaf 529).
- (xi) Skadevergoeding en kompensasie as straf is beklemtoon en daar is aanbeveel dat dit in strafsake uitgebrei moes word van skade weens verlies aan eiendom, tot pyn en verlies deur aanranding of kriminele nalatigheid in geringe sake (Paragraaf 529). By stamgevegte behoort die bevoegdheid te bestaan om skadevergoeding

(betaalbaar aan die afhanklikes van oorledenes) bykomstig tot gevangenisstraf te gelas (Verslag 529).

Die Kommissie het bevind dat wette van ras-diskriminerende aard een van die belangrikste oorsake vir "tronke propvol korttermynnaturellegevangenes" is (Paragraaf 42 en 119). Hoewel die kommissie bevind het dat die oorgrote meerderheid van gevangenes hul in die gevangenis bevind weens armoede, (paragraaf 522) is geen positiewe aanbeveling vir die afskaffing of dekriminalisering van diskriminerende maatreëls gemaak nie - waarskynlik omdat die Fagankommissie die paswette en ander diskriminerende maatreëls in daardie stadium ondersoek het (Paragraaf 568).

In plaas daarvan om te konsentreer op maatreëls vir die afskaffing van die diskriminerende wetgewing wat grootliks bygedra het tot die probleme wat die kommissie moes ondersoek, het die kommissie die voortbestaan van die probleme verleng deur op die gevolge daarvan te konsentreer. Veral aanbeveling (vii) hierbo weerspreek onomwonde bevinding in dieselfde hoofstuk teen korttermyngevangenisstraf en was dus waarskynlik bedoel om die wat tog tot korttermyngevangenisstraf gevonniss word, positief te benut en uitbuiting van goedkoop gevangenisarbeid te beperk (Mihalik, 1986 : 136).

Die onomwonde verwerping van korttermyngevangenisstraf as strafsanksie deur die kommissie, was te verwelkom hoewel dit vir die daaropvolgende aantal jare weinig invloed op die toepassing van die strafsanksie gehad het. Die besondere aandag wat die kommissie aan die implementering en administrering van boetes as 'n alternatief tot gevangenisstraf gewy het, was geregverdig. Die kommissie het kennis geneem van 'n opname by 'n aantal landswydverteenvoordigende gevangenis wat aangedui het dat meer as 80% van die bykans 140 000 gevangenes hul in die gevangenis bevind het

weens hul onvermoë om boetes te betaal. Die bevinding het ondermeer daarop gedui dat:

- (i) meer as 80% van die gevangenisbevolking nie gevangenisstraf verdien vir hulle misdade nie;
- (ii) die oplegging van boetes met alternatiewe gevangenisstraf geen ware keuse vir die beduidende deel van die bevolking bied nie;
- (iii) boetes teen behoeftiges, en veral swartes diskrimineer, aangesien boetes dikwels buite alle verhoudinge met hul verdienste is; (paragrafe 545 en 546); en
- (iv) die beleid hardvoggige druk op oortreders en 'n ekonomiese las op die Staat plaas.

In die lig van bogenoemde moes alles moontlik gedoen word om die oplegging van gevangenisstraf as alternatiewe sanksie, die nadelige gevolge van korttermyngevangenisstraf, en gevangenisstraf weens wanbetaling van boetes te beperk.

Kort na publikasie van die Lansdownkommissie se verslag in 1947, het die Verenigde Party wat die kommissie aangestel het, tot 'n val gekom en 'n nuwe regering het in 1948 onder die Nasionale Party aan bewind gekom. Die voorstelle van die kommissie is grootliks deur die nuwe bewind geignoreer, met die gevolg dat die gevangenis- en strafstelsel in Suid-Afrika internasionaal 'n nuwe laagwatermerk op die penologiese gebied bereik het met verskeie ondeurdagte skemas van verpligte en dikwels diskriminerende strawwe. Daarmee gepaardgaande het dit tot gevolg gehad dat Suid-Afrika sowel nasionale as internasionale kritiek moes verduur weens die hoogs bekende per capita - gevangenisbevolking ter wêreld (Nihalik, 1986 : 150).

Gedurende 1956 (Avery, 1989 : 15) is 'n Interdepartementele komitee deur die Minister van Justisie aangesel :

"... om ... verslag te doen oor en aanbevelings te maak betreffende noodsaaklike wysigings in ons strafstelsel".

Die Komitee was saamgestel uit hooggeplaaste amptenare van die Departemente van Justisie, Polisie en Gevangenis naamlik :

Die Sekretaris van Justisie (Voorsitter), Die Onder-voorsitter as sekunde; Die Kommissaris van Polisie - brigadier du Plooy as Sekunde; Die Direkteur van Gevangenis - Die Assistent-Direkteur as sekunde, Mnr. E.M. Simons (Regsadviseur), en Mnr. J.N. Oberholzer.

Voorts was meneer McKenzie, prokureur-generaal van die Transvaal gekoöpteer, majoor Cromhout, hoof van die Suid-Afrikaanse Kriminele Buro het ook van die komitee se vergaderings bygewoon. Die dokumentasie was deur dr. H.J. Venter, 'n sosioloog van die Universiteit van Pretoria nagegaan en hy het ook kommentaar daarop gelewer.

Die Inter-departementele komitee se taak was soos volg:

- (a) 'n ontleding van ons bestaande strafstelsel ten einde sy kwale bloot te lê;
- (b) die aanbeveling ... van 'n ander stelsel wat die stelsel kan verbeter of vervang; en
- (c) 'n aanduiding van die gronde wat die Komitee noop om te sê dat die nuwe stelsel wat ... aanbeveel word 'n verbetering sal wees (Avery, 1989 : 70).

Die Inter-departementele Komitee het 'n aantal tekortkominge in die strafregstelsel geïdentifiseer, waarvan twee betrekking het op die wyd verspreide oplegging van korttermyngevangenisstraf. Die komitee was van mening dat korttermyngevangenisstraf uitgeskakel behoort te word. Die instelling van periodieke gevangenisstraf was sodanige maatreël om korttermyngevangenisstraf uit te skakel wat navorser ag om kortliks te bespreek.

3.3 Die oplegging van periodieke gevangenisstraf

Hiemstra (1967 : 420) wys daarop dat periodieke gevangenisstraf gedurende 1959 ingestel is. Periodieke gevangenisstraf word gedurende naweke uitgedien. Die doel daarvan is om te voorkom dat die beskuldigde sy werk verloor. Volgens Hiemstra (1967 : 420) word dit veral opgelê vir die bestuur van 'n motor onder die invloed van drank of versuim om 'n onderhoudsbevel na te kom. Die tydperk is minstens 100 maar hoogstens 1 000 uur. Dit word opgelê in die plek van enige ander straf, en kan gevolglik nie gekombineer word byvoorbeeld met 'n boete of lyfstraf nie. Periodieke gevangenisstraf is nie bedoel vir mense wat nie vaste werk het nie (S.v. Singh, 1963 (4) S.A. 271(N)).

3.4 Alternatiewe beskikkingsmoontlikhede ingevolge die Strafproseswet, 1955

Die Strafproseswet, (Wet 56 van 1955) het die volgende beskikkingsmoontlikhede in plaas van gevangenisstraf gereël :

- (a) Ingevolge artikel 336(1) van die Strafproseswet (Wet 56 van 1955) is alle misdrywe ten opsigte waarvan daar nie 'n bepaalde straf voorgeskryf is nie met 'n boete strafbaar. Alternatiewe gevangenisstraf, by wanbetaling van die boete, word gewoonlik opgelê, maar as daar direkte gevangenisstraf ook opgelê word,

mag die twee tydperke tesame nie die maksimum wat voorgeskryf mag wees, oorskry nie. Waar 'n wet nie gevangenisstraf magtig nie, maar net 'n boete, mag die hof ingevolge subartikel (1) wel 'n alternatief van gevangenisstraf binne sy strafbevoegdheid oplê. Die voorskrif van 'n minimum boete kan 'n aanduiding wees dat die wetgewer bedoel het dat die wat dit nie kan betaal nie gevangenisstraf moet ondergaan. (R.v. Kaurikomio en andere, 1958 (1) S.A. 699 (SWA)). Waar die hof besluit om 'n boete op te lê met die doel om die persoon uit die tronk te hou, behoort die hof nie sy eie doel te verydel deur 'n bedrag op te lê wat die persoon nie kan betaal nie. Daar behoort navraag na sy middele te wees (R.v. Frans, 1924 T.P.D.; R.v. Oktober, 1950 (2) S.A. 52(K)).

- (b) Ingevolge artikel 337(1) van die Strafproseswet (Wet 56 van 1955) kan die hof wat iemand tot 'n boete vonnis, na goeddunke 'n lasbrief uitreik wat aan die balju of geregsbode gerig is en wat hom magtig om die bedrag te in deur beslaglegging op en die verkoop van roerende goed wat aan so iemand behoort. Waar die roerende goed wat verkoop is onvoldoende is om die bedrag van die boete en die koste daaraan verbonde te dra kan 'n lasbrief uitgereik word vir die invordering van die onbetaalde bedrag uit die onroerende goed van so iemand.
- (c) Artikel 342 van die genoemde Strafproseswet (Wet 56 van 1955) maak voorsiening dat 'n jeugdige oortreder onder die ouderdom van 18 jaar en in bepaalde gevalle 'n oortreder onder die ouderdom van 21 jaar onder die toesig van 'n proefbeampte geplaas kan word. 'n Jeugdige onder 18 jaar kan ook na 'n verbeteringskool soos in artikel een van die Kinderwet (Wet 33

van 1960) omskryf, verwys word. Insgelyks kan 'n persoon bo die ouderdom van 18 jaar, maar onder die ouderdom van 21 jaar onder bepaalde omstandighede na 'n verbeteringskool verwys word.

- (d) Artikel 344 van die Strafproseswet (Wet 56 van 1955) maak voorsiening vir die oplegging van hoogstens 10 boue lyfstraf op manlike persone onder die ouderdom van 50 jaar. Aansluitend hierby maak artikel 345 van die genoemde wet voorsiening dat ten opsigte van manlike kinders onder die ouderdom van 21 jaar 'n matige lyfstraf van hoogstens 10 boue in afsondering kan ondergaan en dat die ouer of voog van eersbedoelde persoon geregtig is om aanwesig te wees. Die bepaling maak dit moontlik om veroordeelde jeugdiges uit die gevangenis te hou. Daar mag nie enige ander straf aan toegevoeg word nie.
- (e) Artikel 351 van die genoemde Strafproseswet (Wet 56 van 1955) maak voorsiening vir die betaling van 'n skulderkenning onder bepaalde omstandighede. Hierdie artikel is ingestel om die publiek ongerief te bespaar by geringe oortredings (Hiemstra, 1967 : 451).
- (f) Ingevolge artikel 352 van die Strafproseswet (Wet 56 van 1955) kan die hof iemand wat skuldig bevind is aan 'n ander misdryf as in die Vierde Bylae genoemde misdryf, se vonnis vir 'n tydperk wat nie drie jaar te boue gaan nie uitstel; of die oplegging van vonnis uitstel, die veroordeelde persoon vrystel en beveel dat hy binne 'n deur die hof bepaalde tydperk wat drie jaar nie te boue gaan nie, deur 'n magistraat opgeroep kan word om voor hom te verskyn; of

vonnis oplê maar beveel dat die ten uitvoerlegging van die geheel of gedeelte van die vonnis vir 'n tydperk van hoogstens drie jaar opgeskort word met sodanige voorwaardes soos deur die hof bepaal; 'n boete oplê maar die tenuitvoerlegging daarvan opskort tot na afloop van so 'n tydperk van hoogstens drie jaar as wat die hof vir die betaling, in paalemente of andersins, van die bedrag van die boete vasstel, en die bedrae en die datums van betaling van die paalemente word by bevel van die hof vasgestel; of

die veroordeelde persoon met 'n waarskuwing of berisping ontslaan.

(g) Ingevolge artikel 352(2) van die Strafproseswet (Wet 56 van 1955) kan iemand wat skuldig bevind word aan 'n in die Vierde Bylae genoemde misdryf of 'n misdryf ten opsigte waarvan die oplegging van 'n voorgeskrewe straf aan die persoon wat daaraan skuldig bevind word, verpligtend is, kan die hof na goëddunke -

(i) vonnis oplê, maar beveel dat die tenuitvoerlegging van 'n gedeelte van die vonnis opgeskort word op voorwaardes; of

(ii) indien die veroordeelde persoon tot lyfstraf sowel as gevangenisstraf gevonniss word, beveel dat of die een of die ander sodanige vonnis in geheel opgeskort word.

(h) Ingevolge artikel 352 (3)(a) van die Strafproseswet (Wet 56 van 1955) kan 'n hof wat aan 'n veroordeelde persoon 'n tydperk van gevangenisstraf as 'n alternatiewe straf vir 'n boete opgelê het, waar die boete nie betaal is nie,

ter eniger tyd voor afloop van die gevangenisstraf, die tenuitvoerlegging van daardie vonnis opskort en die vrystelling van die veroordeelde persoon gelas op voorwaardes aangaande die betaling van die boete of die gedeelte daarvan wat nog verskuldig mag wees.

- (i) Artikel 353 van die Strafproseswet (Wet 56 van 1955) magtig die hof om waar iemand skuldig bevind word en ten opsigte daarvan tot betaling van 'n boete gevonnissen is na goeddunke te beveel dat die boete, hetsy ten volle of gedeeltelik gevorder word deur beslaglegging van gelde in besit van die veroordeelde persoon. Voorsiening word ook gemaak dat die hof van tyd tot tyd, indien daar 'n bedrag as loon deur enige werkgewer van die veroordeelde betaalbaar is of sal word, so 'n werkgewer beveel om van die loon aldus betaalbaar 'n bepaalde bedrag te vorder, om in 'n enkele som of in paaiemente die bedrag boete wat nie ingevorder is nie, te betaal.

3.5 Die aanstelling van die Viljoenkommissie

3.5.1 Inleiding

Die Viljoenkommissie (1976 : 1) word op 30 September 1974 benoem :

"... om ondersoek in te stel na die strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika en om aanbevelings ter verbetering daarvan te doen".

In die Viljoenkommissie se verslag (1976 : 3), word ter inleiding gemeld dat die feit dat die laaste omvattende verslag oor straf- en gevangenshervorming die van die Lansdownkommissie van 1947 was, 'n beweegrede vir sy benoeming was.

Benewens die kort verwysing na die lang verstreke tydperk sedert die Lansdownkommissie, is die belangrikste "verhasende oorsaak" vir die benoeming van die Viljoenkommissie "... die ontstellende hoë gevangenisbevolking van die Republiek ... 'n aangeleentheid wat besorgdheid uitgelok het, nie net by die algemene publiek nie, maar ook by die Regering ..." (Viljoenkommissie, 1976 : 3). Die Kommissie meld dat hy voornemens is om die oorsake vir die "ongesonde toestand in ons strafstelsel" vas te stel en oplossings daarvoor aan die hand te doen, aangesien "die hoë gevangenisbevolking beskou moet word as die simptoom van die een of ander ongesteldheid in ons samelewing" (Viljoenkommissie, 1976 : 3).

Die erns van hierdie toestand word feitlik nege jaar na die aanstelling van die Viljoenkommissie geïllustreer deur 'n opmerking van 'n voormalige Kommissaris van Gevangenis, luitenant-generaal J.F. Otto (1983 : 182) wat soos volg opmerk :

"Iemand het eendag spottenderwys opgemerk dat die SA Gevangenisdiens reeds besig is om 'n gevangenisdak oor die hele Suid-Afrika op te rig".

3.5.2 Toename in die gevangenisbevolking van 1966 tot 1974

Die Viljoenkommissie (1976 : 3) is van mening dat vir sover dit die hoë gevangenisbevolking, wat sowel veroordeelde as verhoorafwagtendes insluit, betref, die syfer nie rede tot besorgdheid sou gegee het nie, as die toename in verhouding was tot die toename in die algemene landsbevolking. Die kommissie is van mening dat die verhouding van die gevangenisbevolking tot algemene bevolking egter 'n duidelike wanbalans oor die afgelope paar jaar getoon het in die opsig dat die toename in gevangenisbevolking na verhouding met gemak die toename in die algemene bevolking verbygesteek het. Volgens statistiek van die Departement van

Statistiek verkry het die algemene bevolking gedurende die tydperk 1966 - 1974 met 25 persent toegeneem (Viljoenkommissie, 1976 : 3).

In teenstelling met die algemene bevolking was die toename in die gevangenisbevolking vir dieselfde tydperk ongeveer 50 persent (Viljoenkommissie, 1976 : 3).

Die kommissie wys egter daarop dat om met die 1966-syfer te begin misleidend mag wees in die lig van die feit dat die syfer soos op 30 Junie 1966 betreklik laag was as gevolg van die verlening van amnestie op 31 Mei 1966 by die Republiekfeeste. Die syfer kan volgens die kommissie ook misleidend wees in 'n ander opsig deurdat die getal aangehoudenes soos weerspieël op 'n bepaalde datum nie 'n getroue weerspieëling van die gemiddelde daaglikse gevangenisbevolking mag wees nie. 'n Juister afleiding kan gemaak word uit die getalle van die daaglikse gemiddelde van gevangenes soos hieronder uiteengesit :

TABEL 3 : DAAGLIKSE GEMIDDELDE GEVANGENES IN BEWARING VIR DIE TYDPERK 1 JULIE 1958 TOT 30 JUNIE 1975

Statistiese jaar	Daaglikse gemiddelde
1958 - 1959	49 886
1959 - 1960	52 956
1960 - 1961	55 762
1961 - 1962	62 769
1962 - 1963	66 575
1963 - 1964	70 351
1964 - 1965	72 627
1965 - 1966	74 033
1966 - 1967	73 030
1967 - 1968	80 534
1968 - 1969	80 079
1969 - 1970	90 555
1970 - 1971	91 108
1971 - 1972	91 253
1972 - 1973	95 015
1973 - 1974	98 851
1974 - 1975	98 048

Met inagneming van hierdie syfers kom dit voor asof die gevangenisbevolking vanaf 1960 tot 1975 met byna 100 persent toegeneem het. Navorser gaan akkoord met die Viljoenkommissie (1976 : 3) dat die syfers 'n ongesonde toestand weerspieël.

3.5.2.1 Gevolgtrekkings deur die Viljoenkommissie ten opsigte van alternatiewe tot gevangenisstraf

Die Viljoenkommissie (1976 : 107) dui aan dat gevangenisstraf 'n simptoom van ons huidige strafstelsel is (soos ook die geval in die meeste strafstelsels in die wêreld). Die Kommissie ag dit nie noodsaaklik om die geskiedkundige ontwikkeling van die gevangenisstelsel : "... wat in die meeste lande geld, uitputtend na te speur nie".

Die Kommissie wys daarop dat volgens statistiek wat deur die Departement van Gevangenisse verskaf is ten opsigte van veroordeeldes dat die volgende korttermyn-gevangenes -(tot 6 maande) gedurende die jare 1965 - 1975 toegelaat is :

TABEL 4 : TOTAAL VAN KORTTERMYNGEVANGENES (TOT 6 MAANDE GEVANGENISSTRAF) VIR DIE TYDPERK 1 JULIE 1965 TOT 30 JUNIE 1975 OPGENEEM

Statistiese jaar	Tot 1 maand	1 tot 4 maande	4 tot 6 maande
1965 - 1966	162 472	118 786	23 203
1966 - 1967	222 927	141 361	25 240
1967 - 1968	276 745	145 456	31 049
1968 - 1969	265 713	158 481	35 913
1969 - 1970	268 548	148 198	31 940
1970 - 1971	256 246	145 229	32 479
1971 - 1972	238 478	132 283	29 540
1972 - 1973	184 583	108 538	32 070
1973 - 1974	175 243	101 628	25 921
1974 - 1975	135 539	94 519	24 949

Sonder om 'n gedetailleerde bespreking oor die syfers te lewer wys die kommissie daarop dat dit duidelik is uit die syfers wat korttermyngevangenisstraf betref, daar 'n betekenisvolle en bemoedigende vermindering in alle kategorieë van tot 'n vonnis van ses maande was (Viljoenkommissie, 1976 : 109).

Die Departement van Gevangenisse het die toestand verder verlig deurdat 'n groot aantal korttermyngevangenes wat tot vier maande gevonniss is, op parool vrygelaat is, die meerderheid binne 24 uur na toelating. Die Kommissie wys daarop dat die praktyk nie as parool in die ware sin van die woord beskou kan word nie. Volgens die Suid-Afrikaanse Paroolstelsel moet 'n gevangene minstens 'n gedeelte van sy vonnis in die gevangenis uitdien. Hierna word hy onder bepaalde voorwaardes onder toesig uitgeplaas om die balans van sy vonnis in die gemeenskap uit te dien. Die gevangene wat op parool uitgeplaas is kan weens die verbreking van sy voorwaardes of verdere misdadpleging in die gevangenis opgeneem word om die onverstreke gedeelte van sy vonnis uit te dien. Die kommissie dui aan dat Steyn R. hierdie situasie suiwer opsom en ons daardeur twee lesse leer :

"Eerstens, dat ons nie na die praktyk as parool durf verwys nie; en

Tweedens, dat ons hele strafstelsel 'n deeglike opknapping benodig indien ons 'n opeenhoping in ons gevangenis toelaat tot so 'n mate dat ons ons moet wend tot administratiewe metodes wat met die vonnisse wat deur houe opgelê is, inmeng" (Viljoen Kommissie, 1976 : 109).

Die kommissie wys daarop dat ten spyte van sodanige administratiewe inmenging bly 'n groot getal korttermyngevangenes "... vir verskeie termyne in bewaring agter wat ... behoorlike geriewe en die opleiding van

ander gevangenes wat gemiddelde of langtermynvonnisse uitdien, in die weg staan. Daar is ook die gevaar van residivisme aan die kant van die korttermyngevangene, voortspruitende uit aanraking met en besmetting deur beroepsmisdadigers en die gevangenis atmosfeer oor die algemeen" (Viljoenkommissie, 1976 : 109).

Die kommissie konkludeer dat :

"... behalwe in 'n paar uitsonderingsgevalle waar 'n korttermyngevangenisstraf wel 'n doel dien, vonnisse van korttermyngevangenisstraf nooit opgelê behoort te word nie. Dit dien gevolglik geen doel hoegenaamd nie, nog as 'n afdwingingsmaatreël nog as 'n straf" (Viljoenkommissie, 1976 : 109).

Die kommissie bevind dat die grootste enkele oorsaak vir gevangenisoorbevolking is :

"... dat vonnisopleggende beamptes oor die algemeen allereers aan gevangenisstraf dink by die oorweging van welke vonnis opgelê moet word, geheel en al van hierdie holrug geryde denkwyse afwyk" (Viljoenkommissie, 1976 : 111).

Die kommissie bevind verder dat vonnisopleggende beamptes op 'n "... uitgetrapte weg van vonnisse van gevangenisstraf ..." beweeg en waarsku dat die beleid:

"... die vonnisfunksie, stagnante en verbeeldinglose een wat dit tans is, ... die Republiek se gevangenis oorbevolk sal bly en die gemeenskap 'n groot verlies sal ly deur 'n oes van ongerehabiliteerde, ontnugterde en verbitterde oortreders te maai" (Viljoenkommissie, 1976 : 111).

Die kommissie is oortuig dat die strafteorieë en beginsels van vonnisoplegging hoegenaamd nie opgeoffer hoef te word nie. Die oogmerke van vergelding en afskrikking kan dikwels deur ander vonnisse as gevangenisstraf bereik word. Ten opsigte van hervorming is die Kommissie van mening dat "... dit verkeerd en vrugtelos is om as enigste of primêre doel om die oortreder te hervorm, 'n vonnis van gevangenisstraf op te lê. Vir doeleindes van hervorming en rehabilitasie moet die oortreder behandel word terwyl hy sy normale doenighede as gewone lid van die gemeenskap bedryf... Dit behoort deel van die rehabilitasieprogram te wees dat hy 'n mate van verantwoordelikheid moet dra en 'n redelike normale lewe moet lei" (Viljoenkommissie, 1976 : 111).

Die kommissie vereenselwig hom met Steyn R. wat in die Shange saak (S.v. Shange, 1967 (2) S.A. 81(k)) verklaar het :

"Ek meen dat dit die plig van ons howe is om te poog, insoverre as wat die aard van die oortreding, die openbare belang en die omstandighede wat tereg met betrekking tot strafoplegging in aanmerking geneem moet word, om slegs korttermyngevangenisstraf op te lê waar daar werklik geen ander alternatief is nie. Gedagtig aan die feit dat die dryfveer vir hierdie vorm van straf sy afskrikwaarde is, geld dit veral die van ons landsburgers wie se lewensomstandighede, opvoeding en benadering sodanig is dat 'n korttermyn in 'n gevangenis inderdaad nie in so 'n mate 'n straf is dat dit as afskrikmiddel veel van 'n rol vervul nie. Uiteraard kan hervormingswerk nie verrig word nie en die nadelige uitwerking van gevangenisstraf vir die individu (sonder sy voordele) asook die las op die Staat is in 'n aansienlike mate die belangrikste vrugte van 'n onoorwoë toevlug tot hierdie vorm van straf"

(Viljoenkommissie, 1976 : 111).

Die kommissie wys daarop dat in Suid-Afrika vonnisse van korttermyngevangenisstraf 91% van ons toelatings tot die gevangenis is (Viljoenkommissie, 1976 : 111).

Die Viljoenkommissie (1976 : 112) is van mening dat 'n vonnis van gevangenisstraf slegs regverdigbaar is:

- "(a) indien dit noodsaaklik is in die sin dat geen alternatief doenlik is nie as om 'n vonnis van gevangenisstraf vir doeleindes van vergelding en afskrikking op te lê; en
- (b) dat dit noodsaaklik is om die gemeenskap te beskerm".

Die kommissie is van mening dat die Strafproseswet (Wet 56 van 1955) voldoende voorsiening maak vir 'n groot verskeidenheid alternatiewe beskikkingsmoontlikhede wat egter ten gevolge van of die feit dat daar bepaalde praktiese besware teen hulle oplegging bestaan of die feit dat vonnisbeampies nie met penologiese ontwikkelinge vertrou is nie en in 'n groef beland het, selde opgelê word" (Viljoenkommissie, 1976 : 112).

3.5.2.2 Aanbevelings deur die Viljoenkommissie ten opsigte van alternatiewe tot gevangenisstraf

Die kommissie het verskeie aanbevelings uitgebring wat kortliks gestipuleer word :

- (a) Dat 'n handboek vir vonnisopleggende beamptes voorberei word wat die volgende bevat :
  - (i) riglyne oor alternatiewe wat opgelê moet word;

- (ii) inligting oor geriewe wat bestaan om uitvoering te gee aan alternatiewe beskikkingsmoontlikhede soos rehabilitasiesentrums vir sowel dwelmmiddel- en alkoholafhanklikes en oortreders wat aan ander tekortkominge of persoonlikheidsversteurings ly, gemeenskapsinrigtings of -sentrums, ontdwelmingssentrums, dag-opleidingsentrums, ensovoorts; en
  - (iii) inligting aangaande welsynsorganisasies waarmee in aanraking gekom kan word vir inligting en hulp betreffende besondere rehabilitasie en afskrikken-de nie-bewaringsvonnisse waaraan 'n vonnisopleggende beampte kan dink.
- (b) Dat kursusse vir vonnisopleggende beamptes en aanklaers deur die Departement van Justisie gereël word, in samewerking met die permanente Strafhervormingskomitee en die universiteite, oor al die jongste ontwikkelinge en vooruitgang op die gebied van vonnisprosedures oorsee, met die klem op alternatiewe tot gevangenisstraf.
- (c) Dat landdroste herhaaldelik langs administratiewe weë daaraan herinner word dat hulle by oorweging van 'n vonnis moet dink aan die alternatiewe wat as terme en voorwaardes gekoppel kan word om opgeskorte en uitgestelde vonnisse ...
- (d) Dat pogings aangewend word om relevante welsynsorganisasies, welsynsliggame wat onder die beskerming van kerke en godsdienstige organisasie werk, te motiveer om te help met die oprigting van gemeenskapsgebaseerde sentrums om rehabilitasie opleiding, -behandeling en -terapie aan te bied vir elke moontlike krimi-

nele neiging en persoonlikheidsgebrek en
-afwyking van oortreders.

(e) Dat proefdienste uitgebrei word deur:

- (i) die opleiding van meer proefbeampes as spesialiste in die take van voorbereiding van behoorlike voorvonnisondersoekverslae en om die plig op hulle te neem om beheer uit te oefen oor oortreders wat deur 'n hof onder hul sorg gestel word;
- (ii) met 'n universiteit of universiteite te reël om 'n gekondenseerde kursus aan te bied met die oog op paragraaf (e)(i) hierbo, vir aspirantproefbeampes ten einde, in die lig van die kritieke tekort, die snelle daarstelling van 'n gespesialiseerde kerntaakmag van proefbeampes te bereik;
- (iii) die skepping van nuwe poste vir hierdie proefbeampes wat aan die howe verbonde behoort te wees;
- (iv) die maak van wetteregtelike voorsiening vir 'n proefbeampte om 'n beampte van die Hooggeregshof te wees sowel as van die kinderhowe en die landdroshowe;
- (v) die opbou, met behulp van welsynsorganisasies en inrigtings ingestel op welsyn, van 'n vrywillige mag van hulpproefdienste, en

- (vi) onderhandelinge met universiteite om 'n kursus in te stel ... spesiaal vir die opleiding van proefbeamptes - sodanige kursus moet, afgesien van sielkunde en sosiologie, onderwerpe soos strafreg en strafprosesreg, kriminologie en penologie bevat.
- (f) Dat regsvoorsiening gemaak word vir vonnisse van verblyf of aanhouding en behandeling van oortreders in rehabilitasiesentrums of hul verwysing na arbeidskolonies, hetsy as regstreekse alternatiewe of as voorwaarde gekoppel aan opgeskorte vonnisse en dat die Strafproseswet (Wet 56 van 1955) toepaslik gewysig word.
- (g) Dat rehabilitasiesentrums en boerdery-kolonies vir alle rasse daargestel word waar oortreders wat rehabilitasie meer as enige ander straf behoef, aangehou en behandel kan word.
- (h) Dat onderhandelinge aangeknoop word met verkeersowerhede in al die provinsies vir 'n reeks lesings wat aangebied moet word vir die voorligting van verkeersoortreders om deur laasgenoemde bygewoon te word ingeval die hof 'n voorwaarde met die strekking sou oplê.
- (i) Dat voorsiening in die Strafproseswet (Wet 56 van 1955) gemaak word vir die lewering van diens aan die gemeenskap. 'n Voorwaarde van diens aan die gemeenskap gekoppel aan 'n opgeskorte vonnis van gevangenisstraf sal volgens die Kommissie in die behoefte voorsien (Viljoenkommissie, 1976 : 127).
- (j) Insgelyks moet voorsiening gemaak word vir "... die verpligte bywoning van een of ander bepaalde sentrum vir 'n bepaalde doel" (Para-

graaf 5.1.6.15).

(k) Dat 'n opknappingskursus deur die Departement van Justisie gereël word waardeur vonnisopleggende beamptes gesensiteer word:

- (i) om by die vonnis die alternatief van gevangenisstraf uit te sluit en in die plek daarvan te oorweeg om 'n boete op te lê wat by wyse van paaiemente betaalbaar is en die afdwinging daarvan op te skort ... en dat die tydperk van drie jaar ... vervang word deur die tydperk van vyf jaar;
- (ii) of gevangenisstraf opgelê word as 'n alternatief al dan nie, om meer gebruik te maak van tenuitvoerlegging teen die oortreder se roerende of onroerende goed ...
- (iii) om meer gebruik te maak van beslaglegging van geld gevind op die oortreder, of 'n bevel teen die oortreder se werkgewer om die boete van laasgenoemde se loon af te trek, in gedagte houdende dat dit raadsaam is om die werkgewer se samewerking te verkry ...
- (iv) om aansienlike boetes op te lê waar die misdryf gepleeg is met die oog op wederregtelike winsbehaling, soos bedrog, omkoperij en wederregtelike handeldryf in diamante, goud, drank en dwelmmiddels, en oor die algemeen misdrywe waarby oneerlikheid betrokke is.

- (1) Dat ten opsigte van lyfstraf die straf behou word, maar dat die maksimum houe van tien na vyf gewysig word en dat "... in die geval van sowel volwassenes as jeugdiges nie meer as twee vonnisse van lyfstraf toegedien word nie"; dat die maksimum ouderdomsperk van 50 jaar gewysig word na 30 jaar.

3.6 Periode 1977 tot 1991

In 1977 sien 'n nuwe Strafproseswet (Wet 51 van 1977) die lig wat vir Suid-Afrikaanse penologie van wesentlike belang is naamlik dat die verpligte minimum vonnisse van gevangenisstraf vir korrektiewe opleiding en ter voorkoming van misdaad van die Wetboek geskrap word. Insgelyks is bepaalde veranderinge wat hoofsaaklik op die aanbevelings van die Viljoenkommissie gebaseer is, in die reeds genoemde Strafproseswet ingevoer. Daar sal vervolgens kortliks by die veranderinge wat betrekking op alternatiewe vir gevangenisstraf het, stilgestaan word.

3.6.1 Die oplegging van lyfstraf

Op aanbeveling van die Viljoenkommissie (1976 : 528) word die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) waardeur die houe gemagtig word om volwassenes en jeugdiges tot lyfstraf te vonnis, verorden. Lyfstraf van hoogstens 7 houe mag kragtens artikel 293 diskresionêr deur die hof aan volwassenes onder die ouderdom van 30 jaar opgelê word slegs in geval van skuldigbevinding aan misdade "... waarin besondere wreedheid en gevoelloosheid na vore getree het. Die mate van pyn wat sy slagoffer opgedoen het, speel 'n belangrike rol" (Du Toit, 1981 : 327). Dit moet ook streng in gedagte gehou word dat 'n volwasse beskuldigde nie meer as twee keer lyfstraf opgelê mag word nie en ook nie binne 'n tydperk van 3 jaar na die laaste geleentheid waarop hy tot lyfstraf veroordeel is nie.

Geen sodanige statutêre beperking reël lyfstraf kragtens artikel 294 van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) aan jeugdiges nie. Die artikel bepaal dat die hof 'n manspersoon van nie ouer as 21 jaar, by 'n eerste of latere skuldigbevinding aan enige misdaad, tot matige lyfstraf van hoogstens 7 houe in afsondering mag vonnis in die plek van enige ander straf. (Du Toit (1981 : 328) dui aan dat waar die jeugdige beskuldigde byvoorbeeld 'n besondere mite van volharding in misdadigheid vertoon, sou gewone lyfstraf soms ook gepas wees.

3.6.2 Voorwaardelike of onvoorwaardelike uitstel of opskorting van vonnis, en waarskuwing of berisping

Voor 1977 het die wetgewer die opskorting en uitstel van vonnisse vir 'n aantal misdrywe soos byvoorbeeld moord, roof en verkragting verbied, terwyl die huidige Strafproseswet geen sodanige beperking bevat nie (Gerber, 1987 : 25).

Vonnisse kan vir hoogstens vyf jaar uitgestel of opgeskort word. Hierdie tydperk is 'n aansienlike verbetering voor 1977 toe die maksimum tydperk drie jaar was. Die voordeel van hierdie langer tydperk lê daarin dat die bedreiging van die opgeskorte vonnis langer oor die oortreder hang ... wat misdaadvoorkoming en afskrikking bevorder terwyl dit die oortreder ook in staat stel om groter bydrae aan kompensasie of boetes oor 'n langer tydperk af te betaal (Gerber, 1987:26).

Vonnisse kan of gedeeltelik of ten volle opgeskort word (Art 297(4)) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977). Hierdie bepaling het die voordeel om die vermindering van gevangenisstraf sonder om 'n addisionele maatreël soos lyfstraf aan te wend.

Vonnisse kan slegs voorwaardelik opgeskort word. Die Viljoenkommissie (1976 : 113) merk tereg op dat "... gevangenisstraf nog steeds in die agtergrond skuil ...

sodra die alternatief verval, word gevangenisstraf (of 'n boete - maar in die laaste plek altyd gevangenisstraf) opgevorder om die leemte te vul". Die voordele van hierdie vonnis bo gevangenisstraf is egter voordie-hand-liggend en sluit alle voordele in van 'n oortreder wat nie uit die gemeenskap verwyder word nie (Du Toit, 1981 : 363 - 368).

Dit is belangrik om daarop te let dat daar bepaalde voorwaardes aan 'n opgeskorte of uitgestelde vonnis gekoppel kan word soos :

- (i) skadeloosstelling;
- (ii) die verskaffing van een of ander bepaalde voordeel of diens aan die benadeelde persoon in plaas van skadeloosstelling weens skade of geldelike verlies;
- (iii) die verskaffing van een of ander diens tot voordeel van die gemeenskap - Hiemstra (1981 : 653) wys daarop dat hierdie 'n nuwe bepaling is waaraan daar skynbaar behoefte was omdat houe reeds bevele van die aard gegee het, soos werk in 'n hospitaal of ander inrigting. Die houe het hulle beroep op die woorde "of andersins" in artikel 352 (1)(a) van die 1955 wet.
- (iv) onderwerping aan opleiding en behandeling;
- (v) onderwerping aan toesig of beheer (met inbegrip van beheer oor verdienste of ander inkomste) van 'n proefbeampte. Hiemstra (1981 : 654) is van mening dat beheer van 'n proefbeampte by uitnemendheid geskik is vir jeugdiges.
- (vi) die verpligte bywoning of inwoning by een of ander bepaalde sentrum vir 'n bepaalde doel. Hiemstra (1981 : 654) is van mening dat hier-

die bepaling veral geskik is vir jeugdiges, maar dat die hof die sentrum en die doel daarvan moet spesifiseer.

(vii) goeie gedrag. Hiemstra (1981 : 654) is van mening dat daar geen rede is waarom "goeie gedrag" nie "... in die vorm as 'n opskortingsvoorwaarde gestel kan word nie. Hy gee egter toe dat stare decisis meebring" ... dat "goeie gedrag" nie sonder meer as 'n voorwaarde gestel kan word nie" (1981 : 654).

(viii) enige ander aangeleentheid : Hiemstra (1981 : 654) en Du Toit (1981 : 382) wys daarop dat die uitdrukking nuut is in die wet en dit is klaarblyklik ontsaglik wyd. Du Toit (1981 : 382) meen dat die vindingryke verhoorhof sal derhalwe altyd na oorweging van alle relevante feite 'n gepaste opskortingsvoorwaarde kan vind. Hiemstra (1981 : 654) merk op dat die ou wet in plaas daarvan slegs die vae uitdrukking "of andersins" bevat. Die woorde "enige ander aangeleentheid" sal uitgelê moet word "... in die gees ... en met inagneming van die breë beginsel dat 'n voorwaarde verband moet hou met die misdade" (Hiemstra, 1981 : 654). Waar misdade waarvan pleging deur die persoon hom sou blootstel aan die inwerkingstelling van 'n opgeskorte vonnis gespesifiseer word, moet daar 'n verwantskap bestaan tussen sodanige misdade en die misdade waaraan hy pas skuldig bevind is; en die voorwaarde moet so uitgedruk word dat die persoon die trefwydte daarvan verstaan. Hy moet presies weet wat hy moet vermy om die vonnis te verhoed en as daar twyfel bestaan of hy dit goed verstaan het, moet hy op die dag wanneer inwerkingstelling beoordeel word, die voordeel van die twyfel kry (Hiemstra, 1981 : 655).

3.6.2.1 Die strafhervormingskomitee

Ten einde te verseker dat die Suid-Afrikaanse strafregstelsel in pas bly met wêreldwye penologiese ontwikkeling het die Viljoenkommissie (1976 : 73) in paragraaf 5.1.4.1.14 van sy verslag voorgestel dat 'n permanente strafhervormingskomitee ingestel word, naamlik :

"5.1.4.1.14 ... 'n adviesraad bestaande uit deskundiges, beide prakties sowel as akademies, om oor strafaangeleenthede raad te gee, onontbeerlik is indien ons wil toesien dat ons strafstelsel tred hou met penologiese ontwikkelinge elders in die wêreld".

In Oktober 1977 het die Minister van Justisie die aanstelling van sodanige komitee bekragtig. Die taak van die komitee was die oorweging en aanbevelings vir verbeterings van die strafregstelsel op 'n deurlopende basis. As voorsitter is Regter G. Viljoen, wat ook voorsitter van die Viljoenkommissie was, aangestel. Die ander lede was prof. P.J. van der Walt (Unisa), mnr. B.J. Parsons (Departement van Justisie) en Genl.-maj. M.C.P. Brink (Departement van Gevangenis), mnr. C F. Kloppe (Streeklanddros, Pretoria) en Genl.-maj. J.F. Kleinhans (S.A. Polisie) (Strafhervormingskommissie lêer 8/2/1 Deel 1 verslag : 1).

In sy openingstoespraak by 'n simposium ten opsigte van vonnisoplegging wat in 1979 gehou is merk Regter Viljoen soos volg op :

"... imprisonment is a traditional sentence ... but ... it should not be resorted to where there is a feasible alternative ... there are other forms of punishment or, if there are not, such forms should be created ... All over the Western world the hunt is now on for alternative sentences" (Avery, 1989 : 72).

In sy eerste jaarlikse verslag aan die Minister van Justisie, naamlik in 1979 spel die Strafhervormingskomitee sy doelstellings soos volg uit :

- 1.2 "Aangeleenthede wat na die Komitee se oordeel dringende aandag verg, sluit projekte in soos 'n ondersoek na gemeenskapsgefundeerde alternatiewe vir gevangenisstraf, die opstel van 'n handboek oor vonnisoplegging, die opleiding van vonnisopleggende beamptes, die verskaffing van leiding oor welke misdadstatistieke vir navorsingsdoeleindes gehou behoort te word. As deel van sy doelstellings sal die Komitee in gepaste gevalle die wetgewer adviseer oor die beginsels wat toegepas moet word op die gebiede van strafbaarstelling, strafbaarheidsopheffing, afwending, asook verpligte en minimum vonnisse" (Strafhervormingskommissie Dokumentasie, Lêer 8/2 Deel 1 verslag : 1).

Vanuit die verslag blyk dit dat die Kommissie ondersoek gedoen het na verskeie projekte, insluitende 'n handboek vir vonnisopleggers en die hou van 'n vonnisopleggers seminaar gedurende 1979 (Strafhervormingskommissie Dokumentasie, Lêer 8/2 Deel 1 verslag : 6-8).

Vanuit sy Jaarlikse Verslag vir 1980, blyk dit dat die Kommissie aandag gegee het aan die kompensasie van die slagoffers van misdaad, vonnis seminaars, die opleiding van vonnisopleggers en die hou van 'n simposium op 20 Maart 1980 met die oogmerk die bevordering van die implementering van gemeenskapsdiens (Strafhervormingskommissie Dokumentasie, Lêer 8/1 Deel 2 verslag : 4 - 7).

Vanuit sy jaarlikse verslag vir 1981, blyk dit dat die Kommissie voortgegaan het om aandag aan hierdie projekte te wy (Strafhervormingskommissie Dokumentasie, Lêer 9/2/1 Deel 1 verslag : 4 - 6).

3.6.3 Die Krugel Werkgroep

'n Werkgroep oor Oorbevolking van Gevangenis is gedurende 1981 ingestel (Krugelkomitee, 1986 : 91). Volgens landdros Terblanche, navorser van die werkgroep is dit deur die Minister van Justisie aangestel. Die doel van die werkgroep was om op 'n meer informele basis as enige ander komitee of kommissie te funksioneer. Daar was geen amptelike mandaat aan die komitee toegeken anders as wat die naam aandui nie. Die Krugel Werkgroep het bestaan uit twee permanente lede naamlik luitenant-generaal M J May (Gevangenisdiens) en dr J A van S d-Oliviera (Justisie) onder voorsitterskap van mnr W F Krugel, Streekhofpresident (Avery, 1987 : 63).

Die Krugel Werkgroep het 'n seminaar oor oorbevolking van gevangenis op 25 en 26 Junie 1981 in Pretoria gehou. 'n Seminaar oor alternatiewe vir gevangenisstraf is ook op 8 September 1983 in Port Elizabeth gehou (Krugelkomitee, 1986 : 91).

Die rol wat die werkgroep gespeel het ten opsigte van die instelling van alternatiewe vir gevangenisstraf met spesifieke verwysing na gemeenskapsdiens en korrektiewe toesig word in paragraaf 3.6.3.1 nagevors.

3.6.3.1 Uitbreiding van vonnisopsies met spesifieke verwysing na die instelling van korrektiewe toesig

Navorser gaan akkoord met die Witskrif (1991 : 21) "... dat straftoemeting in pas moet bly met die beskouing van die gemeenskap".

In paragraaf 2.6.2.2 supra is reeds daarop gewys dat Suid-Afrika se gevangenisbevolking swak vergelyk met lande soos Brittanje, die VSA en lande op die vasteland van Europa. Dit kan genoem word dat hierdie lande reeds ver gevorder het om gemeenskapsgebaseerde vonnisse aan te wend en "... daarom blyk dit ook uit

'n gevangenisbevolking ooggpunt aangewese om sodanige vonnisse te propageer" (Witskrif, 1991 : 21).

Die Witskrif (1991 : 21) wys daarop dat alternatiewe strafvorme soos byvoorbeeld boetes en opgeskorte vonnisse tot op datum (1991) slegs op klein skaal in Suid-Afrika aangewend is en die gemeenskap is ook nie betrek by sodanige alternatiewe nie. Sedert die begin van die Tagtigerjare is daar egter begin om gemeenskapsgebaseerde strafvorme te ondersoek en as alternatiewe strafopsies op die Wetboek te plaas.

As eerste stap is die Interdepartementele Werkgroep oor Gemeenskapsdiens gedurende 1983 onder die voorsitterskap van die voormalige Streekhofpresident, mnr. W.F. Krugel aangestel ten einde ondersoek in te stel na gemeenskapsdiens as alternatiewe beskikkingsmoontlikheid in die Suid-Afrikaanse Strafregepleging en om gemeenskapsdiensbevele as sinvolle en lewensvatbare strafopsie te vestig (Witskrif, 1991 : 21).

Gedurende 1983 tydens 'n seminaar wat gehou is deur die Krugel Werkgroep is die volgende sentimente deur belanghebbendes geopper :

Generaal Otto dui aan :

"Dit is derhalwe duidelik dat ernstige aandag geskenk moet word aan die daarstelling van alternatiewe van watter aard ookal, om die aantal gevangenes in gevangnisse aansienlik te verminder en die toevoer na gevangnisse drasties in te kort" (Avery, 1989 : 73).

Regter Viljoen meld dat vir 'n sekere tipe oortreder gevangenisstraf geregverdig is, en het bygevoeg :

"But that does not apply to all types of offenders and it is for the very reason that we must provide accommodation for criminals who belong in goals, that we must unabatingly search for alternatives to imprisonment as dispositions for those who do not belong there" (Avery, 1989 : 73).

Streekhofpresident Krugel het opgemerk :

"Dwarsoor die wêreld word daar met mening gesoek na alternatiewe vir gevangesetting ... In Suid-Afrika is 'n reuse bydrae in verband met die hele kwessie van straftoemeting met inbegrip van die alternatiewe tot gevangenisstraf, gemaak deur ... die Viljoenkommissie" (Avery, 1989 : 73).

Die soeke na alternatiewe vir gevangenisstraf het ook vermelding verdien in die Krugelkomitee (1984 : 3) se verslag, waarin aangedui is :

"Faktore soos die oorbevolking van gevangenis- se, die besef dat gevangesetting nie in alle opsigte die oplossing bied nie en veral die posisie van die korttermyngevangene, het grotendeels daartoe bygedra dat regsprekende beamptes en andere wêreldwyd in toenemende mate begin het om aandag te skenk aan en ondersoek in te stel na alternatiewe tot gevangesetting".

Op 27 April 1990 gee die Minister van Justisie opdrag (Krugelkomitee, 1991 : 4 - 5) dat 'n Werkgroep : Proefdienste en ondertoetsigstelling aangestel word. Meneer W F Krugel, Streekhofpresident, Noord-Transvaal is as voorsitter benoem. Die komitee het verder bestaan uit ander beskikbare deskundiges. Hierdie komitee wat die koördinerings van die Werkgroep : Oorbevolking van Gevangenis- se moes hanteer is aange-

stel om ondersoek in te stel en verslag te doen oor die lewensvatbaarheid van ondertoetsigstelling ("Probation") as verdere vonnisopsie. Insgelyks moes die komitee die beskikingsmoontlikheid en die beskikbaarheid van proefdienste aan die onderskeie bevolkingsgroepe van Suid-Afrika ondersoek. Hierdie stap was genoodsaak omdat "... besef is dat vonnisoplegging in Suid-Afrika gebuk gaan onder 'n akute tekort aan werkbare gemeenskapsgebaseerde metodes van oortrederhantering" (Krugelkomitee, 1991 : 4-5).

Dit kan genoem word dat die opdrag voorafgegaan is deur "... ontwikkelings wat op die verslag rakende gemeenskapsdiensvonnisse gevolg het, in besonder die totstandkoming van die Wet op Proefdienste (Wet 98 van 1986) van die Volksraad. Die Minister het op 22 Oktober 1986 navraag gedoen oor die moontlikhede van konsepte soos proef en ondertoetsigstelling in 'n skrywe aan die voorsitter van die Krugelkomitee" (Krugel Werkgroep, 1991 : 5). Aangesien fondse nie destyds beskikbaar was nie is die saak daar gelaat tot met die aankondiging in die Parlement van 27 April 1990.

Navorsingsmateriaal is van 'n dertigtal lande bekom en is daar gefokus op die strafstelsels van verskeie lande. Gedurende Augustus en September 1990 woon die Ministers van Justisie en Korrektiewe Dienste, die Voorsitter en twee lede van die Krugelkomitee en senior amptenare van die Departement van Justisie en Korrektiewe Dienste die agtste kongres van die Verenigde Nasies (VN) insake misdaadvoorkoming en die hantering van oortreders te Havana, Kuba by waartydens inligting en waardevolle materiaal oor die onderwerp bekom is.

Op 28 November 1990 keur die Regering (op grond van verslaggewing deur die Kommissaris van Gevangenis, lede van sy personeel sowel as die voorsitter en lede van die Krugelkomitee) die missieverbreiding van die SA Gevangenisdiens goed naamlik :

"Om gemeenskapsorde en -veiligheid te bevorder deur die beheer oor, aanhouding en hantering van gevangenes en persone onder korrektiewe toesig op die mees koste-effektiewe en beperkende wyse," (Witskrif, 1991 : 9) en word die voormalige SA Gevangenisdiens op 20 Desember 1990 herbenoem na die Departement Korrektiewe Dienste".

Die verbrede missie maak voorsiening dat die Departement van Korrektiewe Dienste volgens besigheidsbeginsels bestuur word. 'n Stelsel van korrektiewe toesig word ingestel om toesig oor persone uit te oefen wat hul vonnisse in totaliteit in die gemeenskap uitdien.

3.6.3.2 Rasionaal vir die instelling van korrektiewe toesig as alternatief vir gevangenisstraf

In hoofstuk 2 supra is reeds daarop gewys dat gevangenisstraf sekere onafwendbare gevolge van negatiewe en disfunksionele aard impliseer wat die gevangene gedurende sy aanhouding affekteer en sy heropname in die gemeenskap bemoeilik. Daar is ook daarop gewys dat gevangesetting 'n geweldige finansiële las vir die Staat inhou. Insgelyks is in paragraaf 3.5.2.1 statistieke aangedui wat aantoon dat persone wat tot kort tydperke gevonniss is buitensporig hoog is.

In paragraaf 2.5.2.2 supra is resente statistiek aangedui wat daarop dui dat die Republiek van Suid-Afrika in vergelyking met ander wêreldlande 'n buitengewone hoë gevangenisbevolking het. Die omvang is aansienlik as dit met lande soos Brittanje of Australië of state soos Georgia en Kalifornië in die VSA

vergelyk word. Waar gevangenegetalle laer is, kan beter geriewe voorsien word omdat meer fondse beskikbaar kom. Die Krugelkomitee (1991 : 13) wys daarop dat vir die 1984/85 boekjaar 'n land soos Australië 13,5% van sy nasionale begroting aan korrektiewe dienste spandeer het in vergelyking met die 1,25% wat Suid-Afrika spandeer het. Insgelyks wys die Krugelkomitee daarop dat deur in sy korrektiewe dienste te belê die staat Victoria in Australië vandag die vrugte pluk want :

"Die staat is met slegs 47 persone uit elke 100 000 mense van die bevolking in die gevangenis, 35% beter daaraan toe as die gemiddelde van Australië en ses keer beter as Suid-Afrika. In Georgia, waar daar ook aansienlike bedrae geld aan gemeenskapsprogramme bestee word, word drie oortreders in die gemeenskap hanteer vir elke een wat gevangenisstraf opgelê word" (Krugelkomitee, 1991 : 13).

'n Kanadese navorser, Ruth Morris (Krugelkomitee, 1991 : 13) som die grondliggende redes waarom gemeenskapsgebaseerde vonnisse (soos korrektiewe toesig) opgelê behoort te word goed op in haar publikasie Creative Alternatives to Prison (Quakers Committee on Jails and Justice, Toronto).

"Over the decades community supervision programs have been the longest established alternatives to prisons. Many have been help by them toward a better future, instead of being pushed down the destructive slide of prison. They instill good work habits, constructive use of leisure time, a sense of responsibility and may even lead to a job offer".

Die Krugelkomitee (1991 : 14) wys daarop dat die mens so 'n vlak van ontwikkeling bereik het dat die meeste kundiges gevangenisstraf vir 'n wye reeks oortredings as afbrekend beskou. Sinvoller metodes van oortrederhantering is wêreldwyd ontwikkel en beproef. Hierdie metodes is 'n poging om die probleme verbonde aan die straf en hantering van die geringe oortreder in die regsplegingstelsel te vereenvoudig. Die probleme sluit in:

- stigmatisering en etikettering van die oortreder;
- oorbelading van die regsplegingstelsel, hoofsaaklik deur geringe oortreders;
- aanhouding en hantering van groot getalle oortreders in inrigtings oor kort tydperke; en
- herinskakeling van die gekommitteerde in die samelewing.

Die rasionaal manifesteer ook in bepaalde voordele van 'n gemeenskapsdiensstelsel. Van die belangrikste is:

- vermindering van korttermyn oortreders en gevangenes in jeuginrigtings;
- oortreders word die geleentheid gebied om hul gevoel van eie waarde te verhoog deur iets positief as vergoeding vir die gemeenskap te verrig;
- gesinsverbrotkeling wat gepaard kan gaan met gevangenisstraf kan moontlik voorkom word;
- oortreders bly ekonomies produktief en die ideaal van koste-effektiwiteit en bekostigbaarheid in die regspleging word bevorder;
- die gemeenskap word op indirekte wyse bewus gemaak van die misdaadprobleem en raak direk daarby betrokke.

Na aanleiding van die verbrede missie van die Departement van Korrektiewe Dienste (Witskrif, 1991 : 22) asook die sukses wat met korrektiewe toesig as 'n alternatiewe strafopsie in verskeie oorsese lande behaal is, het die Regering besluit dat dit noodsaaklik is dat die strafopsie so spoedig moontlik in Suid-Afrika gevestig moet word. Daar is gevolglik besluit om reeds gedurende die 1991 Parlementsessie die voorstelle in die verband ter oorweging aan die Parlement voor te lê (Witskrif, 1991 : 22).

As verdere motivering vir die rasionaal vir korrektiewe toesig dui die genoemde Witskrif soos volg aan:

"Dit is die Regering se uitgangspunt dat ons howe die wydste moontlike diskresie ten opsigte van straf moet hê. Verder moet die Wetgewer verseker dat ons howe, wat straftoemeting betref, in stap bly met die gemeenskapsgevoel asook met internasionale tendense op die penologiese gebied. Dit geld egter nie alleen ten opsigte van die na-vonnisfase nie. Alternatiewe gemeenskapsgebaseerde maatreëls kan eweneens deur die vervolging by die voorvonnisfase aangewend word ten einde oortreders wat minder ernstige oortredings begaan het uit die howe te hou deur hulle aan 'n program van korrektiewe toesig te laat onderwerp. Die selfde korrektiewe toesig programme wat vir oortreders in 'n na-vonnisfase gebruik word, kan ten aansien van oortreders by 'n voorvonnisfase aangewend word" (Witskrif, 1991 : 22).

Die toenemende eskalering in misdaad met gepaardgaande oplegging van gevangenisstraf lei daartoe dat feitlik alle lande van die wêreld in toenemende mate met gevangenisoorbevolking te kampe het. Een van die metodes wat deur die jare gebruik is om die probleem op te los, is deur of nuwe gevangnisse te bou of bykomende selakkommodasie daar te stel. Weens die finansiële implikasies wat voorgenoemde vir die Staat en die belastingbetaler per se inhou asook die feit dat die aanhouding in gevangenisverband sekere negatiewe implikasies vir die oortreder en sy familie inhou word toenemend besef dat daar na ander alternatiewe beskikkingsmoontlikhede gekyk moet word om die probleem op te los. Een van die alternatiewe beskikkingsmoontlikhede is die oplegging van 'n gemeenskapsgebaseerde vonnis soos korrektiewe toesig wat straffend is, die gemeenskap beskerm, meer koste-effektief as gevangenisstraf is en die gemeenskap op 'n meer positiewe wyse betrokke kry om deur middel van 'n positiewer wyse as slegs deur belastingbetaling by die oortreder en sy probleme betrokke te raak.

HOOFSTUK 4

DIE FUNKSIONERING VAN DIE KORREKTIEWE TOESIGSTELSE IN SUID-AFRIKA

4.1 Inleiding

In hierdie hoofstuk word die funksionering van die korrektiewe toesigstelsel in die Suid-Afrikaanse konteks onder die loep geneem. Daar word gepoog om aan te toon dat korrektiewe toesig, 'n gemeenskapsgebaseerde vonnis is. Hierdie vonnis, wat deur die hof opgelê word, word buite institutionele verband uitgedien. Tydens uitdiening van die vonnis is die toesiggeval onder beheer van korrektiewe beamptes van die Departement Korrektiewe Dienste of 'n vrywilliger wat deur die genoemde departement aangestel is. Die toesiggeval is onderhewig aan voorwaardes wat deur die hof en die Departement Korrektiewe Dienste vasgestel kan word.

4.2 Implementering van korrektiewe toesig as alternatief vir gevangenisstraf

In paragraaf 3.6.3.2 supra is reeds daarop gewys dat weens die verbrede missie van die Departement van Korrektiewe Dienste en na aanleiding van die sukses wat met korrektiewe toesig as 'n alternatiewe strafopsie in verskeie oorsese lande behaal is en ook die duidelike behoefte wat in die opsig deur die Krugel Komitee geïdentifiseer is, het die Regering besluit dat die strafopsie so spoedig moontlik in Suid-Afrika gevestig word. Die Parlement het op 14 Junie 1991 wysigings ten opsigte van artikels 276 en 287 van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) en wysigings ten opsigte van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959) goedgekeur, ten einde voorsiening te maak vir die vonnisoplegging en die uitvoering van korrektiewe toesig.

Navorser wys graag daarop dat korrektiewe toesig as 'n produk en kombinasie van die beste stelsels wat internasionaal toegepas word beskou kan word, daar is onder andere heelwat geput uit die Georgiastelsel wat in die VSA bekroon is met die Ford Foundation en die J F Kennedy School of Government van die Harvard Universiteit. Aangesien dit nie moontlik is om buitelandse modelle net so in die Suid-Afrikaanse konteks te implementeer nie is die Suid-Afrikaanse toesigmodel ontwerp vir plaaslike behoeftes en plaaslike vermoëns (Schutte, 1991 : 20).

Aangesien korrektiewe toesig gedurende 1991 (by promulgering van wetgewing) 'n relatief onbekende konsep vir beide vonnisopleggers, die Departement van Korrektiewe Dienste en die gemeenskap was, is daar voorsien dat landswye inwerkingstelling van die vonnisopsie 'n massiewe taak sou wees. Na deeglike besinning is besluit om die vonnisopsie eerder stapsgewys te implementeer ten einde sodoende te verseker dat dit wel deeglik en suksesvol funksioneer alvorens na ander gebiede gegaan is (Schutte, 1991 : 20).

Op 15 Augustus 1991 is die eerste loodsprojek in die landdrosdistrikte van Pretoria en Wonderboom begin en op 20 Maart 1992 is dit uitgebrei na die Kaapse Skiereiland en na vyf landdrosdistrikte om Pretoria. As gevolg van die sukses wat by die betrokke landdrosdistrikte van die loodsprojekte behaal is, is besluit om hierna met stelselmatige toepassing van korrektiewe toesig te begin ooreenkomstig 'n nasionale implementeringsplan. Aan die einde van Desember 1992 is die vonnisopsie reeds in 206 landdrosdistrikte ten volle ontplooi. Sedert 15 Augustus 1991 tot 31 Desember 1992, is 3 046 korrektiewe toesiggevalle gehanteer waarvan 292 reeds hul vonnisse suksesvol voltooi het. Driehonderd-en-elf toesiggevalle se vonnisse van korrektiewe toesig is weer in gevangenisstraf omskep weens :

- verbreking van voorwaardes;
- verdere misdaadpleging; en
- drosting.

Die gevalle wat as "mislukkings" beskou word, het die suksessyfer op 89,79% te staan gebring (Verslag van die Departement Korrektiewe Dienste vir die tydperk 1 Julie 1991 tot 31 Desember 1992 : 9).

Dit kan genoem word dat die stelsel op 1 Junie 1993 na alle landdrosdistrikte uitgebrei is (Verslag van die Departement Korrektiewe Dienste vir die tydperk 1 Januarie 1993 tot 31 Desember 1993 : 13).

Gedurende 1994 is die vonnisopsie korrektiewe toesig na die voormalige Kwazulu-gebied uitgebrei. Beplanning is alreeds gedoen om korrektiewe toesig so spoedig moontlik na die voormalige TBVC state uit te brei. Dit word egter deur 'n gebrekkige infrastruktuur en fondserealiteite bemoeilik (Jaarverslag van die Departement Korrektiewe Dienste vir die tydperk 1 Januarie 1994 tot 31 Desember 1994 : 11).

4.2.1 Die praktiese toepassing van korrektiewe toesig in Suid-Afrika

4.2.2 Die verskillende vorme van korrektiewe toesig

Die Wysigingswet op aangeleenthede rakende Korrektiewe Dienste en toesig, (Wet 122 van 1991) maak vir 'n wye verskeidenheid moontlikhede vir die aanwending van korrektiewe toesig voorsiening.

4.2.3 Korrektiewe toesig na opskorting van vervolging

Die Prokureur-generaal of staatsaanklaer word in artikel 6(1)(c) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) (Hierdie reël het nog nie in werking getree nie) die bevoegdheid verleen om 'n vervolging op te skort op enige stadium voordat die beskuldigde vrygespreek of

skuldig bevind word, en om die beskuldigde dan onder korrektiewe toesig te plaas. Hierdie maatreël kom neer op wat, veral in penologiese kringe as "afwending" van vervolging beskryf word. Afwending behels 'n proses :

"... waarvolgens gestreef word om die volle aanslag van die strafreg op persone wat behoorlik deur die strafstelsel verkeer tot 'n minimum te verminder" (Viljoenkommissie, 1976 : par. 2.7).

Die maatreël wat deur artikel 6 (1)(c) van die Strafproses (Wet 51 van 1977) geskep word, het die voordele van afwending. Dit is naamlik veral die volgende :

"The main argument in favour of diversion is that it prevents the stigma and negative consequences which a court appearance attaches to a juvenile, (Steytler, 1984 : 55 op 64) die afwendingsproses is natuurlik nie net tot jeugdiges beperk nie.

'n Verdere bonus van afwending is om die oorbelading van die regsproses teë te werk. Dit behoort duidelik te wees dat 'n oorbelading van die stelsel noodwendig moet lei tot 'n afname in die kwaliteit van die werking daarvan. (Vergelyk Toussaint van Hove "Decriminalisation and depenalisation" (1973) 2 Misdaad, Straf en Hervorming 75 tot 77). Terblanche (1992 : 259) wys daarop dat dit ook moontlik is om aan enkele voordele te dink naamlik dat afwending die verhoorproses behou in geval van eerste oortreders as 'n afskrikmaatreël en kan, in die proses om oorbelading van die howe teen te werk, hoftyd bespaar.

Die staatsaanklaer kan die vervolging alleen opskort indien hy aan die volgende voorwaardes voldoen :

- (a) Hy moet 'n verslag van 'n proefbeampte of 'n korrektiewe beampte bekom (tensy sodanige beampte nie geredelik binne die hof se regsgebied beskikbaar is nie).
- (b) Hy moet met die ondersoekbeampte en die gevolmagtigde van die Kommissaris van Korrektiewe Dienste oor die geval oorleg pleeg.
- (c) Hy moet oorweeg of korrektiewe toesig 'n gepaste maatreël vir die betrokke geval sal kan wees. Dit beteken basies dat hy homself in die posisie van die vonnisoplegger moet indink.

Die volgende vereistes geld verder ten opsigte van die beskuldigde persoon :

- (a) Dit is belangrik dat die oortreder sy fout onomwonde moet erken. Daarvoor word vereis dat hy moet erken dat hy die misdaad waarvoor hy vervolgd word, gepleeg het (Terblanche, 1992 : 260).
- (b) Die beskuldigde moet instem tot die opskorting van die verhoor en die partye moet ooreenkom oor die duur van die korrektiewe toesig. Die Wysigingswet op Aangeleenthede rakende Korrektiewe Dienste en Toesig (Wet 122 van 1991) plaas geen uitdruklike beperking op die duur van korrektiewe toesig waarop die staatsaanklaer kan aandring nie. Die maksimum duur van korrektiewe toesig wat deur 'n hof opgelê kan word, is drie jaar. Terblanche (1992 : 260) is van mening dat daar na analogie hiervan geargumenteer kan word dat die aanklaer se bevoegdheid ook tot drie jaar beperk is.

Terblanche (1992 : 260) konstateer dat dit onmoontlik is om op hierdie stadium duidelike riglyne voor te stel oor wanneer die staatsaanklaer behoort te besluit om 'n beskuldigde vir korrektiewe toesig te verwys. Die volgende oorwegings geniet in die verband aandag :

★

Die misdaad

Terblanche (1992 : 260) meld dat dit vanself spreek dat persone wat direk by ernstige gewelds- en ekonomiese misdade betrokke is, beswaarlik gepas met korrektiewe toesig alleen bestraf kan word. Die misdade wat dus normaalweg hier ter sprake sal wees, is minder ernstige misdade of daardie misdade waarvoor behandeling of toesig gepas is. Onder laasgenoemde word veral gedink aan misdade soos die besit van dwelms of sommige misdade met 'n onsedelike komponente. Terblanche (1992 : 260) gee egter toe dat dit natuurlik nie impliseer dat uitsonderingsgevalle, waar besondere faktore afwending ten spyte van die erns van die misdaad, wenslik sal raak, nie kan voorkom nie. Navorsing wat deur Neser (1993 : 28) gedoen is toon dat slegs 20% van die ondersoekgroep (wat bestaan het uit 25 landdroste wat aan die loodsprojek van Pretoria en Wonderboom verbonde was) bereid is om sonder huiwering korrektiewe toesig vir geweldsmisdade te oorweeg.

★

Die oortreder

Die klem behoort te lê by jeugdige oortreders want hulle kan met vrug die trauma van die hofsaak gespaar word en dit is belangriker om die nadele van 'n vorige veroordeling te vermy. Slegs agt persent van die ondersoekgroep (Neser, 1993 : 28) is van mening dat korrektiewe toesig glad nie vir enige geskikte jeugoortreder 'n gepaste vonnis is nie. Terblanche (1992 : 261) is van mening dat "... enige eerste oortreder behoort ook 'n kandidaat vir korrektiewe toesig te wees". Dit impliseer nie dat 'n persoon wat nie 'n

eerste oortreder of 'n jeugdige oortreder is nie natuurlik van korrektiewe toesig uitgesluit is nie, maar sodanige gevalle sal veral noukeurige besinning verg. Belangrike oorwegings hierbo kan berou, 'n bereidheid tot betaling van skadevergoeding, 'n goeie prognose vir die toekoms (dit wil sê aanduidings bestaan dat die oortreder nie weer sal oortree nie) die aard van die verhouding tussen die oortreder en die slagoffer wees.

* **Die belange van die gemeenskap**

Die aanklaer se oortuiging hoe die gemeenskap in 'n besondere geval sal reageer op 'n plasing onder korrektiewe toesig met opskorting van vervolging, sal dikwels bepalend wees vir sy besluit om vervolging op te skort. Hy sal egter altyd in gedagte moet hou dat korrektiewe toesig juis ontwerp is met die oog op die belange van die gemeenskap en dat sy optrede 'n belangrike opvoedingsmaatreël kan wees om die besef na die gemeenskap te laat deursyfer (Terblanche, 1992 : 261).

* **Ander faktore**

Die stadium van die verrigtinge waartydens die versoek tot die aanklaer gerig word, kan ook relevant wees. 'n Persoon wat onbekend is met die moontlikheid van afwending behoort nie gepenaliseer te word indien die aansoek gerig word nadat die verhoor gevorderd is nie. As die aanklaer meen dat die beskuldigde 'n opportunist is, sal hy nie sommer instem tot opskorting van die verhoor nie. So 'n persoon kan maklik tydens sy korrektiewe toesig ook 'n opportunist blyk te wees. Dit is noodsaaklik dat die aanklaer moet aanvaar dat alle gevalle van afwending nie suksesvol sal wees nie, want dit kan gebeur dat 'n persentasie van diegene wie se vervolging opgeskort word, voorwaardes sal verbreek. Terblanche (1992 : 261) is egter van mening

dat "... navorsing oor verwante maatreëls elders het nog telkens op 'n sukseskoers van 80 - 90% gedui ..."

Indien die verhoor wat opgeskort is om die een of ander rede hervat word, mag die beskuldigde se skriftelike erkenning nie tydens die verdere verhoor teen hom gebruik word nie. Sy skriftelike erkenning word dus gemaak "sonder benadeling van regte" (Terblanche, 1992 : 261).

4.2.3.1 Die oplegging van korrektiewe toesig as vonnis

Krugel en Terblanche (in Kriegler, 1993 : 673) meen, tereg, dat enige misdaad in gepaste omstandighede met toepaslike korrektiewe toesig bestraf kan word. Die oortreder en sy omstandighede, eerder as die misdaad, is die bepalende faktor. Die geleerde skrywers het ook gelyk dat daar by die oorweging gekyk moet word of die beskuldigde toesig nodig het en daarby baat sal vind. Kriegler (1993 : 673) is van mening dat 'n soortgelyke benadering as die by boetes waarskynlik *mutatis mutandis* by korrektiewe toesig ontwikkel, naamlik dat dit gepas kan wees tensy die misdaad so ernstig is dat net gevangenisstraf (of die doodvonniss) gepas sal wees. Hy voeg by dat die plegers van ernstige gewelds- en oneerlikheids misdade beswaarlik met korrektiewe toesig alleen na behore gevonniss kan word (Vergelyk par. 4.2.3 supra). Andersyds is korrektiewe toesig inherent geen "sagte opsie" nie, inteendeel, dit kan juis toegepas word waar 'n beskuldigde nie 'n boete van die nodige omvang kan bybring nie of waar meer as 'n boete aangewese is, maar tog nie gevangenisstraf nie.

Subartikel 276 A(1) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) skryf twee vereistes vir die oplegging van korrektiewe toesig ingevolge artikel 276 (1)(h) voor:

- (a) 'n Verslag van 'n proef- of korrektiewe beampte oor die beskuldigde moet voor die hof geplaas word. Die inhoud van die verslag sal grootliks deur die omstandighede van die geval bepaal word, maar die ervaring het reeds getoon dat 'n toereikende korrektiewe beampte verslag hoofsaaklik kort en geroetineerd kan wees. Volgens Korrektiewe Diensorder B VIII 1.3(b) moet sodanige verslag in duplikaat opgestel word. Die oorspronklike word aan die hof/aanklaer wat die oortreder vir korrektiewe toesig oorweeg voorsien en die afskrif word voorlopig geliasseer by die korrektiewe beampte se kantoor. Indien die oortreder tot korrektiewe toesig gevonniss word onder artikel 276 (1)(h) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) moet die verslag aan die Hoof : Gemeenskapskorreksies beskikbaar gestel word. Waar sodanige verslag deur 'n proefbeampte opgestel word en die oortreder daarna tot korrektiewe toesig gevonniss word moet die Hoof Gemeenskapskorreksies met die proefbeampte onderhandel vir die beskikbaarstelling van 'n afskrif van hierdie verslag.

Dit is noodsaaklik dat die verifieerde inligting wat in die verslag aan die hof vervat word in alle gevalle gekontroleer word ten einde die hof van die korrekte inligting te voorsien. Kriegler (1993 : 673) is van mening dat korrektiewe toesig se popularisering verg dat dit nie tydrowend en rompslompbevange moet wees nie. In die praktyk word dan ook meer van korrektiewe beamptes gebruik gemaak omdat hulle verslae korter is en gouer voorberei kan word. Die verslag moet nietemin ten minste die funderende feite, die opsteller se opinie oor die beskuldigde se geskiktheid vir korrektiewe toesig en 'n aanbevole regime bevat.

Kriegler (1993 : 674) wys daarop dat die voorleggingswyse behoort van die omstandighede af te hang, met die voorbehoud dat kennelike geregtigheid nie ingeboet word nie. Dit is per slot van sake die beskuldigde se lot wat bepaal word en daarvoor het hy "...op geregtigheidsgronde en uit hoofde van die letter van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) (artikel 274) die reg op inspraak. Ingevolge Artikel 25(3)(d) en (e) van die Grondwet van RSA, (Wet 200 van 1993) het elke beskuldigde die reg om getuienis aan te voer en te betwis en om deur 'n regspraktisyn van sy of haar keuse verteenwoordig te word en hierdie reg mag nie die beskuldigde ontnem word nie. Informele inhandiging sal in die reël bevredigend wees solank daar toegesien word dat die beskuldigde bewustelik en ingelig daartoe toestem. Betwiste feitebewerings op aanbeveling sal op die gebruikelike wyse deur stawende en weerleggende getuienis, met of sonder wedersydse betoog uitgemaak moet word.

- (b) 'n Maksimum duur van drie jaar korrektiewe toesig is moontlik (Artikel 276 A.1 van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977)). Dit is duidelik dat die hof die duur van die korrektiewe toesig vonnis moet bepaal en dit nie aan die diskresie van die Kommissaris van Korrektiewe Dienste mag oorlaat nie. Terblanche (1992 : 262) wys daarop dat 'n tipiese vonnis ingevolge hierdie artikel soos volg kan lees :

"Ingevolge artikel 276 (1)(h) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) korrektiewe toesig vir twee jaar".

Kriegler (1993 : 674) wys daarop dat daar egter niks is wat voorskryf dat iedere komponent van die vonnis ewe lank moet wees of dat drie jaar juis die totale termyn moet wees nie. Terblanche (1992 : 262) is egter van mening dat 'n wyse vonnisoplegger selde van die maksimum termyn van drie jaar gebruik sal maak. Andersyds moet besef word dat termyne van minder as ses maande ook nie positiewe resultate sal kan oplewer nie. Kriegler (1993 : 674) is van mening dat :

"... gesien die veelsoortigheid van die beskikbare maatreëls en die wesenlike onderskeid daartussen, behoort afmeting met oorleg te geskied, veral terwyl die strafvorm nog ontwikkel word".

Die termyn word uiteraard in die eerste plek aan die hand van die erns van die misdaad bepaal, veral die **bestraffender komponente** soos huisarres en gemeenskapsdiens. Die besondere behoeftes van die beskuldigde kom egter ook in aanmerking, veral wat betref die terapeutiese komponente, byvoorbeeld inskaking by 'n kursus vir dranksugtiges of onderwerping aan psigoterapie. In laasgenoemde verband kan dit vir die hof gerade wees om 'n deskundige mening in te win (Kriegler, 1993 : 674).

Insgelyks konstateer Terblanche (1992 : 262) dat daar in die verslag van die proef- of korrektiewe beampte 'n aanduiding gegee moet word hoe lank die toesiggeval doeltreffend by programme ingeskakel moet word. Hulle verslae moet ook meld watter beskikbare programme by die betrokke geval behoort te pas.

Volgens Kriegler (1993 : 674) word die mening soms gehuldig dat die hof se funksie eindig met die beslissing dat korrektiewe toesig vir 'n vasgestelde termyn opgelê word - die inhoud van die regime word dan volslae in die hande van die Departement Korrektiewe Dienste oorgelaat. Die mening het volgens die geleerde Regter "... bepaald die praktiese aantreklikheid dat die hof nie met die tydrowende en moeisame samestelling van 'n regime opgeskeep sit nie" (Kriegler, 1993 : 674). Dit is ongetwyfeld so dat artikel 84(1) by die eerste en oppervlakkige oogopslag hom in 'n mate kan leen tot so 'n interpretasie. Terblanche (1992 : 262) is egter van mening dat ofskoon die Strafproseswet geen uitdruklike magtiging daartoe gee nie, 'n hof voorwaardes tot sy vonnis van korrektiewe toesig kan voeg. Dit is 'n noodwendige afleiding uit artikel 84 E(1) van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959) :

"Die Kommissaris kan, behoudens die bepalings van subartikel (2) en enige voorwaardes deur die hof bepaal, ter toepassing van korrektiewe toesig 'n toesiggeval inskakel by enige geskikte rehabilitasie - of ander program..." (My onderstreping).

Terblanche (1992 : 262) is van mening dat aangesien die Strafproseswet hieroor swyg, dit nie maklik is om die perke van die vonnisoplegger se diskresie om voorwaardes neer te lê, te bepaal nie. Kriegler (1993 : 674) is insgelyks van mening dat daar geen twyfel is dat die hof se funksie en bevoegdheid om die vonnisse wat hy oplê te omlyn nie - en dit geld vir korrektiewe toesig soos vir enige ander straf. Hy is daarom van mening dat dit die hof se uitsluitlike bevoegdheid is om die samestellende komponente van sy vonnis en hul tydsduur te bepaal. Dit sal aangewese wees om voorwaardes by te voeg indien die hof byvoorbeeld wil verseker dat 'n minimum hoeveelheid gemeenskapsdiens verrig word. Een van die mees voor-die-hand-liggende

voorwaardes is een waardeur die hof die betaling van 'n bedrag skadevoergoeding as 'n voorwaarde van die korrektiewe toesig voorskryf. Dit behoort ook aanvaarbaar te wees indien 'n hof, wanneer die verslag van die proef- of korrektiewe beampte voorgelê is 'n aanduiding bevat van die programme waarby die toesiggeval ingeskakel sal word, bepaal, dat korrektiewe toesig opgelê word ooreenkomstig die uiteensetting van die betrokke beampte se verslag. Die Departement van Korrektiewe Dienste sal dan, by die tenuitvoerlegging van die vonnis, aan daardie uiteensetting gebonde wees (Terblanche, 1992 : 262). Vonnisopleggers moet egter in aanmerking neem dat die aanpasbaarheid van korrektiewe toesig 'n kenmerk is wat byna nie te hoog aangeslaan kan word nie. Dit is dikwels nie moontlik om presies te voorspel hoe 'n oortreder op bepaalde programme sal reageer nie. Dit is dus noodsaaklik om die programme aan te pas by veranderde omstandighede. Die voorwaardes wat deur die hof tot korrektiewe toesig gevoeg word, moet dus nie rigied wees nie, omdat dit die straf dan tot 'n groot mate van sy aanpasbaarheid ontnem.

Navorser ag dit noodsaaklik om die appélhof uitsprake in twee resente sake te bespreek. In die saak van S.v.R. 1993 / S.A. 476(A) is die appellant se saak na die verhoorhof terugverwys met die lasgewing dat korrektiewe toesig nie opgelê kan word nie, aangesien dit nie oor voldoende inligting beskik het om die besonderhede van die programme uit te werk nie.

Kriegler W.A.R. het naamlik soos volg opgemerk :

"Geeneen van die maatreëls word in die Wysigingswet omskryf nie, waaruit afgelei kan word dat die wetgewer dit aan straftoemeters oorlaat om, binne die raamwerk wat die generieke terme aandui, na goeddunke inhoud en beslag daaraan te gee" (488 B).

Verder word in die uitspraak aangedui dat :

"... Die verantwoordelikheid om 'n gepaste vonnis te fel, rus altyd op die regterlike beampte en mag nie, selfs by die oplegging van korrektiewe toesig, geabdikeer word nie. Tydens die uitdiening van sy straf is die toesiggeval in groot mate uitgelewer aan die amptenare van die Departement van Korrektiewe Dienste om die bepaling daarvan aan hulle oor te laat sou pligsversaking wees" (492 G).

Terblanche (1993 : 55) merk tereg op dat die uitspraak vatbaar is vir twee vertolkings naamlik :

"... die hof moet elke maatreël of program in die fynste besonderhede uitwerk; en

... die hof moet die maatreëls of programme noem waaraan 'n oortreder onderwerp moet word, sonder dat dit nodig is om in besonderhede te verval".

Terblanche (1993 : 55) konstateer dat daar steun is vir eersgenoemde standpunt in die appéluitspraak. Kriegler W.A.R. verwys na huisarres as 'n :

"... onomskrewe en onomlynde maatreël wat deur die straftoemeter beskryf en omlyn kan word met verwysing na spesifieke ure van die dag en dae van die week" (488 C).

In die onderhawige saak was 'n verslag van die korrektiewe beampte beskikbaar, maar aangesien die appélhof meer besonderhede benodig het, het hy verkies om nie vonnis op te lê nie, maar die saak na die verhoorhof terug te verwys sodat laasgenoemde kon vasstel of die appellant 16 uur gemeenskapsdiens per maand in sy werkskedule sou kon inpas.

Navorser ondersteun Terblanche (1993 : 55) se mening dat daar dringende redes is om die eerste vertolking nie te aanvaar nie, want :

"By die verwysing na huisarres wat hierbo aangehaal is, word duidelik net voorgestel wat 'n verhoorhof kan doen. As dit as 'n voorskrif bedoel was, sou die uitspraak tog geluihet dat die verhoorhof dit moet doen" (My onderstreping).

Dit sal dikwels totaal onprakties wees vir 'n hof om die fyner besonderhede uiteen te sit. 'n Hof sou beswaarlik die dae en ure van huisarres vir 'n skofwerker voorskryf - dit sou die saak byna weekliks na die hof laat teruggaan vir aanpassing van tye. Terblanche (1993 : 56) argumenteer dat dit normaalweg die beste sal wees om die bepaling van die fyner detail oor te laat aan die korrektiewe beampte wat daagliks met die toesiggeval te doen kry. Hy gaan verder en haal Artikel 84(1) aan wat bepaal dat elke toesiggeval onderworpe is :

"... aan monitering, gemeenskapsdiens ... soos deur die hof of die Kommissaris bepaal ..."

en daarvolgens is die skrywer van mening dat hierdie bepaling die Kommissaris en sy personeel magtig om self die maatreëls van die besondere toesiggeval se korrektiewe toesig te bepaal. Selfs al sou 'n hof spesifieke voorwaardes in sy vonnis neerlê, ontnem dit nie die korrektiewe beampte van hierdie bevoegdheid nie (solank dit natuurlik nie in stryd is met die hof se vonnis nie). Ongelukkig het die appélhof nie verwys na hierdie gedeelte van artikel 84(1) nie. Die omstandighede waarbinne 'n hof korrektiewe toesig sal oplê, behoort min of meer dieselfde te wees as wat in paragraaf 4.2.3 bespreek is. Kriegler (1993 : 674) wys daarop dat slegs enkele beslissings sedert die inwerkingtreding van korrektiewe toesig verskyn het,

naamlik S.v.R. 1993 (1) S.A. 476(1) (ook 1993 S.A.S.v. 209(A)); S.v. Sibuyi 1993(1) S.A.S.v. 235(a); S.v. Leeb 1993 (1) S.A.S.v. 315(T) en S.v. Croucamp 1993(1) S.A. S.v. 439(T). Die standpunt en kommentaar van Kriegler soos in die onderhawige paragraaf (4.2.3.1) uiteengesit is volgens die Regter egter in ooreenstemming met dit wat in die sake vervat is.

In 'n meer resente saak S.v. Somers, 1994(T) dui Appélregter Van Dijkhorst aan dat 'n vae vonnis van korrektiewe toesig onder artikel 276 (1)(h) dra daarenteen die kiem van onreg omdat die beskuldigde se verdere lotgevalle dan oorgelaat word aan die administratiewe besluite van amptenare in diens van die Departement van Korrektiewe Dienste. Die geleerde regter is van mening dat 'n hof wat vonnis oplê onder artikel 276 (1)(h) nie sy bevoegdheid mag abdikeer en sy taak oorlaat aan amptenare nie. Die regter dui voorts aan dat :

"Dit is noodsaaklik dat landdroste benewens die lengte van huisarres ook die ure van die daaglikse inperking voorskryf, met inagneming van die behoeftes van die betrokke om sy werk te verrig, sy lewensmiddele aan te koop en sy godsdiens te beoefen. Waar gemeenskapsdiens voorgeskryf word, moet die aard en ure daarvan gespesifiseer word. Waar programme beoog word moet dit gestipuleer word" (My onderstreping).

Appélregter Van Dijkhorst dui vervolgens aan dat dit wenslik is om 'n bepaling in te voeg wat die Kommissaris magtig om die termyn, ure of voorwaardes van huisarres of gemeenskapsdiens te verlig, maar nie te verswaar nie.

Bostaande opmerkings strook volgens hom met wat gesê is in S.v.R. 1993 (1) S.A. 476(A), S.v. Ndaba 1993 (1) S.A.S.v. 637(A); S.v. Omar 1993(2) S.A.S.v. 5(K) en S.v. Croucamp 1993 S.A.S.v. 439(T).

Ofskoon dit volgens Kriegler (1993 : 674) en Terblanche (1992 : 262) se standpunte hierbo nie verkeerd sou wees dat landdroste die beginsels soos deur Van Dijkhorst in S.v. Somers uiteengesit te volg nie wil navorser nietemin daarop wys dat praktiese realiteite (met respek gesê) altyd deur vonnisopleggers in gedagte gehou behoort te word. Navorser wil daarop wys dat hy deur middel van praktykervaring deeglik bewus geraak het dat daar talle toesiggevalle in die stelsel is wat of werkloos is of werkloos raak gedurende hul toesigtydperk. Insgelyks bekom werkloses ook betrekkings. Daar is ook skofwerkers in die stelsel waarvan die skofte byna weekliks wissel. Al die genoemde en ander veranderlikes noodsaak dat toesiggevalle se werksure nie ten alle tye staties is nie en gevolglik wysiging van huisarresure en gemeenskapsdiensverrigtinge verg.

Navorser gaan akkoord met Terblanche (1993 : 56) se siening dat dit dikwels totaal onprakties vir 'n hof sal wees om die fyner besonderhede uiteen te sit. Navorser is voorts van mening dat die geleerde regter 'n beslissing moes maak het dat die Kommissaris ook gemagtig is om huisarresure na gelang van werksomstandighede te wysig of dit bloot aan die Kommissaris se diskresie oorgelaat het.

Terblanche (1992 : 263) en Kriegler (1993 : 668) wys daarop dat dit teoreties geoorloof is om korrektiewe toesig saam met enige ander strafvorm op te lê. Dit sluit onder andere ook gevangenisstraf, 'n boete en indien dit geregverdig kan word lyfstraf in. Artikel 276 (3) maak spesifiek vir gevangenisstraf voorsiening, maar omdat "... artikel 276 (1) die verskillende strafvorme lys sonder om dit met mekaar te verbind met

'n "en" of 'n "of" kan die verskillende vonnisse met mekaar gekoppel word om meer doeltreffende straftoemeting te verseker" (Terblanche, 1992 : 263). In hierdie opsig kan vonnisopleggers heelwat vindingrykheid aan die dag lê. In die geval van ernstige misdaad sal dit byvoorbeeld moontlik wees om die termyn van gevangenisstraf wat andersins opgelê sou word, te verkort deur ook korrektiewe toesig daartydens en vir 'n tydperk daarna op te lê. In sodanige omstandighede is dit uit 'n praktiese oogpunt egter meer gepas dat howe oorweging skenk aan die oplegging van gevangenisstraf waaruit 'n gevangene onder korrektiewe toesig geplaas kan word, omdat dit meer aanpasbaar is. 'n Boete kan ook aan korrektiewe toesig gekoppel word. Dit sou veral gepas wees indien die boete wat deur die oortreder bekostig kan word, na die mening van die hof nie voldoende straf is nie en iets ekstra soos gemeenskapsdiens of ander programme van korrektiewe toesig, daarby nodig is. Dit kan ook 'n goeie doel dien waar die hof eintlik korrektiewe toesig wil oplê, maar meen dat die oortreder se sak ook geraak moet word deur die vonnis. Misdade wat weens winsbejag gepleeg word, val by uitstek in hierdie kategorie (Terblanche, 1992 : 263).

4.2.3.2 Gevangenisstraf wat ingevolge Artikel 276 (1)(i) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) in korrektiewe toesig omskep kan word

Kriegler (1993 : 674) is van mening dat 'n vonnis van gevangenisstraf ingevolge hierdie artikel in wese gevangenisstraf impliseer, maar dit het die bykomende hoedanigheid dat die Kommissaris na goeddunke en sonder die tussenkoms van die hof die gevangenisstraf in korrektiewe toesig kan omskep. Hierdie prosedure kom neer op 'n onvolledige omskepping van gevangenisstraf omdat die gevangenisstraf weer kan herleef indien die toesiggeval sou versuim om hom aan sy korrektiewe toesig te onderwerp. 'n Hof wat 'n vonnis oplê sal dit duidelik moet maak wanneer hierdie

strafvorm aangewend word. Gewone gevangenisstraf ingevolge artikel 276(1)(b) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) kan nie omskep word nie. 'n Hof sal dus 'n vonnis oplê soos "Twee jaar gevangenisstraf ooreenkomstig artikel 276(1)(i) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977)" of "Twee jaar gevangenisstraf waaruit die Kommissaris die beskuldigde onder korrektiewe toesig kan plaas. Daarom geld dieselfde beginsels as die wat by oorweging van gevangenisstraf oorweeg word. Dit behels eerstens dat die vonnisoplegger oortuig moet wees dat die omstandighede die beskuldigde se gevangesetting regverdig. Hierdie bepaling kan volgens Terblanche (1992 : 264) beskou word as die spil van die ideaal om korrektiewe toesig ook te vestig as 'n vonniskeuse waarmee letterlik en figuurlik van gevangenisstraf af "wegbeweeg" word. By hierdie strafvorm word gevangenisstraf opgelê en dan, na gelang van wat oor 'n bepaalde tydperk van evaluasie van die oortreder en sy misdaad en verlede, sy huidige omstandighede en sy toekoms na vore mag kom, bepaal welke maatreëls hom, en dus uiteindelik die gemeenskap die beste sal pas. Kriegler (1993 : 675) is van mening dat daarbenewens omstandighede aanwesig mag wees wat die toevoeging van die kwalifikasie regverdig, veral dat dit wenslik is dat die beskuldigde na sy ontslag uit die gevangenis gemoniteer word en onder toesig staan om sy aanpassing in die gemeenskap te bevorder. Enkele statutêre beperkings is op die aanwending van hierdie bepaling van toepassing. Ooreenkomstig artikel 276A(2) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) kan sodanige gevangenisstraf nie langer as vyf jaar wees nie. Dit kan opgelê word vir enige misdaad, solank die hof meen dat die oortreder se misdaad nie gevangenisstraf van meer as vyf jaar regverdig nie.

Die Paroolraad, wat deur artikel 63 van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959) groter bevoegdheid gegee word (as wat Inrigtingskomitees in die verlede gehad het), speel 'n belangrike rol by die

identifisering van gevalle vir omskepping in korrektiewe toesig. Diegene wat langer as 6 maande gevangenisstraf uitdien kom outomaties onder die aandag van die Paroolraad. Die Paroolraad neem hulle besluite "... met inagneming van enige opmerking wat ten tyde van die oplegging van vonnis deur die betrokke hof gemaak is" (Artikel 63(1) van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959)). Dit kan genoem word dat die Kommissaris van Korrektiewe Dienste beleid vasgemaak het waarvolgens hierdie kategorie oortreders ten minste 1/6 (met gepaardgaande uitsonderings) van hulle vonnisse moet uitdien alvorens hulle onder korrektiewe toesig geplaas mag word.

Daar moet nog gekyk word na die omstandighede waarin die oplegging van gevangenisstraf wat deur die Kommissaris in korrektiewe toesig omskep kan word, 'n ideale vonnis sou uitmaak. Eerstens moet dit steeds duidelik vasstaan dat die misdaad van die oortreder so ernstig is dat 'n ander straf as gevangenisstraf nie gepas is nie. By die toepassing van die bekende drie bestanddele van straf sal gevangenisstraf met ander woorde as die gepaste vonnis beoordeel moet word. Daarbenewens sal die vonnisoplegger ook van oordeel wees dat een of ander faktor die oplegging van korrektiewe toesig wenslik maak. Dit sou insluit dat die gevangene met sy heraanpassing in die gemeenskap gehelp moet word, dat beheer oor sy finansies om byvoorbeeld slagoffer-vergoeding te betaal nodig is, dat hy bygestaan word om werk te kry sodat hy nie in misdaad verval omdat hy nie vir homself kan sorg nie, ensovoorts. Hier kan ook gedink word aan oortreders vir wie een of ander vorm van behandeling na uitplasing/ontslag uit die gevangenis wenslik is soos drank- en dwelmverslaafdes, mense wat bepaalde seksuele misdade pleeg, verkwis-ters, ensovoorts. Baie van hierdie mense pleeg sodanige misdade omdat hulle nie werk kan kry nie, en indiensplasing is een van die bene van korrektiewe toesig. Ook minder ernstige geweldsmisdade kan gepas met hierdie vorm van gevangenisstraf bestraaf word,

omdat versoening tussen strydende partye weer 'n ander been van korrektiewe toesig is (Terblanche, 1992 : 265).

4.2.3.3 Omskepping van vonnis van gevangenisstraf in korrektiewe toesig

Die Kommissaris van Korrektiewe Dienste kan ingevolge die bepalinge van artikel 276 A(3) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) gevonniste gevangenes onder bepaalde omstandighede na die hof a quo terugverwys vir heroorweging van vonnis. Terblanche (1992 : 265) meen tereg dat dit selde tydens vonnisoplegging moontlik is om te voorspel hoe 'n gevangene op die vonnis wat uiteindelik opgelê word, sal reageer. Gevangenisstraf wat wel opgelê word is ter beskerming van die gemeenskap. Dit mag tydens gevangesetting blyk dat die oortreder tot ander insigte gekom het, of dat afkoeling saam met die ouderdom plaasgevind het en dat die gemeenskap nie meer daardie beskerming nodig het nie. Terblanche (1992 : 265) is van mening dat dit baie waardevol is "... om 'n meganisme te hê waarvolgens 'n gevangene wat positief op sy straf reageer, 'n meer opbouende straf as gevangenisstraf opgelê kan word".

Hier word die Kommissaris die bevoegdheid verleen om in 'n geval waar nie aanvanklik 'n omskeppingskwalifikasie by die vonnis gevoeg is nie tog die geval onder die hof se aandag te bring met die oog op omskepping. Die Kommissaris sal in so 'n geval gegewens aan die hof moet voorlê waaruit dit blyk dat die gevangene op die stadium van die heroorweging 'n geskikte kandidaat vir uitplasing onder korrektiewe toesig is. In wese sal dieselfde persoonlike kriteria geld as in 'n geval waar korrektiewe toesig uit die staanspoor oorweeg word (stabiele werks- en woonomstandighede, ens). Daar is egter die belangrike verskil dat die tipe geval nie oorspronklik vir korrektiewe toesig geskik

geag is nie. Daar sal derhalwe waarskynlik inligting van nakomende faktore aan die hof voorgelê moet word.

Die Kommissaris kan sy aansoek slegs rig ten opsigte van 'n gevangene wie se effektiewe oorblywende vonnis (met inagneming van die vrylatingsbeleid van die Departement Korrektiewe Dienste) op die datum van die aansoek vyf jaar gevangenisstraf of minder is. Die prosedure wat in hierdie gevalle gevolg moet word, word in artikel 276A(3) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) voorgeskryf. Die voorsittende beampte sal voor die verhoordatum kan bepaal of hy enige mondelinge getuienis wil aanhoor. Terblanche (1992 : 265) wys daarop dat 'n aantal voorbehoudsbepalings voorsiening maak vir 'n verkorte prosedure, wat hierdie aansoek van die Kommissaris tot groter mate die aanskyn van 'n mosie-aansoek gee. Daar kan aanvaar word dat die verkorte prosedure, normaalweg gevolg sal word. Dit impliseer dat die gevangene nie voor die hof hoef te verskyn nie. Sy saak word in elk geval gedien deur die Kommissaris wat die aansoek tot die hof rig. Al die partye sal egter in daardie uitsonderingsgevalle waar dit nodig blyk te wees 'n geleentheid kan kry om getuienis voor die hof te plaas en betoë voor die hof te hou. Indien die aansoek na oorweging van al die tersaaklike voorleggings van die hand gewys word, is dit vir eers die einde van die saak. Die oorspronklike vonnis word eenvoudig bekragtig. Kriegler (1993 : 675) wys daarop dat wat hierdie bepaling nog meer uniek maak is dat subparagraaf e(iii) (van artikel 276 A(3) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) die hof aan wie die Kommissaris die saak voorlê die bevoegdheid verleen om enige gepaste vonnis op te lê. Dit sal waarskynlik net by hoë uitsondering gebeur, maar die oortreder word inderwaarheid 'n tweede kans gegun. Indien die aansoek wel toegestaan word kan die hof dus korrektiewe toesig of enige ander bevoegde vonnis oplê.

Die oplegging van korrektiewe toesig as voorwaarde

Een van die voorwaardes waarop vonnisoplegging uitgestel of die werking van 'n vonnis opgeskort kan word, word in artikel 297(1)(a)(i)(ccA) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) beskryf as onderwerping aan korrektiewe toesig.

Die enigste voorskrif wat hierby geld, is dat uitstel of algehele opskorting nie gelas kan word indien 'n minimum straf vir die betrokke misdaad voorskryf is nie (Terblanche, 1992 : 266). Verder, na analogie van artikel 276(1)(h) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) sal die hof 'n tydperk van korrektiewe toesig moet bepaal. Dit kan gedoen word deur eenvoudig by die opskortingstermyn te berus, met ander woorde deur die opgelegde vonnis op te skort vir byvoorbeeld, twee jaar op voorwaarde dat die beskuldigde hom onderwerp aan korrektiewe toesig. Die maksimum duur van korrektiewe toesig ingevolge artikel 276(1)(h) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) is drie jaar. Dit sou onwys wees om 'n langer tydperk as voorwaarde by 'n opgeskorte of uitgestelde vonnis te verlang, hoewel dit teoreties tot vyf jaar lank kan duur. 'n Alternatiewe moontlikheid is om die vonnis vir byvoorbeeld vyf jaar op te skort, onder andere dat die beskuldigde hom onderwerp aan korrektiewe toesig vir 'n tydperk van drie jaar vanaf die datum van vonnisoplegging.

Terblanche (1992 : 266) is van mening dat dit gewoonlik verkieslik sal wees om met die bepaling van artikel 276(1) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) te werk wanneer korrektiewe toesig opgelê staan te word. Wanneer daar egter 'n wesentlike moontlikheid is dat die oortreder weer sal oortree en die hof in besonder 'n individueel afskrikkende maatreël in sy vonnis wil inbou, sal dit aangewese wees om korrektiewe toesig as voorwaarde vir 'n opgeskorte vonnis of vir die uitstel van vonnisoplegging aan te wend.

4.3.1 Jeugdige

Artikel 50 (4) en (5) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) vereis dat indien dit moontlik is, die ouers van 'n jeugdige onder 18 jaar "onverwyld" na inhegtenisneming deur die ondersoekbeampte van die inhegtenisname in kennis gestel moet word, en dat die proefbeampte van die distrik (of andersins 'n korrektiewe beampte) ook so gou moontlik daarvan ingelig moet word. Indien hierdie verpligting nagekom word, sal dit beteken dat dit moontlik sal wees om potensiële toesiggevalle onder jeugdiges reeds op 'n vroeë, stadium van verrigtinge te identifiseer. Artikel 71 van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) skep ook die moontlikheid om 'n jeugdige onder die toesig van 'n proefbeampte of korrektiewe beampte te plaas hangende sy verhoor.

Ook wat bevele na skuldigbevinding betref, maak die wetgewing voorsiening vir addisionele maatreëls vir jeugdiges. Ingevolge artikel 290(1)(a) en 290(3) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) is dit ook nou moontlik om enige beskuldigde wat onder 21 jaar oud is onder die toesig van 'n korrektiewe beampte te plaas, in plaas daarvan om enige straf op te lê, of in samehang met die strawwe waarvoor reeds in die verlede uitdruklik voor voorsiening gemaak is. Toesig deur 'n korrektiewe beampte kom in die praktyk op korrektiewe toesig neer.

Terblanche (1992 : 267) is van mening dat met die addisionele bepalinge om jeugdiges op 'n vroeë stadium van die verrigtinge onder amptelike aandag te kry, daar 'n doeltreffende bestrawwing vir die hantering van jeugdiges gevestig kan word. Dit kan daartoe aanleiding gee dat 'n nuwe era van doeltreffende bestrawwing vir jeugdiges ingelyf word, in die plek van die huidige lyfstraf of uitgestelde vonnis, wat niks bydra tot die opvoeding, onderrig en ondersteuning wat baie jeugdiges dikwels nodig het nie.

Artikel 291 (5) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) maak voorsiening vir heroorweging van enige van die bevele wat ooreenkomstig artikel 290 (1) of (3) uitgereik word. Dit behels die plasing onder die toesig van 'n proefbeampte, korrektiewe beampte en ander geskikte persone en verwysing na verbeteringskole. Die bevele kan alleen heroorweeg word indien die oortreder tydens daardie toesig of verblyf in die verbeteringskool nie geskik daarvoor blyk te wees nie. Die hof moet bevind dat die jeugdige nie geskik is nie om onder korrektiewe toesig geplaas te word op grond van 'n gemotiveerde verslag van 'n proef- of korrektiewe beampte en tree dan op soos voorgeskryf word in artikel 276 A(4) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977).

4.3.2 Korrektiewe toesig en boetes

Artikel 287 (4) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) gee aan die Kommissaris die bevoegdheid om, indien die boete nie ingevorder word nie en die alternatiewe gevangenisstraf in werking tree, daardie gevangenisstraf na eie goeddunke (ooreenkomstig artikel 276 (1)(i) van die genoemde Strafproseswet) in korrektiewe toesig te omskep. Kriegler (1993 : 706) wys daarop dat 'n hof wat wil verhoed dat die Kommissaris die alternatiewe gevangenisstraf in korrektiewe toesig omskep, sal uitdruklik so 'n beperking tot sy vonnis moet voeg. Die Kommissaris kan ook by die verhoorhof aansoek doen dat die vonnis ingevolge artikel 276A(3) van die Strafproseswet, (Wet 51 van 1977) heroorweeg word. Terblanche (1992 : 267) wys daarop dat daar slegs twee vereistes bestaan vir die aanwending van beide hierdie prosedures. Eerstens moet die alternatiewe gevangenisstraf nie meer as vyf jaar beloop nie en tweedens moet die hof by vonnisoplegging "nie anders gelas het" nie. Die genoemde skrywer is van mening dat dit onwaarskynlik is dat die Kommissaris veel van die terugverwysingsprosedure gebruik sal maak. Dit kan egter moontlik gebeur

indien 'n lang termyn van gevangenisstraf opgelê is en die Kommissaris onseker is of omskepping aangewese is en hy die hof se standpunt hieroor wil verkry.

Terblanche (1992 : 268) behandel 'n hipotetiese voorbeeld ten opsigte van die praktiese gevolge van 'n vonnis van byvoorbeeld R500,00 of 100 dae gevangenisstraf (sonder enige verdere bepalinge), wat uitloop op die uitdiening van die alternatiewe gevangenisstraf. Die Kommissaris het naamlik die volgende bevoegdhede oor die gevangene :

- (a) Hy kan hom eenvoudig vrylaat wanneer die tyd daarvoor ooreenkomstig vrylatingsbeleid aangebreek het. In die geval van baie misdade beteken dit dat, soos tans dikwels gebeur 'n persoon wat 100 dae gevangenisstraf opgelê is binne 72 uur weer vry kan wees. Navorser moet egter daarop wys dat volgens die nuutste vrylatingsbeleid soos neergelê in Artikel 65 (4)(a) van die Wet op Korrektiewe Dienste, (Wet 8 van 1959) 'n gevangene nou ten minste die 1/2 van sy vonnis moet uitdien alvorens hy geparoleer kan word.
- (b) Hy kan die gevangenisstraf omskep in korrektiewe toesig maar dit kan alleen gebeur indien daar 'n groot mate van evaluasie van die oortreders was. Die gevangene kan na omskepping uitgeplaas word onder korrektiewe toesig vir die restant van sy vonnis. Die toesiggeval se termyn van korrektiewe toesig kan verkort word indien hy die boete betaal, in ooreenstemming met die bedrag van die boete wat betaal word.
- (c) Hy kan poog om die boete wat betaalbaar is, te help invorder.

Terblanche (1992 : 268) wys daarop dat die motivering agter hierdie bepaling eenvoudig is, naamlik omdat meer as 60% van die oortreders nie die opgelegde boete kan betaal nie. Dit is oor die algemeen mense wat na die verhoorhof se mening nie in die eerste plek gevangenisstraf verdien nie. Hulle dien dus op die ou end 'n straf uit wat nie in die eerste plek as die gepaste vonnis beskou is nie. Gevangenisstraf is 'n baie swaar straf. Enigiemand wat hiermee verskil, doen dit alleen omdat hulle self nog nie daaraan onderworpe was nie. Dit is hoogs kontraproduktief om iemand op te sluit indien daar nie genoegsame rede daarvoor is nie, behalwe dat daardie persoon 'n straf verdien, en die straf wat die hof uitgekies het nie ten uitvoer gelê kan word nie. Terblanche (1992 : 268) is van mening dat die gevangenisowerhede nie die nodige aandag aan die gevangenes wat daar hoort, kan gee nie, omdat hulle oorlaai word met "... sleurwerk van derduisende mense (wat volgens geen beginsel van die strafreg daar hoort nie) teweegbring". Aangesien die wetgewer genoodsaak was om iets aan hierdie situasie te doen het die keuse op korrektiewe toesig geval wat 'n veel beter alternatief is as wat gevangenisstraf tans is.

4.3.2.1 Aanmelding en bepaling van voorwaardes

Wanneer 'n oortreder tot korrektiewe toesig gevonnisd/ onder korrektiewe toesig geplaas is en hom by die korrektiewe beampte by die hof aanmeld, gee die korrektiewe beampte hom skriftelik opdrag om binne twee werksdae by die gemeenskapskorreksieskantoor aan te meld. In die geval van gevangenes wie se vonnis van gevangenisstraf in korrektiewe toesig omskep/omgeskakel is word die gevangene deur die Hoof van die Gevangenis per G447-vorm opdrag gegee om by die gemeenskapskorreksieskantoor aan te meld (normaalweg nog dieselfde dag).

Wanneer die toesiggeval aanmeld word hy behoorlik deur 'n identifikasiedokument (indien beskikbaar) en duimafdrukke geïdentifiseer. 'n Identifikasiekaart (G447a) word na aanmelding aan die toesiggeval uitgereik. Die toesiggeval moet op eie koste twee paspoortfoto's bekom wat vir identifikasiedoeleindes aangewend word. Een van die foto's word op sy G447A identifikasiekaartjie aangebring terwyl die tweede foto vir moniteringsdoeleindes benut word (Korrektiewe Diensorder B VIII 5(d)).

Die stasiebevelvoerder van die Suid-Afrikaanse Polisie diens naaste aan die toesiggeval se woongebied word per brief in kennis gestel van sy vonnisbesonderhede, die woon- en werkadres en die datum waarop sy vonnis verstryk (Korrektiewe Diensorder B VIII 5(k)).

Jeugdiges wat ingevolge Artikel 50(5) van die Strafproseswet 1977 onder toesig geplaas word moet onmiddellik aan die Departement van Nasionale Gesondheid en Bevolkingsontwikkeling gerapporteer word vir verdere hantering deur 'n proefbeampte. Ten opsigte van persone wat ingevolge artikel 71, 290 (1)(a) en 290 (3) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) onder toesig van 'n korrektiewe beampte geplaas word, moet so spoedig moontlik aan 'n proefbeampte binne wie se regsbevoegdheid die toesig uitgeoefen word, skriftelik gerapporteer. Wedersydse oorlegpleging en samewerking ten opsigte van die hantering van 'n jeugdige is essensieel. Toesig word egter deur die Departement Korrektiewe Dienste gedoen (Korrektiewe Diensorder B VIII (1)(5)(m) en (n)).

4.3.2.2 Stel van voorwaardes aan toesiggevalle (Artikel 84 (1) en 84 E van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959))

Die lid wat verantwoordelik is vir die stel van voorwaardes (hierna korrektiewe toesigbeampte genoem) verplig die toesiggeval by aanmelding, tot die volgen-

de voorwaardes indien van toepassing en met inagneming van voorwaardes reeds deur die hof gestel:

- maksimum monitering
- maksimum huisarres
- gelde betaalbaar of ander voorwaardes deur die hof gestel
- gemeenskapsdiens (met inagneming dat toesiggevalle wat weens psigiese of fisiese gebrek, nie gemeenskapsdiens kan verrig nie, moet die Hoof : Gemeenskapskorreksies by voorlegging van 'n mediese sertifikaat besluit of die toesiggeval vir gemeenskapsdiens geskik is of nie)
- beperking dat die toesiggeval nie die landdrosdistrik sonder toestemming mag verlaat nie.

Ten opsigte van persone wat ingevolge artikel 6, 62 (f), 71, 290(1)(a), 290(3) en 297(ccA) van die Strafresewewet (Wet 51 van 1977) onder toesig van die Departement van Korrektiewe Dienste geplaas is, het genoemde Departement slegs 'n toesigfunksie en net uitvoering van die voorwaardes soos deur die hof gestel. Slegs die bykomende voorwaardes van huisarres vir moniteringsdoeleindes en rapportering by die gemeenskapskorreksieskantoor en die datum waarop die toesiggeval in die hof moet verskyn word in die voorwaardes vervat (Korrektiewe Diensorder B VIII (1)(6)(a)(i)).

Die volgende vorms waarin die voorwaardes vervat is word waar van toepassing in duplikaat deur die korrektiewe toesigbeampte voltooi :

- G444 Kennisgewing : Nakoming van voorwaardes van korrektiewe toesig.
- G444(a) Kennisgewing : Beheer oor toesiggeval.

- G444(b) Kennisgewing : Gemeenskapsdiens.
- G444(c) Kennisgewing : Programbywoning.
- G444(d) Kennisgewing : Gelde betaalbaar deur toesiggeval/hofvoorwaardes.

Hierdie voorwaardes moet aan die toesiggeval verduidelik word waarna die toesiggeval skriftelik op die vorms teken dat hy vertrouwd is met sy voorwaardes en ter ontvangserkenning van die oorspronklike voorwaardes. Die oorspronklike voorwaardevorms word aan die toesiggeval oorhandig en die afskrif word op sy lêer geliasseer.

4.3.2.3 Finalisering van voorwaardes

'n Vakkundige van die Departement van Korrektiewe Dienste of 'n gekontrakteerde vakkundige doen normaalweg binne die eerste maand 'n volledige assessering. Daarna word die voorwaardes wat aanvanklik aan die toesiggeval gestel is in herooring geneem. Die voorwaardes wat deur die hof gestel is, mag nie gewysig word sonder die tussenkoms van die hof nie. Dit kan wel gebeur dat die hof tydens vonnisoplegging die bevoegdheid aan die Departement van Korrektiewe Dienste verleen om sekere voorwaardes na behoefte aan te pas. In hierdie geval kan herooring van die voorwaardes wel gedoen word (Korrektiewe Diensorder B VIII (1)(6)(b)).

Indien daar voorwaardes is wat die hof gestel het en omstandighede sodanig verander dat van die voorwaardes nie prakties uitvoerbaar is nie, moet die Hoof : Gemeenskapskorreksies 'n beëdigde verklaring (motivering) aan die hof waar die persoon gevonnisd is, vir herooring voorlê.

Tydens die sitting waarby die toesiggeval, die korrektiewe toesigbeampte en die moniteringsbeampte teenwoordig moet wees, word die voorwaardes met die toesiggeval uitgeklaar. Indien die bestaande voorwaardes aangepas word, moet die voorwaardevorms (waarvan toepassing) soos in paragraaf 4.3.2.2 supra aangedui voltooi en die oorspronklike aan die toesiggeval oorhandig. Die toesiggeval moet skriftelik ontvangs op hierdie vorms erken (Korrektiewe Diensorder B VIII (1)(6)(b)(vi)).

Alhoewel dit nie deur die toesiggeval as 'n reg geëis kan word nie, moet die samewerking/instemming van die toesiggeval sover moontlik verkry word by die daarstel van voorwaardes. Indien omstandighede verskerpte of verminderde toesigprogramme vereis moet die korrektiewe toesigbeampte 'n aanbeveling in die verband aan die Hoof : Gemeenskapskorreksies vir oorweging voorlê. Alle toesiggevalle se voorwaardes word minstens driemaandeliks herevalueer (Korrektiewe Diensorder B VIII (1)(6)(b)(viii)).

4.4 Programme vir toesiggevalle

4.4.1 Monitering

Alle toesiggevalle is onderhewig aan direkte monitering en moet dit op die volgende wyses geskied :

- telefonies/fisiese kontrole by werk en tuiste moet oordeelkundig en nie verleentheidskeppend vir die toesiggeval en sy gesin wees nie;
- fisiese besoeke aan die tuiste gedurende die week/naweke (na-uurse besoeke ingesluit);
- fisiese besoeke aan gemeenskapsdiensinstansies; en
- verpligte besoeke deur die toesiggeval aan die gemeenskapskorreksieskantoor.

Die graad van monitering sal bepaal word deur die voorsiene risiko van die toesiggeval en kan die vorm aanneem van :

- maksimum intensief;
- medium intensief;
- minimum intensief.

In verafgeleë gebiede mag dit nodig wees om van vrywilligers en tydelik korrektiewe beamptes ingevolge artikel 84 C van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959) gebruik te maak om moniteringsaksies uit te voer. Die aard van monitering in hierdie gebiede moet pertinent in die verslag aan die hof uitgespel word sodat die aspek tydens vonnisoplegging verreken kan word (Korrektiewe Diensorder B VIII (1)(7) (a)).

4.4.2 Vereistes vir moniteringskategorieë

Alvorens 'n persoon in 'n bepaalde moniteringskategorie ingedeel kan word, is daar 'n aantal faktore wat in aanmerking geneem behoort te word. 'n Toesiggeval word in die maksimum intensiewe moniteringskategorie ingedeel :

- direk na opname in die stelsel;
- waar maksimum toesig deur die hof gelas word;
- in geval van 'n geskiedenis van misdadpleging/wangedrag/vorige mislukking ten opsigte van korrektiewe toesig;
- waar aggressiwiteit, impulsiwiteit, alkohol-/dwelmmisbruik deel is van sy gedragsgeskiedenis/misdadpleging, 'n onstabiele werk- en verblyfrekord gereflekteer word;
- in geval van vorige skuldigbevindings aan paroolbreuk, ontvlugtings, of nie-nakoming van borg/opskortingsvoorwaardes; en/of waar onstabiele sosiale verhoudings voorkom.

'n Toesiggeval kan in die medium intensiewe moniteringskategorie ingedeel word wanneer :

- 'n periode van maksimum monitering suksesvol voltooi is;
- 'n redelike stabiele werk- en verblyfgeskiedenis bestaan;
- geen of 'n misdaad-/gedragsrekord sonder fisiese geweld voorkom;
- redelike stabiele sosiale verhoudings bestaan;
- die toesiggeval oor verblyf en werk beskik en finansieël onafhanklik of fisies versorgd is; en
- geen geskiedenis van herhaalde paroolbreuk, nie-nakoming van borg of opskortingsvoorwaardes bestaan nie.

'n Toesiggeval kan in die minimum intensiewe moniteringskategorie ingedeel word indien hy :

- 'n periode van medium monitering suksesvol voltooi is;
- nie ooglopend 'n wesentlike gevaar vir die samelewing inhou nie;
- nie alkohol en/of dwelms misbruik nie; en
- fisies/finansieël versorgd is (Jones, 1993 : 23).

Die graad van monitering word bepaal deur die voorsiene risiko van die toesiggeval en wissel van maksimum, medium of minimum intensief. Toesiggevalle in die maksimum intensiewe moniteringskategorie, moet 'n werk of verblyf hê of fisies/finansieël versorgd wees. Hy mag nie sonder vooraf goedkeuring van die korrektiewe toesigbeampte van werk of verblyf verander nie en moet minstens een keer per maand 'n konsultasiebesoek aan die gemeenskapskorreksieskantoor bring. Die moniteringsbeampte moet die toesiggeval minstens een keer per week by sy werk en tuiste besoek asook telefonies kontroleer.

Voordat medium intensiewe monitering oorweeg word, moet die toesiggeval minstens 'n periode van maksimum intensiewe monitering suksesvol deurloop het. Medium intensiewe moniteringskategorieë word minstens twee keer per maand by sy werk en huis gemoniteer. Die voorwaardes soos hierbo uitgespel ten opsigte van maksimum kategorieë geld ook vir toesiggevalle in die medium kategorie.

Minimum intensiewe monitering is van toepassing wanneer die toesiggeval na aan die einde van sy vonnis is. So 'n persoon is nie ooglopend 'n gevaar vir die samelewing nie en het reeds bewys dat hy sy voorwaardes nakom. Hierdie kategorie word minstens een keer per maand by sy tuiste en werksplek besoek. Hy moet ook elke tweede maand 'n konsultasiebesoek aan die gemeenskapskorreksieskantoor bring. Monitering word so beplan dat die kontakte eweredig binne die daargestelde periodes van kontak versprei word sonder dat dit reëlmatig voorspelbaar is. Kontakte geskied normaalweg in siviele kleredrag deur sover moontlik twee (2) moniteringsbeamptes en sodanig dat geen inbreuk op die privaatheid van die toesiggeval se naasbestaandes/werkgewers gemaak word nie ten einde aan die vereistes van artikel 13 van die Grondwet van die RSA (Wet 200 van 1993) te voldoen.

Spesiale moniteringsaksies word ook volgens die diskresie van die Hoof : Gemeenskapskorreksies uitgevoer waartydens 'n aantal toesiggevalle se huisarres op 'n spesifieke dag / aand uitgevoer word. Hierdie aksie word as afskrikkingselement beskou en dra daartoe by dat die toesiggevalle hul voorwaardes nakom. Daardeur word ook beoog om die regbank en die gemeenskap se vertroue in die korrektiewe vonnisopsie te versterk. Die media word ook by tye by hierdie aksie betrek. Moniteringsbeamptes word sover doenlik geroteer ten einde te voorkom dat 'n moniteringsbeampte net spesifieke toesiggevalle moniteer ten einde

ongeruimdhede sover moontlik te voorkom (Korrektiewe Diensorder B VIII (1)(7)(xiv)).

4.4.2.1 Huisarres

Huisarres impliseer daardie gedeelte van die dag/nag wanneer die toesiggeval nie werk nie en verplig word om by sy tuiste te wees. Kriegler W.A.R. het in S.v.R. 1993 (1) S.A. 476 na huisarres verwys as 'n "... onomskrewe en onomlynde maatreël wat deur die straftoemeter beskryf en omlyn kan word met spesifieke ure van die dag en dae van die week" (488 C). Die tydsduur van individuele toesiggevalle verskil, maar sal normaalweg bepaal word deur 'n toesiggeval se verwagte risiko ten opsigte van die gemeenskap. 'n Toesiggeval kan in maksimum, medium of minimum huisarres geplaas word.

Toesiggevalle binne die maksimum intensiewe kategorie sal normaalweg verplig word om by hul tuiste te wees uitgesluit die volgende periodes :

- werksure en die duur van vervoer na en van werk;
- die tydsduur van kerkbywoning (bewyse van bywoning moet voorgelê kan word);
- die tydsduur wanneer 'n georganiseerde sport/aktiwiteit beoefen word (bewyse moet voorgelê word);
- 'n vier-uur inkopie-periode per week; en
- periodes van verpligte inskakeling by gerigte programme/gemeenskapsdiens, persone wat werkloos is, word verplig om permanent tuis te wees, met inagneming van voormelde of ure soos deur die korrektiewe toesigbeampte bepaal, met die uitsondering wanneer daar om werk met 'n instansie onderhandel word. (Bewyse van onderhandelings moet op versoek voorgelê word).

Toesiggevalle binne die medium intensiewe kategorie sal normaalweg verplig wees om by hul tuiste deur te bring uitgesluit die volgende periodes :

- werksure en duur van vervoer na en van die werk;
- twee vrye ure per dag (sover moontlik aansluitend na tuiskoms van werk);
- bewyse van tydsduur van georganiseerde sport/aktiwiteite asook kerkbywoning;
- agt vry ure elke dag van 'n naweek (openbare vakansiedae ingesluit) soos ooreengekom met die korrektiewe toesigbeampte; en
- periodes van verpligte inskakeling by programme/gemeenskapsdiens.

Toesiggevalle binne die minimum intensiewe kategorie sal normaalweg verplig word om by hul tuiste deur te bring uitgesluit die volgende periodes :

- werksure en duur van vervoer na en van die werk;
- vier vry ure per dag aaneenlopend met werktyd maar nie later as 22h00 nie tensy anders gereël met die korrektiewe toesigbeampte;
- alle vakansiedae (naweke ingesluit) met dien verstande dat dit slegs toegestaan word tussen 06h00 en 20h00; en
- periodes van verpligte inskakeling by programme/gemeenskapsdiens (Jones, 1993 : 22).

4.4.2.2 Slagoffervergoeding

Wanneer die hof beveel dat slagoffervergoeding betaal moet word, en die betaling geskied nie direk by die hof nie, moet die korrektiewe toesigbeampte dit as 'n voorwaarde van korrektiewe toesig stel. Die korrektiewe toesigbeampte moet met die toesiggeval ooreenkom of die bedrag eenmalig of in paaie mente betaal gaan word. By die berekening van 'n paaie mentbedrag moet

die toesiggeval se verdienste, finansiële vermoë, uitgawes en enige ander faktore van belang deeglik deur beide die korrektiewe toesigbeampte en die toesiggeval oorweeg word. Die Departement van Korrektiewe Dienste is verantwoordelik vir die administrasie en oorbetalings van die fondse en oorbetalings aan die slagoffer. Indien 'n toesiggeval nie die slagoffervergoeding betaal soos deur die hof gelas nie, is dit 'n verbreking van die toesigvoorwaardes en word daar paslik teen hom opgetree (Vergelyk paragraaf 4.5).

Die gemeenskapskorreksieskantoor moet verseker dat elke persoon wat slagoffervergoeding moet ontvang, daarvan in kennis gestel word en dat laasgenoemde aandui of die vergoeding persoonlik in ontvangs geneem of gepos moet word.

Wanneer die totale bedrag ten opsigte van slagoffervergoeding oorbetaal is, moet die Hoof : Gemeenskapskorreksies die hof wat die slagoffervergoeding gelas het, skriftelik daarvan in kennis stel. Indien die tydperk van korrektiewe toesig verstryk alvorens die totale bedrag van slagoffervergoeding betaal is, moet die slagoffer dienooreenkomstig ingelig en versoek word om dit voortaan self te hanteer. Dit moet ook aan die hof per brief deurgegee word (Korrektiewe Diensorder B VIII.1.(7)(c)).

4.4.2.3 Gemeenskapsdiens

Gemeenskapsdiens is 'n gratis diens aan die gemeenskap waartoe 'n toesiggeval vir 'n bepaalde aantal ure verplig word. Dit hou die volgende voordele in:

- noodsaaklike take word gratis tot voordeel van die gemeenskap gelewer;
- die toesiggeval word in staat gestel om die gemeenskap te "vergoed" vir skade berokken;

- die gemeenskap word tevrede gestel omdat die straf/vergeldingselement aan die toesiggeval tuisgebring word;
- oordeelkundige en korrekte plasing hou terapeutiese voordele vir die toesiggeval in;
- die gemeenskap word betrokke by korrektiewe regspleging.

Alle toesiggevalle behalwe diegene wat nie fisiek of psigies geskik is nie moet gemeenskapsdiens verrig vir minstens 16 uur per maand (vir die duur van sy vonnis) behalwe waar die hof 'n ander voorwaarde ten opsigte van gemeenskapsdiens vasgestel het. Hoogstens 1/3 van 'n toesiggeval se gemeenskapsdiens kan opgeskort word met die doel om die toesiggeval se samewerking gedurende die toesigperiode te bevorder. Gemeenskapsdiens wat deur 'n hof opgelê is as deel van 'n toesiggeval se korrektiewe toesig vonnis mag egter nie deur die Departement Korrektiewe Dienste opgeskort/verander word nie.

Gemeenskapsdiens kan wissel van ongeskoolde arbeid, (skoonmaak van parke/riviere/strate/paaie en tuinmaak) tot geskoolde arbeid (bou/verfwerk/tik/administrasie, ens) met die voorbehoud dat geen direkte wins uit die diens gemaak word nie. Instansies wat vir die doel van plasing genader kan word, is :

- Staatsdepartemente soos SA Polisie, Korrektiewe Dienste, Justisie, SA Weermag, ensovoorts;
- Hospitale en ande medies verwante instansies;
- Munisipaliteite, brandweer, dieretuine, bewaringsinstansies;
- Skole/kleuterskole;
- Dierebeskermingsvereniging;
- Liefdadigheidsorganisasies;
- Welsynsinstansies, ensovoorts (Korrektiewe Diensorder B VIII 1(7)(d)(ii)).

Daar word sover moontlik gepoog om toesiggevalle vir gemeenskapsdiens te plaas by instansies waar daar 'n verband bestaan tussen die tipe oortreding (byvoorbeeld dronkbestuur - hospitaal ongevalle afdeling).

Moniteringsbeamptes/vrywilligers besoek op ongereelde tye gemeenskapsdiensinstansies om te moniteer of toesiggevalle hulle verantwoordelikheid in die verband nakom en reageer in alle gevalle op klagtes van plasing instansies.

Die gemeenskapsdiensinstansies hou behoorlike rekord van die ure wat toesiggevalle werk en voorsien dit deurlopend aan die betrokke gemeenskapskorreksieskantoor.

Die gemeenskapskorreksieskantoor registreer die ure wat die toesiggevalle gewerk het en tree op waar toesiggevalle nie hul verantwoordelikheid in die opsig nakom nie (Vergelyk paragraaf 4.5).

4.4.2.4 Korrektiewe programme

Die Hoof Gemeenskapskorreksies is verantwoordelik om die daarstel van korrektiewe programme te verseker deur :

- benutting van vakkundiges werkzaam by die gemeenskapskorreksieskantoor of by die plaaslike gevangenis;
- benutting van vakkundiges en programme van relevante staats- en staatsondersteunde welsyns instansies en/of;
- die benutting van vrywilligers wat kundiges is en/of;
- die benutting van opvoedkundige inrigtings.

Vakkundige programme (individueel of groepterapie) is direk gerig op die tipiese probleemarea/ -gedrag van die toesiggeval soos deur die hof, proefbeampte of vakkundige beampte geïdentifiseer en sal byvoorbeeld ten doel hê om:

- verdere misdaadpleging te voorkom;
- verantwoordelikheid aan te kweek/leer;
- alkohol- en dwelmmisbruik te voorkom;
- gesinsverantwoordelikhede/-verhoudinge te verbeter;
- sosiale vaardighede aan te leer;
- opvoedkundige praatjies/lesings aan te bied, ensovoorts.

Indien dit noodsaaklik geag word kan die Hoof : Gemeenskapskorreksies 'n toesiggeval per voorwaarde verplig om een of meer van die volgende programme volgens geïdentifiseerde behoefte (van die toesiggeval) te deurloop :

- sosiale vaardigheidsprogram;
- dwelmprogram;
- alkoholprogram;
- verantwoordelikeheidsleerprogram;
- jeugprogramme en vakansieprogramme (skoliere en studente);
- herinskakelingsprogram (aangebied deur Nimro);
- geestesgesondheidsprogram;
- kindermolesteringsprogram;
- beroepsvoorligting en studiebegeleiding;
- hantering van werkloses;
- finansiële bestuursprogram;
- rekreasieprogram vir jeugdiges;
- alkohol en dwelmprogram (Aangebied deur SANRA);
- aktiwiteitsprogram vir bejaardes;
- psigiatriese buitepasient behandeling;
- alkoholveiligheidsprogram (Departement Gesondheid en Welsyn);

- seksuele oortredings en gesinne;
- huweliks- en gesinsberaad (FAMSA);
- verhoudingsvaardigheidsprogram; en
- entrepreneursprogram.

Ingevolge artikel 23 van die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika (Wet 200 van 1993) het elke persoon die reg op toegang tot alle inligting wat deur die Staat of enige Staatsorgaan gehou word in soverre sodanige inligting benodig word vir die uitoefening of beskerming van enige van sy regte. Uiteraard het elke toesiggeval dus die reg om behoorlik en volledig ingelig te word oor die volledige rehabilitasieprogram waaraan hy onderwerp gaan word.

Ten einde maksimale betrokkenheid by korrektiewe toesig te verseker word bogenoemde programme soverdoenlik in samewerking met belanghebbende interne/eksterne kundiges opgestel en by die gemeenskapskorreksieskantoor en/of ander geskikte plek binne die gemeenskap aangebied (Korrektiewe Diensorder B. VIII 1.(7)(e)).

Voorsiening word ook gemaak dat waar 'n toesiggeval 'n afhanklikheidsprobleem het, en die behoefte noodsaak dat hy na 'n rehabilitasiesentrum verwys word reëlins deur die betrokke korrektiewe toesigbeampte getref word met 'n interne/eksterne werker vir assessering van die betrokke geval. Indien die rehabilitasiesentrum goedkeuring verleen vir die opname/behandeling van die toesiggeval word reëlins getref vir 'n geskikte datum van opname van die toesiggeval in die sentrum. Hierdie opname in 'n rehabilitasiesentrum of behandeling, word hierna as voorwaarde vir die toesiggeval gestel en die opnameproses word gefinaliseer. Tydens verblyf in die rehabilitasiesentrum, moet die toesiggeval die voorwaardes wat aan hom gestel is en die reëls van die sentrum nakom.

Positiewe samewerking tussen die rehabilitasiesentrum en die gemeenskapskorreksieskantoor is essensieël. Indien die Hoof van die Rehabilitasiesentrum 'n periode van verlof oorweeg/toestaan moet die Hoof Gemeenskapskorreksies vooraf gekontak word ten einde toesiggreëlings te tref vir die periode van verlof. Dit is ook noodsaaklik dat die Hoof van die Rehabilitasiesentrum onverwyld die Hoof Gemeenskapskorreksies inlig van enige verbreking asook in kennis stel van die datum van ontslag om aanmelding by die gemeenskapskorreksieskantoor te finaliseer (Korrektiewe Diensorder B VIII 1.(7)(e)).

4.5

Nie-nakoming van voorwaardes

Die belangrikheid van kontrole en beheer oor toesiggevalle ten einde suksesvolle aanwending van die stelsel te verseker kan nouliks oorbeklemtoon word.

Die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959) bevat 'n volledige uiteensetting van wat die betrokke owerhede te doen staan indien die toesiggeval versuim om sy voorwaardes van korrektiewe toesig na te kom. Ingevolge artikel 84 B(1)(b) van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959) kan die Kommissaris van Korrektiewe Dienste (wat hierdie bevoegdheid aan die Hoof : Gemeenskapskorreksies gedelegeer het) 'n lasbrief uitreik vir die aanhouding van 'n toesiggeval vir 'n maksimum van 72 uur in 'n gevangenis.

Terblanche (1993 : 54) betoog op gesag van S.v.R. 1993 (1) S.A. 476A dat "... vir die hof strek die "aantreklikheid van korrektiewe toesig" verder as bloot die moontlikheid om 'n misdadiger te straf : dit" is ook regstelbaar" (489H). Daar word na die strakheid van opgeskorte vonnisse verwys wanneer die voorwaardes van opskorting verbreek word (omdat die vonnis in sulke omstandighede in werking sal tree, reeds vooraf bepaal is), veral wanneer dit plaasvind na die verloop van die grootste gedeelte van die opskortingstermyn.

Daarteenoor bied die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959) "... 'n oneindig beter meganisme ter afdwinging van geregtelike voorgeskrewe dissipline" (489E).

Dit is naamlik om 'n toesiggeval wat nie sy samewerking wil gee nie, vir 72 uur in 'n gevangenis aan te hou en dan weer onder korrektiewe toesig vry te laat of terug te verwys hof toe (Artikel 84B van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959)).

"Dit behoort 'n doeltreffende dwangmaatreël in die hande van korrektiewe maatreëls te wees sonder die element van oormatige bestraffing wat inwerkingstelling van 'n opgeskorte vonnis ... mag meebring" (489E), aldus Kriegler (W.A.R.).

Arrestasie kan dus 'n nuttige metode wees om dit aan die toesiggeval duidelik te maak dat versuim om die voorwaardes van sy korrektiewe toesig na te kom, 'n ernstige saak is en dit kan dus 'n voldoende maatreël wees om hom in die toekoms op die regte spoor te hou. In die lig hiervan en van die konteks van al die bepalings oor korrektiewe toesig, behoort die Kommissaris (of sy gedelegeerde) sy diskresie om die versuimer weer op korrektiewe toesig uit te plaas, te behou, en het die wetgewer dit so bedoel.

Dit is noodsaaklik dat die Departement van Korrektiewe Dienste die arrestasie en aanhouding van toesiggevalle wat hulle voorwaardes nie nakom nie op 'n verantwoordelike wyse hanteer om toe te sien dat die audi alterem partem reël (die reg om aangehoor te word) nagekom word. Die nuwe Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika (Wet 200 van 1993) spel dit ook baie duidelik uit in artikel 25(1) dat :

"25 (1)   Elke persoon wat aangehou word ... het die reg om -

- (a) onverwyld in 'n taal wat hy of sy verstaan van die rede vir sy of haar aanhouding verwittig te word;
- (c) met 'n regspraktisyn van sy of haar keuse te konsulteer, onverwyld van hierdie reg verwittig te word en, waar dit andersins tot wesenlike reg sou lei, deur die Staat van die dienste van 'n regspraktisyn voorsien te word;
- (e) die regsgeldigheid van sy of haar aanhouding in persoon voor 'n geregshof te betwis en om vrygelaat te word indien sodanige aanhouding nie regsgeldig is nie".

Navorser is van mening dat die beleidsvoorskrifte van die Departement van Korrektiewe Dienste in verband met die nie nakoming van voorwaardes (mits dit nougeset nagekom word) in lyn is met die vereistes van die audi alterem partem reël en artikel 25 van die Grondwet (Wet 200 van 1993) (soos hierbo gestipuleer). Die beleidsvoorskrifte bepaal naamlik dat indien 'n toesiggeval om een of ander rede enige van sy gestelde voorwaardes verbreek, word sy vonnis van korrektiewe toesig nie summier herroep nie. Die toesiggeval word eers die geleentheid gegee om aangehoor te word, waarna verdere optrede teen hom oorweeg word. In die geval van 'n verbreking kan die korrektiewe toesiggeval op een van die volgende wyses vir konsultasie ingeroep word :

- mondelings;
- telefonies;
- skriftelik (brief of faks); en

- per lasbrief.

'n Beëdigde verklaring/skriftelike erkenning word by elke voorwaardeverbreking van die toesiggeval verkry sodat dit as getuienis gebruik kan word indien die hof a quo in die toekoms vir die oplegging van 'n alternatiewe vonnis genader sou word. Die toesiggeval neem skriftelik kennis van sowel mondelingse as skriftelike waarskuwings terwyl die verantwoordelike korrektiewe toesigbeampte dit mede onderteken (Korrektiewe Diensorder B. VIII 1(8)(a)).

Indien 'n toesiggeval sy voorwaardes weens 'n tegniese rede (byvoorbeeld siekte) verbreek het, moet hy bewyse van sy rede(s) tydens die onderhoud met die korrektiewe toesigbeampte voorlê (Korrektiewe Diensorder B VIII 1(8)(b)).

Waar 'n toesiggeval herhaaldelik en/of sonder rede sy voorwaardes verbreek of, indien hy nie op versoek vir 'n konsultasie by die korrektiewe toesigbeampte aanmeld nie kan die Hoof Gemeenskapskorreksies een of meer van die volgende stappe teen die toesiggeval neem:

- die rig van 'n waarskuwing;
- aanpassing van die voorwaardes van korrektiewe toesig binne die perke deur die hof gespesifiseer;
- voorwaardes uit te brei;
- gemeenskapsdiens in te stel;
- huisarres te verskerp;
- addisionele programbywoning te verplig; en
- die graad van toesig te verskerp.

Indien die Hoof : Gemeenskapskorreksies oortuig is dat bogenoemde maatreëls onvoldoende is, word 'n G306-lasbrief vir aanhouding in 'n gevangenis uitgereik. Die oorspronklike lasbrief (G306) word vir uitvoering deur die Departement van Korrektiewe Dienste of die SA

Polisiediens vir arrestasie en aanhoudingsdoeleindes aangewend. Die afskrif word vir rekorddoeleindes op die toesiggeval se lêer geliasseer. Sodra die toesiggeval gearresteer word, moet 'n gepaste aantekening op die afskrif van die G306-lasbrief aangebring word. Die Suid-Afrikaanse Kriminele Rekord Sentrum (SAKRS) word ook volledig per brief in verband met die geval ingelig. Indien die toesiggeval hierna gearresteer word, word die SAKRS ook aldus per brief ingelig (Korrektiewe Diensorder B VIII 1(8)(e)).

Na uitvoering van die G306 lasbrief en gevangesetting van die toesiggeval moet die onderskeie kategorieë toesiggevalle soos volg hanteer word :

- Toesiggevalle wat kragtens artikel 6(1)(c), 276(1)(h) of 297 (1)(a)(i)(ccA), 297(1)(b) of 297(4) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) aan korrektiewe toesig onderworpe is, mag (soos reeds aangedui) vir hoogstens 72 uur in die gevangenis aangehou word en moet binne hierdie periode voor die hof gebring word of weer onder korrektiewe toesig geplaas word. Langer aanhouding volgens hierdie tipe lasbrief mag slegs geskied waar 'n toesiggeval na die hof, terugverwys word vir die oplegging van 'n alternatiewe vonnis en die verstrykingsdatum van 72 uur gedurende 'n naweek of op 'n openbare vakansiedag val. In sodanige geval moet die toesiggeval op die eersvolgende hofdag wat op die naweek of die openbare vakansiedag volg voor 'n hof gebring word. Tydens aanhouding word hierdie kategorie soos 'n ongevonniste gevangene behandel (Korrektiewe Diensorder B VIII 1(8)(f)(i)).

Ten opsigte van toesiggevalle wat ingevolge artikel 62 (f), 71, 290 (1)(a) en 290 (3) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) onder toesig van die Departement Korrektiewe Dienste geplaas is en nie hulle voorwaar-

des nakom nie, moet hierdie feit skriftelik onder die hof se aandag gebring word.

Toesiggevalle wat kragtens artikel 276 (1)(i) of 287 (4)(a) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) onder korrektiewe toesig geplaas is, of ten opsigte van wie gevangenisstraf deur 'n hof kragtens artikels 276 A(3) (e)(ii) of 287 (4)(b) van die Strafproseswet (Wet No 51 van 1977) in korrektiewe toesig omskep is, word in die gevangenis vir sy aanvanklike oorspronklike vonnis aangehou en soos 'n gevonniste hanteer. Die Paroolraad kan egter sodaniges periodiek oorweeg en aanbevelings aan die Kommissaris of sy gedelegeerde doen vir herinstelling van korrektiewe toesig. Waar omstandighede dit regverdig kan die Hoof : Gemeenskapskorreksies sy gedelegeerde bevoegdheid uitoefen en sonder die tussenkoms van die Paroolraad die toesiggeval binne 72 uur weer onder korrektiewe toesig plaas. Indien die 72 uur verstryk het moet die Paroolraad 'n gemotiveerde aanbeveling aan die Kommissaris of sy gedelegeerde voorlê indien die toesiggeval weer onder korrektiewe toesig geplaas behoort te word.

Waar die Hoof : Gemeenskapskorreksies beslis dat die toesiggeval weer binne die 72 uur tydperk onder korrektiewe toesig uitgeplaas moet word, magtig hy die Hoof van die Gevangenis skriftelik daartoe. Die toesiggeval word dan verplig om op 'n vasgestelde datum weer by die gemeenskapskorreksieskantoor te rapporteer waarvan hy skriftelik kennis neem. Die tydperk wat die toesiggeval in die gevangenis aangehou was, word as tydperk gedien gereken (Korrektiewe Diensorder B VIII 1(8)(g)).

Waar 'n toesiggeval tydens 'n spesiale moniteringsaksie nie sy voorwaardes van huisarres nakom nie word daar sover doenlik gepoog om die toesiggeval op te spoor en summier te arresteer en in 'n gevangenis op te neem behalwe waar 'n grondige bewys op daardie tydstop vir die verbreking voorgehou kan word.

Indien 'n toesiggeval wat ingevolge artikel 276 (1)(h) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) gevonniss was na die hof terugverwys word, moet die Hoof Gemeenskapskorreksies 'n geskrewe aansoek (brief) aan die Klerk van die Hof/Griffier van die Hooggeregshof rig waarin die volgende vervat moet word :

- volledige vonnisbesonderhede;
- volle besonderhede met betrekking tot voorwaarde verbreking soos datum(s) waarop voorwaardes verbreek is asook optredes wat tydens vorige voorwaarde verbrekings geneem is;
- 'n aanbeveling vir oorweging van alternatiewe vonnis met redes vir sodanige aanbeveling;
- die restant van die vonnis(se) wat nog uitgedien moet word; en
- die versoek moet in 'n beëdigde formaat tot die hof se beskikking gestel word.

Indien die saak nie binne 72 uur deur die hof afgehandel kan word nie, reël die Hoof Gemeenskapskorreksies met die betrokke hof vir 'n lasbrief vir die toesiggeval se verdere aanhouding in die gevangenis (Korrektiewe Diensorder B VIII 1(8) (k)). Indien die Staatsaanklaer die oortreder vir korrektiewe toesig verwys het, word die verhoor voortgesit asof korrektiewe toesig nie gelas was nie. Indien die korrektiewe toesig 'n voorwaarde was word ooreenkomstig die bepalinge van artikel 297(7) of (9) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) opgetree. Dit impliseer dat vonnis opgelê kan word indien vonnisoplegging uitgestel was, of die opgeskorte vonnis word in werking gestel indien dit opgeskort was. Alhoewel geen een van die hof se ander bevoegdhede kragtens artikel 297 hom ontnem word nie, sal 'n oortreder wat op daardie stadium weer voor die hof verskyn waarskynlik reeds soveel kanse gehad het, dat ander optrede selde sinvol sal wees.

Indien die hof die oortreder oorspronklik korrektiewe toesig opgelê het, tree hy op kragtens artikel 276 A(4) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977). Dit behels 'n heroorweging van die vonnis en die oplegging van 'n ander gepaste vonnis. Die prosedure wat voorgeskryf is by die omskepping van gevangenisstraf in 'n ander straf is ook hier van toepassing (Terblanche, 1992 : 270). Die enigste bykomende vereistes is dat die hof alleen kan optree indien daar :

"... op grond van 'n gemotiveerde aanbeveling deur 'n proefbeampte of die Kommissaris bevind word dat daardie persoon nie geskik bevind is om aan korrektiewe toesig onderworpe te wees nie... " (Artikel 84 B(3) van die Wet op Korrektiewe Dienste, Wet 8 van 1959).

Waar 'n hof 'n alternatiewe vonnis van gevangenisstraf opgelê, is die restant van die vonnis dan reeds deur die hof inaggeneem en word slegs die vonnis van gevangenisstraf vanaf die datum van vonnisoplegging uitgedien.

Indien 'n toesiggeval deur die SA Polisie op grond van 'n beweerde misdryf in hegtenis geneem en aangehou word, maar onskuldig bevind word, word die voormelde tydperk vanaf inhegtenisname tot en met onskuldigbevinding, as vonnisuitdiening gereken (Korrektiewe Diensorder B VIII 1(8)(o)).

Waar 'n toesiggeval op 'n verdere misdaad in 'n hof teregstaan, en die Hoof Gemeenskapskorreksies dra kennis daarvan, stel hy die hof skriftelik in kennis dat die toesiggeval korrektiewe toesig uitdien asook volledige besonderhede in verband met die vonnis.

Indien 'n toesiggeval gedurende die 72 uur aanhoudingstydperk op borg vrygelaat word, moet die Hoof : Gemeenskapskorreksies tydens die oorweging van die borgaansoek 'n versoek tot die hof rig om aan te dui

of die toesiggeval gedurende die borgtydperk met die uitdiening van korrektiewe toesig moet voortgaan, of nie. Indien die hof nie enige aanduiding gee nie gaan die toesiggeval nie met sy vonnis van korrektiewe toesig voort nie aangesien die geval op borg vrygelaat is hangende 'n aansoek van die Departement Korrektiewe Dienste (Korrektiewe Diensorder B VIII 1(9) (r)).

4.6

Borg/Lasbrief tot Invryheidstelling

Indien 'n lasbrief tot invryheidstelling ten opsigte van 'n toesiggeval van die hof ontvang word, word die egtheid van die lasbrief met die Klerk van die Hof bevestig. Hierna word die toesiggeval versoek om onverwylde by die gemeenskapskorreksieskantoor aan te meld. 'n Stel duimafdrukke word vervolgens op die lasbrief vir invryheidstelling aangebring en met die duimafdrukke van die oorspronklike lasbrief vergelyk ten einde te verifieer dat die korrekte toesiggeval van korrektiewe toesig onthef word.

Die toesiggeval neem skriftelik kennis op die lasbrief dat hy, indien die appél onsuksesvol is, onverwylde by die naaste gemeenskapskorreksieskantoor moet aanmeld. Die ontheffing word op alle rekords aangebring.

Indien appél onsuksesvol is en gelas word dat die toesiggeval met sy vonnis moet voortgaan, word die gedeelte wat hy voor vrylating uitgedien het, as deel van sy vonnis gedien gereken met ander woorde die toesiggeval dien slegs die restant van sy vonnis vanaf die datum van heropname in die stelsel van korrektiewe toesig.

Waar 'n toesiggeval as gevolg van voorwaarde verbrekking met die oog op die verwysing na die hof a quo in die gevangenis opgeneem word en 'n borgaansoek gedurende die 72 uur tydperk sou indien, moet die Hoof van die Gevangenis toesien dat die Hoof : Gemeenskapskorreksies tydig ingelig word om die nodige reëlins te

tref ten einde die borgaansoek teen te staan, al dan nie (Korrektiewe Diensorder B VIII (1)(9)(f)).

4.7 Boetes

Waar 'n toesiggeval se vonnis van gevangenisstraf met 'n keuse van 'n boete kragtens artikel 287 (4) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) in korrektiewe toesig omskep is, moet toesiggevalle (soos in die geval van gevangenisstraf) aangemoedig word om hul boetes te betaal. By die betaling van 'n boete kry die toesiggeval krediet vir die tydperk wat hy in die gevangenis uitgedien het of die tydperk wat hy onder korrektiewe toesig gedien het.

Toesiggevalle word ook aangemoedig om maandeliks 'n voorafbepaalde bedrag van sy inkomste vir afbetaling van sy boete aan te wend. Indien die toesiggeval sodanige maandelikse gedeelte boete betaal word die restant van sy vonnis verminder (Korrektiewe Diensorder B VIII 1(10)(e) en (f)).

4.8 Klagtes en versoeke

Toesiggevalle kan klagtes en/of versoeke in verband met sy toesigdiens by die betrokke Hoof : Gemeenskapskorreksieskantoor indien. Sodanige klagtes en versoeke word in die klagtes en versoeke-register (G365) geregistreer.

'n Klagte/versoek wat van so 'n aard is dat wysiging van toesigvoorwaardes nie geraak word nie, kan telefonies/mondelings afgehandel word indien die betrokke partye (betrokke korrektiewe toesigbeampte en toesiggeval) met die reëling tevrede is. In sodanige geval word slegs 'n aantekening op die toesiggeval se lêer gemaak.

In gevalle waar klagtes/versoeke wysiging van voorwaardes noodsaak en/of klagtes soos hierbo genoem nie bevredigend tot alle partye afgehandel kan word nie, moet dit skriftelik ingedien word en in die klagte en versoeke-register registreer word. Indien die Hoof : Gemeenskapskorreksies die klagte/versoek goedkeur en dit die wysiging van voorwaardes impliseer, word gewysigde voorwaardevorms voorberei. Voorwaardes wat deur die hof gestel is mag egter nie sonder tussenkoms van die hof gewysig word nie (Korrektiewe Diensorder B VIII 1(12)(c) (i)).

Waar die Hoof Gemeenskapskorreksies nie die wysiging van voorwaardes soos in die klagte/versoek gerig goedkeur nie en die toesiggeval nie tevrede is nie en dit skriftelik aandui, lê die Hoof Gemeenskapskorreksies die aspek aan die Bevelvoerder voor vir 'n beslissing.

Die Bevelvoerder se beslissing word aan die toesiggeval meegedeel en hy neem skriftelik kennis daarvan in die klagte en versoekeregister (G365). Indien die toesiggeval nog steeds nie tevrede is nie, kan dit aan die Kommissaris Korrektiewe Dienste en/of die Minister van Korrektiewe Dienste of die Ombudsman voorgelê word. Die toesiggeval kan ook van die normale regsprosesse tot sy beskikking gebruik maak (Korrektiewe Diensorder B VIII 1(12)(d) en (f)).

Volgens die Departement Korrektiewe Dienste se verslag vir die tydperk 1 Januarie 1993 tot 31 Desember 1993 (p. 13) was daar gedurende die afgelope verslagjaar slegs twee (2) toesiggevalle wat nie met hulle gestelde voorwaardes tevrede was nie en hul op die appélhof beroep het. In die een geval is beslis dat die toesiggeval se huisarres opgehef word. In die ander geval word die beslissing van die Hooggeregshof nog afgewag.

4.8.1 Oorplasing van toesiggevalle

Aansoeke van toesiggevalle om na 'n ander gemeenskaps-korreksieskantoor oorgeplaas te word, word deeglik evalueer aan die hand van die volgende feite:

- die redes vir die aansoek;
- of die toesiggeval die kostes van die oorplasing kan dra;
- of fasiliteite wel by die ander gemeenskaps-korreksieskantoor bestaan om uitvoering aan die voorwaardes wat deur die hof of die gemeenskapskorreksieskantoor gestel is te gee;
- welke toesigvoorwaardes gewysig/aangebring moet word;
- die adres moet vooraf gekontroleer word, en enige ander faktore wat korrektiewe toesig mag beïnvloed.

Nadat alle tersaaklike feite bekom is, oorweeg die korektiewe toesigbeampte die meriete van die geval en lê dit voor aan die Hoof Gemeenskapskorreksies vir beslissing. Indien laasgenoemde die aansoek goedkeur tref die korrektiewe toesigbeampte reëlins met beide die toesiggeval en die ander kantoor met betrekking tot die tyd, plek en datum waarop die toesiggeval hom by die ander kantoor moet aanmeld en bedien spesifieke voorwaardes, wat tydens die reisperiode moet geld, op die toesiggeval naamlik :

- vertrek- en aankomsdatums en tyd;
- huisarres met aankoms;
- enige ander noodsaaklike voorwaardes.

Indien die toesiggeval een of ander program/gemeenskapsdiens by 'n gekontrakteerde instansie bywoon/verrig, moet sodanige instansie van die oorplasing in kennis gestel word (Korrektiewe Diensorder B. VIII 1(13)(v)).

Die korrektiewe toesigbeampte reik 'n aanmeldingsvorm (G447) uit waarop 'n stel vingerafdrukke aangebring word. Die oorspronklike aanmeldingsvorm word aan die toesiggeval oorhandig vir indiening by die kantoor waarheen die toesiggeval oorgeplaas word, terwyl 'n afskrif saam met die lêer/lasbrief aan die ander kantoor per geregistreeerde pos gestuur word. Sodra die toesiggeval by die ander kantoor aanmeld moet hy die aanmeldingsvorm by die kantoor inhandig en word hy deur middel van duimafrukke geïdentifiseer. Indien die toesiggeval versuim om by die ander kantoor aan te meld en hy nie die kantoor in kennis gestel het van enige vertraging nie, moet daardie Hoof Gemeenskaps-korreksies 'n lasbrief vir inhegtenisname uitreik (Korrektiewe Diensorder B VIII 1(13)(a)(vi) tot (viii)).

4.8.2 Vergunning om landdrosdistrik te verlaat

Indien 'n toesiggeval 'n vergunning verlang om die landdrosdistrik te verlaat, moet hy 'n skriftelike aansoek met die verskaffing van redes aan die Hoof Gemeenskapskorreksies voorlê. Sodanige aansoek word met groot omsigtigheid hanteer en die volgende faktore sal deeglik verreken word :

- die gedeelte van die vonnis reeds gedien en die nakoming van voorwaardes;
- die geval nie in die maksimum moniteringskategorie resorteer nie;
- seksueel of ander misdade teen kinders/bejaardes gepleeg is nie;
- aansoek in belang van gesins- en familieverband is;
- sover moontlik deur maatskaplike werker aanbeveel word;
- moniteerbaarheid tydens tydelike verlating van landdrosdistrik.

Alvorens die Hoof Gemeenskapskorreksies magtiging verleen dat 'n toesiggeval sy landdrostdistrik mag verlaat, skakel hy vooraf met die ander betrokke Hoof : Gemeenskapskorreksies ten einde paslike moniteringsmaatreëls te tref.

Indien magtiging verleen word, moet volle besonderhede (persoonlike besonderhede, vonnisbesonderhede, wanneer vonnis verstryk, adres van verblyf tydens tydelike oorplasing) per brief/faksimilee-transmissie tot die ander gemeenskapskorreksieskantoor gestel word. 'n Duidelike stel vingerafdrukke moet op die brief/faksimilee-transmissie aangebring word. 'n Afskrif van hierdie brief/faksimilee-transmissie moet ook aan die toesiggeval oorhandig word vir inhandiging by die ander gemeenskapskorreksieskantoor (Korrektiewe Diensorder B. VIII 1(13)(a)(x)).

Wanneer die toesiggeval na die kantoor van oorsprong moet terugkeer, moet die betrokke Hoof : Gemeenskapskorreksies aandui op watter datum en tyd die toesiggeval aldaar moet aanmeld. Insgelyks moet aangedui word of die toesiggeval sy voorwaardes nagekom het of nie. Indien voorwaardes nie nagekom is nie moet volle besonderhede asook die stappe wat gedoen is vermeld word. 'n Stel duimaafdrukke moet weer op die brief/faksimilee-transmissie aangebring word. Die oorspronklike brief/faksimilee-transmissie word aan die toesiggeval oorhandig vir inhandiging by die kantoor van oorsprong en die afskrif word vir rekorddoeleindes geliasseer (Korrektiewe Diensorder B VIII 1(13)(x)).

4.8.2.1 Vergunning om 'n oorsese land te besoek

Indien 'n toesiggeval 'n vergunning verlang om 'n oorsese land te besoek, word elke geval op eie meriete met groot omsigtigheid hanteer. In sodanige geval moet die toesiggeval 'n skriftelike versoek/motivering tesame met stawende bewyse tot die effek indien wat deur die Hoof : Gemeenskapskorreksies aan die betrokke

Bevelvoerder voorgelê word. Die volgende faktore moet naamlik in aanmerking geneem word :

- die tipe misdaad;
- lengte van vonnis;
- vonnistydperk reeds uitgedien;
- hoe voorwaardes nagekom is.

Bepaalde voorwaardes word in sodanige gevalle gestel, naamlik die datum en tyd wanneer die toesiggeval weer in die RSA terug moet wees en die datum en tyd wanneer hy by die gemeenskapskorreksieskantoor moet aanmeld. Normaalweg sal die tydperk wat die toesiggeval oorsee is as vonnistydperk gedien gereken word mits die toesiggeval binne die vasgestelde tyd in die RSA en by die gemeenskapskorreksieskantoor aangemeld het. Indien die toesiggeval nie die voorwaardes van sy oorsese besoek nakom nie kan daar paslike optredes teen hom geneem word (soos in paragraaf 4.5 supra uiteengesit) weens die versuim. Die Departement Korrektiewe Dienste beklemtoon dat hierdie toegewing nie sondermeer toegestaan word nie want :

"... hierdie toegewing sal slegs in hoogs uitsonderlike gevalle soos byvoorbeeld vir godsdienstige geleenthede, georganiseerde sport waar hy die land/provinsie verteenwoordig, toegestaan, mag word" (Korrektiewe Diensorder B VIII 1(13)(a) (xi)).

4.8.3 Gesondheidsdienste : Toesiggevalle

'n Toesiggeval is self aanspreeklik vir geneeskundige behandeling aangesien hy per definisie nie 'n gevangene is nie. Die uitsondering is egter waar 'n toesiggeval kragtens artikel 84B van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959) tydelik in 'n gevangenis aangehou word. In laasgenoemde geval word sodanige toesiggeval kragtens artikel 84(2) van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959) as 'n gevangene

behandel en is die Departement Korrektiewe Dienste gedurende hierdie tydperk vir noodsaaklike mediese uitgawes aanspreeklik. Indien die persoon gedurende hierdie periode gehospitaliseer word, is die Departement Korrektiewe Dienste ook vir die vervoer en bewaking verantwoordelik (Korrektiewe Diensorder B VIII 1 (14)(a)(i) en (ii)).

Alle plasingsinstansies waar toesiggevalle gemeenskapsdiens verrig word deurlopend gesensiteer om te verseker dat toesiggevalle op plekke werk waar die moontlikheid vir die opdoen van beserings gering is. In die geval van beserings moet die Hoof : Gemeenskapskorreksies 'n ondersoek in die verband gelas. In die ondersoek moet aangedui word of die instansie, toesiggeval of die Staat aanspreeklik gehou kan word vir mediese en/of ander uitgawes. Waar eise/ex-gratia uit beserings voortspruit, moet, waar van toepassing, die ondersoekstukke tot die Provinsiale Kommissaris se beskikking gestel word en sal elke insident/saak volgens sy eie meriete oorweeg/hanteer word. Waar dit uit die ondersoek sou blyk dat die plasingsinstansie weens nalatigheid, vir mediese uitgawes aanspreeklik gehou kan word, moet die Provinsiale Kommissaris die aangeleentheid met die plasingsinstansie bevorder. Indien die plasingsinstansie nie aanspreeklikheid sou aanvaar nie, moet die ondersoek via die Direkteur Fisiese Versorging met die Direkteur Regsdienste waar van toepassing, vir advies bevorder word. By alle ondersoeke van die aard moet bepaal word, indien van toepassing, of die Wet op Vergoeding vir Beroepsveiligheid en Siektes (Wet 130 van 1993) nagekom is (Korrektiewe Diensorder B VIII (1)(14)).

4.8.3.1 Vermoenskade : Verrigting van gemeenskapsdiens

Artikel 89B(1) van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959) bepaal dat indien vermoenskade verhaal kan word op 'n toesiggeval op grond van 'n onregmatige daad deur hom gepleeg by die verrigting van diens

voortspruitend uit die toepassing van korrektiewe toesig, daardie skade, behoudens subartikel (3) van die genoemde artikel op die Staat verhaal kan word.

Indien 'n plasingsinstansie sodanige eis indien moet die Hoof Gemeenskapskorreksies 'n volledige ondersoek na die aangeleentheid gelas, waarna dit volgens die bepalings van Tesourie instruksies hanteer moet word.

By die hantering van hierdie eise moet spesifiek gelet word op die bepalings van artikel 89 B(3) van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959) wat soos volg bepaal:

"Vermoënskade wat kragtens subartikel (1) op die Staat verhaal kan word, word verminder met die bedrag uit 'n ander bron waarop die benadeelde geregtig is op grond van die vermoënskade deur hom gely".

4.8.3.2 Sterftes

Korrektiewe Diensorder B VIII 1(16)(a) bepaal dat alle onnatuurlike sterftes deur die Suid-Afrikaanse Polisie diens ondersoek word. In die geval waar 'n toesiggeval 'n vonnis van korrektiewe toesig uitdien en aan natuurlike oorsake of in 'n ongeluk (uitgesluit in sekere omstandighede terwyl gemeenskapsdiens verrig word) te sterwe kom, is die Departement Korrektiewe Dienste nie vir die begrafniskoste aanspreeklik nie. Waar 'n toesiggeval egter aan 'n onnatuurlike oorsaak tydens die verrigting van gemeenskapsdiens te sterwe kom en dit nie aan die nalatigheid van die plasingsinstansie te wyte is nie moet die toesiggeval as 'n armlastige deur die Staat (Departement Korrektiewe Dienste) begrawe word indien die naasbestaandes nie die koste sou of kon dra nie (Korrektiewe Diensorder VIII (16)(i) tot (iii)).

As die sterfte aan die nalatigheid van die plasinginstantie te wyte is, en die plasinginstantie weier om die kostes te dra, moet die ondersoek via die Provinsiale Kommissaris aan die Direkteur : Regsdienste te Hoofkwartier vir advies met betrekking tot verdere stappe voorgelê word. Alle rekords by die gemeenskapskorreksieskantoor moet paslik geëndosseer word nadat 'n sterfte sertifikaat en 'n stel duimafdrukke van die toesiggeval verkry is. Die SAPDKRS moet ook per G443vorm verwittig word (Korrektiewe Diensorder B VIII (16)(c)).

4.9 Voltooing van korrektiewe toesig

Die verantwoordelike korrektiewe toesigbeampte moet die toesiggeval tydig versoek om by die gemeenskapskorreksieskantoor aan te meld ten einde die administrasie met betrekking tot die ontheffing van die toesiggeval af te handel. Die toesiggeval se identifikasiekaartjie (G447A) moet ingehandig en op sy lêer geplaas word. 'n Stel duimafdrukke moet op die lasbrief/bevel geplaas en met die bestaande duimafdrukke vergelyk word ten einde positiewe identifikasie te verseker. Verder moet alle ander rekords paslik updateer word. Die Hoof Gemeenskapskorreksies moet alle toesiggevalle vir klagtes en versoeke spreek en 'n paslike aantekening in die opsig op die ontheftingslys maak (Korrektiewe Diensorder B VIII (17)).

4.10 Personeel

Die personeel wat aangewend word vir korrektiewe toesig is dienende lede en offisiere van die Departement Korrektiewe Dienste. Die Departement is bevoorreg om oor 'n goed opgeleide personeelkorps met deeglike ervaring en opleiding in die hantering van oortreders te beskik. Sedert die implementering van korrektiewe toesig is voorkeur gegee aan personeel wat oor kwalifikasies in die gedragswetenskappe soos Penologie, Kriminologie, Sielkunde en Maatskaplike

Werk beskik. Spesiale opleidings kursusse word ook vir sowel vrywilligers as lede van die Departement ontwerp. Korrektiewe toesig word egter nie net deur gegradueerde personeel bedryf nie, maar ook deur personeel wat op grond van hul ervaring in die algemene penologiese terrein en bewese vermoë daarvoor kwalifiseer. Hierdie personeel sal onder beheer van hoër gekwalifiseerde en senior personeel aldus aangewend word.

By elke kantoor of afdeling waar die korrektiewe toesig funksie hanteer word, word die nodige kundigheid toegevoeg om ook personeel in te sluit wat behulpzaam kan wees met vakkundige hantering van gevalle wanneer nodig (Witskrif, 1991 : 18).

4.11 Gemeenskapsbetrokkenheid

Die Witskrif (1991 : 19) stel dit duidelik dat gemeenskapsbetrokkenheid van wesentlike belang vir die suksesvolle implementering en voortgesette bedryf van korrektiewe toesig is want :

"... een van die boustene van 'n suksesvolle korrektiewe sisteem ... dat die gemeenskap betrokke moet wees en die stelsel moet begryp en verstaan".

Ten einde stukrag aan gemeenskapsbetrokkenheid te verleen maak die Witskrif (1991 : 19 en 20) voorsiening vir die skepping van die nodige statutêre strukture waarin die gemeenskap verteenwoordig kan wees om sodoende gemeenskapsbetrokkenheid by korrektiewe aangeleenthede te bewerkstellig.

Ter verwesenliking van die oogmerk is daar sedert die tydperk 1 Julie 1991 tot 31 Desember 1992 begin om vir elke gevangenis of kompleks bestaande uit verskeie gevangnisse, 'n Korrektiewe Raad in te stel wat uit verteenwoordigers van die betrokke gemeenskap asook uit personeel van die Departement Korrektiewe Dienste

bestaan. Die bestaande 11 Korrektiewe Rade wat vanaf 1 November 1992 vir 'n tydperk van een jaar saamgestel is, se termyn van werksaamhede het reeds verstryk. Op 1 November 1993 is 16 nuwe Korrektiewe Rade vir 'n tydperk van een jaar aangestel. Hierdie Rade bestaan uit lede van die Departement Korrektiewe Dienste en 229 verteenwoordigers van verskillende sektore van die breë gemeenskap (Departement Korrektiewe Dienste se verslag vir die tydperk 1 Januarie 1993 tot 31 Desember 1993 : 15). Hierdie Rade sal 'n direkte skakel tussen die gemeenskap en die bestuur by 'n gevangenis vorm want :

"Artikel 61. 'n Korrektiewe Raad kan die bevoegdhe-
de uitoefen en moet die werksaamhede
en pligte verrig wat die Minister van
tyd tot tyd aan sodanige raad verleen
of opdra en moet -

- (a) die stappe doen wat nodig is
vir die doeltreffende herinska-
keling by die gemeenskap van
vrygelate gevangenes en toesig-
gevalle;
- (b) die gemeenskap se belange en
betrokkenheid by korrektiewe
aangeleenthede uitbou en bevor-
der, ...". (Artikel 61(a) en
(b) van die Wet op Korrektiewe
Dienste (Wet 8 van 1959).

Die Raad sal ook advies aan die Minister kan lewer oor sake wat deur die Nasionale Adviesraad oor Korrektiewe Dienste oorweeg behoort te word. 'n Verdere belangrike rol van Korrektiewe Rade is om advies te lewer oor die koste-effektiewe bedryf en bestuur van gevangenis-
se.

Die Nasionale Adviesraad oor Korrektiewe Dienste wat kragtens die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959) ingestel is het 'n ewe belangrike rol te speel ten opsigte van gemeenskapsbetrokkenheid soos duidelik in die betrokke wetgewing uitgespel word :

"Artikel 64. Die Nasionale Adviesraad kan uit eie beweging maar moet wanneer hy aldus deur die Minister aangesê word, die Minister adviseer betreffende -

(a) die algemene beleid wat gevolg behoort te word ten opsigte van -

(i) korrektiewe toesig en aangeleenthede wat daarmee in verband staan;

(b) ... die plasing van 'n gevange-
ne onder korrektiewe toesig of
die omskepping van korrektiewe
toesig van 'n gevangene se von-
nis, ...

(c) die herinskakeling van gevange-
nes en toesiggevalle by die
gemeenskap,

(d) die opname van gevangenes wat
op parool uitgeplaas is, vryge-
late gevangenes en toesiggeval-
le in die arbeidsmag, ...".
(Artikel 64 van die Wet op Kor-
rektiewe Dienste (Wet 8 van
1959)).

Die Nasionale Adviesraad oor Korrektiewe Dienste funksioneer onder voorsitterskap van 'n regter van die Hooggeregshof, maar die samestelling maak voorsiening vir die koöptering van kundige persone uit enige spesialisveld wat nodig mag wees om momentum aan enige bepaalde saak te kan gee (Witskrif, 1991 : 20).

Insgelyks is daar in al nege provinsies verskeie gespreksforums gestig waar bedryfsaspekte bespreek en hanteer word. Persone wat aan hierdie gespreksforums deelneem sluit sakelui, godsdienswerkers, skoolhoofde, amptenare van die Departement van Justisie en die SA Polisie, asook verteenwoordigers van private welsynsinstitusies soos Nimro, Welsynsdepartemente, ensovoorts in (Korrektiewe Dienste Verslag vir die tydperk 1 Julie 1991 tot 31 Desember 1992 : 10).

Ten einde die gemeenskap nog verder betrokke te kry maak artikel 84C van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959) voorsiening vir die aanstelling van soveel nie lede van die Departement om as tydelike korrektiewe beamptes ten opsigte van toesiggevalle op te tree, of om as vrywillige werkers ten opsigte van toesiggevalle op te tree. Hierdie stelsel is gedurende 1993 in werking gestel en was daar op 31 Desember 1993 landwyd reeds 167 vrywilligers aangestel. Sodaniges word meestal getaak om die monitering van toesiggevalle te hanteer, veral op verafgeleë plekke waar die Departement Korrektiewe Dienste nie oor die personeel beskik nie of waar dit nie koste-effektief is om voltydse personeel te plaas nie. Van die vrywilligers wat oor die nodige kwalifikasies beskik bied ook programme wat deur die Departement Korrektiewe Dienste goedgekeur is vir toesiggevalle aan (Departement Korrektiewe Dienste se verslag vir die tydperk 1 Januarie 1993 tot 31 Desember 1993 : 13).

Soos in paragraaf 4.3.2.2 supra gestipuleer is een van die voorwaardes wat aan 'n toesiggeval gestel kan word om 'n aantal ure gemeenskapsdiens in sy vrye tyd te verrig. Hierdie gemeenskapsdiens is van sodanige aard dat dit in belang van die gemeenskap is. Gedurende die tydperk 1 Januarie 1993 tot 31 Desember 1993 het toesiggevalle landwyd 621 031 ure gemeenskapsdiens by verskeie plasingstansies verrig (Korrektiewe Dienste se verslag vir die tydperk 1 Januarie 1993 tot 31 Desember 1993 : 13).

Een van die teikengroepe was die verrigting van gemeenskapsdiens by bewaringsinstansies. Enkele van die verdienstelike projekte wat onderneem is, sluit onder andere die volgende in :

- inskakeling by aksies soos "Hou ... (dorp of stad) skoon";
- aanplanting van bome en struie op verwaalde sandduine en skoonmaak van strande bokant die hoog-watermerk;
- bestryding van erosie en die vernietiging van indringerplante in natuurreservate;
- omskepping van 'n barre stuk grond tot 'n park;
- uitroei van onkruid soos waterhiasinte in riviere;
- restourasie van 'n ou kerk om as 'n museum ingerig te word;
- die instandhouding en skoonmaak van parke, siertuine, begraafplase, sypaadjes, diertuine, voëlhokke, ens.

Aangesien toesiggevalle in siviele klere gekleed is tydens gemeenskapsdiensverrigting, word met die media gereël om die feit by die gemeenskap tuis te bring.

4.12 Bekendstelling van korrektiewe toesig as vonnisopsie

In die verslagjaar 1 Januarie 1993 tot 31 Desember 1993 is 'n Nasionale Bekendstellingsprogram van stapel gestuur ten einde te verseker dat die praktiese implikasies van 'n vonnis van korrektiewe toesig, wat deur die Departement Korrektiewe Dienste bestuur en bedryf word, aan die publiek bekendgestel word (Korrektiewe Dienste verslag vir tydperk 1 Januarie 1993 tot 31 Desember 1993 : 13).

Die volgende teikengroep is landwyd op 'n deurlopende grondslag oor hierdie faset van werksaamhede by wyse van individuele en groeps gesprekke toegelig : Regslui soos regters, landdroste, staatsadvokate, aanklaers, lede van die Prokureursorde en die Balie, akademici, studente, sakelui, welsynsinstitusies, skakelkomitees, proefbeamptes by houe, lede van SA Polisie, kerkgroepe, skoolgroepe, boereverenigings, vroue-verenigings, gemeenskapsleiers, ens. Uitstallings is by skoue, loopbaanuitstallings en winkelsentrums gehou, waartydens inligtingspamflette oor korrektiewe toesig aan die publiek beskikbaar gestel is. Landwyd het verskeie koerant- en tydskrif-artikels oor korrektiewe toesig verskyn (Vergelyk Fourie, 1993 : 6; Liebenberg, 1993 : 5 en Maseko, 1993 : 7-8). Korrektiewe toesig was ook tydens vele radio onderhoude onder die publiek se aandag gebring.

Volgens die Departement van Korrektiewe Dienste se verslag vir die tydperk 1 Januarie 1993 tot 31 Desember 1993 (p. 14) is onderhandeling met universiteite en teknikons aangegaan om te verseker dat korrektiewe toesig in die Curricula van studente wat verwante studierigtings volg, vervat sal word. Daar kan genoem word dat korrektiewe toesig reeds vervat is in die Curricula van die Technikon RSA en die Universiteite van Suid-Afrika en Pretoria.

'n Ander metode om korrektiewe toesig by die breë gemeenskap te populariseer is om die werkgewers van toesiggevalle 'n vennoot te maak ten opsigte van sy werknemer wat korrektiewe toesig uitdien. Navorser was (soos reeds genoem) bevoorreg om sedert die inwerkingstelling van die loodsprojek in Pretoria met korrektiewe toesig gemoeid te wees en ofskoon name van maatskappye weens etiese redes nie genoem kan word nie, is dit egter ongelukkig so dat van die werkgewers nie bereid is om die toesiggeval 'n kans te gee nie en is sommige toesiggevalle summier afgedank sodra die feit dat hy weens 'n misdadig korrektiewe toesig uitdien tot die werkgewer se aandag gekom het. Daar is ook werkgewers wat nie bereid was om toesiggevalle gedurende werktyd vry te stel vir konsultasie-onderhoude of programbywoning nie. Aan die positiewe kant kan navorser noem dat daar gelukkig werkgewers is wat positief saamwerk om van die vonnisopsie 'n sukses te maak en selfs gepleit het dat toesiggevalle wat vele verbrekings het, nie terugverwys moet word hof toe nie. In die meeste van laasgenoemde gevalle waar besluit is om die toesiggeval nog 'n kans te gee het die toesiggeval as gevolg van die vennootskap tussen werkgewer en toesiggeval en die Departement Korrektiewe Dienste daartoe bygedra dat die voormalige versuimer sy vonnis suksesvol voltooi het waardeur hy die stigma van gevangesetting gespaar is.

4.13 Die suksessyfer van korrektiewe toesig

Soos blyk uit die statistiek vir die tydperk 15 Augustus 1991 tot 31 Desember 1994 is daar gedurende die oorsigtydperk 28022 (Verslag van die Departement Korrektiewe Dienste vir die tydperk 1 Januarie 1994 tot 31 Desember 1994 : 11) persone of tot korrektiewe toesig gevonniss of hulle vonnisse van gevangenisstraf is in korrektiewe toesig omskep. Die Nasionale statistiek ten opsigte van die vonnisopsie vir bogenoemde tydperk is soos volg :

TABEL 5 : AANTAL TOESIGGEVALLE IN DIE KORREKTIEWE TOESIGSTELSE VIR DIE TYDPERK 15 AUGUSTUS 1991 TOT 31 DESEMBER 1994 OPGENEEM

GEVONNIS INGEVOLGE DIE VERSKILLENDSE WETSARTIKELS	TOTAAL
Artikel 276 (1)(h) (direk tot korrektiewe toesig deur hof gevonniss)	17 623
Artikel 276 (1)(i)/287 (4)(a) (omskepping van gevangenisstraf in korrektiewe toesig)	10 802
Artikel 276 A(3)/287 (4)(b) (omskakeling van gevangenisstraf in korrektiewe toesig deur die hof a quo)	1 008
Artikel 297 (1)(a)(i) gevalle (korrektiewe toesig gekoppel aan 'n opgeskorte vonnis)	138
SUBTOTAAL	29 571
Minus : Oorplasinge vanaf een streek na 'n ander ('n toesiggeval wat van een streek na 'n ander oorgeplaas word, word weer in die stelsel opgeneem en moet derhalwe by oorplasing afgetrek word om die werklike getal toesiggevalle te reflekteer).	1 549
Totale aantal korrektiewe toesiggevalle in die stelsel opgeneem (soos op 31 Desember 1994).	28 022

Van die totale aantal toesiggevalle wat tot 31 Desember 1994 in die stelsel opgeneem is het 13 499 toesiggevalle hul vonnisse reeds suksesvol voltooi terwyl 90 afgesterwe het en drie (3) op borg vrygelaat is.

Die statistiek ten opsigte van suksesse en mislukkinge ten opsigte van korrektiewe toesiggevalle word in tabel 6 uiteengesit:

TABEL 6 : STATISTIEK TEN OPSIGTE VAN SUKSESSE EN MISLUKKINGS VAN KORREKTIEWE TOESIGGEVALLE VIR DIE TYDPERK 15 AUGUSTUS 1991 TOT 31 DESEMBER 1994

ONSUKSESVOLLE TOESIGGEVALLE (LANDWYD)		SUKSESVOLLE TOESIGGEVALLE PER PROVINSIE	
Gedros	2 028	Wes-Kaap	78,86%
Voorwaarde verbrekings	1 636	Oos-Kaap	88,73%
Verdere misdaadpleging	402	Suid-Vrystaat en Noord-Kaap	91,17%
Terugverwysings na hof	1 041	Sentraal Transvaal	85,22%
		Noord Transvaal	82,69%
		Oos Transvaal	93,42%
		Natal	83,24%

(Statistiek is verskaf deur die Departement Korrektiewe Dienste op 17 Julie 1995)

Op 31 Desember 1994 was daar 10 439 toesiggevalle landswyd in die korrektiewe toesigstelsel wat 'n suksespersentasie van 85,42% en 'n mislukking van 14,58% impliseer.

Navorsers is van mening dat die suksessyfer wat die Departement Korrektiewe Dienste tot dusver met die vonnisopsie behaal het 'n onderskeiding is en 'n aanduiding is van die verantwoordelike wyse waarmee die betrokke Departement die vonnisopsie hanteer. Hierdie suksessyfer vergelyk ook baie gunstig met soortgelyke stelsels in ander lande.

4.14 Samevatting

In hierdie hoofstuk is die funksionering van die korrektiewe toesigstelsel van Suid-Afrika onder die loep geneem. Daar is aangetoon dat korrektiewe toesig 'n soepel vonnisopsie is wat uit verskeie komponente naamlik huisarres, gemeenskapsdiens, programdeurloping, slagoffervergoeding, hofvoorwaardes, ensovoorts

kan bestaan. Korrektiewe toesig is gedurende 1991 as loodsprojek in die Pretoria en Wonderboom Landdrostdistrikte van stapel gestuur en is reeds in 1993 landwyd uitgebrei. Gemeenskapsbetrokkenheid is essensieel om van korrektiewe toesig 'n sukses te kan maak. Die verskillende wyses waarop die gemeenskap by korrektiewe toesig betrokke kan raak is Paroolrade, Nasionale Adviesraad oor Korrektiewe Dienste, gesprekforums asook tydelike korrektiewe beamptes en vrywilligers. Werkgewers van toesiggevalle se positiewe samewerking kan 'n belangrike element wees by die suksesvolle bedryf van die stelsel. Die suksessyfer van korrektiewe toesig in Suid-Afrika is tans 85,42% (31 Desember 1994) wat dui op die verantwoordelike wyse waarop die Departement Korrektiewe Dienste die vonnisopsie bedryf en bestuur.

HOOFTUK 5

FUNKSIONERING VAN DIE PROBASIESTELSE IN DIE STAAT GEORGIA (V.S.A.)

5.1 Inleiding

In die Amerikaanse Staat Georgia (VSA) is daar twee verskillende tipe probasiestelsels in die Departement Korrektiewe Dienste in gebruik naamlik die basiese proeftoesigstelsel asook die intensiewe proeftoesigstelsel. In hierdie hoofstuk word beide die basiese probasiestelsel sowel as die intensiewe proeftoesigstelsel onder die loep geneem.

5.2 Funksionering van die basiese proeftoesigstelsel

5.2.1 Missie

Die missie van die Georgia probasie-afdeling is om professionele dienste te lewer aan die howe, die strafregstelsel, die gemeenskap en die volwasse oortreder. Dienste word voorsien wanneer dit toepaslik is naamlik :

- om ander sanksies as aanhouding te voorsien vir oortreders wat 'n risiko vir die gemeenskap inhou;
- om toesig te verskaf oor toesiggevalle om die gemeenskap te beskerm, verdere misdadigheid te voorkom, slagoffervergoeding te verseker en te voorsien in gemeenskapsdiens;
- om oortreders van individuele raadgewing, verwysing en professionele leiding te voorsien;

- om voorvonnisverslae vir die hof voor te berei, probasievoorwaardes af te dwing, om boetes, fooie en vergoeding wat deur die hof opgelê is in te vorder (Georgia Standard Operating Procedures III A - 1 - 0000 : 1).

5.2.2 Organisering

Met die inwerkingtreding van die Uitvoerende Reorganisasie Wet op Korrektiewe Dienste van Georgia (Wet van 1972) is die bestuur van die staatsprobasiesisteen na die Departement van Korrektiewe Dienste oorgedra. Sedert daardie tyd het die probasie afdeling onder die leierskap van die Georgia Departement van Korrektiewe Dienste 'n vernuwende benadering tot afwending en alternatiewe aanhoudingsprogramme gevolg wat meegebring is deur die kombinasie en vermengingselemente van rehabilitasie en straf. Die afdeling is versterk deur die totstandbrenging van 'n bestuursisteen bestaande uit 10 administratiewe distrikte (Georgia Standard Operating Procedures III - A - 1 - 0000 : 1 - 2).

5.2.3 Persone direk tot probasie gevonniss

Die mees algemene vonnis in die regsproses is 'n direkte probasie vonnis wat volgens die Georgia Departement van Korrektiewe Dienste soos volg kan lees:

"Whereupon, it is ordered and adjudged by the court that the said defendant is hereby sentenced for a period of . . . (years, months) in the State Penal System or other such institution as the Commissioner of the State Department of Corrections may direct, to be computed as provided by law. However it is further ordered by the court that the above sentence may be served on probation (outside of prison), provided that said defendant

complies with the following general and special conditions herein imposed by the court as a part of this sentence" (Georgia Standard Operating Procedures III - A - 1 - 0000 : 2).

5.2.3.1 "Split" vonnis

Dit is 'n periode van gevangesetting gevolg deur 'n tydperk van probasie supervisie byvoorbeeld 10 jaar waarvan 2 jaar in die gevangenis gedien moet word en die balans in die gemeenskap by vrylating uit die gevangenis. Die term "split sentence" word ook soms gebruik wanneer die oortreder 'n tydperk van gevangenisstraf op een klagte opgelê word, en 'n opeenvolgende probasie vonnis op een of meer addisionele klagte. Die oortreder kan geparoleer word op die gevangenisstraf tot op die verstrykingsdatum. In die geval van die "split sentence" begin die probasie gedeelte van die vonnis nie alvorens die probasiegeval op parool vrygelaat is nie. Indien die oortreder sy paroolvoorwaardes verbreek en hergevangegeset word sal die probasie gedeelte eers begin wanneer die oortreder van parool ontslaan word. Indien die oortreder nie geparoleer word nie, maar vanuit die gevangenis vrygelaat word voltooi die oortreder eers die gevangenis gedeelte van die vonnis en die probasie gedeelte van die vonnis begin hierna (Georgia Standard Operating Procedures III - A - 1 - 0000 : 2).

5.2.3.2 Keuring vir probasie

Keuring vir probasie geskied deur gebruikmaking van 'n behoefte/risiko meetinstrument wat ontwerp is om nege verskillende kategorieë van behoeftes van die toesiggeval te identifiseer en 'n gewig daaraan te koppel wat mees algemeen met die toesiggeval geassosieër word. Die totale van die kategorieë tesame met die subjektiewe meting van die probasiebeampte word bymekaar gevoeg om 'n totale behoefte telling te bepaal. Die behoeftes is gesondheid, geestesvermoë,

emosionele stabiliteit, finansiële bestuur, alkohol gebruik, onwettige dwelm gebruik, werkgeskiedenis, akademiese/beroepsvaardigheid en indrukke van toesiggeval se behoeftes soos beskou deur die proefbeampte. Die risikoskaal is 'n klassifikasie-instrument om 'n toesiggeval se geneigdheid om verdere misdaad te pleeg te bepaal. Die instrument bevat 11 voorspellende faktore bevattende misdaadgeskiedenis en sosio-ekonomiese en gedragskaraktertrekke. Elke faktor word numeries geweeg en die totale word bymekaar gevoeg om 'n totale risikofaktor te bepaal. Die risiko faktore is alkohol/onwettige dwelmmisbruik, werkgeskiedenis, akademiese/beroepsvaardigheid, aantal adresverwysings die afgelope 12 maande, ouderdom ten opsigte van eerste skuldigbevinding, aantal probasie/parool intrekings, aantal vorige veroordelings, veroordelings weens aanrandings afgelope vyf (5) jaar, aantal vorige tydperke van probasie/paroolsupervisie, aantal vorige aanhoudings en skuldigbevindings weens : huisbraak, diefstal of roof of vervalsing of waardelose tjek uitreikings. Beide jeugdige en volwasse misdadige gedrag moet gebruik word wanneer die behoefte/risiko assesseringsvorm voltooi word (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 2 - 0000 : 1).

5.3

Klassifisering en gevalle ladingstelsel

Alle toesiggevalle met die uitsondering van kinder onderhoudsgevalle moet geklassifiseer en gemoniteer word volgens die standaard toewysing en die vlak van supervisie. Alle wangedrag/misdaad/misdryf met hofbevelfooie en geen ander spesiale voorwaardes nie (dit is gemeenskapsdiens of behandeling) sal as minimum geklassifiseer word sonder om die behoefte/risiko meetinstrument te gebruik. Oortredingsgevalle soos gemeenskapsdiens of behandeling mag geklassifiseer word volgens die diskresie van die proefbeampte.

Indien 'n behoefte/risiko meetinstrument gebruik word word die supervisie vlak bepaal en die toesiggeval daarvolgens gemoniteer. Indien daar nie 'n behoefte/risiko meetinstrument gebruik word nie word die toesiggeval as 'n minimum geklassifiseer en die proefbeampte moniteer volgens sy diskresie ten einde die hofbevelvoorwaardes te verseker. Oortredingsgevälle word in die "administratiewe" kategorie geklassifiseer wanneer hofbevel insameling en spesiale voorwaardes voltooi is (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 3 - 0000 : 4).

5.3.1 Standaard van supervisie

Monitering word ooreenkomstig verskillende vlakke van supervisie gedoen naamlik:

- Minimum : Maandelikse pos of telefoniese kontak met die toesiggeval.
- Medium : Maandelikse kontak waarvan een kontak per kwartaal 'n oog-tot-oog kontak met die proefbeampte is.
- Hoog : Maandelikse oog-tot-oog kontak waarvan een veldkontak of kollaterale kontak per kwartaal met die proefbeampte is.
- Maksimum : Twee maandelikse oog-tot-oog kontakte en een oog-tot-oog veld kontak per kwartaal met die proefbeampte en een veld / kollaterale kontak (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 3 - 0000 : 4).

5.3.2 Omskrywing van die verskillende supervisie kontakte

* Veldkontak

'n Veldkontak is 'n oog-tot-oog kontak met 'n toesiggeval in 'n plek anders as die probasiekantoor wat 'n betekenisvolle gesprek impliseer. Dit omsluit kontakte met die toesiggeval by sy woning, werksplek en verwysingsagentskappe.

Die standaard van supervisie vir hoë vlak kontakte is een oog-tot-oog maandelikse kontak en een veld of kollaterale kontak per kwartaal. Die intensie van die veld/kollaterale kontak is dat dit 'n gepoogde veldbezoek sal wees, maar indien die kontak nie 'n oog-tot-oog kontak met die toesiggeval is nie, word 'n kollaterale kontak uitgevoer waar wesenlike gesprek plaasvind. Alhoewel 'n oog-tot-oog kantoor kontak met die toesiggeval hoër op die prioriteitslys is word dit nie sondermeer deur die gepoogde veld/kollaterale kontak vervang nie.

Gepoogde veldkontakte waar daar nie enige kontak met die toesiggeval gemaak word nie, kan nie as enige tipe kontak met die toesiggeval geregistreer word nie. Nietemin 'n kollaterale kontak mag geregistreer word indien betekenisvolle gesprek in verband met die familie, bure, werkgewers en behandelingsagentskappe bewerkstellig word (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 3 -0000 : 5).

* Kantoorkontakte

'n Kantoorkontak is 'n oog-tot-oog kontak met die toesiggeval in die probasiekantoor waartydens betekenisvolle gesprek gevoer word.

* Kollaterale kontakte

'n Kollaterale of sydelingse kontak is 'n kontak met iemand anders as die toesiggeval waartydens betekenisvolle gesprek in verband met die status, vordering en behandeling van die toesiggeval plaasvind. Dit omsluit kontakte met die familie, bure, werkgewers, behandelingsagentskappe, gemeenskapsdienskoördineerders, ens. in. Dit vind plaas wanneer die toesiggeval nie teenwoordig is nie en kan of 'n oog-tot-oog of 'n telefoniese kontak wees waartydens betekenisvolle gesprek plaasvind (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 3 - 0000 : 6).

* "Pos-in" kontakte

'n "Pos-In" kontak is 'n kontak deur die toesiggeval deur middel van die posdiens. Dit is toelaatbaar om 'n kontak van hoë kwaliteit (dit is 'n veld, kantoor, kollateraal, telefoon) te vervang deur 'n "pos-in" kontak ten opsigte van minimum klassifikasie gevalle.

* Telefoon kontakte

'n Telefoniese kontak met die toesiggeval mag of deur die toesiggeval of proefbeampte geïnisieër word waartydens betekenisvolle gesprek plaasvind. Indien 'n toesiggeval nalaat om 'n telefoniese kontak te maak kan die proefbeampte die oortreder skakel om die vereiste kontak te bewerkstellig. Dit is toelaatbaar om 'n kontak van hoë kwaliteit (dit is veld, kantoor, kollateraal) wat op 'n maandelikse basis volgens vereiste vir medium klassifikasie gevalle plaasvind deur middel van 'n telefoonkontak te vervang.

5.3.2.1 Gevallielading supervisie

Wanneer 'n nuwe toesiggeval vir supervisie ontvang word moet die proefbeampte die onderhoud op sodanige wyse voer dat die toesiggeval 'n duidelike beeld het

van die verwagtinge van die hof en die proefbeampte gedurende die komende periode van supervisie. Tydens sodanige onderhoud moet die proefbeampte :

- die toesiggeval se vonnis en probasievoorwaardes aan hom verduidelik en seker maak dat die toesiggeval dit verstaan. Verseker dat die toesiggeval die oorspronklike vonnis van probasie onderteken het en gee 'n afskrif aan die toesiggeval;
- voltooi die behoefte/risiko-meetinstrumente en bepaal die vlak van supervisie;
- wys die toesiggeval aan sy proefbeampte toe en stel hom aan sy proefbeampte voor.

5.3.2.2 Gevallelading bestuur

Ten einde die missie van die probasie afdeling uit te voer moet die proefbeampte 'n effektiewe gevallelading sisteem hê om hulpbronne effektief te kan benut. Gevallelading bestuur omsluit die sistematiese gebruik van tegnieke om die verspreiding, kwaliteit, kwantiteit en die koste van alle gevallewerk wat aktief verwant is aan supervisie ten einde beheer toe te pas. Assessering omsluit die proses van die bepaling van 'n toesiggeval se huidige en potensiële sterkpunte, swakpunte en behoeftes deur die aanwending van beide formele en informele diagnostiese en evaluerings inligting.

Beplanning is die ontwikkeling van 'n spesifieke diensplan om die toesiggeval se behoeftes aan te spreek. Samevoeging is die proses van verwysing of oorplasing van 'n toesiggeval na die bestemde interne of eksterne diens ten einde geïdentifiseerde rehabilitasie oogmerke te verwesenlik. Monitering is die deurlopende evaluering van die toesiggeval se vordering of gebrek aan vordering en word gebruik in die

herassessering en nuwe beplanning (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 4 : 2).

5.3.2.3 Gevallelading bestuurstrategieë

Ten einde die vier aktiwiteite soos in gevallelading bestuur gelys te bereik moet die proefbeampte sekere supervisie strategieë gebruik. Die volgende strategieë is verenigbaar met die pligte en verantwoordelikhede van die proefbeampte en omsluit :

- die daarstelling van spesifieke rapporterings instruksies vir die toesiggeval ooreenkomstig sy vlak van supervisie;
- opvolging van moniteringsaksies op toesiggevalle wat versuim om aan te meld;
- die uitvoering van huis- en ander besoeke vir die kontrolering van huidige rapportering status;
- die nagaan van plaaslike polisierekords vir arrestasies en ander verbrekings;
- die monitering van die toesiggeval se nakoming van spesiale voorwaardes van probasie, soos die betaling van boetes of bywoning van 'n geestesgesondheidsentrum (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 4 - 0000 : 3).

5.3.2.4 Raadgewing

Met raadgewing word bedoel die interaksie tussen die proefbeampte en die toesiggeval deur middel van bespreking, luister en die aanwending van probleemoplossingsvaardighede om positiewe verandering te bewerkstellig. Ten einde effektief te wees wanneer die proefbeampte die toesiggeval van raad bedien :

- moet die proefbeampte belangstelling toon, aanvaarding en begrip vir die toesiggeval se probleme hê, deur te luister en die toesiggeval te help om potensiële metodes van oplossings te probeer vind;
- moet die proefbeampte die behoeftes identifiseer en ontwikkel en 'n individuele plan van aksie hê wat opgevolg word deur individuele of groep beraadslaging of die verwysing na ander gemeenskapsinstansies wanneer nodig;
- moet die proefbeampte die voorvonnis-ondersoeke, toets- en sielkundige verslae en ander beskikbare data vir die verhoging en begrip vir die toesiggeval aanwend;
- moet die proefbeampte gebruik maak van kontakte met die toesiggeval, die familie en soortgelyke persone ten einde 'n betekenisvolle verwantskap met die toesiggeval te skep (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 4 - 0000 : 3).

Die Georgia stelsel plaas 'n hoë premie op die aanwending van die gemeenskap en ander beskikbare hulpbronne. Voorgenoemde is noodsaaklik ten einde 'n plan van aksie met die toesiggeval te bewerkstellig. Ten einde effektief te wees wanneer verwysings gemaak word moet die proefbeampte :

- die behoeftes van die toesiggeval identifiseer en kontakte met die gemeenskapsinstansies, persone en agentskappe ontwikkel;
- bepaal watter van die toesiggeval se behoeftes deur gebruikmaking van die dienste van ander agentskappe, instansies of persone hanteer moet word;

- afsprake maak om die toesiggeval en dienste bymekaar te bring en die resultate op te volg;
- indien 'n toesiggeval meer intensiewe dienste benodig en dit nie beskikbaar is in die interne dienste nie, moet die proefbeampte sodanige toesiggeval na buite instansies verwys waar die dienste wel beskikbaar is (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 4 - 0000 : 3).

5.4 Supervisie beplanning

Die behoefte/risiko meetinstrument voorsien 'n waardevolle bron van inligting vir die bepaling van 'n plan van aksie ten opsigte van supervisie. Die behoefte areas is daardie areas wat die meeste behandeling benodig, hetsy intern of deur verwysing na gemeenskapsinstansies (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 4 - 0000 : 4).

5.4.1 Administratiewe hersiening van sake

Proefbeamptes mag gevalle hersien ten einde vordering onder supervisie te bepaal en om daardie gevalle te identifiseer waarvan vroeë beëindiging van probasie aanbeveel word. 'n Memorandum aan die vonnisopleggende regter (voorsittende beampte), waarin die toesiggeval se naam, oortreding, datum van vonnis, vonnis en vonnisverstrykingsdatum en 'n chronologiese opsomming van die gebeure in die saak gedurende die probasie periode vervat is. Die opsomming moet in 'n verhalende vorm wees en slegs wesentlike inligting bevat. Indien vroeë beëindiging aanbeveel word moet die proefbeampte baie duidelik die onnodigheid van voortgesette supervisie aandui (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 4 - 0000 : 1).

Die hoof proefbeampte is verantwoordelik om te verseker dat elke geval geroetineerd hersien word en waar nodig 'n verslag aan die hof beskikbaar gestel word waarin die vroeë beëindiging aangevra word.

5.4.2 Beëindiging van vonnis

Wanneer 'n gewone probasie toesiggeval sy probasie suksesvol voltooi het kan die proefbeampte 'n brief aan die toesiggeval voorsien waarin aangedui word dat die vonnis beëindig is. Ten opsigte van 'n eerste oortredersgeval wat sy vonnis suksesvol voltooi het, moet die proefbeampte 'n petisie vir ontslag van die oortreder voltooi wat insluit 'n bevel vir ontslag wat deur die vonnisopleggende regter voltooi is. Die klerk van die hof word van 'n afskrif van die skrywe voorsien (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 6 - 0000 : 2).

5.4.2.1 Lasbriewe en arrestasie prosedures

Alle lasbriewe moet deur 'n regter wat gemagtig is om lasbriewe uit te reik onderteken word. Die lasbrief kan deur die proefbeampte of die distriksprokureur voorberei word, maar die lasbrief word deur die regter uitgereik. Wanneer 'n lasbrief deur die proefbeampte geïnisieër word moet die handtekening van die proefbeampte daarop aangebring word alvorens dit aan die regter vir ondertekening voorgelê word.

5.4.2.2 Uitstaande lasbriewe

Die proefbeampte is verantwoordelik vir die byhou van 'n kontrole lys van alle uitstaande lasbriewe asook van die pogings wat die plaaslike arrestasie agentskappe aanwend om die lasbrief op die toesiggeval te dien. Indien dit vir die proefbeampte onmoontlik is om die plaaslike arrestasie agentskap se samewerking te verkry om die lasbrief te dien, moet die feit aan die hof gekommunikeer word.

'n Toesiggeval word as 'n "droster" beskou wanneer hy:

- versuim om te rapporteer soos vereis word;
- telefoniese kontak nie gemaak kan word nie;
- pogings om per pos met hom in aanraking te kom nie geslaagd is nie;
- indien hy van adres verander sonder om die proefbeampste in kennis te stel (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 7 - 0000 : 1 - 2).

'n Oortredersverslag en 'n lasbrief vir arrestasie moet binne 10 dae nadat die toesiggeval as 'n droster beskou is uitgereik word. Indien die proefbeampste van mening is dat die toesiggeval gedros het en hom nie meer in die plaaslike area bevind nie moet die plaaslike arrestasie agentskap binne 30 dae gekontak word. Die agentskap moet behulpsaam wees om alle uitgereikte lasbriewe op die rekenaarnetwerk van die Georgia Misdaad Inligting Sentrum te plaas. Die plasing van die lasbrief op die rekenaar het ten doel om te verseker dat die lasbrief bedien word asook dat die proefbeampste in kennis gestel word indien die toesiggeval in 'n ander distrik of Staat opgespoor word (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 7 - 0000 : 3).

5.4.2.3 Prosedure om te volg ten opsigte van die lasbrief volgorde vir drosters

Wanneer 'n lasbrief vir verbreking in besit is moet die verbreking ondersoek word. Die drosting moet geverifieër word as versuim om te rapporteer soos voorgeskryf, onvermoë om die kantoor telefonies te kontak, terugsending van poging om te kontak, werkgever kontak of verandering in die woonadres sonder toestemming.

Binne 10 dae na verifiëring van die drosting word 'n oortredingsverslag voltooi. 'n Opsomming van die pogings wat gemaak is om die toesiggeval te kontak word gemaak en 'n lasbrief word aangevra. Sodra die lasbrief deur die regter onderteken is word dit aan die arrestasie agentskap oorhandig en word dit binne 30 dae op die Georgia Misdaad Inligtingsentrum ingevoer.

Nadat die lasbrief bedien is of by terugtrekking daarvan word die verwydering van die lasbrief deur die Misdaad Inligtingsentrum tesame met 'n memorandum aan die arrestasie agentskap deurgestuur (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 7 - 0000 : 2).

5.4.2.4 Hantering van lasbriewe ten opsigte van toesiggevalle wat hul in ander state bevind

Indien 'n lasbrief aan 'n ander Staat gestuur moet word, voltooi die proefbeampte die oorspronklike en twee afskrifte daarvan. Nadat die lasbrief deur die regter onderteken is moet die proefbeampte die oorspronklike en een afskrif aan die balju oorhandig en die ander afskrif in die toesiggeval se lêer liasseer.

Wanneer 'n lasbrief deur die hof uitgereik is ten opsigte van 'n toesiggeval wat in 'n ander distrik of Staat verkeer, word die oorspronklike lasbrief aan die balju van die distrik waar die lasbrief uitgereik is gestuur. Die balju moet die lasbrief registreer en sertifiseer, waarna die distriksprokureur die lasbrief aan die buite Staatskantoor stuur en 'n bevel tot aanhouding uitreik. Waar toesiggevalle hulle buite die Staat Georgia bevind moet die distriksprokureur die lasbrief goedkeur ten einde uitlewering te bewerkstellig. Die oorspronklike lasbrief ten opsigte van 'n toesiggeval wat in 'n ander Staat verkeer moet nie deur die probasie interstaatskantoor gestuur word nie.

Indien die saak na die betrokke Staat vir supervisie oorgeplaas is, moet die proefbeampte 'n afskrif van die lasbrief en 'n brief in triplikaat deur die interstaatskantoor stuur waarin verduidelik word dat die oorspronklike lasbrief uitgereik is en dat 'n bevel vir aanhouding deur die distriksprokureurskantoor uitgereik sal word (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 7 - 0000 : 3).

5.4.3 Labriewe wat ingetrek is

Waar 'n lasbrief teen 'n toesiggeval teruggetrek word is dit die proefbeampte se verantwoordelikheid om toe te sien dat die nodige stappe gedoen word dat die administrasie daaraan verbonde suksesvol uitgevoer word. In sekere jurisdiksies kan direk aan die balju geskryf word, maar in ander jurisdiksies mag dit nodig wees om met die hof te koördineer ten einde met die balju te kan kommunikeer. Indien 'n lasbrief wat buite die Staat Georgia gestuur is teruggetrek word sal die balju die lasbrief deur sy eie kantoor moet terugtrek.

5.5 Aanhoudingsbevel

'n Lasbrief dien as aanhoudingsbevel ten opsigte van 'n toesiggeval wat gearresteer word op nuwe aanklagtes of wat gevangegeset is op 'n nuwe oortreding, indien die lasbrief behoorlik ontvang en bedien is deur die kantoor wat verantwoordelik is vir die aanhouding van die toesiggeval (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 7 - 0000 : 3).

5.5.1 Mondelingse aanhoudingsbevel

'n Proefbeampte is volgens wet nie gemagtig om 'n mondelingse aanhoudingsbevel vir 'n toesiggeval wat verbreek uit te reik nie. Indien sodanige bevel uitgereik word kan dit lei tot eise teen die Staat. In Georgia is die beste praktyk om aan die plaaslike

balju of Hoof van die Gevangenis te verduidelik dat die aangehoudende persoon op probasie is en dat 'n lasbrief so spoedig moontlik van die regter aangevra sal word. Indien die balju of Hoof van die Gevangenis besluit om die toesiggeval aan te hou totdat die lasbrief ontvang word dan is hy aanspreeklik. Indien die proefbeampte versoek dat die toesiggeval aangehou word totdat 'n lasbrief verkry is, is hy (die proefbeampte) wetlik aanspreeklik (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 7 - 0000 : 4).

5.5.2 Arrestasie van 'n toesiggeval wat verbreek

Daar word nie van die proefbeampte verwag om arrestasies uit te voer nie aangesien laasgenoemde 'n funksie van die arrestasieagentskap is. Die proefbeampte is nietemin verplig om enige poging aan te wend om inligting in verband met die adres en bewegings van die verbreker te verkry en die inligting onverwyld aan die arrestasie agentskap te kommunikeer.

Proefbeamptes, korrektiewe beamptes, toesigbeamptes en superintendente van aanhoudingsentrums word spesifiek in arrestasieprosedures opgelei. Die gebruik van plaaslike wettoepassingsagentskappe om lasbriewe te dien word aangemoedig, maar daarop word 'n voorbehoud geplaas want "... this does not abridge the authority vested in authorized probation staff to make actual arrests" (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 7 - 0000 : 4). Probasie personeel moet versigtig en diskresionêr wees by die uitoefening van arrestasiemagte en wanneer nodig moet hulle die hulp van plaaslike wetstoepassingsowerhede verkry.

Ofskoon personeel normaalweg nie verantwoordelik is vir arrestasies nie kan arrestasies nogtans deur gemagtigde personeel met 'n lasbrief gemaak word wanneer wetstoepassingsagentskappe onwillig of onbekwaam is om die arrestasie van die probasieverbreker uit te voer.

Arrestasies sonder lasbrief word net deur gemagtigde probasie personeel uitgevoer wanneer "... within the periode of probation, a probation supervisor believes that a probationer under his supervision has violated his probation in a material respect ..." (Georgia Standard Operational Procedures III - B - 7 - 0000 : 4).

Daar bestaan altyd potensiële aanspreeklikheid/verantwoordelikheid by arrestasies. As gevolg hiervan moet proefbeamptes duidelik daardie aksies verstaan wat 'n arrestasie affekteer.

5.5.2.1 Spesifieke prosedures

Die volgende prosedure is ontwerp om die veiligheid van personeel, die korrektiewe toesig verbreker en ander partye tydens 'n arrestasie te verseker:

- elke korrektiewe toesigverbreker moet as potensiël gevaarlik beskou word ongeag sy vorige rekord en personeel moet altyd die onvoorsiene verwag;
- twee beamptes wat met vuurwapens gemagtig is om arrestasies uit te voer moet optree in elke arrestasie behalwe waar 'n ongewone situasie ontstaan;
- lede wat arrestasie uitvoer moet gewapen wees met vuurwapens behalwe in gevalle waar die dra van vuurwapens verbode is;
- nadat die verbreker meegedeel is dat hy onder arrest is moet hy (die verbreker) vir potensiële wapens gevisenteer word;
- na visentering moet die verbreker met handboei geboei word;

- die verbreker mag nie alleen gelaat word nadat hy onder arrestasie geplaas is nie, maar moet onmiddellik na 'n aanhoudingsentrum verwys word.

Die fundamentele reël is dat die gebruik van geweld so beperkend en noodsaaklik in die omstandighede moet wees om die arrestasie uit te voer.

Indien 'n toesiggeval in die probasiekantoor gearresteer word moet dit so privaat moontlik geskied en behalwe waar dit onafwendbaar is moet die arrestasie gedoen word sonder die kennis van ander toesiggevalle wat in die kantoor mag wees.

Die arrestasie van 'n persoon by sy werk moet sover doenlik vermy word, maar waar daar nie 'n alternatiewe opsie is nie moet die werkgewer se samewerking verkry word. Uit respek vir die werkgewer moet die arrestasie so privaat as moontlik buite die sig van die kliënte of ander werkers gedoen word.

Wanneer 'n toesiggeval by sy huis gearresteer word moet die huis op die normale wyse betree word en moet probasiepersoneel hulself identifiseer. Proefbeamptes is nie gemagtig om die huis met geweld binne te gaan of deure oop te breek of die ongeslote woning te betree indien niemand hul oproep beantwoord nie (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 7 - 0000 : 7).

5.5.2.2 Gebruik van geweld of wapens

Indien 'n situasie ontstaan waar die proefbeampte fisiese geweld op 'n toesiggeval moet toepas, (hoe gering ook al) op 'n mondelingse waarskuwing dat 'n wapen gebruik gaan word, trek van 'n vuurwapen, vuur van 'n vuurwapen of enige ander aanwending van geweld moet die insident onmiddellik aan die hoof proefbeampte/sentrum superintendent gerapporteer word. Die

fundamentele reël is dat die gebruik van geweld of ander beheermaatreël wat aangewend word so beperkend en noodsaaklik in die omstandighede moet wees om die gebruik van geweld te staak. In alle omstandighede sal 'n meer beperkende maatreël slegs gebruik word waar die mins beperkende maatreël reeds gebruik is om die toesiggeval onder bedwang te bring.

Vuurwapens mag slegs gebruik word in situasies waar daar gevaar van dood of ernstige liggaamlike leed ontstaan. Indien tyd dit toelaat moet daar alvorens op die persoon gevuur word 'n duidelike mondelingse waarskuwing deur die proefbeampte gerig word van sy voorneme om op die persoon te vuur (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 7 - 0000 : 7).

* **Gebruik van geweld verslag**

Die gebruik van geweld verslag moet voltooi word deur die probasie personeel indien die gebruik van geweld nodig was gedurende die uitvoering van amptelike werkverpligtinge.

5.5.3 Prosedure om te volg ten opsigte van 'n toesiggeval wat dros

Indien 'n toesiggeval dros en nie opgespoor kan word binne die distrik wat in die probasie rekords aangeteken is nie, moet die proefbeampte die nodige stappe doen om die balans van vonnis te staak.

Die volgende stappe moet geneem word om die staking van vonnis te bewerkstellig nadat 'n lasbrief uitgereik is :

- proefbeamptes moet 'n opvolgaksie op alle uitstaande lasbriewe doen wat nie binne 30 dae terug ontvang word nie;

- lasbriewe moet aandui dat die arrestasie agentskap nie die toesiggeval in die streek kan opspoor nie;
- die effektiewe datum van die "tolling" is die datum waarop die balju of enige ander beamppte die lasbrief terugstuur en aandui "non est inventus". Die oorspronklike lasbrief tesame met die terugvoerdatum sal by die klerk van die hof ingehandig word;
- 'n gesertifiseerde afskrif sal by die klerk van die hof ingehandig word;
- 'n gesertifiseerde afskrif word by die arrestasie agentskap gehou, die datum van die opgawe word noukeurig deur die proefbeamppte in die proefbeamppte se state aangeteken;
- die tydperk vanaf die datum van die terug ontvangs van die lasbrief tot die datum wat die toesiggeval by die proefbeamppte aanmeld/ gearresteer word, word nie gekrediteer deur die hof as tydperk onder probasie gedien nie (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 7 - 0000 : 8).

In alle gevalle van drosting neem die voorsittende beamppte (vonnisopleggende regter) die finale besluit ten opsigte van enige tyd wat gekrediteer of weggeneem word. Hierdie besluit sal ten alle tye 'n deel uitmaak van die bevel van herroeping of enige ander bevel wat die vonnis reaktiveer. Die regter gee egter die finale besluit ten opsigte van enige veranderings in die datum van die vonnis.

5.5.3.1 Herroeping van vonnis

5.5.3.2 Petisie vir die herroeping van vonnis

Die toesiggeval word slegs met 'n kennisgewing van verskyning voor die hof bedien nadat die petisie deur die regter onderteken is. Die toesiggeval teken op 'n oorspronklike bevel en word van 'n afskrif voorsien. Die meeste kantore gee 'n 72 uur geskrewe kennisgewing, maar daar is nie 'n spesifieke tyd volgens wet vasgestel nie. Alvorens die herroepings saak 'n aanvang neem moet die proefbeampste die saak met die distriksprokureur of sy assistent bespreek wat die saak in die hof sal aanbied. Indien die toesiggeval gearresteer was en in bewaring is moet die proefbeampste reëlins met die balju se kantoor tref om die toesiggeval na die hof te vervoer. Gedurende die verhoor moet die proefbeampste spesifieke aanbevelings maak vir of teen herroeping (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 8 - 0000 : 1).

5.5.3.3 Gedeeltelike herroeping van vonnis

Nadat 'n herroepingsverhoor gehou is kan die hof beslis dat slegs 'n gedeelte van die oorblywende vonnis herroep word. Volle krediet word egter gegee vir die tydperk wat herroep word.

5.6 Eerste oortreders herroepings

'n Eerste oortreder is net so onderworpe aan arrestasie vir verbreking van probasie as 'n gewone toesiggeval. Die uitsondering is egter dat eerste oortreders se probasie nie tegnies herroep word soos in gewone probasie gevalle nie want "... rather, the offender is adjudicated guilty and sentence is imposed with credit given for time already served on probation or in prison" (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 8 - 0000 - 2).

Na die verhoor kan die regter die status van die eerste oortreder behou en hy mag spesiale voorwaardes daaraan toevoeg. Andersyds kan die regter die eerste oortreder skuldig bevind en die maksimum vonnis volgens wet vir die oorspronklike oortreding opleë, onderhewig daaraan dat krediet gegee word vir die tydperk wat alreeds in die gevangenis of onder probasie uitgedien is. Indien die eerste oortreder skuldig bevind word aan die oorspronklike oortreding waarvoor hy aangekla is word die kriminele oortreding as 'n vorige veroordelings aangeteken en word sy siviele regte daardeur benadeel.

5.7 Oorplasing van jurisdiksie in herroepings vervolgings

Wanneer 'n toesiggeval sy probasie voorwaardes verbreek in 'n ander distrik as die waarin hy gevonnissen is, mag 'n herroepings vervolging in 'n hof van ekwivalente, oorspronklike strafjurisdiksie ingestel word onderhewig daaraan dat die vonnisopleggende hof 10 dae skriftelike kennis gegee word ten opsigte van die meriete van die herroepings, vervolging (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 8 - 0000 : 3).

Normaalweg doen die meeste vonnisopleggende hofe afstand van die tien dae wag tydperk vir vervolging, en verleen onmiddellike toestemming, ten einde die supervisie distrik in staat te stel om met die verhoor voort te gaan.

In sake waar die probasie herroep is in 'n distrik anders as die distrik van oorspronklike vonnisoplegging word 'n vasgestelde prosedure ten opsigte van die hantering van verbrekings gevolg want: "... the county revoking probation may record the order of revocation in the judge's minute docket, which recordation shall constitute sufficient permanent record of the proceedings in that court" (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 8 - 0000 : 3). Die klerk van die hof stuur een afskrif van die

herroepingsprobasiebevel aan die departement. Die herroepingsprobasiebevel dien as magtiging vir tydelike gevangesetting. Die oorspronklike herroepingsprobasiebevel word na die distrik van oorspronklike vonnisoplegging gestuur. Die klerk van die hof van die distrik waar die vonnis aanvanklik opgelê is, is verantwoordelik om die formele gevangesetting aan die departement te rig.

Jurisdiksie kan nie ten opsigte van eerste oortredergevalle vir herroepings vervolging oorgeplaas word nie want " ... the sentencing court retains jurisdiction and revocation proceedings are for adjudication of guilt and sentencing" (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 8 - 0000 : 3).

5.8

Voorvonnisondersoeke

Die inligting wat deur die proefbeampte ingewin word, word in 'n formele verslag vervat en word in aanmerking geneem deur die gevangenisowerheid, vonnis hersieningspaneel, paroolraad, afwendingsentrum se raadgewer of die supervisie proefbeampte. Die verslag vervul 'n belangrike funksie in die hof want " ... the trial judge is responsible for revealing any matter adverse to influence to (the) defendant and likely to influence (the court's) decision to suspend or probate the sentence to (the) defense counsel ... in advance of the presentence hearing to give the accused an opportunity for explanation or rebuttal" (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 8 - 0000 : 3).

5.8.1

Voorvonnisverslag voor of na pleit

Indien die hof 'n voorvonnisverslag verlang alvorens 'n beskuldigde op 'n kriminele klagte pleit moet die proefbeampte eerstens die beskuldigde en sy regsverteenvoerder 'n magtiging laat teken vir die bekendmaking van inligting. Indien die beskuldigde of sy regsverteenvoerder weier om die magtiging te teken,

word die voorvonnisverslag gestaak en die feit onder die hof se aandag gebring. Indien die hof besluit dat die proefbeampte die voorvonnisondersoek moet voort-sit, moet die proefbeampte weer eens die beskuldigde en sy regsverteenwoordiger 'n magtiging laat teken vir die vrystelling van inligting. Indien die beskuldigde en sy regsverteenwoordiger weereens weier om die magtiging te teken word die feit onder die hof se aandag gebring. Die proefbeampte moet die uiterste versigtigheid aan die dag lê ten einde te verseker dat die verslag gebaseer is op feite en nie opinies of hoorsê nie.

Versoeke vir die uitvoering van voorvonnisondersoeke van een distrik na 'n ander geskied slegs op skrif-telike versoek. In die versoek moet aangedui word teen watter datum die inligting benodig word. Die hoof proefbeampte is verantwoordelik om keerdatus in die verband na te kom (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 11 - 0000 : 2).

5.8.2 Diagnostiese toetsing en sielkundige evaluering

Die probasiedepartement beskik oor slegs beperkte vermoëns om 'n beskuldigde te toets en te evalueer alvorens 'n beskuldigde gevonniss word of daarna. Die meeste distrikte beskik oor veldwerkers of 'n toetsbe-ampte wat die proefbeampte kan assisteer. Die hof kan 'n versoek rig vir 'n sielkundige evaluasie as deel van voorvonnisondersoek of navonnisondersoek of as 'n uitslag van 'n probasie verbrekings verhoor. Sielkun-dige evaluerings kan deur die supervisie probasie beampte versoek word in sekere gevalle wanneer die toesiggeval se gedrag en houding moontlik emosionele of geestelike onstabiliteit openbaar. Hierdie toetse verskaf inligting wat intelligensie, geestelike vertraging, funksioneringsvlak, houdings en gedragdis-funksies openbaar. Hierdie toetse kan ook aandui of 'n persoon neig tot selfmoord, aggressie, 'n ontvlug-tingsrisiko is, verstandelik agter is of dat hy ern-

stige mediese probleme of seksuele identifikasie probleme het (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 11 - 0000 : 7).

5.8.2.1 Verspreiding van voorvonnis en diagnostiese evaluering

Alle voorvonnisonderseke en sielkundige evaluering sal aan die regter bekend gemaak word wat die inligting verlang. Na vonnisoplegging sal die voorvonnisonderzoek en sielkundige evaluering met die uitsondering van die sensitiewe inligting bekend gemaak word aan die proefbeampte, afwendingsentrum, skok aanhoudingseenheid of korrektiewe instelling. Die voorvonnisonderzoek en sielkundige evaluering sal ook bekend gemaak word aan die Georgia vonnisher sieningspaneel en paroolraad wanneer daarvoor versoek (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 11 0000 : 7).

Indien die oortreder 'n vonnis opgelê word wat in 'n korrektiewe instelling uitgedien moet word moet die aanbevelings gedeelte en enige sensitiewe inligting vanuit die voorvonnisverslag verwyder word. Oortreders wat tot 'n tydperk van vyf jaar of meer gevonniss word is daarop geregtig om sy vonnis te laat hersien deur die vonnisher sieningspaneel. Indien 'n oortreder hersiening van sy vonnis verlang sal die vonnisher sieningspaneel vir 'n ligdruk van die voorvonnisonderzoek vanaf die vonnisopleggende probasie kantoor aanvra. Indien 'n voorvonnisverslag voltooi was moet 'n ligdruk van die dokument insluitende sensitiewe inligting en aanbevelings en die sielkundige evaluering indien dit voltooi is, aan die vonnisher sieningspaneel gestuur word.

Indien 'n oortreder tot gevangenisstraf gevonniss word kan die paroolraad 'n afdruk van die voorvonnisonderzoek of sielkundige evaluering aanvra ten einde hom in staat te stel om parool aanneemlikheid te bepaal

(Georgia Standard Operating Procedures III - B - 11 - 0000 : 8).

5.9 Verrigting van gemeenskapsdiens

Gemeenskapsdiens word gedefinieër as 'n voorwaarde van probasie waardeur van 'n oortreder vereis word om werk te verrig waarvoor hy nie vergoed word nie tot voordeel van die gemeenskap. Basiese vereistes vir die wyse waarop die gemeenskapsdiensprogram funksioneer is volgens wetgewing vasgemaak.

5.9.1 Programdoelwitte

Die primêre oogmerke van die gemeenskapsdiensprogram is :

- om 'n koste-effektiewe, gemeenskapsgeoriënteerde program daar te stel vir oortreders wat andersins in die gevangenis aangehou sou word;
- die bevordering van 'n werk ingestelde benadering, wat die oortreder in staat stel om persoonlik betrokke te raak by betekenisvolle projekte in sy eie gemeenskap;
- om 'n verantwoordelikheid vir misdadige gedrag by oortreders te vestig sodat dit die gemeenskap bevoordeel;
- om 'n hoogs sigbare program daar te stel wat gemeenskapsbetrokkenheid impliseer;
- om 'n rehabilitasie georiënteerde program daar te stel ten einde toekomstige misdadige gedrag te voorkom.

5.9.2 Programbestuur

'n Gemeenskapsdiensdeskundige is verantwoordelik vir die gemeenskapsdiensprogram in elke geregtelike area. Die hoof proefbeampte is verantwoordelik om algemene aktiwiteite van die program te moniteer ten einde verantwoordelike uitvoering te verseker. Die distriksdirekteur dien as die senior veld administrateur en is as sodanig verantwoordelik vir die operasionele uitvoering van die program in die distrik. Staatswye program koördinasie, beplanning, ontwikkeling, monitering, deeglikheid en doeltreffendheid word bewerkstellig deur die Staat gemeenskapsprogram koördineerder in die divisie kantoor.

5.9.2.1 Vereistes waaraan gemeenskapsdiensinstellings moet voldoen

Gemeenskapsdiens mag slegs by private en openbare organisasies uitgedien word wat deur die hof goedgekeur is. Ten opsigte van elke instelling wat deur die hof goedgekeur is moet 'n aansoek voltooi word deur die hoof proefbeampte. Die kundige werker op die gebied speel 'n kardinale rol want " ... working with the agency, the specialist will determine agency eligibility, numbers of offenders to be used, type of work to be performed, and the method of supervision" (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 12 - 0000 : 5). Nadat 'n instelling deur die hof goedgekeur is moet die kundige werker 'n rekordhouding sisteem by die instelling instel.

5.9.2.2 Toesiggeval vereistes en oorwegings

Toesiggevalle mag slegs gemeenskapsdiens verrig indien dit as 'n voorwaarde van probasie opgelê is. Voorgenoemde kan geskied as direkte uitvloeisel van vonnisoplegging, as resultaat van 'n herroepings vonnis of as resultaat van 'n afwendingsprogram vereistes. Gemeenskapsdiens kan ook opgelê word in

die plek van 'n gevangenisstraf vonnis of in die plek van 'n hof opgelegde boete/fooi, insluitende gevolgmagtigde boetes.

By inname in die gemeenskapsdiensprogram word die oortreder deur die kundige georiënteer in verband met die programvereistes wat onder andere kan insluit :

- advisering van die toesiggeval ten opsigte daarvan dat plasing in die program 'n uitvloeisel is van 'n spesiale voorwaarde van probasie in pleks van aanhouding;
- die werking van gemeenskapsdiens en laat die toesiggeval dit onderteken;
- 'n oorsig van die gevolge van nie-nakoming van die voorwaardes van gemeenskapsdiens (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 12-0000 : 7).

Die toesiggeval se verantwoordelikhede omsluit :

- die nakoming van die voorwaardes van probasie asook die uitvoering van die werk tot voordeel van die supervisor;
- reël van vervoer van en na die rapporterings area;
- aanvaar aanspreeklikheid vir enige liggaamlike of persoonlike beserings;
- betaling van enige fooie opgelê;
- rapporteer van enige verandering wat die gemeenskapsdienskedule kan beïnvloed aan die deskundige insluitende gesondheidsprobleme wat 'n effek op die vermoë om die werk te verrig mag hê;

- in kennisstelling van die deskundige of die instelling se kontakpersoon indien dit onmoontlik sou wees om te rapporteer (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 12 - 0000 : 7).

In die meeste gevalle is plasing 'n siftingsproses met die doel om die beste moontlike plasing van die toesiggeval by die instelling moontlik te maak. Hierdie stap is 'n noodsaaklike voorsorgmaatreeël om die potensiële risiko van plasing te bewerkstellig. Faktore wat plasing beïnvloed is onder meer :

- omstandighede van die huidige oortreding;
- vorige veroordelings;
- behoefte/risiko assessering;
- huidige werk - 'n toesiggeval se huidige werkskedule moet in aanmerking geneem word wanneer gemeenskapsdiens oorweeg word. Indien die oortreder werkloos is kan hy by 'n instelling geplaas word wat verlengde ure oor 'n korter periode kan akkommodeer;
- ouderdom;
- opvoedkundige vlak;
- vaardigheid;
- fisieke/geestelike vermoëns;
- familie situasie;
- instelling omstandighede - dit omsluit werkuur, tipe werk en aantal ure supervisie beskikbaar.

Nadat die keuringsproses voltooi is en die mening gehuldig word dat die oortreder nie geskik is om in die program te plaas nie moet die hoof proefbeampte of die regter geadviseer en konsulteer word vir verdere hantering van die spesifieke geval. Die gemeenskapsdiensbeampte sal die oortreder spesifieke instruksies gee by watter instansie hy moet rapporteer, die datum en tyd, die kontakpersoon, ensovoorts (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 12 - 0000 : 8).

5.9.2.3 Vertroulikheid van inligting wat aan gemeenskapsdiensinstansies bekend gemaak word

Slegs geringe inligting word aan gemeenskapsdiensinstansies bekend gemaak. Instansies sal nie voorsien word van afskrifte van toesiggevalle se inligting nie. Inteendeel, inligting word slegs op 'n nodig-om-te-weet basis gedeel (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 12 - 0000 : 9).

5.9.2.4 Werkspreeklikheid en versekering

Die normale praktyk is dat gemeenskapsdiensinstellings hul eie versekering moet verskaf om ook voorsiening te maak vir hierdie addisionele blootstelling want "... government is immune to liability and cannot be sued except if it waives immunity by law or judicial decision" (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 12: 0000 : 9 - 10).

Volgens staatswetgewing moet 'n munisipaliteit se potensiële aanspreeklikheid nie verhoog word as gevolg van sy gemeenskapsdiensprogram nie. Die gemeenskapsdiensdeskundige se aanspreeklikheid, risiko en verantwoordelikheid ten opsigte van die toesiggeval wat gemeenskapsdiens verrig is onderworpe aan dieselfde reëls, regulasies en beskerming soos ten opsigte van die administrering van enige ander voorwaarde van probasie. 'n Proefbeampte kan persoonlik aanspreeklik wees ten opsigte van toesiggevalle wat beseer word

wanneer hul hof opgelegde gemeenskapsdiens verrig, maar slegs indien die proefbeampte nie binne die reëls optree nie. 'n Hof wat 'n vonnis van probasie oplê kan van 'n toesiggeval vereis om 'n spesifieke voorwaarde aan te gaan om nie die proefbeampte in sy persoonlike hoedanigheid te dagvaar terwyl hy 'n hof opgelegde gemeenskapsdienswerk verrig nie. Georgia wetgewing maak egter voorsiening vir die afsterwe of besering van 'n toesiggeval weens 'n ongeluk (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 12 - 0000 : 10).

5.10 Intensiewe proeftoesigstelsel

5.10.1 Doelstellings van IPS

Een van die mees effektiewe en erkende alternatiewe vir gevangenisstraf in Georgia is die intensiewe proeftoesigstelsel wat in 1982 geïmplementeer is. Hierdie program het getoon dat ernstige oortreders effektief in die gemeenskap gemoniteer kan word. Erwin (1986 : 17) konstateer dat die basiese idee waarop die intensiewe proeftoesigstelsel berus is "... to increase the heat on probations in order to satisfy public demand for just punishment". Erwin en Bennet is daarom van mening dat die Georgia intensiewe proeftoesigstelsel (IPS) landswye belangstelling onder regsgeleerdes geniet omdat dit twee doelwitte verwezenlik naamlik "... restraining the growth of prison populations and associated costs by controlling selecting offenders in the community at the same time, satisfying to some extent the demand that criminals be punished for their crimes".

5.10.2 Aanleidende redes vir die instelling van IPS in Georgia

Volgens Erwin (1986 : 17) het die Amerikaanse Staat Georgia (soos die meeste ander state in die VSA) 'n ontplofbare groei in gevangenisopname en vonnislengtes

gedurende die 1970's beleef. Ten spyte van massiewe befondsing vir nuwe fasiliteite het die gevangenispopulasie aangehou om kapasiteit te oorskry met gepaardgaande massiewe oorbevolking en ernstige druk op begrotings. Die per kapita aanhoudingsyfer op die tydstip in Georgia was die hoogste in Amerika en selfs hoër as in die voormalige Sowjet-Unie en selfs Suid-Afrika. Die situasie was so erg dat drie voormalige VSA Presidente dit beskryf het as die mees ernstige probleem van hul administrasies : " ... the chronic prison crises as the worst problem of their administrations, one that sapped their energy and soaked up money desperately needed for other worthy projects" (Erwin 1986 : 17).

Alhoewel die regbank aanvanklik onsimpatiek gestaan het en die oorbevolkingskrisis as die probleem van die Departement Korrektiewe Dienste beskou het, het hulle soos wat die situasie vererger het begin om gevaarlike misdadigers gewone probasie op te lê. Hierdie maat-reël was egter nie geslaagd nie en is daar gevolglik na 'n ander alternatief gesoek wat net so effektief as gevangenisstraf was, wat koste-effektief is en wat nie die newe-effekte het wat onskuldige families na welsynorganisasies dwing en minder ernstige oortreders na gevangenis wat vol geharde kriminele is nie (Erwin, 1986 : 70). Aansluitend hierby wys Latessa (1986 : 70) daarop dat gevangenisoorbevolking gelei het tot "... a renewed interest in community based corrections ...". Erwin (1986 : 70) wys verder daarop dat Georgia se IPS uit hierdie krisis van frustrasie ontstaan het en is geformuleer deur die denke van probasie personeel asook die direkte insette van regters.

5.10.2.1 Primêre oogmerke van IPS

Die stelsel van IPS is daarop gemik om twee doelstellings te bevredig naamlik:

- die behoud van gevangenisgetalle, en
- die verskaffing van tevredenheid aangaande genoegsame straf vir oortreders (Petersilia, 1987 : 17).

Insgelyks is die volgende primêre oogmerke tiperend van die IPS stelsel naamlik :

- die voorsiening van 'n koste-effektiewe gemeenskapsupervisie opsie vir oortreders wat andersyds na die gevangenis gestuur sou word;
- die administrering van 'n straf volgens die ernstigheid van die oortreding;
- die beskerming van die gemeenskap se veiligheid deur streng supervisie en die aanwending van 'n risiko kontrole strategie in ooreenstemming met die risiko vlak van die oortreder;
- die inisiëring en instandhouding van 'n doelwit georiënteerde plan van supervisie wat die persoonlike en sosiale rehabilitasie behoeftes van die oortreder aanspreek;
- die bevordering van 'n misdadervrye lewenstyl deur die beklemtoning van programvereistes naamlik werk, gemeenskapsdiens, nakoming van finansiële verpligtinge, behandelingsprogram deelname en alle ander voorwaardes van probasie; en
- die voorsiening van spesifieke ingestelde supervisie, intervensie en toesig oor oortreders wat geïdentifiseerde chemiese afhanklike misbruikers is, of wat ander gespesialiseerde oortreder supervisie benodig wat nie die veiligheid van die gemeenskap bedreig nie

(Georgia Standard Operating Procedures III - B
- 16 - 0000 : 1).

5.10.2.2 IPS administrasie

Elke IPS eenheid bestaan uit 'n proefbeampte en een of meer toesigbeamptes. Die IPS proefbeampte is direk verantwoordelik vir die bedryf van die IPS program en die supervisie van die toesigbeampte wat aan die eenheid toegewys is. Die hoof proefbeampte van elke distrik waarin IPS programme geïmplementeer is moet omsien na algemene aktiwiteite van die eenheid en sal vordering plaaslik moniteer soos bepaal deur die probasie afdeling direkteiewe, beleid en prosedures. Die probasie distriksdirekteur dien as die veldbestuurder en is as sodanig verantwoordelik vir die IPS operasionele uitvoering in sy bepaalde distrik. Hoof proefbeamptes en IPS proefbeamptes verseker dat plaaslike IPS eenhede uitvoering gee aan staatsvrye voorsiening en dat werk aktiwiteite beantwoord aan die bepaalde verwagtinge van die distriksdirekteur. Die staatswye onderhoud en koördinasie van die IPS program bring gesentraliseerde programbeplanning en ontwikkeling, monitering en effektiewe/doeltreffende analise mee (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 2).

5.10.2.3 Primêre pligte en verantwoordelikhede van 'n IPS span

Die proefbeampte II (Intensiewe Proefbeampte) is die primêre gevallebestuurder van oortreders wat tot intensiewe probasie supervisie gevonniss is en voer sy pligte uit onder die direkte toesig van die distriks-hoof proefbeampte. In die uitvoering van verantwoordelikheid wissel sy pligte, maar omsluit dit die volgende :

- tree op as spanbestuurder en moniteer aktiwiteite van spanlede om te verseker dat gevalleladings 'n optimum vlak van behandeling en toesig ontvang;
- koördineer die deurlopende proses van identifisering van oortreders vir plasing in die IPS program, koördineer alle keuring vir program aanvaardings en beraadslaging om die vordering van diegene onder IPS te bespreek;
- identifiseer behandelingsbehoefte en koördineer denke ten einde in individuele en familieledes se behoeftes te voorsien;
- moniteer die insameling van voorvonnisinligting en samestelling van verslae;
- die uitvoering van huis monitering binne spesifieke tydperke wat in ooreenstemming is met program fase vereistes;
- hanteer alle hofverwante pligte soos die voorbereiding van misdaadverslae, samesprekings met regters vir die bespreking van potensiele oortreders vir plasing in die IPS en vordering deur die fases van supervisie en herroepingsverhore;
- verseker behoorlike gevallelading administrasie deur alle spanlede en die tydigse indiening van alle maandelikse verslae;
- koördineer gemeenskapsinligting en openbare betrekkings met alle regeringsagentskappe, private klubs, kerkgroepe en verwysing na agentskappe om die program te bevorder;

- tree as skakelpersoon op tussen die IPS program en die hof, ander proefbeamptes, regters en hofbevelagentskappe in gevalle waar oortreders oorweeg word vir of plasing onder korrek-tiewe toesig;
- verseker die invordering van boetes, restitu-sie, toesigfooie en enige hof opgelegde fooie;
- verseker dat werkplasing weekliks nagegaan word;
- koördineer aktiwiteite wat verwant is aan gemeenskapsdiensvereistes;
- koördineer alle aktiwiteite van intensiewe probasie supervisie deur deurlopende konsulta-sie met die distrikshoofproefbeampte;
- voorsien inligting aan die afwendingsprogram koördineerder deur middel van standaard en spesiale versoek verslae (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 2 - 3).

Die probasie toesigbeampte verrig sy take direk onder die supervisie van die intensiewe probasiebeampte. Die beampte het algemene verpligtinge vir die uitvoe-ring van die voorwaardes van probasie. Sy pligte omsluit onder andere die volgende :

- toepassing van huisarres, voorsiening van plaaslike agentskappe van 'n lys van alle toesiggevalle wat onder IPS is, weeklikse kontrole uitoefen ten opsigte van arrestasie rekords, aantekening van alle intensiewe probasie supervisie op rekords en verseker dat nagaan van werkplasing gedoen word;

- voorsien 24 uur toesig deur die dag, nag, naweekbesoeke en telefoon kontakte;
- moniteer en dokumenteer gemeenskapsdienswerk;
- verleen bystand in die voltooiing van voorvonnisondersoeke en neem deel in die keuring van oortreders vir die aanvaarding van programinsluiting, verleen hulp in die voorbereiding van misdaadverslae;
- neem deel in die beraadslaging om 'n oortreder se vordering te moniteer en die gereedheid om te wissel in die fases van supervisie;
- besoek die oortreder tuis in samewerking met die probasie beampte II binne die tydskedule van sy betrokke programfase vereistes;
- identifiseer verantwoordelike individue in die toesiggeval se gemeenskap en verkry hul bystand in die monitering van die toesiggeval se aktiwiteite en in die voorsiening van positiiewe onderhoud;
- reël vir urine en alkoholontleding toetse wanneer nodig;
- instandhouding van behoorlike gevalle dokumentering in ooreenstemming met beleid;
- staan probasiebeampte II by soos opgedra (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 4).

5.10.3 IPS gevalleladinginhoud

A : Standaard IPS program sonder 'n huisarres komponent :

Een (1) probasiebeampte en toesigbeampte : 25 gevalle.

Twee (2) probasiebeamptes en twee (2) toesigbeamptes : 40 gevalle.

B : IPS program met 'n huisarres komponent :

Een (1) probasiebeampte en twee (2) toesigbeamptes : 40 gevalle.

Twee (2) probasiebeamptes en drie (3) toesigbeamptes : 55 gevalle.

Binne die raamwerk van die personeel/toesiggeval konfigurasie vir huisarres, moet die totale van toesiggevalle in die huisarresfase van IPS beperk word tot 15 op enige gegewe tydstop.

Addisioneel moet die aantal toesiggevalle in die huisarresprogram ongeag die fase nie 25 oorskry nie (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 4).

5.10.3.1 IPS gevallekeuring

Basiese probasiebeamptes word aangemoedig om aanbevelings aan die voorsittende beampte (vonnisopleggende regter) te maak vir plasing in IPS na konsultasie met IPS probasiebeamptes oor die geskiktheid van die oortreder om in die program geplaas te word. Proefbeamptes verbonde aan die intensiewe proeftoesigstelsel moet deurlopend oortreders wat gevangenisstraf uitdien keur vir insluiting in die IPS program. Waar geskikte kandidate geïdentifiseer word moet versoek

aan die voorsittende beampte (vonnisopleggende regter) gerig word vir die wysiging van die gevangenisstraf-vonnis na inskakeling by die IPS program. Die volgende kriteria geld vir die insluiting van 'n oortreder in die IPS program:

- 'n vlak van persoonlike en sosiale rehabilitasie benodig en risiko vir die veiligheid van die gemeenskap onder basiese probasie is, maar wat nie in 'n meer beperkende omgewing soos 'n afwendingsentrum of 'n spesiale alternatiewe aanhoudingsentrum aangehou hoef te word nie (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000: 5);
- oortreders wat nie gewelddadige oortredings begaan het nie en reeds 'n vonnis van gevangenisstraf opgelê is;
- wat nie 'n wesentlike gevaar vir die gemeenskap inhou nie.

5.10.3.2 IPS vonnisoplegging

Vonnisopleggende metodes beskikbaar vir plasing in die IPS program is direkte vonnisoplegging herroepingsvonnis en na-vonnisoplegging.

5.10.3.3 Oortreders direk gevonniss tot IPS

In Georgia is die IPS program aan die howe beskikbaar as 'n vonnisopsie want "... ideally, IPS probationers are first sentenced to imprisonment and then diverted to probation, many judges sentence directly to IPS" (Tonry, 1990 : 177). Dit is belangrik dat 'n oortreder wat in die IPS program geplaas is (deur 'n direkte vonnis) voldoen aan die kriteria vir program insluiting en geïdentifiseer word as 'n oortreder wat by afwesigheid van IPS gevangenisstraf opgelê sou word. Dit is essensieël dat vonnisopleggende regters kennis

het en die keuring vir die program verstaan alvorens oortreders direk tot IPS gevonniss word. Alvorens finale aanvaarding in die IPS program geskied, word aanbeveel dat die oortreder gekeur word vir geskiktheid. Inligting wat oorweeg behoort te word omsluit :

- omstandighede van huidige oortreding. Alhoewel 'n oortreder se misdaad nie uitermate gewelddadig mag voorkom nie, mag ondersoek in die omstandighede dui op versagtende omstandighede wat in oorweging geneem behoort te word;
- indien daar by die nagaan van die oortreder se rekord blyk dat hy tot aanranding neig of andersins 'n risiko vir die gemeenskap is, mag uitsluiting van deelname uit die program 'n uitgemaakte saak wees;
- risiko en behoeftetellings : Die behoefte en risikotellings is belangrik in die bepaling van die oortreder se potensiële risiko vir die gemeenskap. 'n Hoë of maksimum telling op risiko mag program uitsluiting tot gevolg hê terwyl 'n hoë of maksimum telling op behoeftes 'n aanduiding is van 'n bestemde oortreder vir 'n afwendingsprogram;
- betrokkenheid by dwelms en alkohol. Indien die huidige oortreding of verbreking dwelm of alkohol verwant is, maar dit nie sodanig is dat gemeenskaps supervisie onmoontlik is nie, moet die voorsittende beampte (vonnisopleggende regter) versoek word om die oortreder spesifiek te vonnis tot plasing in die huisarresprogram van die IPS;

- die oortreder se gewilligheid om deel te neem aan IPS : gedurende die uitvoering van die keuring, moet die probasiepersoneel die oortreder met 'n bondige oorsig van die intensiewe supervisie program se houding teenoor intensiewe toesig toets. Indien die oortreder gevangenisstraf verkies, sal hy moontlik goed vaar in 'n afwendingsprogram en moet dus uitgesluit word van oorweging;
- geestelike status : Indien 'n oortreder tekens van emosionele onstabiliteit toon mag dit nodig wees om 'n sielkundige evaluasie te maak ten einde 'n finale besluit oor IPS plasing te maak (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 5).

5.10.3.4 Herroepingsvonnis

Wanneer 'n oortreder nie bevredigend onder basiese probasie supervisie vorder nie, soos duidelik blyk uit tegniese verbrekings van probasie of op grond van mindere nuwe oortredings mag dit nodig wees om die oortreder na die hof terug te stuur vir 'n herroepingsverhoor. In menige gevalle kan strenger supervisie soos IPS aangewend word in die plek van gevangenisstraf. Indien die probasiegeval 'n geskikte kandidaat vir IPS blyk te wees moet die huidige probasiebeampte met die IPS eenheid probasiebeampte konsulteer om die kandidaat se geskiktheid vir IPS te bepaal. Dit is noodsaaklik dat inligting in verband met plasing geanaliseer word want "... a recommendation for IPS placement should be consistent with program inclusion criteria and caseload capacity along with review of those negative behaviours that are the basis for returning the probationer to court" (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 6).

5.10.4 Afwending na vonnisoplegging

Na vonnis afwending na IPS geskied wanneer oortreders wat alreeds 'n vonnis van aanhouding ontvang het gekeur word om hul geskiktheid vir die IPS program te bepaal. Sodanige keuring word in die reël deur IPS personeel uitgevoer. Indien die gevonniste oortreder as geskik vir IPS beskou word, word 'n aanbeveling aan die voorsittende beampte (vonnisopleggende regter) gemaak dat die oorspronklike vonnis na IPS gewysig word. Indien die oortreder 'n probasiegeval is wie se verbreking spruit uit 'n dwelm- of alkohol verwante oortreding/verbreking moet die vonnis spesifiek gewysig word om die individu in die huisarres kategorie van die IPS te plaas.

5.10.4.1 Toewysing van IPS gevalle

By inname in die IPS eenheid vir supervisie moet 'n vonnis van probasie sodanig wees dat alle algemene en spesifieke voorwaardes van die oortreder se supervisie gespesifiseer word. Die vonnis van probasie moet die spesifieke voorwaardes van IPS opsom.

5.10.4.2 Eerste aanmelding en klassifikasie prosedure

Die IPS eenheid verantwoordelik vir gevalle supervisie sal by amptelike ontvangs van 'n IPS geval die volgende prosedures uitvoer :

- 'n aanvanklike behoefte/risiko assessering sal deur IPS personeel ten opsigte van alle gevalle wat tot IPS gevonniss is voltooi word hetsy hulle voorheen tot IPS gevonniss is of nie;
- 'n gevallielading geskiedenis sal voltooi en aangestuur word na die data-insamelingseenheid, probasie afdeling, vir die invoer van die bestemde gevalle data op die "Law Enforce-

ment Data System" (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 7).

5.10.4.3 Probasië oriëntasie ten opsigte van IPS/IPS huisarres

Oriëntasie ten opsigte van die program behoort onmiddellik na die plasing van die toesiggeval onder supervisie plaas te vind en kan familieleden en ander belanghebbende persone insluit. Oriëntasie vind op 'n een-tot-een basis en op 'n georganiseerde wyse plaas wat voorsiening maak vir die probasiëgeval se inset en dien as die begrip formulering met die probasiëgeval. ('n Resultaat-geörienteerde plan van supervisie).

Prosedures. Die probasiëgeval moet adviseer word dat sy plasing onder IPS geskied in plaas van aanhouding. Stappe in die oriëntasieproses omsluit:

- die probasiëgeval word van 'n afskrif van sy probasiëvonnis voorsien en die standaard voorwaardes van probasie en alle spesiale voorwaardes word verduidelik;
- die probasiëgeval se handtekening word vereis op die reëls en regulasies waardeur hy erken dat hy dit verstaan en daarmee vertrou is. Een (1) afskrif word aan die probasiëgeval voorsien en die ander afskrif word op sy lêer geliasseer;
- die probasiëgeval word mondelings ingelig ten opsigte van die oorsig van die program, insluitende standarde van supervisie, fases van supervisie, rolle van die probasiëbeampte en die toesigbeampte, beloning vir positiewe vordering en dissiplinêre alternatiewe vir die voldoening aan die program;

- gedurende die eerste onderhoud word die behoefte-/risikoverslag voltooi indien dit nie voorheen gedoen was nie;
- indien behoefte aan sielkundige evaluering geïdentifiseer is, moet verwysing na die kundige gedoen word;
- die toesiggeval word voorsien van geskrewe instruksies waarin die volgende rapporteringsdatum en tyd vervat is asook afsprake by die raadgewing/behandeling agentskappe;
- die opstel van 'n aanvanklike, geïndividualiseerde supervisieplan volgens die toesiggeval se behoeftes wat gebaseer is op die behoefte-/risikoverslag, ander beskikbare inligting, rapporteringskedule, huisarresure en gemeenskapsdiensure;
- van elke toesiggeval word vereis om drie afskrifte van die IPS reëls en regulasies aan die einde van die oriëntasieproses te onderteken. Hierdie dokumente sal as bevestiging dien dat die toesiggeval die vereistes van die IPS/huisarres eenheid, soos van toepassing op die spesifieke individu ontvang het en dat dit met hom bespreek was (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 8).

5.10.4.4 Standaarde van supervisie

Elke toesiggeval wat onder intensiewe supervisie geplaas is word streng volgens neergelegde standarde gemoniteer want "... IPS calls for increased awareness of the activities of each probationer" (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 8). 'n Groot premie word ook op gemeenskapsbetrokkenheid geplaas want "... each IPS unit is encouraged to utilize the information made available on the

probationer from individuals and agencies who are associated or have involvement with the probationer ...". (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 8). Die standaard vlak van IPS sowel as die huisarresvlak is opgedeel in drie fases van supervisie en aan elke fase word sekere afnemende beperkings van programvereistes vasgemaak. Enige afwyking van die volgende standarde van supervisie moet deur die hoof probasiebeampte skriftelik goedgekeur word. Afwykings word slegs in uitsonderlike gevalle goedgekeur.

★

Fase 1 : Standaard vlak

Toesiggevalle wat aan IPS onderwerp word vir oortredings/verbrekings nie-verwant aan alkohol of dwelm gebruik sal vir 'n tydperk van drie (3) maande gemoniteer word onderhewig aan die volgende :

- aanvanklike kontak sal met die toesiggeval se familie gemaak word binne die eerste tien dae van supervisie om die intensiewe supervisie-program te verduidelik, personeel se verwagtinge rakende die toesiggeval se deelname in die program en die familie se samewerking te verkry ten einde afwending suksesvol te verseker;
- oog-tot-oog kontak met die toesiggeval. Die intensiewe span sal vier oog-tot-oog kontakte per week met die toesiggeval maak waarvan ten minste een gedurende die aand moet wees. Periodieke naweekoriëntasie word ingesluit. Van die intensiewe span word verwag om persoonlik met elke oog-tot-oog monitering kontak te maak.

Kollaterale kontakte met individue wat eerstehandse kennis van die toesiggeval se aktiwiteite het kan die intensiewe span van kennis van die toesiggeval se aktiwiteite voorsien wat beide die toesig en die rehabilitasie van die oortreder sal help.

Werk bevestiging (een keer per week). Die intensiewe toesigbeampte moet ten minste een keer per week kontak maak met die werkgewer om die toesiggeval se werk aanslag te bepaal. Dit kan gedoen word deur telefoniese kontak met die werkgewer of direkte besoek. Voltydse skoolbywoning mag 'n substituent vir werk wees onderworpe daaraan dat die toesiggeval bevredigende werk lewer. Wanneer die toesiggeval sy studies staak sal van hom verwag word om werk te bekom.

Bevestiging van werkaansoeke deur die toesiggeval. Ofskoon die primêre verantwoordelikheid vir indiensplasing dié van die toesiggeval is kan IPS personeel advies gee ten opsigte van die soek en verkryging van werk. Die werklose toesiggeval is veronderstel om bevestiging van aansoeke om werk elke weeksdag voor te lê, behalwe waar die IPS proefbeampte anders gelas. Bevestiging kan op verskillende wyses gedoen word :

- daar kan van die toesiggeval vereis word om duplikaat aansoeke van die agentskap, besigheid ensovoorts waar hy om werk aansoek gedoen het in te dien;
- die toesiggeval moet 'n bevestiging van aansoek om werk van die betrokke firma indien;
- die instansie waar die toesiggeval beweert dat hy aansoek gedoen het kan getelefoneer word.

Huisarres : Die hof wat vonnis oplê kan die huisarres beperkings in die probasiebevel gee, maar tensy dit anders deur die hof gelas moet die toesiggeval outomaties nie later as 20h00 terug by sy woning wees. Hy

mag nie sy woning verlaat voor 06h00 die volgende dag nie. Die IPS personeel mag volgens hul diskresie meer beperkende huisarresure instel. Afwykings mag in sekere individuele situasies nodig wees. Enige afwyking van die huisarresure moet egter deur die IPS probasiebeampte gemagtig word. IPS personeel sal ten minste maandeliks deur middel van 'n kombinasie van telefoonkontakte en huishesoeke moniteer of toesiggevalle hul voorwaardes nakom. Hierdie huisarresmonitering is addisioneel tot die weeklikse oog-tot-oog kontakte.

Wetstoepassings-inkennisstelling : 'n Lys van alle toesiggevalle wat onder intensiewe supervisie is word minstens maandeliks aan wetstoepassings agentskappe voorsien ten einde volledige toesig te verseker (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 10).

Plaaslike rekordkontroles : Die IPS span moet 'n weeklikse kontrole uitoefen ten opsigte van arrestasie rekords ten einde te verseker dat die oortreder arrestasie vry is.

Dwelm- en alkoholkeuring : Beide willekeurige en vermoede/verdag dwelm/alkohol toetse word uitgevoer as 'n wyse van assessering van die toesiggeval ten einde te verhoed dat hy chemiese middels gebruik en om sodanige gebruik vas te stel.

*

Gemeenskapsdiens

Die probasiebevel moet die minimum aantal ure van gemeenskapsdiens wat vereis word aandui. Alle toesiggevalle onder die standaard IPS moet 'n minimum van 50 ure gemeenskapsdiens in fase I voltooi. Monitering van gemeenskapsdiens word deur die intensiewe span gedoen. Van 'n werklose toesiggeval word vereis om daaglikse gemeenskapsdiens te doen soos deur die

intensiewe probasiebeampte aangedui behalwe waar spesiale omstandighede bestaan.

* Fase I : Huisarresvlak (minimum van drie maande)

Die eerste kontak moet met die inwoners van die huishouding gemaak word waar die oortreder sy huisarres uitdien binne drie dae na die aanvaarding van gevalle supervisie. Die huisinwoners sal volledig ingelig word in verband met die status van die probasiegeval, verwagtinge van sy programdeelname en alle fasette van huisarresvereistes.

Huisarres in die probasiegeval se huis : 'n IPS probasiegeval in die huisarresprogram word beperk tot sy huis met uitsluiting alleenlik soos vooraf goedgekeur deur die IPS span vir :

- verantwoordelikheid teenoor sy werk wat onder andere insluit bevestiging van werksure, werk aansoeke, reistyd en werkopleiding;
- die bywoning van geskeduleerde, georganiseerde behandelingsprogramme ten einde die probasiegeval se spesifieke geïdentifiseerde behoeftes te bevredig;
- aandag skenk aan essensiële aktiwiteite wat nodig is vir persoonlike welsyn, soos mediese/tandheelkundige behandeling, verbruikersaktiwiteite, wetlike en finansiële vereistes ensovoorts.

Kontak vereistes : Daaglikse kontak met die toesiggeval word vereis, deur gebruikmaking van 'n kombinasie van oog-tot-oog, telefoon en indirekte (kollaterale) kontak vir volvoering van hierdie vereiste. IPS personeel het beperkte diskresie om hierdie vereiste uit te voer, behalwe dat :

- twaalf (12) van die vereiste kontakte in een maand periode moet oog-tot-oog kontak wees, op naweke (tussen 18h00 op Vrydae en middernag op Sondag);
- tot tien (10) van die vereiste kontakte in een maand periode kan by wyse van die telefoon of indirekte kollaterale kontak wees; en
- die oorblywende moet oog-tot-oog kontak gedurende werksdae/weeksdag gedurende nagtelike ure wees.

Verifiëring van werk (een keer per week). Die IPS probasiebeampte moet ten minste maandeliks kontak met die werkgewer maak om die toesiggeval se vordering te monitor. Dit kan plaasvind deur middel van 'n telefoongesprek met die werkgewer of 'n besoek by die werk.

Die werklose toesiggeval onder huisarres word slegs kort, hoogsgekonsentreerde tydperke toegelaat om werk te soek. Die probasiebeampte speel ook 'n rol om die werklose toesiggeval in 'n werk te probeer plaas want "... specific sites and frames for job search will be co-ordinated and approved in advance," en "... verifications that contact has been made with a prospective employer must occur ..." (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 12).

Dwelms- en alkoholkeuring : 'n Hoë premie word hierop geplaas en dit begin by aanvang van supervisie en geskied gereeld daarna.

Behandeling en raadgewing : Binne 30 dae na aanvang van huisarresplasing moet die probasiegeval in spesifieke behoeftegerigte behandeling/raadgewing geplaas word. Die erns van onmiddellike geïdentifiseerde behoeftes sal die prioriteit van dienste benodig en

die tydperk bepaal waarin die toesiggeval sy raadgeving/behandeling begin bepaal.

Daaglikse aktiwiteitskedule : Elke toesiggeval sal in samewerking met IPS personeel 'n daaglikse aktiwiteitskedule ontwerp wat 'n roetine volgorde en verloop van daaglikse aktiwiteite uiteensit. Hierdie skedule vorm die basis waarop uitvoering van program aktiwiteite gegee word deur die toesiggeval. Afwydings en veranderings in daaglikse aktiwiteitskedule geskied slegs met vooraf goedkeuring van die IPS probasiebeampte.

Verdiende voorregte : Die beperkings opgelê deur huisarres is opsetlik streng. Nietemin word dit erken dat periodieke, verdiende voorregte aanleiding kan gee tot beter samewerking en vordering aan die kant van die toesiggeval. Om die rede kan die IPS probasiebeampte goedkeuring verleen dat die toesiggeval (onderhewig aan sy houding en vordering) die volgende op 'n weeklikse basis geniet:

- Na 30 dae van huisarres, kan aan die toesiggeval 'n drie ure pas toegestaan word na 'n goedgekeurde aktiwiteit/bestemming.

Sodanige pas word op Sondag toegestaan en dit begin en eindig gedurende die daglig ure. Daar moet redelike versekering wees dat die toesiggeval die pas sal gebruik op sodanige wyse in ooreenstemming met bestaande beperkings ten opsigte van die gebruik van chemiese middels, onwettige gedrag, negatiewe persoonlike assosiasie of ander skadelike aktiwiteite. Die probasiebeampte kan van die toesiggeval vereis om 'n verantwoordelike persoon te identifiseer om hom te begelei ten einde minstens beperkte verantwoordelike gedrag te verseker. Die IPS personeel kan volgens diskresie sodanige passe elke agtereenvolgende naweek aan die toesiggeval toestaan.

Na voltooiing van 60 dae van huisarres mag die toesiggeval tot vier (4) ure naweekpas as voorreg verleen word. Indien werkverpligtinge of ander wetlike omstandighede die toesiggeval verhinder om sy pas voorregte op 'n Sondag te neem kan die IPS probasie-beampte sy diskresie gebruik en die pas op 'n ander alternatiewe dag toestaan. 'n Geldige pas goedkeuring moet in die besit van die probasiebeampte wees op enige tydstip wanneer die voorreg uitgeoefen word. Na gebruik moet die pas teruggehandig word vir liassering op die toesiggeval se lêer. Die IPS personeel sal die pas voorreg deeglik moniteer, vernaamlik deur tyd af te dwing en die voorkoming/beperking plaas op die gebruik van dwelmmiddels.

* Fase II : (Minimum van drie maande)

Na voltooiing van 'n tydperk van drie (3) maande supervisie onder of standaard IPS of huisarres mag die toesiggeval geklassifiseer word in die mins beperkte fase van supervisie. Daar moet egter positiewe reaksie tot fase I supervisie wees soos die aanwesigheid van stabiele werk, programdeelname, afwesigheid van ernstige verbrekings van IPS reëls en regulasies; vordering in die kontrole van dwelms, ensovoorts. Addisioneel vir diegene in die standaard IPS vlak moet 'n minimum van 50 uur gemeenskapsdiens voltooi wees. Supervisie standaarde in fase II sluit in :

- **Oog-tot-oog kontak** : Drie (3) maal per week waarvan een (1) gedurende die aand ure moet geskied. Werksbevestiging is dieselfde soos in fase I.
- **Huisarres** : Nie later as 23h00 en eindig nie later as 06h00 nie. 'n Minimum van een onreëlmatige huisarres nagaan sal elke maand gemaak word addisioneel van week tot week oog-tot-oog kontak vereistes.

- Gemeenskapsdiens : Minimum van 30 ure vir standaard IPS en 50 ure vir huisarresvlak (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 14).
- Nagaan van arrestasie rekord : Soos in fase I.
- Wetstoepassing inkennisstelling : soos in fase I.
- Deurlopende deelname in behandeling/raadgewing program : na goeddunke deur behandeling/IPS lede.

5.11 Oorplasing van gewone supervisie

Indien beslis word dat 'n IPS toesiggeval aan die programvereistes voldoen het, volgens die graad wat vereis word vir oorplasing na gewone probasie word die volgende stappe gedoen :

- die IPS probasie vorderingsverslag en 'n bevel vir die beëindiging van intensiewe probasie en oorplasing na gewone probasie word aan die hof gestuur vir goedkeuring/magtiging;
- wanneer die toesiggeval vanaf intensiewe supervisie na gewone probasie oorgeplaas word, word 'n IPS behoefte/risiko herassesseringsverslag voltooi. Indien die toesiggeval 'n telling van meer as 25 behaal word hy volgens maksimum standaard gemoniteer. Indien hy 'n telling van minder as 25 behaal word hy volgens hoë standaard gemoniteer. Na ses maande van monitering volgens maksimum of hoë standaard word die toesiggeval weereens herassesseer en die werklike telling bepaal die vlak van supervisie.

5.11.1 Oorplasing tussen distrikte

By geleenthede mag geskikte kandidate in intensiewe supervisie wat binne ander distrikte bly waar 'n intensiewe supervisieprogram bestaan geïdentifiseer word deur plaaslike probasiebeamptes. Dit mag in sodanige omstandighede noodsaaklik wees om die intensiewe span in die kandidaat se distrik van sy woonplek die geleentheid te gee om die kandidaat te oorweeg vir hulle program.

Die volgende prosedure word deur die vonnisopleggende distrik gevolg vir wysiging van die vonnis :

- kontak die vonnisopleggende regter om te verseker dat die oorplasing goedgekeur word;
- voorsien na- of voorvonnisinligting, insluitende sielkundige inligting indien beskikbaar;
- omlyn enige spesiale voorwaardes van die vonnis ten einde te bepaal of bestemde behandeling beskikbaar is in die toekomstige distrik;
- na hersiening van die inligting het die toekomstige/aanstaande intensiewe probasie supervisie distrik die opsie om die kandidaat te aanvaar of af te wys;
- indien aanvaar, voltooi die vonnisopleggende distrik 'n kennisgewing vir oorplasing waarin die toesiggeval opdrag gegee word om dieselfde dag indien moontlik by die ontvangs distrikskantoor aan te meld;
- die vonnisopleggende distrik is verantwoordelik vir die afsending van gesertifiseerde afskrifte van die oorspronklike aanklagakte, vonnis en wysigings aan intensiewe probasie na

die aanhoudingsentrum ten einde hul bewus te maak van die afwending en te verhoed dat hul 'n lasbrief vir arrestasie uitreik. Die intensiewe probasiebeampte in die ontvangs distrik sal die reëls en regulasies van intensiewe probasiesupervisie met die toesiggeval hersien asook die daarstelling van 'n huisarres en behandelingsplan volgens plaaslike distriks prosedures (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 15).

Wanneer 'n voorsittende beampte (vonnisopleggende regter) 'n oortreder direk tot intensiewe supervisie vonnis, en die oortreder in 'n ander distrik woon wat 'n intensiewe supervisieprogram het, moet die probasiepersoneel van die vonnisopleggende distrik die volgende prosedures volg :

- probasiepersoneel van die vonnisopleggende distrik moet die supervisor in die aanstaande IPS distrik kontak om vas te stel of akkommodasie beskikbaar is en of toesighouding uitgeoefen kan word;
- indien akkommodasie nie beskikbaar is nie of daar probleme is om uitvoering te gee aan spesiale voorwaardes opgedra, moet die probasie personeel in die vonnisdistrik die betrokke hof kontak. Die verskillende probleme om die vonnis uit te voer moet verduidelik word en redelike vonnis alternatiewe moet aangedui word.

Indien die vonnisopleggende hof voortgaan om te eis dat die oortreder onder intensiewe probasie geplaas word, moet die volgende stappe geneem word :

- voorsien na- of voorvonnisinligting, insluitende sielkundige inligting indien beskikbaar aan die ontvangsdistrik, die vonnisopleggende distrik moet 'n kennisgewing van oorplasing uitreik om die toesiggeval opdrag te gee om nog dieselfde dag tydens kantoorure by die intensiewe span te rapporteer om huisarres vas te maak;
- die intensiewe probasiebeampte in die ontvangsdistrik sal die reëls en regulasies van intensiewe supervisie hersien en huisarres en 'n behandelingsplan vasstel volgens plaaslike behoeftes (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 16).

5.11.2 Gemeenskapsdiens

Gemeenskapsdiens as deel van die IPS program kan gebruik word as 'n komponent met veelvoudige doeleindes. Dit dien terselfdertyd as 'n rehabiliterende oogmerk, 'n addisionele sanksie vir misdadige aktiwiteite of verbreking van IPS reëls, en het bepaalde voordele vir die gemeenskap. Uitvoering van gemeenskapsdiens stel die toesiggeval in staat om persoonlik betrokke te raak in sy eie area terwyl die gemeenskap aan die ontvangskant van sy diens is. Vir beide die toesiggeval en die gemeenskap dien gemeenskapsdiens as 'n gevoel van straf vir sy misdadige gedrag.

Van elke toesiggeval onder IPS word vereis om 'n minimum van 132 uur onbetaalde diens aan nie-winsgewende gemeenskapsgeoriënteerde organisasies te verrig. Ure van gemeenskapsdiens word soos volg uitgedien :

- Fase I : 'n minimum van 50 ure;
- Fase II : 'n minimum van 30 ure (tensy gemeenskapsdiens vereistes voltooi is);

- Fase III : gemeenskapsdiens is nie verpligtend in die fase nie, maar enige ure gemeenskapsdiens wat nodig mag wees om die minimum vereiste van 132 ure gemeenskapsdienste te verrig.

Van 'n toesiggeval wat in die huisarres kategorie van IPS is word vereis om 'n minimum van 50 uur gemeenskapsdiens te verrig terwyl in fase II. Hierdie ure moet verrig word voor oorpasing na gewone probasie supervisie.

Alle gemeenskapsdiens vereistes word geadministreer en uitgevoer deur toesigbeamptes in ooreenstemming met beleidsprosedures en riglyne van die staatswye gemeenskapsdiens program (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 17).

5.11.2.1 Progressiewe dissipline

Dissipline vir tegniese verbrekings van die vonnis van probasie en IPS reëls en regulasies kan verskeie vorme aanneem afhangende van die erns van die verbreking. By die pleeg van 'n nuwe oortreding sal dit insluit huisarres, die plasing in die gevangenis en aansoek by die hof vir die plasing van die toesiggeval in 'n afwendingsentrum, spesiale alternatief vir aanhouding afhangende van die erns van die misdaad. By verbreking van voorwaardes deur die toesiggeval is die beskerming van die gemeenskap die eerste oorweging. Die volgende is voorbeelde van optredes wat uitgevoer kan word :

- verhoogde rapporteringsvereistes;
- strenger huisarres;
- beperking op toegelate reistyd;

- verlengde tydperk in huidige fase vir opgradering;
- degradering na vorige fase;
- gevangenis bewuswordingsprogram;
- naweekaanhouding in gevangenis;
- petisie vir oorplasing na 'n afwendingsentrum;
- spesiale alternatiewe aanhouding;
- huisarres op naweke;
- berispingverhoor deur 'n regter;
- mondelingse waarskuwing deur probasiebeampte;
- verhoogde tuisbesoek;
- verhoogde dwelm- en alkoholtoetsing;
- verhoogde deursoeking van persoon, woning, voertuig en persoonlike eiendom.

Die Georgia program plaas ook 'n hoë premie op die akkurate byhou van rekords en administrering van bestuursverslae ten opsigte van supervisie aktiwiteite en program resultate want : "... close supervision, frequent monitoring, service referrals, and general indicators of I.P.S. operational results have important bearing on overall directions of the program" (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 16 - 0000 : 18).

5.12 Spesiale aanhoudingseenheid

Die spesiale aanhoudingseenheid staan ook as skok probasie bekend. Dit is beskikbaar vir die houe as 'n alternatief vir langtermynaanhouding vir sekere oortreders.

Die program is ontwerp vir jong oortreders wat volgens oorweging as ongeskikte kandidate vir direkte probasie beskou word, maar wat nietemin baat sal vind by 'n kort aanhoudingsperiode ondervinding as 'n wyse waarop hul geskok word ten opsigte van die harde werklikheid van gevangenis-aanhouding.

'n Regter kan volgens wetgewing 'n oortreder wat op of na 1 Januarie 1984 tot 'n tydperk van nie minder as een jaar probasie gevonniss is nie, as 'n spesiale voorwaarde van probasie gelas dat die toesiggeval vir 'n tydperk van 90 dae in 'n spesiale alternatiewe aanhoudingseenheid aangehou word (Camp, 1991 : 153).

Alvorens 'n hof egter 'n oortreder tot die aanhouding in die spesiale aanhoudingseenheid vonnis word 'n spesiale ondersoek deur die proefbeampte uitgevoer ten einde te bepaal of die oortreder vir die program kwalifiseer, naamlik :

- die oortreder fisiek of psigies geskik is om aan fisieke aktiwiteite onderworpe te wees;
- die oortreder nie 'n aansteeklike siekte het nie;
- die oortreder nie jonger as 17 jaar of ouer as 25 jaar is op datum van vonnis nie;
- die Departement van Korrektiewe Dienste sy goedkeuring gegee het aan die plasing in 'n spesiale aanhoudingseenheid (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 13 - 0000 : 1).

In elke geval waar 'n individu tot 'n spesiale aanhoudingstydperk gevonnissen word voorsien die klerk van die hof wat vonnis opleë binne vyf (5) werksdae 'n gesertifiseerde ligdruk van die vonnis en aanklag, 'n persoonlike historiese verklaring en 'n beëdigde verklaring aan die bewaarder wat voorsien word deur die balju van die distrik. Die Departement van Korrektiewe Dienste sal met die balju se kantoor reël dat die oortreder binne vyftien dae na ontvangs van die genoemde dokumentasie op 'n spesifieke datum afgelewer word by die fasiliteit wat in die dokumentasie aangedui is. Op enige stadium gedurende die individu se aanhouding in die eenheid, maar ten minste vyf (5) dae alvorens hy vrygelaat word of voor sy vrylating uit die eenheid sertifiseer die aanhoudingsentrum aan die hof of die individu hierdie voorwaarde van sy probasie suksesvol voltooi het. Indien voorge-noemde geskied sal die hof die individu uit die spesiale aanhoudingsentrum vrylaat. In teenstelling hiermee sal 'n negatiewe verslag dieselfde gewig dra as 'n herroeping van die probasievonnis net soos enige ander verbreking van 'n voorwaarde van 'n termyn van probasie (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 13 - 0000 : 2).

5.12.1 Verwysing na die spesiale aanhoudingseenheid program

Wanneer 'n potensiële kandidaat vir die eenheid geïdentifiseer word verifieer die hoof proefbeampte dat 'n behoefte/risiko instrument, mediese verslag en 'n geïdentifiseerde rekordverslag voltooi word. Die rekordverslag sal ook bepaal of die uitstaande lasbriewe en bevel tot gevangenhouding bestaan wat spesiale aanhoudingseenheid verwysing insluit uit te wys. Die hoof proefbeampte sal hierna vasstel of die oortreder aan die volgende kriteria voldoen :

- manlik is;

- nie jonger as 17 jaar is nie en ook nie ouer as 25 jaar op tydstip van vonnis is nie;
- nie 'n vorige periode van aanhouding in 'n volwasse aanhoudingsentrum het nie;
- is gevonnissen weens 'n misdad;
  - het nie 'n aansteeklike of oordraagbare siekte nie;
- het nie enige fisieke gebrek wat sal meebring dat streng fisiese aktiwiteite nie uitgevoer word nie;
- het nie enige psigiese versteuring wat sal verhoed dat hy hom sal weerhou van deelname aan uitputtende fisieke aktiwiteite nie.

Indien dit bevind word dat die individu geskik is vir die program word die Spesiale Aanhoudings Eenheid se probasie personeel wat met die taak te Dodge Korrektiewe Eenheid gemoeid is mondelings gekontak vir aanvaarding.

Die eenheid is belas met alle programaktiwiteite en indien 'n individu aanvaarbaar vir die program is en die hoof proefbeampte aldus sertifiseer, word die individu in die program opgeneem. Die hof kan gevolglik 'n persoon amptelik sertifiseer vir opname in die spesiale aanhoudingseenheid program. Indien die oortreder mede beskuldigdes van jeugdige bendes het word beide die voorsittende beampte (vonnisopleggende regter) en die spesiale aanhoudingseenheid personeel gekonsulteer rakende die plasing by dieselfde inrigting (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 13 - 0000 : 3).

5.12.2 Gesondheidskeuring vir toekomstige kandidate

Ten einde te verseker dat individue geskik is om aan die vereiste kriteria van die program te voldoen word gesondheidskeuring van toekomstige kandidate vir die spesiale aanhoudingseenheid gedoen. Vir die doel word 'n mediese vraelys voltooi. Indien 'n oortreder positief op enige van die vrae antwoord, word hy van die program uitgesluit tensy hy voldoende bewys kan lewer dat hy nie daardeur beperk sal word ten opsigte van deelname nie. Ten opsigte van daardie gevalle waar die proefbeampte onseker is van die oortreder se geskiktheid word reëlins getref vir die vrystelling van mediese rekords. Mediese keuring word op 'n uiters sensitiewe en verantwoordelike wyse hanteer ten einde te verseker dat die persoon medies geskik is vir deelname aan die program (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 13 - 0000 : 3 - 4).

5.12.2.1 Die vonnisopleggingsproses

Na vonnisoplegging sal die klerk van die hof twee (2) gesertifiseerde afskrifte van die vonnis en aanklagakte, 'n persoonlike historiese verklaring en 'n beëdigde verklaring aan die bewaarder (soos voorsien deur die balju) verstrek. Die vonnisopleggende distrikprobasiekantoor voorsien die volgende dokumente aan die Spesiale Aanhoudingsentrum :

- behoefte/risiko assesseringsvorm;
- gesertifiseerde rekord;
- mediese kontrolelys;
- kennisgewing van oorplasing;
- vonnis van korrektiewe toesig;
- oorplasingsbrief;

- sielkundige verslag.

Indien akkommodasie beskikbaar is en Dodge Aanhoudingsentrum 'n bevel van opname en magtiging van die oortreder administrasie in Atlanta ontvang het, sal die Spesiale Aanhoudingseenheid die toelating van die toesiggeval tot die sentrum koördineer. Binne 15 werksdae word 'n voltooide lang vorm voor-vonnisonderzoek aan die oortreder administrasie-eenheid in Atlanta voorsien met 'n afskrif direk aan die Dodge Spesiale Aanhoudingseenheid (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 13 - 0000 : 5).

5.12.2.2 Inrigtings toewysing

Toewysing van 'n toesiggeval wat tot die spesiale aanhoudingsentrum gevonnissen is hetsy Dodge of Burrus word bepaal deur oortrederadministrasie. Inrigtings toewysing sal bepaal word aan die hand van beskikbare bed akkommodasie by beide inrigtings met voorkeur aan die inrigting wat naaste aan die oorspronklike distrik is. Die balju se departement is aanspreeklik vir die oorplasing van die toesiggeval na die aangewysde spesiale aanhoudingsentrum.

5.12.2.3 Herroepings prosedures

Wanneer vasgestel word dat 'n toesiggeval die voorwaardes van probasie van die spesiale aanhoudingsentrum op sodanige wyse verbreek het dat dit 'n herroepingsverhoor noodsaak moet die verantwoordelike spesiale aanhoudingseenheid probasie personeel 'n oortredersverslag voltooi om die verbrekings te omskryf. Indien jurisdiksie oorgeplaas is sal die spesiale aanhoudingsentrum probasiepersoneel 'n afskrif van die oortredersverslag aan die probasiekantoor van die vonnisopleggende eenheid verskaf. 'n Lasbrief en petisie vir herroeping sal van die oortredersverslag voltooi word deur die Spesiale Aanhoudingseenheid. Probasiepersoneel van die eenheid sal

die distriksprokureur van die eenheid waarin die inrigting geleë is kontak en versoek dat 'n herroepingsverhoor geskeduleer word.

Die toesiggeval word in die eenheid aangehou hangende die herroepingsverhoor van die distrik. In die geval waar die 90 dae probasie tyd reeds verstryk het word die toesiggeval na die plaaslike gevangenis oorgeplaas. In afwagting van die herroepingsverhoor word die toesiggeval na die inrigting teruggestuur en in afwagting van die bevindings van die hof :

- indien vonnis nie herroep word nie sal die toesiggeval in die Spesiale Aanhoudingseenheid aangehou word vir die onverstreke gedeelte van die 90 dae van die program;
- indien vonnis herroep is word die toesiggeval gehuisves by die toegewysde inrigting totdat die oortredersadministrasie 'n bevel vir die oorplasing na 'n diagnostiese sentrum uitreik (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 13 - 0000 : 6).

5.12.3 Toesigfooie

Die hof kan 'n oortreder as 'n voorwaarde van korrek-tiewe toesig vonnis tot die betaling van 'n maandelikse toesigfooi. 'n Toesiggeval mag selfs meer as 'n maandelikse toesigfooi opgelê word as gevolg van 'n samelopende vonnis indien die hof sodanig gelas. Die hofbevel maak normaalweg voorsiening vir 'n toesigfooi wat wissel van 10 - 50 dollars soos gespesifiseer deur die hof. 'n Tipiese hofbevel mag soos volg lees :

"Effective - (date) - a monthly probation fee of \$... is to be paid to the assigned probation office for the term of probation" (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 15 - 0000 : 1).

Die hof kan ook as deel van die voorvonnisondersoek versoek dat 'n aanbeveling voorgelê word in verband met die vermoë van die oortreder om 'n toesigfooi te betaal. Die toesiggeval kan egter 'n beswaar vir die hof se oorweging indien teen die betaling van 'n toesigfooi. Die vrystellingsverslag kan of deur die voorsittende beampte (vonnisopleggende regter) of die hoofproefbeampte verleen word indien die gesag gedelegeer is. Die bewyslas rus egter op die toesiggeval wat die aansoek rig.

5.12.3.1 Invorderingsprosedures

Die hoof-proefbeampte is aanspreeklik vir die behoorlike administrasie van die insameling van alle invorderings by kantore binne sy distrik.

5.12.3.2 Spesifieke invorderingsvereistes

'n Afsonderlike lêer word bygehou van elke geval waar 'n toesigfooi opgelê is. Toesigfooie word op die eerste (1 ste) dag van elke maand na vonnisoplegging betaal en is geldig vir elke maand van die vonnis behalwe waar die hof anders gelas. Gedeeltelike betalings mag aanvaar word, maar word nie aangemoedig nie. Betalings op agterstallige bedrae moet aangemoedig en aanvaar word. Betaling van toesigfooie moet nie later as die tiende (10 de) van elke maand ontvang word nie ten einde pligsversuim te voorkom. Posbetalings moet aan die staatsprobasiekantoor of afwending-sentrum versend word. Kontant betalings kan gemaak word. Die datum, volle naam van die toesiggeval en die bedrag wat vir betaling ontvang word, word op die toesiggeval se probasie fooi staat aangeteken. Alle toesiggevalle wat versuim om te betaal vir 'n kalendermaand word aangeteken op 'n versuim om te betaal verslag. Stappe wat geneem is word ook aangeteken. Afwendingsentrums sal toesigfooie insamel van alle aangehoudenenes wat volgens korrektiewe toesig vonnis as sulks gevonniss is. Oorgeplaaste toesiggevalle sal

toesigfooie betaal aan die ontvangskantoor of sentrum in ooreenstemming met hofbevele. In afwendingsentrums sal hof opgelegde probasiefooie afgetrek word van die inwoners se verdienste tesame met ander aftrekkings (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 15 - 0000 : 3 - 4). Sodanige aftrekkings sal maandeliks aan elke inwoner voorsien word.

5.12.3.3 Hantering van toesiggevalle wat versuim om hul fooie te betaal

Proefbeamptes moet alle moontlike maatreëls tref om te verseker dat toesiggevalle hul verantwoordelikheid ten opsigte van die betaling van toesigfooie nakom. Die proefbeampte moet maandeliks nie later as die sewentiende (17 de) nie die versuimingsverslag nagaan en die nodige stappe tref vir die betaling van die versuimde bedrag. Indien 'n toesiggeval drie (3) maande agterstallig is moet 'n versuimingsverslag aan die hof gestuur word tesame met die stappe wat gedoen is om die fooie te in. 'n Lasbrief moet aangevra word ten opsigte van die versuim om die bedrag te betaal waar dit nie geregverdig is nie. 'n Toesiggeval wat dros sal van die betalingslys verwyder word ses (6) dae nadat 'n lasbrief uitgereik is (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 15 - 0000 : 4).

5.12.3.4 Oorbetalings of vooruitbetaalde terugbetalings (vergoeding)

Geen terugbetalings word ten opsigte van toesigfooie toegelaat nie behalwe vir klerikale (administratiewe) foute. Toesiggevalle wat hul fooi vooruitbetaal en later dros, of wie se vonnis herroep is of die waarvan hul vonnis vroeër getermineer is, of wat hul fooie oombliklik betaal sal nie in aanmerking geneem word vir terugbetalings of oorbetalings nie. In die gevalle waar hofkoste, boetes of skadeloosstelling steeds verskuldig is moet die oorbetalings aangewend word om die verpligting na te kom.

Die plaaslike probasie kantoor of afwendingsentrum is verantwoordelik vir die behoorlike rekordhouding en hanteer alle versoeke vir terugbetaling van oorbetalings. Versoeke vir terugbetaling word egter nie sondermeer toegestaan nie want "... refund of overpayment should only be made at the time of case termination and only if the case is otherwise in good financial standing" (Georgia Standard Operating Procedures III - B - 15 - 0000 : 6).

5.12.4 Sluiting van sake

Toesiggevalle wat onderworpe is aan die betaling van toesigfooie moet volgens Georgia wetgewing oorweeg word vir vroeë beëindiging van vonnis. Indien hulle egter nie vroeër vrygelaat word nie moet sodanige toesiggevalle se vonnisse beëindig word wanneer dit verstryk.

5.13 Evalueringsbevindinge

Erwin en Bennett (1987: 2) is van mening dat korrek-tiewe toesig en spesifiek IPS 'n belangrike rol speel in die vermindering van die vloed van oortreders na die gevangenis. Die persentasie van oortreders wat tot gevangenisstraf gevonniss was het verminder en die aantal toesiggevalle het vermeerder. Die tipe oortreders wat afgewend is was meer soortgelyk aan gevangenes as aan gewone probasiegevalle wat aanduidend is dat die program die mees geskikte oortreders geselekteer het. Toesiggevalle in die IPS stelsel het minder ernstige oortredings gepleeg gedurende hul probasietydperk as vergelykbare groepe van gewone probasie of probasiegevalle wat uit die gevangenis vrygelaat is. Die omvangryke supervisie verskaf beduidende kontrole en daarom is die resultate beter.

Die koste van IPS is aansienlik hoër as gewone probasie, maar is oorwegend goedkoper as gevangenis-aanhouding selfs wanneer konstruksiekoste in ag geneem word. Insgelyks ontvang die gemeenskap duisende ure van gemeenskapsdiens van IPS oortreders. Regters hou van die program omdat die kontrole so streng is. Die evalueringbevindinge spreek sewe belangrike aspekte aan (Erwin en Bennett, 1987: 2).

- 0   Verskaf die program 'n alternatiewe om oortreders af te wend van gevangenis-aanhouding?

Daar is bewese feite dat IPS 'n substantiewe aantal gevangenes afwend van die gevangenis. Die Georgia vonnisstatistieke vanaf 1982 tot 1985 dui op 'n tien persent (10%) vermindering in die persentasie van misdadigers wat tot aanhouding gevonniss word. Gedurende dieselfde tydperk het die aantal oortreders wat tot IPS gevonniss is met tien persent (10%) toegeneem (vanaf 63 persent in 1982 tot 73 persent in 1985). Jurisdiksies met intensiewe supervisie spanne toon 'n toename van 15 tot 27 persent in die persentasie van oortreders onder probasie, wat merkbaar hoër is as die staatswye gemiddelde toename van tien persent (10%).

'n Tien persent (10%) afname in die misdadigers wat aangehou word verteenwoordig 'n belangrike verbetering in die hantering van die gevangenisbevolking. Die presiese impak van die intensiewe probasie supervisie kan nie bepaal word nie, aangesien verskeie faktore regters beïnvloed om alternatiewe vonnisse te oorweeg. Nietemin, in die lig van die neiging tot die vermeerdering in die oplegging van probasie moet die invloed van die intensiewe supervisie oorwegend aansienlik wees.

0 Sou die misdadigers wat in die IPS program geplaas was gevangenis toe gegaan het, indien die program nie bestaan het nie?

Omdat die Georgia regstelsel nie bepalende of spesifieke vonnisriglyne het nie, het die verskillende distrikte 'n groot mate van vonnis dispariteite. In die algemeen is vonnisse in die plaaslike areas meer ernstig as in die stedelike gebiede. Hierdie aspek het 'n bepaalde impak op die seleksie van oortreders in die program gehad want "... selecting offenders ... according to crime type or risk measure may not have achieved equal impact among the various circuits in diverting offenders from prison" (Erwin en Bennett, 1987: 2). As gevolg hiervan het IPS administrateurs 'n spesifieke tipe oortreder as mikpunt gehad naamlik spesifieke ernstige maar nie gewelddadige oortreders wat in die afwesigheid van die intensiewe supervisie opsie na die gevangenis sou gaan in die jurisdiksies waarin hulle gevonniss is.

Ten einde 'n objektiewe evaluering te verseker het die Nasionale Instituut van Justisie 'n verteenwoordigende raad van korrektiewe praktisyns en navorsers saamgestel. Die raad het met die kantoor van die Evaluering van Statistieke van die Georgia Departement van Korrektiewe Dienste saamgewerk om die Intensiewe Supervisieprogram te takseer. Die evaluasie het vasgestelde maatstawwe, tegnieke en standaarde daargestel. Die evalueerders het ook probasiepersoneel in ander State gekonsulteer in verband met die oorplaasbaarheid van die program.

Die evaluasie analiseer data ten opsigte van alle toesiggevalle wat deur die program tussen 1982 en 1985 is. Verskeie voorbeelde is geneem afhangende van die verskillende aspekte wat assesseer is:

Ten einde sekere aspekte te evalueer (soos byvoorbeeld gemeenskapsdiens) het die evalueerders sekere karaktertrekke van die hele voorbeeld analiseer ongeag hoe lank die individu in die program was.

Om ander aspekte te analiseer is geselekteerde voorbeelde van oortreders geneem met vergelykbare vonnis neigings.

Om die algemene effektiwiteit van die program te assesseer het die evalueerders groepe oortreders met soortgelyke karaktertrekke saamgevoeg.

Vergelykbare groepe is vir 18 maande nagevors waartydens die aantal arrestasies, skuldigbevindings en aanhoudings gemeet is.

Om die omvang waarvan oortreders vanaf die gevangenis afgewend is te bepaal is 'n stel faktore wat die beste die gevangenis-versus-probasie voorspel gebruik. Om te verseker dat oortreders wat in die IPS program ingesluit is werklike afwendings is, is die rekords van diegene wat alreeds tot gevangenis-aanhouding gevonniss is deur probasiepersoneel nagegaan. Probasiepersoneel het hierna vonnis wysigings vir die geselekteerdes aanbeveel. Sukses was hierdeur bereik want "... half the cases assigned to IPS had their sentences modified - a technique that provided obvious evidence that the offender was diverted from prison" (Erwin en Bennett, 1987: 3). Baie regters

selfs daardie wat aan die program verbonde was het geweier om vonnisse as 'n algemene reël te wysig. Vir daardie sake is spesiale prosedures ontwikkel om gevalle te keur en aanbevelings te maak met die oog op vonnisoplegging.

Karaktertrekke is van al die oortreders wat gedurende 1984 in die ses-en-twintig distrikte tot IPS gevonniss is geanaliseer. Die karaktertrekke omsluit ouderdom, ras, seks, risiko telling, behoefte telling, misdaad tipe, en of die misdaad in 'n plaaslike of stedelike gebied gepleeg is. Vir oortreders wat gedurende 1983 gevonniss is met ander woorde die eerste jaar waarin die program ten volle operasioneel was, het die evalueerders die profiele van die drie groepe vergelyk dit wil sê IPS toesiggevalle, gewone toesiggevalle en gevangenisvrylatings. 'n Rekenaar het die voorbeeld van die 200 gewone probasiegevalle en 200 IPS probasiegevalle geselekteer wat vergelyk volgens ouderdom, seks, ras, tipe misdaad, risiko telling en behoeftetelling. Hierdie twee groepe is nagespoor vanaf die datum wat hul aan die gemeenskapsdiensprogram toegewys is. Ten einde die groep van aangehoudende oortreders te selekteer is nuut toegelate gevangenes by die inrigtings inname-sentrums gekeur: eenhonderd ses-en-sewentig was geselekteer. Van die groep is sewe-en-negentig uiteindelik vrygelaat en vir agtien maande na die datum van vrylating nagevors (Erwin en Bennett, 1987 : 3).

Aangesien die risiko assesserings instrumente op die Wisconsin instrument gebaseer is en dit geldig is ten opsigte van Georgia oortreders as 'n voorspelling van residivisme is elke roep in vier risikokategorieë verdeel.

Risikotelling is (0 - 7) lae risiko, (8 - 14) medium risiko, (15 - 24) hoë risiko en (25 en oor) maksimum risiko.

Die besluit om lae risikotellings in te sluit het sekere hersieners gedwing om te vra of die Georgia intensiewe program minder ernstige oortreders geneem het. Dit is belangrik om te onthou dat 'n oortredar sonder 'n ernstige vorige misdaadrekord 'n lae misdaadtelling kan hê op die risiko skaal, maar die aard van die huidige oortreding mag so ernstig wees dat die oortreder vir aanhouding oorweeg word volgens die bestaande standarde in die vonnis jurisdiksie. Die lae risikotelling van 5,2 persent vir die aangehoudende kohort bevestig die realiteit. Die vraag wat egter nog steeds gevra is, is of die oortreder na die gevangenis sou gaan indien die program nie bestaan het nie?

Die evaluerings resultate dui aan dat 59,4 persent van die IPS gevalle meer soortgelyk was aan die aangehoudendes as daardie gevalle wat onder probasie geplaas is. Die resultate dui ook aan dat 24,6 persent van die gevalle wat werklik aangehou was baie soortgelyk was aan diegene onder probasie. Die bewyse is baie duidelik: die oortreders wat werklik tot IPS gevonniss is verteenwoordig meer diegene wat aangehou word as daardie gevalle wat onder gewone probasie geplaas is.

0 Was die risiko vir die gemeenskap verminder?

Erwin en Bennett (1987: 4) en Petersilia (1987: 19) is van mening dat oortreders in die Georgia IPS suksesvol bestuur kan word sonder onaanvaarbare risiko vir die gemeenskap want:

"The citizens of Georgia have little reason to fear for their safety at the hands of the 2,322 offenders who have been diverted from prison to IPS supervision ... the statistics show that (less than 1 percent) of the IPS probationers have been convicted of any crimes which are categorized as violent personal, although 16 percent of all the offenders served have been revoked for technical or criminal violations" (Petersilia, 1987: 19).

Die residivisme koers is aansienlik beter vir IPS oortreders as vir ander groepe onder gewone probasie asook diegene wat uit die gevangenis vrygelaat is. IPS oortreders het minder en minder ernstige oortredings begaan. Van die 2,322 aanvanklik oortreders wat tot die IPS program gevonniss is was:

- agt-en-sestig persent steeds op probasie onder IPS of onder gewone probasie;
- vyftien persent het reeds hul vonnisse suksesvol voltooi;
- een persent is na ander jurisdiksies oorgeplaas;
- sestien persent is vanaf die program getermineer en na die gevangenis teruggestuur as gevolg van tegniese verbrekings of nuwe misdade.

Slegs 0,8 persent van die IPS toesiggevalle is skuldig bevind aan gewelddadige persoonlike misdade. Geen IPS toesiggevalle het egter 'n daaropvolgende misdryf gepleeg wat ernstige

liggaamlik leed teen 'n slagoffer ingesluit het nie. Van die 2,322 gevalle wat tot die program toegelaat is, is die volgende ernstige oortredings gepleeg:

een gewapende roof, ses gewone aanrandings, een terroristiese dreigement, agtien huisbrake, negentien diefstalle en drie motorvoertuig diefstalle.

o Hoe suksesvol is die Georgiaprogram?

Volgens Erwin en Bennett (1987: 4) was die suksessyfer van die Georgiaprogram na dit 18 maande in bedryf was soos volg:

TABEL 7 : UITSLAG VAN OORTREDERS GROEPE NA 18 MAANDE NASPORING DEUR MIDDEL VAN RISIKO KLAS-SIFISERING

Oortreder klassifika-sie	No van sake	Herarres-teer		Hervonniss		Gevonniss tot tronk of gevangenis		Aanhouding in Staats gevangenis	
		No	%	No	%	No	%	No	%
Laë risiko									
IPS toesiggevalle	12	5	41,6	3	25,0	3	25,0	2	16,7
Gewone toesiggevalle	11	3	27,0	0	0,0	1	9,1	1	9,1
Gevangenis vrylatings	13	6	46,2	5	38,5	4	30,8 5	3	23,1
Medium risiko									
IPS toesiggevalle	62	21	33,9	10	16,1	10	16,1	9	14,5
Gewone toesiggevalle	58	20	34,5	14	24,1	9	15,5	6	10,3
Gevangenis vrylatings	12	7	58,3	6	50,0	4	33,3	2	16,7
Hoë risiko									
IPS toesiggevalle	69	24	34,5	19	27,5	14	20,3	11	15,9
Gewone toesiggevalle	73	22	30,1	18	24,7	13	17,8	10	13,7
Gevangenis vrylatings	44	27	57,4	21	44,7	10	21,3	6	12,8

Maksimum risiko									
IPS toesiggevalle	57	25	43,6	15	26,3	12	21,1	11	19,3
Gewone toesiggevalle	58	26	44,8	16	27,6	11	19,0	8	13,8
Gevangenis vrylatings	25	16	64,0	9	36,0	7	28,0	6	24,0
Totaal vir alle risiko groepe									
IPS toesiggevalle	200	80	40,0	37	18,5	39	19,5	33	16,5
Gewone toesiggevalle	200	71	35,5	48	24,0	34	17,0	25	12,5
Gevangenis vrylatings	97	56	57,8	41	42,3	25	25,8	17	17,5
<p>Getalle en persentasies moet nie dwarsoor die kolomme opgetel word nie, want die kategorieë is afsonderlik, maar nie onderling uitsluitend nie. 'n Persentasie van diegene wat gearresteer is, is weer gevonniss. Party van diegene wat weer gevonniss is, is in die tronk opgeneem terwyl ander na die gevangenis teruggestuur is.</p> <p>Risiko tellings is gebaseer op 'n Wisconsin instrument, tellings is (0 - 7) lae risiko, (8 - 14) medium risiko, (15 - 24) hoë risiko, (25 en meer) maksimum risiko (Erwin en Bennett (1987 : 4).</p>									

Tabel sewe toon die aantal en persentasie van herarrestasies, herverhoor, en aanhouding van geselekteerde voorbeelde van oortreders gevonniss gedurende 1983 aan. Gevangenis-aanhoudings het die hoogste persentasie van herarrestasie ten opsigte van alle risiko kategorieë. Toesiggevalle in die IPS program het 'n hoër syfer van herarrestasies as gewone toesiggevalle, wat nie verrassend is nie as gevolg van die hoër vlak van toesig.

Die residivisme patroon wat vanuit Tabel sewe voortspuit sluit groter intensiewe (byvoorbeeld meer aanhouding, strenger supervisie) verenig met meer negatiewe resultate.

'n Uiteensetting van die nuwe ernstige oortredings wat gedurende die 18 maande opvolgperiode gepleeg is, is in tabel agt vervat.

**TABEL 8 : NUWE ERNSTIGE MISDADE GEPLEEG GEDURENDE 18
MAANDE OPVOLGPERIODE**

Tipe misdaad	IPS toesig- gevalle (No = 200)		Gewone toesig- gevalle (No = 200)		Gevangenis vrylatings (No = 97)	
	No	%	No	%	No	%
Verkoop van dagga	0	0,0%	1	0,5%	0	0,0%
Verkoop van kokaine	0	0,0%	1	0,5%	0	0,0%
Diefstal	4	2,0%	4	2,0%	3	3,2%
Motordiefstal	0	0,0%	1	0,5%	0	0,0%
Huisbraak	4	2,0%	8	4,0%	13	14,0%
Verswarende Aanranding	0	0,0%	2	1,0%	3	3,2%
Roof	0	0,0%	2	1,0%	0	0,0%
Gewapende roof	1	0,5%	0	0,0%	2	2,2%
Verkragting	0	0,0%	1	0,5%	2	2,2%

Erwin en Bennett (1987: 5)

Die waarneembare variasie in die gevalle wat na die gevangenis verwys word kan verband hou met sommige ongewone faktore eerder as die verskille in oortreders se gedrag. Dit is byvoorbeeld nie ongewoon vir 'n Georgia regter om te besluit dat 'n oortreder te vroeg uit die gevangenis vrygelaat is nie. Indien die oortreder voor die regter verskyn op 'n daaropvolgende oortreding sal die regter dikwels gevangenisstraf streekswerkerskamp of 'n ander metode van aanhouding of supervisie gebruik ten einde meer direkte kontrole oor die oortreder gedurende die aanhoudingstydperk te verseker.

Residivisme patrone kan ook geaffekteer word deur die seleksieproses vir die aangehoudende voorbeeld. Hierdie groep verteenwoordig slegs die getalle wat vrygelaat is vir die agtien maande op die tydstip van die studie. Omdat keuring vir hierdie groep gedurende Desember 1983 gedoen is kon slegs die oortreders wat

voor Julie 1984 gedoen is nagevors word. Daarom het diegene wat nagevors is 'n kort periode van twee tot ses maande aanhouding ondervind. Die vroeë vrylating het impliseer dat hulle as minder ernstige oortreders beskou is. Dit veronderstel dat vergelykings met meer ernstige oortreders wat vanuit die gevangenis vrygelaat is selfs 'n meer gunstige beskouing van die IPS groep reflekteer.

Tabel agt toon die aantal skuldigbevindings vir verskeie misdade vir die drie groepe oortreders. Die IPS groep is skuldig bevind aan minder ernstige nuwe misdade teenoor persone as enige van die ander twee groepe.

Ofskoon baie IPS toesiggevalle skuldig bevind is aan die besit van dagga en gewoontevormende alkohol verwante oortredings was die mees ernstige nuwe oortredings vier huisbrake en een gewapende roof waarin niemand beseer was nie. Die gewone probasiegevalle het meer ernstige oortredings begaan, naamlik agt huisbrake, een verkragting en twee ernstige aanrandings en ook ander minder ernstige oortredings. Die gevangenis vrylatings was skuldig bevind aan die meeste nuwe misdade : dertien huisbrake, drie ernstige aanrandings, twee verkragtings en twee gewapende rowe. Hierdie statistiek beklemtoon dat IPS toesig vroeë beskerming van nie tegemoetkomende gedrag verskaf en verminder die gevaar alvorens burgers skade berokken word.

Alhoewel meer IPS toesiggevalle die voorwaardes van probasie verbreek het as gewone toesiggevalle (7 persent in vergelyking met 4,5 persent) kan hierdie geantisipeer word omdat IPS toesiggevalle so noukeurig gemonitor word. Wat nie verwag is nie, is die klein aantal wat gedros het. Slegs een van die 200 IPS toesiggevalle het gedros in vergelyking met die 200 gewone toesiggevalle.

Hoeveel kos die program?

Soos in tabel nege aangetoon bereken Erwin en Bennett (1987: 5) 'n besparing van \$6,775 vir elke geval wat van die gevangenis afgewend is.

Indien die 2,322 oortreders wat tot die einde van 1985 afgewend is in aanmerking geneem word is die besparing meer as \$13 miljoen. Hierdie berekenings het slegs betrekking op die aanhoudingskoste (\$30,43 per dag) en toesigkoste alleen. Statisties word die kostebesparing vir elke geval wat van die gevangenis afgewend word soos volg bereken:

TABEL 9 : VERGELYKING VAN KOSTE PER OORTREDER (GEMIDDELDE DAE AANGEHOU OF ONDER TOESIG)

Aangehoudene Oortreders	Koste
255 dae @ \$30.43 = \$7,759.65 (Uitgesluit kapitale uitleg)	\$7,759.65
IPS Toesiggevalle	
196 dae @ \$4.37 onder IPS = \$856.22 169 dae @ \$ .76 onder gewone probasie = \$ 128.44	\$ 984.66
Koste vermyding per IPS toesiggeval = \$6,774-69	

Petersilia (1987: 20) wys insgelyks daarop dat die gemiddelde koste vir gewone probasie \$300 per oortreder per jaar beloop. Die jaarlikse uitgawe vir elke IPS geval is volgens dié navorser \$1,600 wat aansienlik goedkoper is as die \$9,000 per jaar van gevangenis-aanhouding. Die Georgia IPS program dui aan dat die program \$7,000 per jaar per oortreder wat afgewend is bespaar (Vergelyk tabel 9 hierbo).

Petersilia (1987: 20) dui verder aan dat indien kapitale uitgawes in aanmerking geneem word, die besparings per jaar vir elke gevangene wat tot IPS afgewend is nagenoeg \$11,000 is. Na die program ±18 maande in bedryf is dui die Kommissaris van Korrektiewe Dienste, David Evans aan dat dit 'n 20 miljoen

dollar gevangenis is wat nie gebou is nie. Erwin (1986a: 24) onderskryf hierdie standpunt en is van mening dat deur die 2,322 persone wat afgewend is van gevangenisstraf die oprigtingskoste van die bou van twee gevangenisse uitgeskakel is.

'n Interessante aspek waarop Petersilia (1986: 52) wys is dat indien 'n persoon wat onder korrektiewe toesig is, weer in misdaad verval, die koste hierbo drasties kan styg omdat die stelsel die koste verbonde aan die herarrestasie wat huidig \$2,500 beloop moet dra. Petersilia (1986 : 52) gee egter toe dat korrektiewe toesig steeds goedkoper as gevangenis-aanhouding is want "... the cost of administering house arrest is less than confinement in either state or local facilities" (Petersilia (1986: 53)).

'n Ander direkte voordeel uit IPS is die duisende ure van gemeenskapsdiens wat IPS oortreders verrig. Indien die ure gewaardeer word volgens die minimum salaris, is die bydrae tot die gemeenskap aansienlik.

Korrektiewe toesigfooie is regtens ingestel om IPS te finansier. In 1982 het die Georgia Departement van Korrektiewe Dienste beleid ingestel wat regters toelaat om toesiggevalle te beveel om toesigfooie te betaal. Die fooie wissel tussen \$10 tot \$50 per maand. Die bedrag geld wat deur middel van toesigfooie geïen is het die verwagtinge oorskry. Gedurende die vier jaar wat dit in werking was het die geld wat kollekteer is, die IPS koste oorskry en is dit gebruik vir verskeie addisionele spesiale probasie benodigdhede. Die hele kwessie van toesigfooie is 'n baie interessante aspek want watter formule moet gebruik word om toesigfooie te bepaal en ten opsigte van watter oortreders, wat is die mees koste-effektiewe invorderingsproses en watter tipe penalisering word by versuim om te betaal neergelê (Erwin en Bennett, 1987: 6).

- 0 Watter tipe gevalle is aan die IPS program toegewys?

Indien gekyk word na die 2322 oortreders wat aan die program toegewys is gedurende 1985 is die profiel soos volg: 68% was wit, 89% was manlik, 46% was 25 jaar of jonger en die ander 24% was tussen 26 en 30 jaar oud. Drie en veertig persent was skuldig bevind weens ekonomiese misdade, een-en-veertig persent weens dwelm- en alkoholverwante oortredings en nege persent is skuldig bevind aan gewelddadige oortredings gemik teen die persoon.

- 0 Watter gevalle was die mees suksesvolle in die IPS program?

Dwelmoortreders het beter gereageer in die IPS program as in gewone probasie (90 persent sukses syfer gedurende die agtien maande opvolg navorsing). Voortdurende kontak gedurende die aande en op naweke en die urine monitering blyk besonder effektief te wees in die supervisie van dwelmoortreders. Vrouens het 'n bietjie beter gevaar as die mans net soos onder gewone probasie. Daar was nie wesentlike verskille in die sukses tussen verskillende rasse nie.

Analiserings tegnieke het die evalueerders in staat gestel om 64 tot 68 persent in die variasie van die uitslag te voorspel. Die ontleding het die risikotelling as die mees veranderlike wat die toesiggeval se moontlikheid om in die IPS program te misluk geïdentifiseer (Erwin en Bennett, 1987: 6). 'n Ekonomiese oortreding was die volgende mees belangrike voorspeller. Geslag van die oortreder, behoeftetelling, ras en dwelm besit het ook 'n klein invloed op die voorspelling.

0 Hoe goed is die program aanvaar?

Regters is van die sterkste ondersteuners van die program deels omdat die program 'n groot mate van geloofwaardigheid het. 'n Regter kan 'n IPS probasiebeampte direk kontak in verband met 'n geval omdat hy weet dat die beampte onlangs, direkte kontak met die oortreder gehad het. Dit is ook duidelik dat beamptes van die Georgia program hoogs toegewyde professionele persone is want IPS personeel het deurgaans 'n hoë moraal gehandhaaf ten spyte van lang ongereelde werkure en 'n swaar administratiewe las. Min van die personeel het uit hul poste bedank en die wat wel die program verlaat het is tot ander poste bevorder (Erwin en Bennett, 1987: 6).

* Die Personeel

Konflik tussen funksionele en behandelingspersoneel is ondervind aangesien dit bykans onmoontlik is om tussen behandeling en toesighouding te onderskei. Die Georgia konsep plaas die probasiebeampte in bevel van gevalleladingbestuur, behandeling en raadgewing dienste en hofverwante aktiwiteite. Moniteringspersoneel wat gewoonlik wetstoepassing of korrektiewe dienste agtergrond het is primêr verantwoordelik vir voortdurende onaangekondigde tuisbesoeke, nagaan van huisarres, uitvoering van dwelm en alkohol toetsing waarvoor hul draagbare toerusting gebruik en die weeklikse nagaan van arrestasierekords. Die moniteringsbeamptes is deeglik vertrouwd met familie en tuissituasies en is dikwels teenwoordig in kritiese situasies. Beide die probasie en moniteringspersoneel ondervind 'n oorvleueling van funksies en selfs 'n omkeer van rolle. Aangesien die moniteringsbeamptes deurlopend in kontak met die toesiggeval is ontwikkel daar dikwels 'n ondersteunende verwantskap. Die probasiebeampte spandeer 'n groot deel van sy tyd aan

hofverwante aangeleenthede en die keuring van potensiële kandidate word somtyds beskou as die verteenwoordigers van onderdrukkende aspekte van probasie. Sodanige uiteenlopende rolle kan soms lei tot konflik en algemene disfunksie. Nietemin lei die klein gevallelading tot daaglikse kommunikasie tussen personeel. As gevolg van die gesonde kommunikasie het personeel ook deurlopend voorstelle gemaak vir verandering, soos die grootte van gevalleladings, urine toetse en die opleiding van personeel in toepaslike prosedures (Petersilia, 1987: 27). Hierdie aspekte het bepaalde voordele vir die toesiggeval se behoeftes en gesonde spanbou onder personeel want "... whether for control or support - are clearly identified and the team develops a coöordinated plan and follows it closely" (Erwin en Bennett, 1987: 7).

Die evalueerders wys daarop dat een van die belangrikste voordele van die spanbenadering die ondersteuning wat personeel mekaar gee, is. Dit stel hul in staat om hoë moraal te handhaaf in baie uitdagende werk. Gedurende die evalueringsperiode is voorgenoemde feit onderstreep want "... each officer became absorbed in attaining the goals of the cases rather than simply performing according to the job description" (Erwin en Bennett, 1987: 7). Ofskoon rolvervulling oorvleuel het is 'n gesamentlike gekoördineerde spanbenadering ondervind. Sommige van die beamptes het rolle uitgeruil wanneer omstandighede aangepaste skedule veranderinge genoodsaak het.

Dit is uiters belangrik om daarop te let dat personeel funksionering nie sondermeer bereik is nie. Die program se probasiebeamptes is geselekteer vanuit die wat die meeste ondervinding gehad het en die beste beskikbares. Die moniteringsbeamptes is spesifiek deur die probasie afdeling in diens geneem spesifiek vir die nuwe program. Spesiale aandag is ook op opleiding geplaas wat deur die Universiteit van Georgia aangebied is (Erwin en Bennett, 1987: 7).

In hierdie hoofstuk is die aandag gefokus op beide die gewone probasiestelsel sowel as die intensiewe proeftoesigstelsel van Georgia. Daar is daarop gewys dat die Georgia intensiewe proeftoesigstelsel 'n belangrike integrale deel van die korrektiewe sisteem uitmaak. Die intensiewe proeftoesigstelsel is 'n hoogs sigbare probasie opsie wat die gemeenskap se eis vir 'n streng reaksie teenoor misdaad terwyl dit die koste van gevangeniskonstruksie teenwerk erken.

Die koste van IPS is aansienlik hoër as gewone probasie, maar dit is aansienlik goedkoper as gevangenis-aanhouding selfs wanneer konstruksie kostes nie in ag geneem is nie. Bykomend ontvang die gemeenskap duisende ure van gemeenskapsdiens van die oortreders in die IPS program. Die regbank aanvaar die program as 'n geskikte intermediêre straf. Die regters hou daarvan omdat die kontrole so streng is.

Intensiewe proeftoesigstel in Georgia word beskou as een van die opsies op 'n kontinuum van die groeiende vlakke van kontrole. Probasie afdelings wat bewus is van die gemeenskap se eise dat probasie duidelik die bestemde straf daarstel het met 'n aantal kreatiewe opsies vorendag gekom. Een van die groeiende alternatiewe is die gemeenskapsdiensprogram waarvolgens die toesiggeval hof opgelegde gemeenskapsdiens onder die beheer van die gewone probasie uitdien. Die gemeenskapsdiensprogram is baie minder intensief en minder koste-intensief as ander programme en kan daarom 'n groot aantal gevalle hanteer. Ander alternatiewe sanksies sluit die plasing in 'n gemeenskapsdiensafwendingsentrum en 'n Spesiale Alternatiewe Aanhoudingsentrum met 'n 90 dae skok probasie in.

Deur die daarstelling van verskeie opsies het die Georgia Departement van Korrektiewe Dienste ernstig gereageer op herhaalde verbrekers, maar ook hul verbintenis getoon om alternatiewe tot gevangenisstraf daar te stel wanneer moontlik. In stede van 'n verstarde gevangenis-versus-probasie besluit het regters 'n wyer keuse van sanksies. 'n Hoogs innoverende personeelkorps het die inisiatief geneem om die volledige reeks van opsies te gebruik.

Die aandag wat Georgia ontvang vir die identifisering, ontwikkeling en afwending van gevangenes vanuit die gevangenis is wel verdienend omdat hulle "... exhibited ingenuity and commitment to try new ways to address a nationwide problem" (Erwin en Bennett, 1987: 7). Die lesse wat uit die Georgia ondervinding geleer is kan met vrug aangewend word in ander lande wat soortgelyke probleme met gevangenis kostes en oorbevolking ondervind, ofskoon die samestelling van die oortreders wat afgewend word grootliks mag wissel.

Jurisdiksies wat oorweeg om soortgelyke programme soos die van Georgia te implementeer moet nie slegs dié program bestudeer nie, maar ook die teikengroep in terme van hulle eie behoeftes definieër. Daar bestaan nie 'n towerformule om misdaad hok te slaan nie, maar die ondervinding van Georgia demonstreer duidelik dat genoeg persone afgewend kan word om aansienlik koste te bespaar sonder om 'n werklik bedreiging vir die gemeenskap te wees.

HOOFSTUK 6PENOLOGIESE BESKOUIING6.1 Inleiding

Navorser het deur middel van 'n beskrywende ondersoek 'n aantal doelstellings met hierdie navorsing nagestreef. Genoemde doelstellings is soos volg met hierdie studie bereik, naamlik :

- In hoofstuk twee is die rasionaal vir alternatiewe vir korttermyngevangenisstraf bespreek. Die klem het hoofsaaklik geval op die skadelike gevolge wat gevangenisstraf impliseer en wat die gevangene se herintegrasie in die gemeenskap, bemoeilik. Die finansiële las wat gevangenisstraf vir die Staat inhou is beklemtoon.
- In hoofstuk drie is die rasionaal vir die instelling van korrektiewe toesig as 'n alternatief vir gevangenisstraf aangedui. Die beskrywing is hoofsaaklik histories van aard deurdat alternatiewe beskikkingsmoontlikhede vir gevangenisstraf sedert Unifikasie tot die instelling van korrektiewe toesig bespreek is.
- In hoofstuk vier is die funksionering van die korrektiewe toesigstelsel in Suid-Afrika sedert die implementering van die loodsprojek op 15 Augustus 1991 tot die funksionering daarvan in 1995 onder die loep geneem. Die hoofstuk is volgens my beste wete 'n belangrike mylpaal vir korrektiewe toesig aangesien dit beide die vonnisopleggingsproses en die praktiese toepassing daarvan in 'n afsonderlike hoofstuk saamvat.

- In hoofstuk vyf is die funksionering van die probasiestelsel van die Staat Georgia (V.S.A.) bespreek. Beide die gewone probasiestelsel sowel as die intensiewe proeftoesigstelsel is bespreek.

Alvorens navorser 'n aantal aanbevelings in verband met die toepassing van korrektiewe toesig maak ag hy dit noodsaaklik om 'n aantal gesaghebbende navorsers se benaderings teenoor straf kortliks te stipuleer.

6.2

Gemeenskap se benadering teenoor straf

Elke persoon het 'n sekere benadering teenoor straf. Avery (1987 : 352) konkludeer dan ook dat "... at the collective level, the same process manifests itself, with the result that communities, organizations, bodies and other groups often have a discernable approach towards a particular phenomon such as punishment".

In paragraaf 14.2 van sy verslag dui die Krugel Werkgroep (1984 : 53) voorbeelde van die publiek se standpunt teenoor gevangenisstraf, aan :

"... Veral onder die swart gemeenskappe is daar min begrip vir vonnisse wat nie byt het nie. Opgeskorte vonnisse word in dieselfde lig as 'n ontslag met 'n berisping of selfs 'n vryspraak beskou. Gevangenisstraf en moderne lyfstraf word egter ook nie meer geag nie, moontlik vanweë die uitwerking van die vrylatingsbeleid op kort aanhoudingstrawwe. Parool as sulks word as 'n ander benaming vir herwinning van vryheid gesien, want in effek is die persoon dikwels vry sonder dat daar enige positiewe voorwaardes aan sy parool gekoppel is".

In dieselfde paragraaf verwys die Krugel Werkgroep (1984 : 53) na die publiek se perspektief ten opsigte van straf :

"... Openbare aandrang op substantiewe strawwe vir misdaad is 'n faktor wat vir die ervare vonnisoplegger in die hof byna voelbaar is in elke saak waarin die regte van individue en gemeenskappe ernstig en op onverskoonbare wyse aangetas is".

Krugel (1983 : 189) huldig die mening dat sodanige sentiment relevant is ten opsigte van die oplegging van straf, waar hy opmerk :

"Behandeling binne die gemeenskap in plaas van in die gevangenis bied beslis moontlikhede ... Daar moet egter gewaak word teen onoordeelkundige vonnisse en voorwaardes. Die howe kan ook nie meer verligte vonnisse oplê as wat die gemeenskap kan verwerk nie. Vonnis moet so geskoei en so rasioneel gemotiveer word dat die publiek vertroue in die regspleging en die howe behou. Daar kan nie na uiterstes oorgegaan word nie".

Soos aangetoon het die gemeenskap spesifieke beskouinge oor straf. Daar moet verder erken word dat die gemeenskap dikwels verkeerde opvattinge oor straf het. In die verband word die volgende voorbeelde wat betrekking het op gemeenskapsgebaseerde strawwe aangedui.

Killinger en Cromwell (1978 : 42) konstateer dat "... society has been conditioned to the correctional process taking place "elsewhere", which traditionally meant behind the walls of an institution usually located away from metropolitan areas". Die feit word dikwels uit die oog verloor dat slegs een-derde van die oortreders wat gevonnissen word in die gevangenis

aangehou word terwyl twee-derdes hul vonnisse onder een of ander vorm van toesig in die gemeenskap uitdien. Ongeveer 95% van diegene wat aangehou word, word uiteindelik in die gemeenskap vrygelaat.

Trester (1981 : 201) wys insgelyks daarop dat die gemeenskap nie altyd sy bydraende rol ten opsigte van misdaad erken nie en ook nie dat die oortreder na die gemeenskap sal terugkeer nie.

Krugel (1983 : 188) wys ook op die wanopvatting ten opsigte van gevangenisstraf, waar hy opmerk.

"Mense het in die algemeen ... nie voldoende begrip vir die feit nie dat elkeen wat in 'n gevangenis opgeneem word - uitgesonderd die enkelinge wat in aanhouding sterf - uiteindelik weer vrygelaat word om sy plek op te neem in die gemeenskap waaruit hy tydelik verwyder is en teen wie hy moontlik juis op grond van sy gevangesetting 'n wrok het. 'n Verbitterde mens voel selde iets vir sy medemens".

Teen die agtergrond dat die siening van die gemeenskap teenoor straf nie noodwendig korrek is nie, word die aandag nou gefokus op die noodsaaklikheid om 'n verandering ten opsigte van die benadering te bewerkstellig.

Trester (1981 : 201) wys op die noodsaaklikheid daarvan dat die gemeenskap moet besef van die belangrike rol wat hy te speel het in die rehabilitasie van die oortreder. Die herintegrasie van die oortreder in die gemeenskap is nie slegs die verantwoordelikheid van professionele persone in die strafregstelsel nie, maar ook die van die gemeenskap.

Frosh (1982 : 26) wys op die noodsaaklikheid daarvan om die gemeenskap op te voed ten opsigte van gevangenis-aanhouding en die realiteite van alternatiewe tot gevangenisstraf. Insgelyks moet die hoë koste van gevangenisstraf, die tekortkominge daarvan en die noodsaaklikheid daarvan om oortreders in die gemeenskap te herintegreer by die gemeenskap tuisgebring word.

Krugel (1983 : 138) verwys na die opvoedingstaak, waar hy opmerk :

"Die strafverwagtings van die slagoffers van misdaad en die gemeenskap in die breë kan vanselfsprekend nooit uit die oog verloor word nie. Die vonnisoplegger het egter ook 'n taak om die publiek oor die feite en implikasies ten aansien van strawwe voor te lig. Jan Burger moet tot die besef gebring word dat die land dit nie kan bekostig om meer en meer gevangenis te bou nie en dat lewensvatbare alternatiewe vir gevangenisstraf wel gevind kan word ... As daar voldoende kommunikasie met die betrokkenes in 'n saak is en voldoende motivering van 'n nie-aanhoudingsvonnis wat opgelê word deur die hof gegee word, kan alle partye en ook die gemeenskap gewoonlik tevrede gestel word".

Ten opsigte daarvan om die publiek in verband met straf in te lig wil navorser graag verwys na die navorsing wat in Amerika deur Henderson en Gitchoff (1983 : 49) gedoen is en waarin hulle die volgende voorbeelde aandui :

- inligting in verband met vonnisopsies is nie geredelik tot die gemeenskap se beskikking nie;

- insgelyks het slagoffers geëis vir gevangenisstraf, maar nadat hulle van inligting voorsien is, was hulle meer geneë om alternatiewe tot gevangenisstraf te aanvaar;
- slagoffers kla oor 'n gebrek aan kommunikasie met die staatsaanklaer. Laasgenoemde gebruik dikwels die slagoffer as regverdiging vir hul eis vir swaar vonnisse, terwyl sekere slagoffers simpatiek is om die oortreder uit die gevangenis te hou.

In Suid-Afrika dui Cilliers (1992 : 24) aan dat die gemeenskap so ver as moontlik betrek moet word by alle alternatiewe beskikkingsmoontlikhede. Hy is van mening dat dit 'n wêreldtendens vandag is dat alternatiewe misluk weens die louheid van die gemeenskap jeens die regsplegingstelsel.

* Verwysing na korrektiewe toesig

Carney (1974 : 353) 'n Amerikaanse penoloog, voorspel dat daar in die toekoms meer van gemeenskapsgebaseerde vonnisse gebruik gemaak sal word. Hy merk tereg op "... the emphasis will be on involving the community in a partnership with corrections and on focussing correctional endeavours within a community context rather than in an isolated institution".

Die outeur voorsien dat weerstand van die gemeenskap mag kom, maar dat daarmee op 'n konstruktiewe wyse gehandel moet word omdat ondersteuning noodsaaklik is vir enige gemeenskapsgebaseerde program.

Die Krugel Werkgroep (1991 : 42) gaan akkoord met bogenoemde siening en dui aan dat 'n doeltreffende bemakingstrategie ten einde die konsep (korrektiewe toesig) aan regslui en die breë publiek bekend te stel vir beplanning sowel as uitvoering nodig is.

Die Krugel Werkgroep (1991 : 42) is van mening dat 'n doelgerigte en volgehoue bekendstelling van die voordele van gemeenskapsgebaseerde vonnisse aan die publiek noodsaaklik is. Insgelyks moet die negatiewe gevolge van gevangenisstraf aan regslui, veral vonnisopleggers en die publiek bekendgestel word.

Die noodsaaklikheid om sukses te behaal met die vonnisopsie is ook deur die Krugel Werkgroep (1991 : 42) beseft en hul konstateer soos volg :

"'n Doelgerigte en volgehoue aksie om ondanks terugslae sukses te behaal met implementering van die stelsel".

In 'n neutredop saamgevat is die taak basies van opvoedkundige aard.

6.2.1 Opvoedkundige metode

* Onderskeie metodes

Trester (1981 : 202) is van mening dat wetstoepassingsagentskappe die publiek kan inlig ten opsigte van die vermyding van misdaad. Die maatskaplike werker is verantwoordelik om te verseker dat die gemeenskap die oortreder moet aanvaar en saam met hom leef in ons midde. Navorser is van mening dat opvoeding slegs sal plaasvind indien die korrektiewe toesigstelsel met goeie en voldoende personeel toegerus is.

Aansluitend hierby is Van Gass (1981 : 235/7) van mening dat die SA Gevangenisdiens 'n belangrike rol te speel het in strafhervorming deur die opvoeding van die gemeenskap ten einde 'n meer realistiese begrip van gevangenisstraf te bevorder nie.

6.2.2 Die rol van die media

Navorser is van mening dat die media, insluitende die radio, televisie en die pers 'n opvoedkundige rol kan speel.

In die gemeenskap se vergryp ten opsigte van sekere aspekte van die strafregstelsel, byvoorbeeld die toename in misdaad is dikwels 'n oproep vir 'n strawwer vonnisbeleid in die verlede gemaak. Dugard (1985 : 257) konkludeer dan ook dat die media 'n kragtige werktuig van die openbare mening is, en merk op :

"... the South African legal system faces a crisis of credibility. This crisis stem from the concept of sentencing where justice is not perceived to be done by the man in the street. This perception of unfairness is fortified by newspapers and other media reports, the accuracy which is irrelevant in this context as the influential power of modern day media remains undebatable".

Navorser het reeds in paragraaf 4.11 supra op die belangrike rol wat gemeenskapsbetrokkenheid te speel het by die suksesvolle implementering en voortgesette bedryf van korrektiewe toesig gewys. In paragraaf 4.12 supra is verskeie bemerkingsaksies wat deur die Departement van Korrektiewe Dienste van stapel gestuur is aangedui. Daar is insgelyks daarop gewys dat sommige werkgewers nie bereid was om toesiggevalle 'n kans te gee nie en summier afgedank is sodra die feit dat hy korrektiewe toesig uitdien bekend geraak het.

Indien die media 'n opvoedingsrol te vervul het, is daar duidelik grys areas vir die nodigheid daarvan wat uitgeklaar moet word.

Dit word aanbeveel dat alle aspekte verwant aan die onderrig van die algemene publiek ten einde samewerking en deelname in korrektiewe toesig aspekte nagevors moet word.

6.3

Die pad vorentoe

Hierdie navorsing is in die eerste plek aangepak met die bedoeling van die navorser om kennis en insig te verkry. Tweedens is dit 'n beskeie poging van die navorser om 'n bydrae te kan lewer tot die vakinhoud van Penologie. Derdens om rigting te probeer gee aan die verdere navorsing oor die korrektiewe toesigstelsel in Suid-Afrika.

Aangesien Suid-Afrika 'n ontwikkelde land is en die korrektiewe toesigstelsel van die Departement Korrektiewe Dienste nou maar vier (4) jaar in werking is, is die veld braak vir navorsing op die gebied.

Die enkele besprekingspunte wat volg, is navorser se beskeie poging om die standaard en praktyk van korrektiewe toesig in Suid-Afrika te probeer verbeter.

6.3.1

Die benutting van vrywilligers

Soos in paragraaf 4.11 supra aangedui was daar gedurende 1993 begin om vrywilligers aan te stel. Aan die einde van 1993 was daar reeds 167 vrywilligers aangestel. Volgens navraag by die Departement Korrektiewe Dienste is die situasie min of meer nog dieselfde. Navorser is van mening dat ernstige aandag aan die aspek gegee word ten einde maksimale betrokkenheid van die gemeenskap te verkry. Dit kan ook daartoe bydrae dat die stelsel op die lang termyn nog meer koste-effektief bedryf kan word.

6.3.2 Die betaling van toesigfooie

In paragraaf 5.11 supra wys navorser daarop dat die betaling van toesigfooie vir die Staat Georgia (VSA) aansienlike kostebesparings bewerkstellig het in so 'n mate dat die fooie wat gein is IPS koste oorskry het. Die fondse wat sodoende ingesamel is, is gebruik vir verskeie addisionele spesiale probasie benodighede.

Artikel 84 E.1(f) van die Wet op Korrektiewe Dienste (Wet 8 van 1959) maak reeds voorsiening vir die betaling van 'n toesigfooi deur 'n toesiggeval. Hierdie bepaling het tot op datum nog nie in werking getree nie. In paragraaf 4.13 supra is aangedui dat daar op 31 Desember 1994 ±10 439 toesiggevalle in die korrektiewe toesigstelsel was. Indien elk van die toesiggevalle slegs R10,00 per maand ten opsigte van toesigfooi betaal, beloop dit 'n bedrag van R104 390,00. Geprojekteer oor 'n periode van een jaar kan die Departement R1 252 680,00 deur middel van toesigfooie in. Hierdie bedrag kan toekomstig aansienlik styg.

Navorser het in paragraaf 5.13 supra daarop gewys dat die hele kwessie van toesigfooie 'n interessante aspek kan wees. Daar sal vasgestel moet word watter fooi op 'n spesifieke toesiggeval van toepassing gemaak moet word. Navorser gaan akkoord met Erwin en Bennett (1987 : 6) dat die hele kwessie van toesigfooie 'n navorsing op sy eie is wat ook ten opsigte van Suid-Afrika verdere navorsing benodig.

6.3.2.1 Sertifikaat dat gevangenis-aanhouding noodsaaklik is

Volgens die Departement van Korrektiewe Dienste se verslag vir die tydperk 1 Januarie 1994 tot 31 Desember 1994 was die gevangenes in aanhouding op 31 Desember 1994 soos volg:

TABEL 10 : GEVANGENES IN AANHOUDING OP 31 DESEMBER 1994

GEVANGENES IN BEWARING	TOTAAL
- Verhoorafwagendes	22 021
- Tot en met 6 maande	4 985
- Langer as 6 maande tot minder as 2 jaar	9 820
- 2 jaar tot en met 5 jaar	34 233
- Langer as 5 jaar tot en met 10 jaar	27 180
- Langer as 10 jaar	14 912
- Ander	705
T O T A A L	113 856

(Verslag van die Departement Korrektiewe Dienste vir die tydperk 31 Januarie 1994 tot 31 Desember 1994 : Grafiek 3).

Die beskikbare akkommodasie vir die betrokke tydperk was 95 695 wat impliseer dat die totale oorbesetting op 31 Desember 1994 18,98% was. Navorser het reeds in hoofstuk twee supra op die negatiewe gevolge van gevangenisstraf gewys.

Op 25 Junie 1995 wys die Minister van Korrektiewe Dienste daarop dat tussen 30 en 40% van die gevangenes in aanhouding nie in die gevangenis hoort nie, aangesien hulle geen bedreiging vir die gemeenskap inhou nie. Hy is dan ook van mening dat meer as 40 000 gevangenes onder korrektiewe toesig geplaas kan word. Die Minister het bygevoeg dat gevangenisstraf weens geringe diefstal die Staat belaglike bedrae geld kos indien dit vergelyk word met die goedere wat gesteel is. Hy het bygevoeg dat dit die Staat R50,00 per dag kos om een gevangene aan te hou (Sunday Times, 25 June 1995 : 2).

Ofskoon daar verskeie redes kan wees vir die aanhouding van die groot aantal gevangenes onder 2 jaar (14 805) soos byvoorbeeld verdere aanklagtes, gebrek aan steunstelsels ensovoorts is die Minister se bekommernis volgens navorser verstaanbaar. Navorser het op 1995.07.17 by die Departement Korrektiewe Dienste Hoofkwartier vasgestel dat dit tans R50,58 kos om een gevangene per dag aan te hou. Indien die 40 000 wat die Minister aandui korrek is kan die Staat R1 167 800,00 per dag spaar indien die gevalle onder korrektiewe toesig uitgeplaas sou word.

As direkte uitvloeisel hieruit kan die persoon onder korrektiewe toesig sy gesin onderhou wat nie 'n las op die Staat plaas nie. Insgelyks moet die toesiggeval belasting betaal wat die bedrag nog verder laat styg. Gemeenskapsdiens deur toesiggevalle verrig is 'n verdere kostebesparende maatreël.

Navorser wil graag bepleit dat vonnisopleggers wat persone tot en met drie jaar gevangenisstraf opleë 'n sertifikaat teken waarin gesertifiseer word dat aanhouding in die gevangenis as noodsaaklik beskou word en die persoon nie geskik is vir korrektiewe toesig nie.

6.3.2.2 Instelling van 'n intensiewe korrektiewe toesigstelsel

In paragraaf 4.3.2.2 supra is reeds daarop gewys dat die korrektiewe toesigbeampte wat verantwoordelik is vir die stel van voorwaardes die toesiggeval by aanmelding aanvanklik tot onder meer maksimum monitering en maksimum huisarres verplig. In paragraaf 4.3.2.3 is aangedui dat 'n vakkundige ... normaalweg die eerste maand 'n volledige assessering doen. Daarna word die voorwaardes wat aanvanklik aan die toesiggeval gestel is in heroorweging geneem.

In paragraaf 4.4.1 is die verskillende grade van monitering bespreek asook die wyses waarop monitering plaasvind. Dit is duidelik dat moniteringsbesoeke om huisarres en werk te moniteer aansienlik vir die verskillende grade van moniteringskategorieë verskil.

In paragraaf 5.8.4.4 is die standarde van supervisie van 'n IPS span van die Staat Georgia bespreek. Daarvolgens blyk dit dat die intensiewe supervisie van die Staat van 'n hoër en strenger aard as die van Suid-Afrika is. Daar moet egter nie uit die oog verloor word nie dat die twee stelsels aansienlik verskil. Die Suid-Afrikaanse stelsel is in die opsig hoofsaaklik daarop gemik om te verifieer dat die persoon sy huisarres moet nakom en dat hy by sy werk moet wees. Die stelsel van Georgia daarenteen is daarop gemik om wat huisarres aanbetref ook familieprobleme tydens sodanige besoek te hanteer.

Navorser het reeds in paragraaf 6.3.2.1 bepleit dat landdroste wat 'n persoon tot en met drie jaar gevangenisstraf oplê 'n sertifikaat teken waarin gesertifiseer word dat aanhouding in die gevangenis van die persoon noodsaaklik is omdat hy nie geskik is vir die huidige korrektiewe toesigstelsel nie.

Aansluitend hierby is navorser van mening dat verdere navorsing gedoen moet word vir die moontlike instelling van 'n soortgelyke intensiewe korrektiewe toesigstelsel in Suid-Afrika ten einde oortreders wat 'n hoër risiko vir die gemeenskap inhou in die gemeenskap af te wend. Daar moet insgelyks besin word oor die wenslikheid daarvan om alle toesiggevalle by opname in maksimum huisarres en monitering te plaas. Navorser het deur middel van praktykervaring opgedoen tot die gevolgtrekking geraak dat dit nie nodig is dat alle gevalle by opname as maksimums geklassifiseer hoef te word nie.

6.3.2.3 Instelling van 'n skok probasiesentrum

Soos in paragraaf 5.10 supra aangedui maak die Georgia IPS program voorsiening vir 'n spesiale aanhoudings-eenheid wat as 'n skok probasiesentrum bekend staan. Hierdie program is spesifiek ontwerp vir jong oortreders wat nie geskik vir direkte probasie is nie, maar wat nietemin baat kan vind by 'n kort aanhoudingsperiode. Volgens dié Staat se wetgewing kan die hof gelas dat sodanige toesiggeval as deel van sy tydperk van aanhouding in 'n spesiale aanhoudingseenheid vir 'n tydperk van 90 dae in die eenheid onderwerp word aan die harde werklikheid van gevangenis-aanhouding.

Navorsers is van mening dat die moontlike instelling van sodanige skok probasiestelsel nagevors behoort te word. Dit kan moontlik 'n bydraende rol speel om die aantal jeugdiges wat hul tans in gevangenis bevind aansienlik te verminder.

6.3.2.4 Vroeë beëindiging van vonnis

In paragraaf 5.4.1 supra is reeds daarop gewys dat proefbeamptes van Georgia (gewone probasiestelsel) getaak is om gevalle te identifiseer waarvan vroeë beëindiging van probasie aanbeveel word. Hierdie vroeë beëindiging van probasie geskied deur die hof nadat die proefbeampte die onnodigheid van voortgesette probasie aangedui het.

Die Suid-Afrikaanse stelsel maak tans nie voorsiening vir die vroeë beëindiging van 'n vonnis van korrektiewe toesig nie. Daar kan daarop gewys word dat 'n nuwe vrylatingsbeleid op 1 Maart 1994 in Suid-Afrika in werking getree het. In kort impliseer dit dat gevangenes in die toekoms die vonnis wat hulle opgelê is, ten volle binne of buite die gevangenis sal uitdien. Daar is dus met die toekenning van strafvermindering weggedoen. 'n Gevangene is dus tot en met die voltooiing van sy effektiewe vonnis, onder die toesig van

die Departement. (Verslag van die Departement Korrektiewe Dienste vir die tydperk 1 Januarie 1994 tot 31 Desember 1994 : 6).

Die wegdoen met strafvermindering het egter tot gevolg gehad dat dit "... 'n emosiebelaaide onderwerp geword het waaroor uit talle belangehoeke geargumenteer is. Die gemeenskap en die slagoffer eis vergelding, die gevangene en sy familie verwag toegeeflikheid en die hof het sekere oogmerke met sy vonnis" (Verslag van die Departement Korrektiewe Dienste vir die tydperk 1 Januarie 1994 tot 31 Desember 1994 : 1).

Navorsers het bogenoemde perspektief spesifiek geskets met die oog daarop dat vroeë beëindiging van 'n vonnis van korrektiewe toesig met groot omsigtigheid hanteer sal moet word. Daar word nietemin aanbeveel dat die aspek verder nagevors moet word.

6.4 Onderzoek na die residivisme syfer van oortreders

In paragraaf 5.13 supra is statistieke aangedui in verband met die residivisme syfers van oortreders in die IPS program van die Staat Georgia. Insgelyks is in paragraaf 4.13 supra die suksessyfers van korrektiewe toesig in Suid-Afrika gestipuleer. Ofskoon die suksessyfer van Suid-Afrika (85,42%) gunstig vergelyk met die van Georgia is die werklike residivisme syfers ten opsigte van diegene wat hul vonnisse suksesvol voltooi het nie bekend nie.

Navorsers het egter deur middel van persoonlike waarneming by die Pretoriagevangenis opgemerk dat 'n aantal van die toesiggevalle (wat hul vonnisse suksesvol voltooi het) óf as verhoorafwagende gevangenes aangehou was óf besig was om gevangenisstraf uit te dien.

Die navorser wil aanbeveel dat 'n instansie soos die RGN navorsing doen oor die residivisme syfer ten opsigte van korrektiewe toesiggevalle.

6.4.1 Die geloofwaardigheid van korrektiewe toesig

In hierdie subparagraaf word die vraag gevra of korrektiewe toesig die doel verwesentlik waarvoor dit deur die wetgewer ingestel is. Korrektiewe toesig is soos in paragraaf 3.6.3.2 supra aangedui ingestel met die doel om die negatiewe gevolge van korttermyngevangenisstraf teen te werk asook om die finansiële las op die Staatskas te verlig. Daar is insgelyks aangetoon dat die rasionaal homself ook manifesteer in bepaalde voordele van 'n gemeenskapsdiensstelsel.

Daar word aanbeveel dat die volgende aspekte in diepte ondersoek word en in die konteks die volgende aspekte insgelyks nagevors word :

- of die oortreder sy vonnis as regverdig beskou?
- of dit 'n geleentheid bied vir berou?
- is korrektiewe toesig inderdaad 'n "simboliese hervorming" - sien die oortreder die korrektiewe toesig vonnis hom opgelê as 'n wyse om die verkeerde dinge wat hy gedoen het reg te maak?
- word die oortreder herinner aan sy slagoffer?
- beskou die oortreder dit as moreel regverdigbaar dat van hom verwag word om gemeenskapsdiens gratis te lewer en in sy huis ingeperk te word?

- beskou die oortreder die ongerief wat korrektiewe toesig meebring as onaangenaam en as straf?
- het korrektiewe toesig by die oortreder die verkeerdheid van sy misdaad teweeggebring en hom in staat gestel om boete te vergoed daarvoor?

In paragraaf 3.6.3.2 supra is die rehabiliterende waarde van korrektiewe toesig bespreek. In die verband, moet antwoorde op die volgende vrae verkry word :

- het korrektiewe toesig 'n positiewe invloed op die oortreder en het dit hom die geleentheid gebied vir selfrehabilitasie?
- het die uitdiening van sy vonnis enige potensiaal of talent blootgelê wat die oortreder konstruktief kan gebruik?
- het korrektiewe toesig 'n verantwoordelikeheid sin by die oortreder aangekweek?
- is daar enige groei waarneembaar teenoor sy persoonlike selfbesef?
- het die oortreder 'n verbeterde uitkyk op sy eie waarde?
- het korrektiewe toesig die oortreder die geleentheid gebied om die positiewe fasette van sy persoonlikheid te ontdek?
- is die oortreder in 'n beter posisie om te evalueer wat hy gedoen het?

- beoog die oortreder om in die toekoms sy lewensstyl te verander of aanpassings in die toekoms te maak?

6.4.2 Oorplasing van jurisdiksie in herroepings vervolgings

In paragraaf 5.5 supra is aangedui dat indien 'n toesiggeval sy toesig voorwaardes verbreek in 'n ander distrik as die waarin hy gevonniss is 'n hof van ekwivalente, oorspronklike jurisdiksie ingestel kan word. Die voorwaarde hieraan verbonde is dat die vonnisopleggende hof tien dae skriftelike kennis gegee word ten opsigte van die meriete van die herroepings vervolging.

In Suid-Afrika bepaal artikel 276 (4)(a) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) dat die hof wat die toesiggeval gevonniss het of sy vonnis van gevangenisstraf in korrektiewe toesig omskep het, op grond van 'n gemotiveerde aanbeveling deur die proefbeampte of die Kommissaris ingedien, sodanige vonnis moet heroorweeg en 'n ander gepaste straf oplê. Dit impliseer dat 'n toesiggeval wat byvoorbeeld in Pretoria gevonniss is en oorgeplaas word na Kaapstad en aldaar sy voorwaardes verbreek en gevangegeset word na Pretoria oorgeplaas moet word vir verhoor. Dit is onbekend hoeveel sodanige gevalle al voorgekom het.

Navorsers is nietemin van mening dat hierdie aspek nagevors sal moet word ten einde die korrektiewe toesigstelsel en die regsproses meer koste-effektief te bedryf.

6.4.3 Werknemer ondersteuningsprogram

Die belangrikste bate vir enige organisasie is die personeel wat die werk verrig. Dit is dan ook die duurste kommoditeit van die Departement Korrektiewe Dienste. Dit is dus absoluut noodsaaklik dat 'n organisasie sy personeel in stand hou deur onder meer

na hul welsyn om te sien. Ofskoon statistiek van "uitbranding" van personeel nie beskikbaar is nie, is die grootste struikelblok waarskynlik te wyte aan stres verwante siektes. Die Kommissaris van Korrektiewe Dienste meld in sy verslag eindigende 31 Desember 1993 dat die mediese pensionering (afدanking) van personeel op grond van mediese ongeskiktheid met vier persent toegeneem het (Verslag van die Departement van Korrektiewe Dienste vir die tydperk 1 Januarie 1993 tot 31 Desember 1993 : 36). Die situasie het selfs gedurende die jongste statistiese jaar verder versleg soos uit die statistiek blyk "... اfdanking van personeel op grond van mediese ongeskiktheid het, in vergelyking met die vorige verslagjaar, met veertien persent toegeneem" (Verslag van die Departement van Korrektiewe Dienste vir die tydperk 1 Januarie 1994 tot 31 Desember 1994 : 45).

In die Staat New York (VSA) is personeelafwesigheid gedurende 1987 gemoniteer en was daar besluit om aan personeel 'n diens te lewer ten opsigte van die probleme wat hul werk affekteer. Dit het daartoe gelei dat 'n werknemer ondersteuningsprogram tot stand gekom het. Statham en Whitehead (1992 : 179) beskryf die diens as 'n metode om werknemers te help met persoonlike probleme alvorens hul personeel probleme word. Die diens is absoluut vertroulik, op 'n vrywillige basis en ontkoppel van die dissipline stelsel. Middelvlakbestuurders van die Staat se probasiestelsel beskou dit as 'n belegging om personeel na die program te verwys want "... personal problems can be dealt with outside the supervision process which hopefully produces a rapid response by the worker to deal with problems and thus enhance work performance" (Statham en Whitehead 1992 : 179). Indien die probleem te ernstig is en verdere verwysing benodig reël die programwerker met die middelvlakbestuurder om sodanige aspekte soos verlof vir die proefbeampte te reël. In die langtermyn is dit 'n belegging want indien personeel die geleentheid gebied word, maar hul probleme

gaan voort om hul werk te affekteer, kan hul nie ontken dat hulp hul aangebied was om hul probleme op te los nie. Die program het reeds resultate opgelewer want "... evidence suggests that this system had reduced staff absenteeism and alleviated levels of stress within the workforce" (Statham en Whitehead, 1992 : 179). Die program is ook koste-effektief want deur sodanige diens daar te stel is minder werksdae verloor as gevolg van siekte en werk standarde/produktiwiteit is verhoog.

Navorser is bewus daarvan dat die Departement Korrektiewe Dienste se sielkundiges en maatskaplike werkers 'n ondersteuningsdiens in die verband lewer. Dit is egter 'n feit dat daar 'n geweldige tekort aan die tipe personeel is. Op 31 Desember 1994 was daar slegs 264 maatskaplike werkers en 48 sielkundiges aan die Departement Korrektiewe Dienste verbonde. Hierteenoor was daar 91 835 gevonniste gevangenes, 10 439 toesiggevalle en 15 379 parolees op 31 Desember 1994 onder beheer van die betrokke Departement (Verslag van die Departement Korrektiewe Dienste vir die tydperk 1 Januarie 1994 tot 31 Desember 1994).

Navorser is van mening dat hierdie aangeleentheid indringende navorsing noodsaak en wil dus aanbeveel dat die moontlike instelling van 'n permanente werknemer ondersteuningsprogram per Bevelsarea of 'n aantal Bevelsareas ondersoek word.

6.4.4 Terughouding/toekenning van jaarlikse salarisverhogings aan korrektiewe beamptes

In hoofstuk vier supra is die verskillende moniteringskategorieë naamlik maksimum, medium en minimum bespreek. Die aantal kontakte wat deur middel van monitering met die toesiggeval moet plaasvind is insgelyks bespreek. Uit praktykervaring is navorser bewus daarvan dat alle sodanige kontakte reeds gerekenariseer word.

Proefbeamptes in die VSA en moniteringsbeamptes kontroleer sistematies dat toesiggevalle hul verantwoordelikheid in verband met hul voorwaardes nakom. Navorser ag dit nie noodsaaklik om meer detail hier te verstrek nie aangesien die aspekte volledig in hoofstukke vier en vyf supra bespreek is.

Wat egter baie interessant is, is die vlak van rekenariseringsbestuur van die federale stelsel. Volgens die stelsel word 'n haarfyne beplanning gedoen vir elke beampte se gevallelading. Dit omsluit programbeplanning vir oortreders en datums vir doelwitbereiking in. Indien voorgenoemde nie gehaal word nie word dit op die rekenaar geregistreer en vorm dit deel van die beampte se evaluering. Insgelyks is middelvlakbestuurders verantwoordelik vir die nagaan van voorvonnisverslae en daaropvolgende vorderings inligting wat gerekenariseer word. Hierdie inligting sluit foute wat in verslae aan die Hof voorgelê is, datum ingedien, aanbeveling en uitslag van die hof in. Die middelvlakbestuurder moet al die inligting op die rekenaar hersien op die bestemde tyd om vordering te moniteer wat deel vorm van die beampte se evaluering.

Een belangrike aspek van die federale stelsel is dat indien 'n proefbeampte nie na verwagting presteer nie ontvang hy nie 'n jaarlikse salariskerf verhoging nie. Die proefbeampte word egter nie aan sy lot oorgelaat nie, want "...be provided with a planned programme of work to ensure improvement" (Statham en Whitehead, 1992 : 198). Indien voorgenoemde nie slaag nie kan dit lei tot die proefbeampte se ontslag. Indien die proefbeampte uitstaande werkverrigtinge lewer hou dit egter vir hom addisionele voordele in aangesien hy benewens sy jaarlikse salariskerf 'n addisionele salariskerf verhoging ontvang.

Navorser het reeds in paragraaf 3.6.3.1 supra daarop gewys dat die missieverbreiding van die destydse SA Gevangenisdiens was :

"Om gemeenskapsorde en -veiligheid te bevorder deur die beheer oor, aanhouding en hantering van gevangenes en persone onder korrektiewe toesig op die mees koste-effektiewe ... wyse".
(Witskrif, 1991 : 9).

Navorser het reeds in paragraaf 6.3.2.1 supra daarop gewys dat die toepassing van korrektiewe toesig aansienlik koste-effektief is teenoor gevangenisstraf. Daar word nogtans aanbeveel dat die "outomatiese" salarisverhogings van korrektiewe beamptes en die moontlike toekenning van 'n addisionele salariskerf (waar geregverdig) ondersoek moet word.

6.5 Kortlikse samevatting van die hoofaanbevelings

- * Dat alle aspekte verwant aan die onderrig van die algemene publiek ten einde samewerking en deelname in korrektiewe toesig aspekte nagevors word - vergelyk paragraaf 6.2.2 supra.
- * Die maksimale benutting van vrywilligers is beklemtoon - vergelyk paragraaf 6.3.1.
- * Dat die betaling van toesigfooie deur toesiggevalle nagevors moet word - vergelyk paragraaf 6.3.2.
- * Dat 'n sertifikaat deur die vonnisoplegger uitgereik word waarin gesertifiseer word dat die aanhouding in die gevangenis noodsaaklik geag word ten opsigte van persone wat tot drie (3) jaar gevangenisstraf gevonniss word - vergelyk paragraaf 6.3.2.1.
- * Dat verdere navorsing gedoen word na die moontlike instelling van 'n intensiewe korrektiewe toesigstelsel - vergelyk paragraaf 6.3.2.2.

- * Dat die moontlike instelling van 'n skok probasie stelsel nagevors word - vergelyk paragraaf 6.3.2.3.
- * Die moontlike vroeë beëindiging van korrektiewe toesig vir diegene wat positief saamwerk is voorgestel - vergelyk paragraaf 6.3.2.4.
- * Dat die residivisme syfer ten opsigte van diegene wat korrektiewe toesig voltooi het nagevors moet word - vergelyk paragraaf 6.4. |
- * Dat die geloofwaardigheid van korrektiewe toesig nagevors word - vergelyk paragraaf 6.4.1.
- * Dat die jurisdiksie ten opsigte van herroepings vervolging na die distrik waarin hy verbreek oorgeplaas word - vergelyk paragraaf 6.4.2.
- * Die moontlike instelling van 'n permanente werknemer-ondersteunings program per Bevelsarea of per 'n aantal Bevelsareas ten einde 'n diens te lewer aan personeel wat deur probleme in hul werk affekteer word - vergelyk paragraaf 6.4.3.
- * Dat die outomatiese salarisverhogings aan korrektiewe beamptes en die moontlike toekenning van 'n addisionele salariskerf vir personeel wat uitstaande diens lewer ondersoek word - vergelyk paragraaf 6.4.4.

BIBLIOGRAFIE

Acton, H. 1969 . The philosophy of punishments : a collection of papers. London : Macmillan.

Avery, M.B.J. 1985. Capita Selection on Bail : A documentary study. Ongepubliseerde Hons. B.A. artikel, Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria.

Avery, M.B.J. 1987. Community service orders. M.A. verhandel-
ling, Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria.

Avery, M.B.J. 1989. Periodical imprisonment within a penologi-
cal perspective. D. Litt et Phil-proefskrif, Universiteit van
Suid-Afrika, Pretoria.

Berkley, G.E. 1976. Introduction to criminal justice : police,
courts and corrections. Boston : Holbrooks.

Botha, D. 1975. Social Group Work In Aftercare in Midgley, J.
et al. Crime and Punishments in South Africa edited by J.
Midgley et al. McGraw Hill.

Burchell, E. + Hunt, P. 1983. South African criminal law and
procedure. General principles of criminal law. Cape Town :
Juta.

Camp, D.D. 1991. Shock incarceration in Georgia : an analysis
of task performance and training needs among corrections
officers. Journal of offender rehabilitation, 16 (3/4) : 153 -
176.

Carney, L.P. 1974. Introduction to correctional science.
McGraw - Hill.

Carter, R., Glaser, D. + Wilkinson, L. 1972. Correctional
institutions. New York : Lippincott.

Cilliers, C.H. 1990. Intreerede. Gevangenisstraf in Transitu.
Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria.

Cilliers, C.H. 1992. Penologiese perspektiewe op korrektiewe toesig as strafvorm. Nexus, 4 : 22 - 24.

Cilliers, C.H. 1987. Strafnavorsing - 'n Suid-Afrikaanse behoefte? Die Landdros. 22(2) : 17 - 24.

Coetzer, J.P.J. 1983. Opmerkings gedurende 'n seminaar oor alternatiewe tot gevangenisstraf : Port Elizabeth : 8 September 1983. Die Landdros. 18(4) : 176 - 184.

Dugard, J. 1985. Training needs in sentencing in South-Africa. South Africa Journal on Human rights, 1 : 93 - 95.

Du Toit, E. 1981. Straf in Suid-Afrika. Johannesburg : Juta.

Erwin, B.S. + Bennett, L.A. 1987. New dimensions in probation : Georgia's experience with intensive probation supervision (IPS) Georgia : National institute of Justice, 1 : 1 - 7.

Erwin, B.S. 1986. Turning up the heat on probationers in Georgia. Federal Probation, 2 : 17 - 24.

Fourie, Carien, 1993. Oortreders bak en skrop vir hul straf. Beeld, 22 Julie : 6.

Frosh, S.B. 1982. Constructive alternatives to prison sentencing in S.A.C.C, 1 : 26 - 30.

Georgia. 1972. Executive Reorganization Act on Correctional Services, 1972. Department of Correctional Services.

Georgia. 1988. Standard Operating Procedures, Probation Administration, field operations and Diversion centres. Georgia : Department of Corrections.

Gerber, F.A. 1987. 'n Ondersoek na alternatiewe wyses om gevangegetalle te verminder. Ongepubliseerde Hons. B.A. artikel, Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria.

Hartley, R. 1995. 40 000 prisoners may soon hit the streets. Sunday Times, 25 June : 2.

Henderson, J.H. + Gittchoff, G.T. 1983. Victim and offender perceptions of alternatives to incarceration : an exploratory study. S.A.C.C., 1 : 49 - 55.

Hiemstra, V.G. 1967. Suid-Afrikaanse strafproses. Butterworths.

Hiemstra, V.G. 1981. Suid-Afrikaanse strafproses. 3de uitgawe. Butterworths.

Hodge, R.C. 1964. The rehabilitation process : a prisoner's point of view. American journal of corrections, 26 : 12 - 16.

Johnson, E.H. 1978. Crime, corrections and society. 4th edition. Homewood : Dorsey Press.

Jones, E.M. 1993. Korrektiewe toesig in die praktyk. Nexus, 6 : 22 - 23.

Jones, E.M. 1993. Programme vir korrektiewe toesig. Nexus, 7 : 21 - 22.

Kahn, E. 1960. Crime and punishment 1910 - 1960. Acta Juridica, 212 - 214.

Killinger, G. + Cromwell, P. 1978. Introduction to corrections : selected readings. St. Paul West.

Kriegler, J. 1993. Suid-Afrikaanse Strafbepalingswet. 5de uitgawe. Butterworths : Durban.

Latessa, E.J. 1986. The cost effectiveness of intensive supervision. Federal Probation, 50(2) : 70 - 74.

Lea, C.C. 1991. The role of the criminologist in sentencing. D. Litt Phil - proefskrif, Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria.

Leger, R.G. + Stratton, J.R. 1977. The sociology of corrections. New York : John Wiley.

Liebenberg, K. 1993. Sy huis ... is sy tronk. Metro, 15 Desember : 5.

Maseko, S. 1993. Nor iron bars a cage ... Weekend Argus, August 7/8 : 12.

Mihalik, J. 1986. Gevangenisstraf : die noodsaaklikheid vir alternatiewe strawwe. D - Legum - proefskrif, Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria.

Neser, J.J. 1980. 'n Teoretiese - prinsipiële studie oor aspekte van die straf en die behandeling van oortreders vanuit 'n penologiese perspektief. D. Litt et Phil- proefskrif, Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria.

Neser, J.J. 1989. Penitensiële penologie : perspektief en praktyk. Johannesburg : Lexicon.

Neser, J.J. 1985. Penologie : studiegids 1 vir PNL 301-K. Pretoria : Universiteit van Suid-Afrika.

Neser, J.J. 1993. Status van korrektiewe toesig. Die Landdros, 28(1) : 26 - 34.

Otto, J.F. 1983. Oorbevolking van gevangnisse met besondere verwysing na die Oos-Kaap - toespraak gelewer deur die Kommissaris van Gevangnisse tydens 'n seminaar oor alternatiewe tot gevangenisstraf te Port-Elizabeth op 8 September 1983. Die Landdros, 18 (4) : 177 - 184.

Rabie, M.A. + Strauss, S.A. 1981. Punishment : An Introduction to Principles. 3rd edition. Lex Patria.

Reid, S.T. 1976. Crime and criminology. Illinois : Dryden Press.

Reid, S.T. 1981. Crime and criminology. 6th edition. Fort Worth : Holt, Rinehart + Winston.

Persadh V.R., 1944 N.P.D. 357

Petersen, D. + Thomas, G. 1979. Corrections, problems and prospects. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall.

Petersilia, J. 1986. Exploring the option of House Arrest. Federal Probation. 50 (2) : 17 - 24.

Petersilia, J. 1987. Intermediate punishment : Intensive Supervision, Home Confinement and Electronic Surveillance. New York : Willow Tree Press.

R.v. Frans, 1924 T.P.D.

R.v. Karg, 1961 (1) S.A. 231 (A).

R.v. Kaurikomio en andere, 1958 (1) S.A. 699 (S.W.A.).

R.v. Motsepe, 1923 T.P.D. 380.

R.v. Oktober, 1950 (2) S.A. 52 (K).

R.v. Swanepoel, 1945 A.D. 444.

R.v. Zonele and others, 1959 (3) S.A. 319 (A).

S.v. Abt, 1975 (3) S.A. 214 (A).

S.v.B, 1980 (3) S.A. 846 (A).

S.v.B, 1985 (2) S.A. 120 (A).

S.v. Bapela, 1978 (2) S.A. 22 (BH).

S.v. Bennetti, 1975 (3) S.A. 603 (T).

S.v. Botha, 1970 (4) S.A. 407 (T).

S.v. Chironga, 1980 (4) S.A. 333 (Z).

S.v. Croucamp, 1993 (1) S.A. S.V. 439 (T).

S.v. Edward, 1978 (1) S.A. 317 (NCD).

S.v. Esterhuizen, 1963 S.A. 165 (GW).

S.v. Fitswana, 1974 (1) S.A. 479 (T).

S.v. Ghoor, 1969 (2) S.A. 555 (H).

S.v. Harvey, 1977 (2) S.A. (O).

S.v. Hoffman, 1978 (4) S.A. 61 (A).

S.v. Holder, 1979 (2) S.A. 70 (A).

S.v. Kapweja, 1979 (2) S.A. 70 (A).

S.v. Khumalo en andere, 1984 (3) S.A. 327 (A).

S.v. Kulati, 1975 (1) S.A. 557 (ECD).

S.v. Leeb, 1993 (1) S.A. S.V. 315 (T).

S.v. Mafatsi, 1974 (4) S.A. 721 (A).

S.v. Mafunya, 1972 (4) S.A. 565 (O).

S.v. Makhahela, 1975 (3) S.A. 788 (C).

S.v. Maree en andere, 1964 (4) S.A. 545 (O).

S.v. Makwina and others, 1966 (1) S.A. 814 (N).

S.v. Matthee, 1971 (3) S.A. 769 (A).

S.v. Mutuzi, 1978 (2) S.A. 915 (R, AD).

S.v. Nabote, 1978 (1) S.A. 648 (O).

S.v. Narker and another, 1975 (1) S.A. 583 (A).

S.v. Ndamase, 1973 (3) S.A. 614 (ECD).

S.v. Nel, 1974 (1) S.A. 29 (A).

S.v. Pillay, 1977 (4) S.A. 531 (A).

S.v. Popo, 1978 (1) S.A. 476 (A).

S.v.R., 1993 (1) S.A. 476 (A).

S.v.R., 1993 (1) S.A. S.V. 209 (A).

S.v. Rabie, 1975 (4) S.A. 855 (A).

S.v. Sakabula, 1975 (3) S.A. 784 (C).

S.v. Scheepers, 1977 (2) S.A. 154 (A).

S.v. Shange, 1967 (2) S.A. 81 (C).

S.v. Shirindi, 1974 (1) S.A. 481 (T).

S.v. Sibuyi, 1993 (1) S.A. S.V. 235 (A).

S.v. Singh, 1963 (4) S.A. 271 (N).

S.v. Somers, 1994 (T).

S.v. Victor, 1970 (1) S.A. 427 (A).

S.v. Viljoen, 1971 (3) S.A. 483 (A).

S.v. Whitehead, 1970 (4) S.A. 424 (A).

S.v. Zinn, 1969 (2) S.A. 537 (A).

Saileilles, R. 1968. The individualization of punishment. Montclair Patterson Smith.

Schoeman, J.P.A. 1936. Prison administration in the Union. M.A.-verhandeling, Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria.

Schutte, D. 1991. Toespraak gelewer deur die Adjunk-Minister van Justisie tydens die bekendstelling van die loodsprojek ten opsigte van korrektiewe toesig in die Pretoria- en Wonderboom Landdrosdistrikte op 15 Augustus 1991.

Smith, P.R. 1971. Die manlike kleurlingjeugoortreder in die stad - 'n vergelykende kriminologiese ondersoek. D. Litt et Phil-proefskrif, Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria.

Snyman, C.R. 1992. Criminal law. 3rd edition. Durban : Butterworths.

South Africa. 1914. Criminal justice administration act 40 of 1914 (gewysig en gekodifiseer deur die Criminal code act 31 van 1917).

South Africa. 1986. Debates of the House of Assembly (Hansard). 17 to 20 March 1986. Vol. 7. Government Printer, Cape Town. (Criminal Procedure Amendment Bill, 1986.)

South Africa. 1986. Debates of the House of Representatives (Hansard) 17 to 20 February 1986. Vol. 3. Government printer, Cape Town. (Criminal Procedure Amendment Bill, 1986).

South Africa. 1914. House of Assembly (Hansard). Comprising the period 30 January to 7 July 1914. Cape Times Ltd., Cape Town. (Criminal Justice Administration Bill, 1914).

South Africa, 1977. House of Assembly Debates (Hansard). 7 March to 15 April 1977. Vol. 67. Government Printer, Cape Town. (Criminal Procedure Bill, 1977).

Statham, R. + Whitehead, P. 1992. Managing the probation service. England : Longman.

Steyn, D.G. 1958. Gevangenisorganisasie en beleid in Suid-Afrika. Pretoria : Universiteit van Suid-Afrika.

Steyn, J.H. 1966. Punishment - the new for a new approach - text of an address delivered at a symposium on the positive aspects of punishment. The Magistrate, 1 : 124 - 144.

Steytler, N. 1984. Shoplifting by juveniles - a case for diversion. S.A.S.K., 8 : 55 - 64.

Suid-Afrika. 1993. Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, no. 200 van 1993. Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika. 1984. Ondersoek na gemeenskapsdiens as alternatiewe beskikkingsmoontlikheid by vonnisoplegging in die Suid-Afrikaanse strafregpleging. Ongepubliseerde verslag van die Inter-departementele werkgroep ten opsigte van gemeenskapsdiens. (Krugel Werk Groep Verslag).

Suid-Afrika. 1991. Ondersoek na proefdienste en ondertoe-sigstelling as lewensvatbare beskikkingsmoontlikheid by vonnisoplegging in die Suid-Afrikaanse Strafregpleging. (Krugel Werk Groep Verslag).

Suid-Afrika. 1979. Strafhervormingskommissie Dokumentasie Lêers 8/1, 8/2 en 9/2/1 Deel 1 en 2. Ongepubliseerde verslag van die Strafhervormingskommissie. Departement Justisie.

Suid-Afrika. 1955. Strafproseswet no. 56 van 1955. (soos gewysig). Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika. 1977. Strafproseswet no. 51 van 1977 (soos gewysig). Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika, 1986. Strafproses Wysigingswet no. 33 van 1986. Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika. 1985. Verslag van die Departement van Justisie vir die tydperk 1 Julie 1984 tot 30 Junie 1985. Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika. 1993. Verslag van die Departement Korrektiewe Dienste vir die tydperk 1 Julie 1991 tot 31 Desember 1992. Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika. 1994. Verslag van die Departement Korrektiewe Dienste vir die tydperk 1 Januarie 1993 tot 31 Desember 1993. Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika. 1995. Verslag van die Departement Korrektiewe Dienste vir die tydperk 1 Januarie 1994 tot 31 Desember 1994. Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika. 1976. Verslag van die Kommissie van ondersoek na die strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika. (Viljoen-kommissie) R.P. 78/1976. Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika. 1983. Verslag van die Kommissie van ondersoek na die struktuur en funksionering van die howe. (Hoexter Kommissie). R.P. 78/1983. Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika. 1947. Verslag van die Kommissie op straf en gevangenis-hervorming. (Lansdownkommissie). UG 47. Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika. 1959. Wet op Korrektiewe Dienste no. 8 van 1959 (soos gewysig). Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika, 1986. Wet op Proefdienste no. 98 van 1986 (soos gewysig). Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika, 1993. Wet op Vergoeding vir Beroepsbeserings en Siektes no. 130 van 1993. Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika. 1991. Witskrif oor die uitbreiding van die missie van die Departement van Korrektiewe Dienste en die instelling van korrektiewe toesig as 'n alternatiewe vonnisopsie. Pretoria : Staatsdrukker.

Suid-Afrika. 1991. Wysigingswet op aangeleenthede rakende Korrektiewe Dienste en Toesig. (Wet no. 122 van 1991).

Sykes, G.H. 1978. Criminology. London : Macmillan.

Terblanche, S.S. 1992. Korrektiewe toesig : pêrel of sandkorrel? SACJ, 3 : 254 - 271.

Terblanche, S.S. 1993. 'n Nuwe fase in straftoemeting. Die Landdros, 28 (1) : 52 - 57.

Thoussaint van Hove, 1973. Decriminalisation and depenalisation. Misdad, straf en hervorming, 2 : 75 - 77.

Tonry, M. 1990. Stated and latent features of ISP. Crime and delinquency, 36(1) : 174 - 191.

Trester, H.B. 1981. Supervision of the offender. Prentice Hall.

Union Gazette Extraordinary, 19th July 1917. The Government Printing and Stationery Office, Pretoria. (Criminal Procedure and Evidence Act, no. 31 of 1917).

Van der Walt, P.J. 1954. 'n Uiteensetting van die grondslae van die misdaadsosiologie, met besondere aandag aan die Suid-Afrikaanse misdaadstatistiek en die sosiologiese klassifikasie van misdade. D. Litt et Phil-proefskrif, Universiteit van Pretoria.

Van Gass, I.G. 1981. Gemeenskapsdiens as alternatief tot gevangenisstraf : 'n Maatskaplike perspektief. M.A. verhandeling, Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria.

Van Wyk, M. 1957. 'n Historiese kritiese beskouing van die ontwikkeling van penologie met spesifieke verwysing na Suid-Afrika. M.A. verhandeling, Universiteit van Suid-Afrika, Pretoria.

Viljoen, G. 1983. Openingstoespraak gelewer deur Appélregter Viljoen gedurende 'n seminaar oor alternatiewe tot gevangenisstraf te Port Elizabeth op 8 September 1983. Die Landdros, 18(4) : 173 - 176.